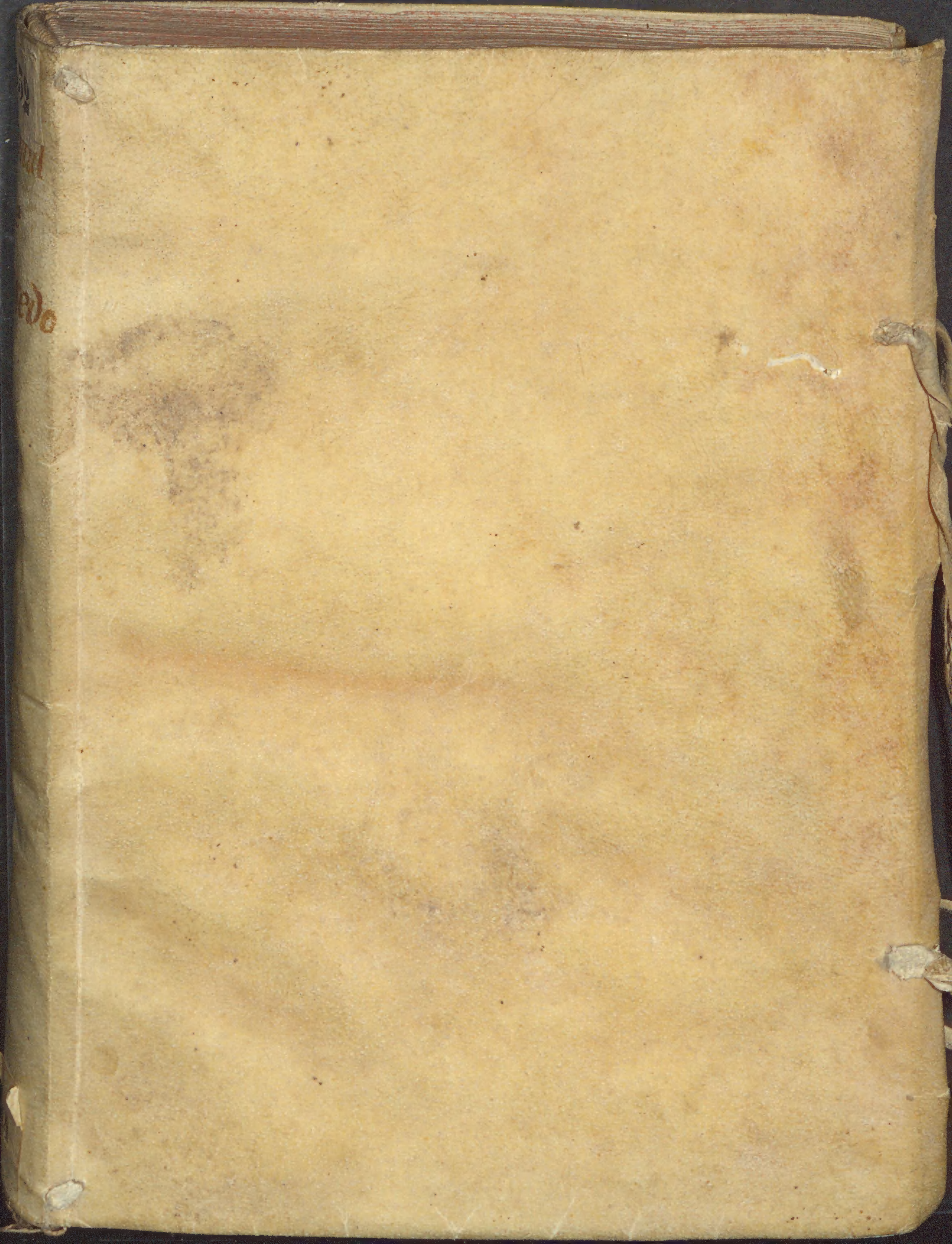

M. S. 4.º perg.º con 209 hojas sin foliar bien tratado, completo.

R.= Sumulas de Lozado.

1

Ch. d. Ms.

Tab. B.

Liber 3us
De operibus simplicibus
primae mentis operationi
quae apprehentio vocatur
correspondentibus

[illegible]

Dissertatio
[illegible]

Liber 1us.

De vocibus simplicibus primæ mentis operationi, quæ apprehentio vocatr correspondentibus

In duobus libris Perihias, sive de interpretatione, dec cel capito iecit Aris fundamenta Dialæ. In eis n. egit de signis, nōe, et verbo: de locutione, et oppōne: de earum divitionibus; de oppōne, et aliis, quæ his in duobus libris examinanda. Decet tn̄ á facilioribus auspicari (sic docet Plato libro 1. in sophista) ne teneri ignorantes, lt in sei arum vestibulo exp avant. Ideo hæc nostra isagoge exorditr á vocibus simplicibus, quæ primæ mentis operationi correspondent: et n. velti fultera, qq totamodi sei endi fabrica innititr. Erit simplex vocabulotia, quæ ambulat n., velti fax, quæ luces ministret in . . . ferius dicendis, quæ sat obscura n. Utinam faustis avibg has disputationes auguremur.

Disputatio 1a

Signi nāe, et n. nullas quæstiunculas examinat

Caput 1m.
Signi definitio explicatur, et defenditur.

Vox signum diversas patitur acceptiones inter Latinae linguae peritos, quas subticeo: cum nostri instituti non sint. Solum loquimur de signo in acceptione stricta; in qua ita illud definit divus Aug. Signum est quod praeter species sui, quas ingerit sensibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire. Hanc definitionem non sequor, quia non convenit omni signo; de quo instituitur: cuius proprium est praeter species, seu cognitionem sui, facere posse venire in alterius rei a se distinctae cognitionem. Definitio autem, quae omni signo non aequa datur, non est definitio signi in communi.

Coimbricenses ita producunt signi definitionem. Signum est quod potentiae cognitrici aliquid a se distinctum repraesentat. Quae solet variari mutato hoc, vel illo verbo. Alii namque loco verbi repraesentat apponunt manifestat, vel signat, vel notificat. Alii ponunt particulas a se distinctum. Sed haec definitio, quovis modo et dictis disposita mihi displicet, quia in ea petitur ad rationem communem signi actualis repraesentatio, cum sufficiat aptitudinalis, sive potentia ad repraesentandum, ut dixi. Huius definitionis patroni explicant, et defendunt.

Sit nostra signi definitio. Signum est quod est aptum potentiae cognitrici aliquid repraesentare a se distinctum. Unde imago Deiparae, statua Iovis, litterae in codice plicato scriptae

sunt signa, quae sunt apta repraesentare potentiae cognitivae Deiparam, Loves, et litterarum statuas, quae omnia sunt aliquid distinctum ab ipsis signis. Jam desfinitiones rectas esse sic probatur: ea definitio recta est, quae observat regulas a Dialectica latas pro recta definitione; sed haec definitio observat regulas a Dialectica latas pro recta definitione: ergo haec definitio recta est: maior est certa, consequentia infertur legitime, minor duntaxat probanda, et ita.

Probatur minor 1o, haec definitio omni et soli signo convenit, non enim reperietur signum, cui non competat, nec ens, cui non conveniat, et non sit signum; 2o traditur in ea, signi essentia per genus, et differentiam. Verba illa priora, quod est aptum potentiae cognitivae subeunt munus generis. Extrema verba aliquid a se distinctum repraesentare sunt signi differentia. Per primam partem convenit signum cum aliis rebus, quae signa non sunt ut fumus qui ab aliis praecisse, praecisse praesentatur potentiae visivae non est signum. Per ultimum differt ab omnibus, quae signi rationem sortiri nequeunt, ut ea ex quaestiuncula 1a patebit.

~~alius enim, vel rusticus~~ tertio clariore sua definito: quivis enim, vel rusticus facilius apprehendet signi essentiam, audita nostra definitione, quam audita hac voce signum. Quarto non redundat verbis superfluis: adeo enim praecisa, ut omnia, ut si aliquid demas, definitio signi non sit, et vero aliquid addas redundans sit. Hae sunt regulae latae a Dialectica pro recta definitione, sed has observat nostra definitio, ut probatum est, ergo est rectissima.

Lubet iam tyronum gratia singillatim praedictam definitionem exponere. Particula quod denotat subire rationem signi omnia entia, vel sicut creata, et divina, vel positiva, aut negativa, vel possibilia, aut impossibilia. Unde hae voces non nihil chymera, illicitum,

n signa. Additr in desione ē aptus, q̄ n̄ requiritr ex raōne
eōi signi actualis repr̄atio; ꝉ potia ad repr̄andū. Pr, q̄ ne=
mo negabit sacram̄ sinaxis proprie, et vē ēē sacramentū, q̄n
sō, dū oculis videnda proponitr; ꝉ etiā dū custoditr in py=
xide; ast sacramentū ōbr signū rei sacrę: ḡo. Cęterū hęc
potia debet ēē proxima, nec sufficit remota: ideo voces
n̄ significatiuę sō n signa natīa, q̄ ad signandū n̄alitr
prolatorē habent potiā proximā: ad signandū u° ali=
ud, sō habent remotā.

Deinde dr̄ potiē cognitiuę, sub quo
n̄ōe amplectimur, n̄ sq potiā intlirā, ꝉ quanvis aliā, quę
possit ōbta perfecte, ꝉ imperfecte cogn̄re. Unde Deus, Angeli,
hoēs, et bruta possunt uti signis, q̄ habent potiā spiritualē, ꝉ
corporeā: internā, ꝉ externā, quę valent p̄ cogn̄re ōbta
à signis presentata, ut dicemus dispatioe 4 c 2. illa par=
la aliqd ꝯprehendit oē id, qd ōbiici potest potię cogni=
tiuę, siue verū habeat, et reale ēē, siue sō habeat ēē ōbti=
vū, et inēē cogniti, qua raōne habent ēē res impoles,
et negatiōnes.

Ponitr insuper in desione à se distctū, q̄a id
qd ē signū, debet distingui à re ipsū repr̄ata. Alitr nec
imago Cęsaris esset signū Cęsaris, nec fumus ignis, nec vox
prolatoris; n̄ v° exigitr de r̄ate distctio raōnis, nec de r̄ate
distctio realis. qualibet n. ex his ꝯtenta ē raō signi. Vlti=
mo dr̄ repr̄ate, cuius verbi ea ē vis signatiua, rē aliq̄
potię cognitiuę proponere, ōbiicere, siue presentē facere,
ut eā potia dignoscat.

Non dixi signare, q̄ (ut optime
Arriaga) esset idē p idē desinire, et ignotū p ignotius: ꝉ ęque

ignotum exponere, quod habet in definitionibus. Sane idem est significare, et esse signum. Alia verba ut notificare, manifestare, indicare, obiicere, proponere, etc. recidunt in eandem significationem, ac repraesentare; etsi in alias formas, non adeo apta erunt ad signi essentiam explanandam.

Ad calcem capitis advertere placet; iuniores quendam novitii opinatum non posse tradi definitionem in communi signi; quia non repperit ratum, quod sit proprium signi, et in quo omnia signa conveniant: nam inquit, proprium repraesentare quod designari posset in definitione signi; convenit pluribus, quae signa non sunt, ut intellectui, qui sibimet obiecta repraesentat, et concionatori coram vulgo, et numerosa plebe finale iudicium repraesentanti.

Dico contra arguo 1o; quia non formaliter sibimet intellectus repraesentat obiectum, sed effective, quatenus causat repraesentationes formales, sive cognitiones, quae obiecta formaliter repraesentant. Idem de concionatore, qui non formaliter, sed effective sibimet repraesentat iudicium finale, quatenus media articulatione voces effert, quae illud repraesentent; sed efficere repraesentationes non est formaliter repraesentare, ut mihi est evidens: ergo nec intellectus, nec concionator sibimet repraesentat obiecta absolute, et formaliter loquendo. 2o, quia utique datur ratum definitionale signi, in quo omnia signa conveniant, et est ordo ad res quas potentiae repraesentat, ut explicabimus cum quaestione 1a. Denique 3o, quia adeo notum est inter doctores signum in communi non definire, ut fere nullus reperiatur Doctor, qui hanc novitatem fuerit amplexus, ad quam nullum urgens fundamentum nos impellit.

Caput 2m

Nostras signi definitiones impetunt adversariorum tela.

Obiicies 1º: haec vox nihil (idem de his nemo, nullus) est signum; et non repraesentat aliquid: ergo non est de ratione signi quod aliquid repraesentet: patet consequentia, quia si esset omne signum repraesentaret aliquid, minor in qua est difficultas probatur, si haec vox nihil repraesentaret aliquid, maxime id, quod significat; et id quod significat non est aliquid: ergo. Confirmatur, quia hae voces chymaera, Minotaurus sunt signa, et tamen non ~~significant~~ repraesentant aliquid, quia obiectum harum vocum non est aliquid, cum sit quid impossibile: ergo.

Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: et non repraesentat aliquid positivum, concedo minorem; et non repraesentat aliquid negativum, nego minorem. Ad huius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: id quod repraesentat, sive significat non est aliquid in esse rei, sive positivum, concedo minorem: non est aliquid in esse obiecti, sive negativum, nego minorem. Eadem distinctio applicanda est confirmationi. Immo quoties voluerint te capere adversarii his puerilibus tricis, similes distinctiones exhibe. Etenim non est de ratione signi repraesentare aliquid determinate positivum, sive in esse rei: et solum repraesentare aliquid, sive illud sit positivum, aut negativum, sive in esse rei, aut in esse obiecti. Ad haec omnia significanda possunt imponi voces, et de facto sunt impositae.

Obiicies 2: verba in libro clauso scripta, voces in nemore prolatae, imago Caesaris velo cooperta, et sic ultra, non sunt signa quando nulla adest potentia, quae legat, audiat, aut videat: ergo non requiritur ex ratione signi quod repraesentet aliquid. Respondeo, negando antecedens. Etiamsi

imago Cesaris v.g. cooperiatr velo, et actu non repñtet Cesarem spe-
tie visibiq, adhuc é signum illius, q potest illum repñtare. Nec
in defione nostra petitr, qd actualitr repñtet, sed qd aptum sit
repñtare, nam verba in defione non dicunt actum, sed aptitudi-
nem, ut tritum Dialecticorum axioma proclamat. Sic de in
igne, qui dicitr causa caloris, etiamsi calorem non producat, q
sortitr hanc denominaonem, ex eo qd possit calorem producere.

Obiici-
es 3: hę voces blictiri, syndapsus, et siles non ss signa; sd ideo
non ss signa, q non repñtant actualitr: g.o non satis é aptitudo, etiam pro-
xima, sd é igitr actualis repñtatio. Rr dischte majorem:
hę voces non ss signa naltia, nego marem; non ss signa ad placitum, ce-
do. Ois vox é signum nale proferentis, sive sit, sive non sit im-
posita ad signandum. Sed procedendo ulterius, nego minorem.
Illę voces non ideo non ss signa ad placitum, q non repñtant actualitr, sd
q non ss proxime, sd ss remote aptę ad signandum. Ad raonem
signi non satis é potia remota, sd requiritr proxima.

Obiicies
4: Trni syncatici v.g. nullus, ois, ss signa; sd hi trni nequeunt
repñtare potię cognitivę aliqd obtum: g.o idem requiritr. Pb mi-
nor; trni syncatici non signant; sd eatenus possent repñtare, qua-
tenus signarent: g.o. Confirmatr. hi trni incognoscibile, ininteligi-
bile, ideo non ss signa, q non repñtant aliqd: g.o. Rr, neg.a mari,
negando morem. Ad eius probaonem distinguo marem: trni syn-
catici non signant independentr a trno catico, cedo; dependentr
á catico, nego. Si trnus syncaticus diceretr absolute non signare,
opus erat, qd, ut talis, non esset signativus; ast ut é trnus syncati-
cus, é signativus, licet non se solo, sd dependentr á trno catico, cui
ambit adhęrere, ut signet. Sicuti causa 2a absolute dr causa

et tn se sola nequit causare effectum ad cuius productionem eget concursu Dei. Ad confirmationem reo; illos tres nutus esse signa, et gratis supponi oppositum. Itemque nutus est vox significativa, ac proinde aliquid significant, quod licet non sit aliquid verum, et in esse rei, erit aliquid saltem in esse obti, et cogniti, nempe, id quod non fuerit intelligibile, nec cognoscibile. cc. hac vide quae dicturus sum disputatione 12.

Obiicies 1: tale debet esse signum, ut ex se habeat aptitudinem, sive potentiam proximam ad repraesentandum; sed termini syncategorematici ex se non habent potentiam proximam ad repraesentandum: ergo non sunt signa. Probatur minor, quia si haberent ex se non indigerent auxilio termini categorematici, a quo dependent, ut significent. Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad huius probationem nego antecedens. Optime stat, quod termini syncategorematici ex se habeant potentiam proximam ad repraesentandum, et tn dependeant a termino categorematico, ut repraesentent, quia illorum potentia proxime ex se est ad repraesentandum cum termino categorematico. Haec doctrina, ni fallor ab omnibus admittenda est in aliis rebus. Etenim causa secunda dicitur habere ex se potentiam proximam ad suum effectum causandum, et tn, ut illum causet dependet a concursu, et auxilio Dei. De sole etiam dicimus habere ex se potentiam proximam ad producendam lucem, et tn, ut producat lucem dependet a concursu Dei.

Obiicies 2: non postulatur ex ratione signi, quod repraesentet aliquid a se distinctum: ergo id iniuste exigitur. Probatur antecedens haec vox nomen (idem dicendum de his signum, cognitio, conceptus, vox, sonus, et similibus) repraesentat se ipsam, quia cum repraesentet omnia nomina, et ipsa vox sit nomen, se ipsam debet repraesentare: ergo non aliquid a se distinctum, siquidem haec vox nomen non dissidet a se ipsa. Respondeo negando antecedens. Ad illius probationem distinguo antecedens: haec vox nomen repraesentat se ipsam immediate, et clare, nego, mediate, et confuse, concedo.

Hec vox noen signat omnia noa, in qua nois collectione includitur ipsa, que é noen suble. Unde ab illa voce noen signatur immediate, et clare collectio noibus, quibus antes noen suble signatur mediate, et confuse, cuius antes collectio noium discriminetur, divisione includentis ab incluso à quolibet noe in particulari, vox que signat omnia noa, signat aliquid distinctus à se ipsa; quia omnia noa collective distinguntur ab ipsa voce subli. idem dicendum de hac voce homo, et de qualibet voce noes coes signante.

Caput 3m

Plures questiuncule in examen adducte signi definitiones elucidant

Questiuncula 1a

In quonam consistat signi adequata essentia, et quonam sit ultimus, et essentiale illius constitutivus.

Scotus collocat adequatam signi essentiam in rem ad rem signatam. Juniores, qui existimarunt totum signi ad potentiam esse illius constitutivum; de inse parabiles proprietates. Ad decisionem difficultatis prenotandum, signum dicere duplicem relationem, alteram ad potentiam, cui representat, alteram ad signatum, quod representat. Ratio est, quia cum signum ex se sit representativum, debet respicere potentiam, cui proponat obiectum, et cui representat formalis representatio. Deinde si est signum debet esse signum alicuius rei, ac proinde illam rem respiciet

Hoc prenotato.

Dicimus nobis cum Iesuitico Clius collegio, adequatam signi essentiam in hoc duplici consistere. Pr., quia si uterque relatio detur, datur signum in suo adequate esse, et si alter precisse deficiat, signum non dabitur: ergo utrumque constituit adequate: patet consequentia quia illud est adequatum constitutivum rei, quo precisse posito, ponitur res, et illud inadequatum, quo precisse ablato aufertur res. Confirmatur, quia constitutivum est pars, et constitutum est totum; ast ut sit totum, debent esse omnes illius partes: et ut non sit totum, satis est, quod una pars deficiat.

Hic advertes 1o, per relationem ad potentiam convenire signum cum pluribus, quae signa non sunt: per relationem ad rem ab omnibus, quae signa non sunt discriminari. Unde relatio ad potentiam est gradus genericus; relatio ad rem est ultimus, et differentiale signi constitutivus. Advertes 2o, priorem esse relationem ad potentiam, quam relationem ad rem, si prioritas in subsistendi consequentia attendatur, quia gradus differentiale supponit gradum communem, sive genericum, et illum infert a priori, ideo differentia rei dicitur gradus ultimus in essentia, et primus quoad passiones, et proprietates, quas infert a posteriori.

Advertes 3o, loqui nos de his relationibus fundamentaliter sumptis, quia loquimur de signo in actu 1o, quod per fundamenta utriusque relationis constituitur, sed signum in actu 2o constituitur formaliter per utramque relationem. Advertes 4o, in signo signato, sive in re signata, dari aliam relationem ad potentiam, qua signata est in esse talis, alicui potentiae significatur. Dubium hic oritur an signum constituatur etiam per relationem sui signati? Respondeo negative quia inquirimus essentiam signi ut sic, non inquirimus essentiam signati, et potest dari signum adequate constitutum antequam signatum illius constitutionem ingrediatur. Pr. quia signum in actu 1o est uterque ille relatio fundamentaliter sumptus, et signum in actu 2o est uterque ille

cum formaliter sumptus; et hoc totum datur independenter ab eo, quod signatum signi sit de illius constitutione: ergo non respicit signum signatum, tanquam terminus.

Quaestiuncula 2a

An inter signum, et rem signatam debeat intercedere distinctio realis?

Postquam plures vigilias insumpsi, et plures paginas conscripsi, ut hanc difficultatem fundamentaliter examinarem, eam decrevi silentio praeterire; tum quia nostra Isagoge prolixis excursibus non laxaretur; tum quia veritus novellas Dialecticorum mentes paululum, et nihil de hac subtili quaestione conjecturas. At ne omnino ieiunent dum potius in libro difficultates hanc iterum inscribo.

Sit prima conclusio: ex ratione communi signi non petitur distinctio realis adaequata inter signum, et eius signatum. Probatur 1o quia datur aliquod signum realiter adaequate non distinctum a suo signato: ergo non petitur talis distinctio ex ratione communi signi: patet consequentia, quia si peteretur ex ratione communi, nullum daretur signum inter quod, et eius signatum distinctio realis adaequata non intercederet. Probatur antecedens, quia cognitio divina est signum quatenus repraesentat Deo quidquid cognoscibile est, tum divinum, tum creatum; et hac ratione non differt realiter adaequate a suo obiecto: ergo. Probatur minor, quia cognitio divina non differt realiter a se ipsa, nec a quovis alio praedicato divino; differret autem si realiter adaequate a suo obiecto discideat, nam differre realiter et adaequate ab obiecto, est differre ab illo realiter secundum se totum, et secundum quamlibet sui partem. Probatur 2, quia haec vox nomen (idem de quovis termino transcendenti) significat ad placitum omnia nomina, in quorum collectione ipsa includitur, et a qua non inadaequate

discidet.

Sit 2a conclusio ex ratione communi signi non petitur distinctio realis inadequata inter signum, et rem signatam. Unde possibile est signum, quod se adequate representet. Probatur conclusio, quia id non repugnat nec ex ratione communi, nec ex ratione particulari: non ex ratione communi, quia ratio communis signi solum postulat aliquam distinctionem, sive sit realis, sive sit rationis: non ex ratione particulari, quia possibile est aliquod signum, inter quod, et eius signatum nulla intercedat distinctio realis. Porro, nam possunt homines imponere aliquas voces v.g. hanc Sindapsus, ut se solam significet, et praeter se nihil aliud: ergo tunc talis vox neque inadequate realiter a suo signato, sive a seipsa dissideret: et sane gratis negatur hoc esse possibile.

Probatur 2, quia si redderetur impossibile quidquid est extra Deum adhuc cognitio divina (quae in nostra opinione minime connectitur cum creaturis) maneret cum omni sua formali perfectione: sed in hoc casu cognitio divina esset signum representans Deo praedicata divina, a quibus nec inadequate realiter dissideret: ergo. Confirmatur 1o, quia de facto cognitio divina, quia praecise representat praedicata divina est signum, sed sub hac ratione nullo pacto distinguitur realiter a praedicatis divinis, quae representat: ergo. Confirmatur 2o, quia de facto in plurium opinione visio beata, comprehensio Angeli, et cognitio divina se inadequate cognoverunt: ergo possibilis erit alia, quae tantum se representet.

Quaestiuncula 8a

an requiratur distinctio realis inter signum, et potentiam, cui representatur obiectum.

Dicendum est 1o: in Deo non requiritur talis distinctio realis. Probatur, quia cognitio divina non discidet

realitr á Deo, cui reprātr obta. Pra e 2: in Creaturis datr defacto prædicta distīctio realis: Pr, q̄ defacto potiæ creatæ distinguntr realitr á suis actibus, vg potia visiua ab actu visionis, potia intelliua ab actu intellectionis; unde actus, qui sũ signa formalia distinguntr realitr á potiis, q̄ reprāntr obta. Pra e 3: forsan ñ repugnat dep̄ota substantia intelliua, quæ p se ipsam intelligat, ĩn cuius erantr idem realitr actus, et potia, signum, et res cui reprātr obtum. Hæc triplex assertio docetr á Prætanti. Sed de his agendum foris e, et potius in libris de anima.

Quæstiucula 4a

an in Deo, et in Creaturis raonalibq dentr signa respectu voluntatis, et in brutis rli appetitus sensitivi.

Rdeo negatiue: pr, q̄ voluntas, et appetitus sũ potiæ appetitiuæ, ñ vo potiæ cognitiuæ, quarum proprium e obta percipere, et signum exercet raonem signi rli potiæ cognitiuæ. Confirmatr, q̄ voluntas raonalis dr potia cæca, et appetitus sensitiuus potia cæca indigitari poterit; nam nec voluntas sine ductu intellus, nec appetitus sine ductu æstimatiuæ possunt obta amplecti.

Caput 4m

Nonnullæ aliæ quæstiuculæ laconice examinantæ

Quæstiucula 5a: an exigatr ad raonem signi, q̄ ad eadem potia, et percipiat signum, et rem reprātam p ipsum? Rdeo negatiue. Pr, nam si id exigeretr hæc vox Petrus ñ esset signum, q̄ de

falsum. Probo illationem, quia potentia auditiva percipit voces, et interius percipit res repraesentatas per voces; ergo non eadem potentia percipit signum, et rem repraesentatam per signum. Ut altius hoc rimeris, sciendum est potentias corporeas utique percipere signa corporea rerum, quae spirituales sunt, vel absentes, vel occultae, vel emortuae, vel similes; ut visus dignoscit vestigium hominis absentis, non vero dignoscit homines absentes, deinde auditus percipit has voces anima, Angelus, Deus trinus, et non percipit rationem hominis, diabolus, spirituales Angeli substantias, abditum trinitatis mysterium; ergo non eadem potentia, quae attigit signum, debet attingere res, in cuius cognitionem a signo pertrahimur.

Quaestiuncula 6a: an signum clarius repraesentet obiectum audienti, quam proferenti, vel e converso? Haec difficultas discutitur a theologis 1a parte quaestione 28, atque ibi eis videre poteris apud Vasquez in disputatione 17, et apud Granado 1a 2ae tractatu 1o sessione 1a ad eas quaestiones trium partium. Dicimus nobiscum 3o Amistria disputatione 15 logica sessione 1a numero 2 signum ex se non clarius repraesentare suum obiectum audienti, quam proferenti, nec e contra. Probatur, quia haec vox Michael videlicet idem signat, et eodem modo, sive eam proferat homo rusticus, et audiat sapiens: sive proferat sapiens, et audiat rusticus: ergo signum ex se non clarius repraesentat obiectum uni, quam alteri.

Probatur antecedens; haec vox Michael videlicet imposita est ad significandam substantiam cuiusdam Angeli: ergo cum non variatur significatio eam significabit. Deinde naturam Angeli eodem modo significat, quia nec mutatur in voce significatio nec significandi modus: nec in obiecto variatur etiam per diversitatem audientis, vel proferentis: ergo. Aliunde est, quod sapiens plus percipiat, dum audit hanc vocem Michael, quam percipit rusticus, dum eam profert, et hoc : aliud est, quod vox ex se clarius repraesentet obiectum uni, quam alteri, et hoc est falsum. Haec diversitas non dimanat ex voce, aut signo

id est scilicet audientis, scilicet proferentis. Nec minuitur signi significatio, nec augetur ex eo, quod proferatur a rustico, scilicet a sapiente. Ad hoc certum sit, ut concludat verba esse signa de nomine.

Quaestiuncula 7a: an unicum signum possit simul esse signum plurium potentiarum? Respondeo affirmative, quia si plures homines intuerentur statuam Caesaris, quilibet omnibus illorum potentiis visivis statua illa repraesentaret Caesarem, et sic earum rationem signi simul exercet. Similiter quando plebs auditiva, multitudo concionatores auscultat, quaelibet concionatoris vox pluribus repraesentat suum obiectum, et in illorum cognitionem deveniunt omnes, media Concionatoris voce. Et idem accidet, sive potentiae sint eiusdem, sive diversae speciei, imo quia eiusdem personae potest unicum signum eum repraesentare suum obiectum potentiis, ut si Ioannes conspiciat iconem Beatae Virginis, icon illa aliquid a se distinctum refert, non solum oculis, id est phantasiae, et intellectui, ac proinde respectu huiusce triplicis potentiae rationem signi exercet.

Quaestiuncula 8a: an eadem potentia possit simul plura signa percipere? Respondeo affirmative. Ratio, quia si extarent impressa in pulvere vestigia hominis, leonis, et equi, quae inter se plurimum distent, poterit homo ea simul videre, et devenire visis simul vestigiis, in cognitionem hominis leonis, et equi. Idem dicendum de potentia ~~visiva~~ auditiva, et aliis.

Quaestiuncula 9a: an res naturalis elevata ad opus supernaturale sit illius signum? Et dicendis disputatione 2 c 2 Respondeo affirmative. Ratio, quia omnis causa est signum sui effectus: id est res naturalis elevata ad opus supernaturale esset causa illius: ergo est signum. Idem dicendum de divina omnipotentia, quae cum sit causa 1a et universalis, poterit esse signum omnium effectuum, quos potest causare, et omnes

effectus creati erunt signum rei diuinæ omnipotiæ, invisibilia n. Dei p hæc, quæ ab ipso facta sũ, cõspicimus. Alias subticeo difficultes, ne latius, qm pare, hac nostra isagoge vagetr calamus.

Disputatio 2a

adequata, et prima signi divisio in signum fale, et instrale expenditr

caput 1m

qd sit signum fale, et qd instrale

Prima signi divisio ẽ in signum fale, et instrale, quæ etsi omnino apud Veteres trita n se habet ctra divum thomam, Scotum, quorum vexilla secuti iuniores, ut Clius cursus præmonstr. lib. 1 de interpretatione quæst. 2 articulo 1. Igitur signum fale ẽ, qd aptũ ẽ sine sui cogne potiæ cognoscitiuæ aliqd à se distctum repræsentare. Sic actus nostrarum potentiarum sũ signa fralia, quæ sine sui cogne repræsentant obta: actus n. visionis videt, n tamen ad hoc opus sit, ut reflexe ipse actus se videat. Signum instrale ẽ, qd aptum ẽ mediã sui cogne potiæ cognoscitiuæ aliqd à se distctum repræsentare. Ideo fumus, et imago Cæsaris signa instralia sũ, quæ prius videntr, qm repræsentent obta, sicut et voces significatiuæ prius audiuntur, qm obta repræsentent.

Rogas 1o: an signum instrale cstituatr p cognosci, vel so illas petat, ut distinctiones? dico 1o signum instrale in actu 1o n cstituitr p cognes actuales. Pr, quæ signum instrale in actu 1o potest dari, qm detr actualis cognitio: go n cstituitr p illas. Patet cõa, quæ cõcipi a dari res,

res, nisi detr id quod constituit, ut e evidens. Pr ans, quia signum instrale e id quod aptum e repraesentare aliquid potentiae cognitivae mediante sui cognitione; sed ut detr hoc totum non requiritur actualis cognitio: ergo. Pr minor, quia fumus v.g. quando nulla adest potentia quae illum videat, aut cognoscat: et re, et in actu 1o e signum instrale, quia tunc habet totum id, quod petit definitio, et tamen non datur actualis cognitio, ut supposui: ergo illam non requirit; aliter non daretur sine illa.

Dico 2o: signum instrale in actu 2o petit cognitionem sui (de qua hic loquimur, non de cognitione rei) non tanquam integras conditiones; sed tanquam rationem formalem, ut quo, per quam reducitur ad actum 2m repraesentandi. Pr, quia signum instrale in actu 2o et conceptu suo differentiale repraesentat, ut cognitum; sed nequit in actu 2o repraesentare, ut cognitum si cognitio non sit illius ratio formalis ut quo: ergo. Pr minor, quia praecise non data cognitione, non dabitur signum actualiter repraesentans, ut cognitum: ergo cognitio e ratio formalis, ut quo. Patet consequentia, quia esse cognitum signum denominatur a cognitione, unde cognitio debet esse forma, sive ratio formalis, propter quam denominatur actualiter cognitum. Sicut causalitas e ratio formalis, propter quam causa denominatur actu causans.

Confirmatur 1o, quia cognitio respectu signi instralis, id e id quod e signum, id e ratio formalis ut quo; sed nequit esse id quod e signum: ergo e ratio formalis ut quo. Pr minor, quia hae, et similes propositiones essent falsae. fumus e cognitio, imago Caesaris e cognitio, essent autem verae, si cognitio esset id quod e signum instrale, quia quod e fumus v.g. potest dici, et probari e fumus, ut mihi e certum. Confirmatur 2o, quia id, quod supponit pro adaequate constituto, nec e res, nec de illa potest in recto cum veritate probari; sed cognitio supponit id, quod e

signum instrale adequate constitutum: ergo cognitio quae est id quod est sig-
num instrale, nec de eo potest in recto eius veritatem praedi-
care. Maior est certa. Pr. minor, quia cognitio est ratio formalis pro quo id, quod est
signum instrale actualiter respicit: ergo supponit signum instrale
adequate constitutum, cum omnis causalitas supponat causam adequate
constitutam.

Rogas 2: an signum instrale ex suo conceptu
intrinseco, et formali, petat unam, vel duas cognitiones realiter inter se
distinctas? Rndo essentialiter, et ex conceptu differentiali non petere unam
cognitionem realiter indivisibilem. Pr. quia in Deo non dantur cognitiones real-
iter distinctae, et tamen potest Deus cognoscendo suam cognitionem cognoscere
aliquid. Deinde Angelus cognitione realiter indivisa praecognos-
cit suam substantiam, et in ea suas passiones, et proprietates. Sicut ergo
ex conceptu differentiali signi instralis posceretur duplex cognitio
realiter discreta, nullum posset dari signum instrale sine du-
plici cognitione realiter distincta, quod potest dari, ut dictum manet:
ergo.

Cum hoc bene stat fere semper in creaturis reperiri dup-
lices cognitiones realiter diversas, quarum altera cognoscit signum
instrale, et dicitur non ultima, altera cognoscit rem, quam signum rep-
rat, et dicitur ultima. Prima ex his est signi instralis constitutiva.
Unde potest sine illa reperiri, et per accidens est, quod cum signo ins-
trali haec 2a cognitio reperiatur. Verum ad signum instrale non
pertinet rem repraesentare potius ut cognitum; ad potentiam vero rem rep-
ratam cognoscere. Hic adverto cum Ellius sibus libro 7 dein-
de ex prratione arculo, rimis arte sesse, cognitiones signi quando
duplex datur, et idem de formalitatibus, quando datur unica realiter
indivisibilis, quae signat, et rem dignoscat ut in Deo evenit
debere esse priores cognitiones rei, prioritate rationis, sive in subs-

sistendi causa, ita ut s^m sit dicere res repraesentatas percipio, quae signum dignoscitur.

Caput 2m

diversae obiectiones hanc signi divisionem impugnant.

Obiicies 1º: idem signum potest esse formale, et instrumentale respectu eius dem obiecti: ergo non sunt signa diversa. Probatur antecedens, quia cognitio qua ego cognosco Paulum est signum formale respectu Pauli; sic ut haec eadem cognitio per aliam directam (a me vel ab alio) cognoscatur, iam illa quae erat signum formale respectu Pauli, erit signum instrumentale respectu eius dem, quia illum repraesentabit cognitum per aliam reflexam: ergo. Respondeo distinguendo antecedens: signum formale potest esse signum instrumentale, respectu eius dem obiecti, et sub eadem ratione, nego, sub diversa ratione, concedo: cognitio Pauli, ut est cognitiva per aliam est signum formale, et cognita per aliam est signum instrumentale, quia eadem entitas sub distincta ratione potest utramque denominationem sortiri.

Obiicies 2º: nequit dividi signum in commune in id quod non est signum; sed signum formale non est signum: ergo nequit dividi signum in formale, et instrumentale. Probatur minor, signum est id quod potest repraesentare aliquid; sed signum formale non est id quod potest repraesentare aliquid, quia est ipsa formalis repraesentatio: ergo non est signum. Confirmatur 1º, quia signum solo dicit aptitudinem ad repraesentandum; sed signum formale essentialiter dicit actum, et exercitium repraesentandi, quia formaliter est repraesentatio, et informando potentiam, eam reddit actualiter cognoscentem obiectum: ergo. Confirmatur 2º, quia Divus Augustinus (cuius verba retulimus disputatione 1 c. 1) non dedit signum formale, et ideo solo meminit signi instrumentalis, cum signum definivit. Ergo

R.) cessa maiori, negando mo-
res, ad huius probaonem) cedo maiorem, et distinguo minorem, signum
fale est id quod potest repraesentare aliquid, ut quo, nego, ut quod,) cedo
minorem. Verum est quod signum formale est formalis repraesentatio, et ideo non habet
repraesentare ut quod, sed solum repraesentare, ut quo: non aliud requiritur ex ratione
communi signi. Sane (utrumque fatear) signum formale non adeo proprie, ac instru-
mentale sortitur raonem signi, ad hunc tamen communi) sialorum calculo albare,
et proprie indigitatur signum. Est in omni rigore signum sit id quod
repraesentat, non formalis ipsa repraesentatio, sed malo semper aliorum haerere
vestigiis, quam semitas non tritas ingredi.

Ad 1um) firmaones distin-
guo maiorem, signum solum dicit aptitudinem excludendo actum, nego
maiorem; non excludendo actum,) cedo maiorem, signum ex raone communi
solo postulat aptitudinem,) quod non est quod hoc, et illud signum in
particulari, petat actualiter repraesentare non ex) ceptu communi signi
sed ex suo differentiale, hoc evenit in signo formali, quia formaliter est actua-
lis repraesentatio obiecti. Equidem actus 2us non tollit potentiam, sed po-
tius eam perficit, et infert. Ad 2um vero divum Augustinum
solo voluisse signum instrumentale definire; non vero signum in communi, ut
notat Thomas, et Doctor.

Obiicies 3 signum formale est complementum sig-
ni instrumentalis; sed complementum rei non est res diversa a re, quam complet:
ergo signum formale non est diversum ab instrumentali. Probatur maior, quia signum
formale est rao formalis propter quam signum instrumentale reducitur ad actum 2um
repraesentandi, sicut cognitio minime repraesentaret obiectum. Sic causa ut
latius causaret sine actione, quia actio est rao formalis media, qua re-
ducitur ad actum 2um et exercitium causandi. Probatur minor, quia
ex actione, et causa solo resultat unum ens completum, sive una
causa efficiens, quia actio est rao formalis qua completur causa in esse

causę: ergo similiter de signo formali. R. 1° concedendo maiorem, et distin-
guendo minorem; complementum rei non dicitur res diversa in eo gene-
re in quo est complementum omitto maiorem, in alio genere; nego maiorem.
Sit signum formale sit complementum signi instrumentalis in genere signi
instrumentalis, signum formale non erit, quod diversum a signo instrumentali ali-
as essent duo signa instrumentalia. Cum in alio genere nempe sig-
ni formalis, signum formale est diversum a signo instrumentali. Similiter cau-
salitas est complementum causæ in genere causæ, ac proinde ex ac-
tione, et causa non componitur una causa completa, et perfecta; at
in genere entis non quod diversum, ut non duplicentur, licet non sint duæ ca-
usæ, et his liquet ad probationem maioris, et minoris.

R. 2° concessa
maiori, negando minorem nempe complementum rei non esse rem diver-
sam ab ipsa re, quæ complet; nam eo ipso, quod aliquid sit complemen-
tum alicuius rei, debet esse distinctum ab ipsa re, aliter non diceretur
~~complementum~~ complere rem; sed esse rem. Esse rem dicit entitatem, comple-
re rem dicit rem iam constitutam perficere. Unde nequit prædi-
cari cum veritate, et in recto complementum, complementum
de re, quam complet. Unde nequit dici: Causalitas est comple-
mentum causæ: ergo causa est causalitas. Antecedens est verum, consequens fal-
sum. Imo in dicto ex hoc antecedenti, causalitas est complementum causæ
debere inferri hoc consequens: ergo causa non est causalitas; sed supp-
onit causam adæquate constitutam, et eam perficit. Signum formale
est ~~signum~~ complementum signi instrumentalis, et ideo in toto rigo-
re, non est signum formale; sed ratio formalis, seu causalitas ratione cuius
signum instrumentale reducitur ad actum 2m, et actualiter exercet
rationem signi.

R. 3° negando absolute maiorem; nam signum
formale in communi non est complementum signi instrumentalis, et sic in latiori

illo loquendi modo: quod dantur plures cognitiones, quae non signa formalia, et non sunt complementum alicuius signi instrumentalis, ut simplex apprehensio lapidis, et cuiusvis alterius rei, quae et se non repraesentet. Unde non est de ratione signi formalis esse complementum signi instrumentalis, alias omnia signa formalia id haberent.

Obiicies 4°: id quod est signum instrumentale nequit esse quod distinctum a signo instrumentali, aliter res non esset id quod est res, sed esset quod distinctum a re, ac proinde distincta esset a se ipsa; sed signum formale est signum instrumentale: ergo nequit esse quod distinctum ab illo: ergo non est signum diversum. Respondeo, concessa maiori cum ea, nempe ratione, qua unum est aliud, non est diversum ab illo, sive sit adaequate, sive sit inadaequate; aliter ratio formalis identitatis, esset ratio formalis distinctionis, quod est falsissimum, distinguendo minorem; sed signum formale est signum instrumentale tamquam quod signum instrumentale dicit, ut quo, concedo; tamquam quod signum instrumentale dicit ut quod, nego.

Tenens signum instrumentale in actu 1° tantum dicit esse aptum, ut repraesentet aliquid mediante alia sui cognitione; unde in actu 1° non dicit cognitiones actuales; sed illas petit ad actum 2um, aliter imago Deiparae cooperta velo non esset signum instrumentale in actu 1°. Signum instrumentale in actu 2° dicit cognitiones actuales, quibus ipsum cognoscatur. Haec autem cognitio est ratio formalis per quam signum instrumentale reducitur ad actum 2um repraesentandi, sicut causalitas seu causae cognitio et non est id quod denotatur signum instrumentale. Patet, quod cognitio fumi non est fumus, et sicut non dicimus causalitas est causa; sed est ratio formalis causandi, ita nequit dici cognitio est signum instrumentale; sed cognitio est ratio formalis, per quam tale signum actualiter repraesentat. Vide, quae diximus c. 1 a paragrapho, qui incipit Rogas 1°.

Caput 8m

triplex alia obiectio proponitur et disolvitur.

Obiicies 5o: omnia signa sunt instrumentalia: ergo male dividitur signum in formale, et instrumentale. Probatur antecedens, quia omnia signa cognoscuntur a Deo (nullum enim ens latet divinam cognitionem), et ut cognita aliquid Deo repraesentant: ergo. Probatur modo 2a consequentia; quia in recta divisione nullum membrum dividens debet latius, sed aequè patere, ac divisum, aliter membrum dividens foret pratiem divisum. Idcirco haec divisio animalium: aliud sentit, aliud rationatur praedicto vitio laborat, quia 1m membrum aequè vagatur, ac divisum; nam omnibus animalibus convenit sensatio. Si vero omnia sunt instrumentalia, aequè late patebit signum in communi, quod est divisum: et signum instrumentale, quod est membrum dividens. Respondeo distinctione antecedentis: omnia signa sunt instrumentalia respectu Dei, concedo; respectu creaturarum, nego: nostra definitio non traditur respectu Dei; sed respectu creaturarum, ac proinde pro illo non maculatur illum vero incurreret, si respectu Dei traderetur.

Obiicies 6o: datur signum formale quod nequit repraesentare aliquid sine sui cognitione: ergo definitio signo formali tradita non est recta. Probatur antecedens, quia si Petrus verbi gratia proferat has voces omnis actus internus cognitionem, qua cognosceres obiectum harum vocum esset signum formale; et non posset cognoscere illud obiectum, quin seipsam cognosceret aliter non haberet pro obiecto omnes actus internos, cum ipsa cognitio sit unus actus internus, et ideo si se ignorat non omnes actus internos cognoscit: ergo datur signum formale, quod spectat cognosci. Confirmatur, quia cognitio divina est signum formale, et tamen non repraesentat Deo aliquid cognoscendum

q̄ ipsa prius cognoscatr.

R.r negando ants, ad illius probatiões distinguo maiores: cognio, quia ego cognoscerem obtum illarum vocum esset to signum fiale, nego; esset sil signum fiale, et instrale, Jcedo. Obtum illarum vocum si ones actus intrus, ol m eodem attacti, sive reservati. Cognio attingens hoc obtum nario cognoscerat directe ones actus intrus pt̄r se ipsam, et reflexe ones actus intrus, et seipsam. Vnde erit sil directa, et reflexa sbu diversi obti: quia directa ē attinget ones actus intrus pt̄r se ipsam, et sic erit signum fiale, q̄ reprat obtum sine sui cogne, quā reflexa ē, attinget se ipsam, et ones alios actus intrus, et sic erit signum instrale q̄ reprat obtum cum sui cogne. Ad Jfirmaones silitr respondendum; cognio divina erit directa, quā cognit aliud ā se, et sub hac raone, erit signum instrale. Nec mirum, q̄ eadem cognio sbu diversi obti sit sil signum fiale, et instrale.

Obiicies 1º: nulla rao fialis potest fieri p aliam, seu aliam trahe: gº una cognio n potest cognere aliam, et ēē signum fiale illius; fa dicta. Patet csa, q̄ utraq̄ cognio ē rao fialis cognendi. Ans pr inductione, q̄ unum ubi nequit ubicari p aliud, nec una albedo dealbari p aliam, nec una actio fieri p aliam: gº nec una cognio trahi ad aliam. R.o 1o distinctione antis; una rao fialis nequit fieri p aliam, si ambe sint eiusdem raonis; Jcedo; si sint diversę raonis, nego. Etenim unio ē rao fialis uniendi, eadem tn trahitr actio pductiua, nec putatr inconveniens, q̄ unio, et actio si diversę raonis. Silitr cognio sive signum fiale n trahtr ad aliam cognem, ut ē signum fiale, sed ut ē signum instrale.

R.o 2º: distinguendo etiam ants: una rao

fralis nequit fieri, pattias quando ē ultima; concedo; quando n̄ ē ultima; nego. Rao fralis ultima vocatur illa, propter quam n̄ concedit̄r alia; rao fralis n̄ ultima ē illa, post quam reperitur alia v. g. ubi ē rao fralis ultima; q̄ in linea ubicandi, n̄ datur alia, ut ipsa, et subtus ubicentur. Idem de unione, albedine, actione, et similibus. Contra aliter philosophandum de actibus voluntatis, et intus; nam actus voluntatis, licet sit rao fralis amandi obiectum, n̄ ē rao fralis amandi se, et ideo in hac linea n̄ ē rao fralis ultima, potest n̄ dari alius actus voluntatis, qui primum amet, et sic in infinitum. Idem dicendum de actibus intus; ac proinde signum frale n̄ ē rao fralis ultima, q̄ se n̄ repraesentat, ergo requirit aliud, qui primum repraesentet, et sic sine termino possunt repeti.

Caput 4m

An haec divisio signi in frale, et instrale sit adequata, vel an inter utrunque detur aliud signum medium

Ān nullis Auctoribus occasione cuius dicas arguti et iterum haec dissensione: an haec divisio signi in frale, et instrale sit adequata, vel an inde, ac scicitari an detur signum medium inter frale, et instrale? Rao dubitandi ē, quia Pr. Suarez videtur defendere dari medium inter signum frale, et instrale, quatenus species impressas vocat signum instrale in Physica, sessione, et eandem revocat ad signum frale in Logica, sessione 1a, parag. 2o, et quoad hanc partem illi forsan assentitur Pr. Ovi. 1a, 8 log. et quoad hanc partem nimis post medium. Unde Neoterici ingeniosi mo-

mor dicunt qui pugnant dari signum medium inter formale, et instrumentale, et sic argumentantur: species impressa est signum, quia ducit intellectum ad obiecti cognitionem; sed non est signum formale, nec instrumentale: ergo est signum medium. Probatur minor, non est formale, quia non informat potentiam, nec illi repraesentat obiectum sine sui cognitione, sed solo ducit intellectum, ut producat cognitionem. Deinde non est instrumentale, quia intellectum ducat, quin ipsa prius cognoscatur: ergo species impressa est signum medium, et consequenter haec divisio non est adaequata.

Confirmant 1°, quia quod dicitur de specie impressa, dicendum etiam est de apprehensione terminorum, quae ducit intellectum ad iudicium primum per se notum: et de assensu formali, sive iudicio bonitatis eorum, quod movet intellectum ad discursum, quin sit cognitio formalis, nec prius cognoscatur. Confirmant 2°: quia id quod necessario connectitur cum alio dicitur illius signum; sed species impressa obiecti v.g. albedinis connectitur necessario cum albedine: ergo. Confirmant 3°: quia non minus ducit intellectum ad cognitionem ignis fumus praevisus, quam ducit ad cognitionem fumi species impressa ipsius fumi; sed fumus dicitur signum ignis: ergo species impressa fumi etiam dicet signum fumi. Confirmant 4: quia fumus v.g. est signum; sed non est formale, nec instrumentale: ergo medium. Probatur minor; non est formale quia non est ratio formalis cognoscendi ignem: nec instrumentale, sive obiectivum, quia fumus, ut cognitus, non eget alia cognitione reflexa sui, ut repraesentet ignem: ergo est signum medium.

Respondeo ad difficultatem, hanc divisionem signi in formale, et instrumentale esse adaequatam, quia (ut advertunt CC.) traditur per membra contradictoria, sive extreme opposita, nempe repraesentare ut cognitum, repraesentare, ut non cognitum, quae sunt differentiae specificae horum signorum; et non reperietur signum, quod ad aliquod ex his membris non reducatur, ut bene probat Logica in 1° disputatione quaestione 2ª art. 3. Modo ad argumentum

et raones dubitandi ve°, negando maiores, 1. eas distinguendo: species impressa ē signum, q precise determinat intrus effective, nego, q determinat fralitr, sive ut cognita, 1. quatus determinat ut cognita, Jcedo. Deinde nego minores; ad cuius probaones, nego cons quoad 2m partes, in qua asseritr species impressas ñ ēē signum instrale.

Etenim species impressa (que nil aliud ē, qm qualitas missa ab obto, ut illius vices gerat recepta in potiis cognitivis, quas proinde effective determinat, et cum illis Jcurrit ad producendas cognes que species expressa vocatr, ut dicemus in libb de aia) dupliciter potest attendi; 1° quatus precise determinat, et movet intrus in genere cause efficientis, ut producat cognes, et hac raone nullo modo ē signum, q nec ē raō fralis cognoscendi, nec ē medium in quo aliud cognoscatr; ēt solo determinatione, con causa, sive con principium n intellectus 2° quatus, ut cognita potest nos ducere in cognes, tum obti a quo fluit, tum actus intellectus, quos cum ipso intru producit. Et sane hac raone nec ē signum frale, nec signum medium; ēt solum signum instrale. Si n species impressa esset signum frale, quia precise determinat intrus efficienter, etiam habitus, phantasia determinantia intrus in genere cause efficientis, precise quia determinant essent signa fralia, qd nullus sanę mentis dicere audebit.

Ad 1m argumi, fraones v e° eorum apprehensiones, et ans frale ñ ēē signa si attendantr precise, quatus movent intrus ad iudicium, et discursum: ēē v° signa ut cognita in ordine ad iudicium, et discursum, q ut cognita ē medium, in quo aliud cognoscatr. Ad 2m distinguo ans; id qd necessario concurritr cum alio dicitr illius signum, si ē medium, aut raō fralis

ut aliud cognoscatur; concedo antecedens, si non est medium, aut ratio formalis, nego antecedens: ea des discretio applicanda est motivi. Species impressa connectitur cum obiecto, quia est effectus illius: et etiam intellectione, quia est causa illius; sed hoc non satis est ut signum ulterius, requiritur, quod attendatur ut precognita, et hac ratione est medium, in quo obiectum, et actus dignoscuntur.

Ad 3m nego antecedens: fumus enim est signum ignis, non precise, quia ad illum detrahat; sed quia ut precognitus detrahat; ast species impressa fumi solo habet detrahere effective ad cognitionem expressam fumi, quod non satis est ad rationem signi instrumentalis, ad quam exigitur, ut prius cognita detrahat ad cognitionem fumi. Aliud est (ut dicebamus) producere rem, aliud est repraesentare rem. 1m est per prius causae, ut causa est, 2m est per prius signi, ut signum est. Ad 4m concessa maiori, nego minorem, fumus est signum non formale; sed instrumentale, et ut signum instrumentale non requiritur cognitionem reflexe; sed solo directe cognitum, et ut directe cognitus repraesentare ignem potius cognitione.

Ex predicta difficultate oritur alia minime pretereunda; an omnis causa sit signum suorum effectuum, et omnis effectus sit signum suae causae. Contra affirmant Neoterici [illegible] Arr, stant [illegible] tus P Conim lib 1 de inter quae 2a arculo 1 9 ultimo; sed hoc dissensus indicat de nostro Pr Arri dis e 13 logg sesse subsesse 2 num 12. Sit ad extremum concludat probabiliores esse sententias [illegible], quae mihi ut iacet videtur falsa, quia nec causa, ut precise causa, nec effectus, ut precise effectus sunt signa. Probatur, quia causa, ut precise causa, solo dicere producere effectus, et effectus, ut precise effectus, solo dicit produci; sed producere, et produci non sunt prata propria signi, quia non sunt, vel repraesentare aliquid potius tanquam ratio formalis cognoscendi, vel repraesentare aliquid potius tanquam medium cognitum ~~ut~~ in quo aliud cognoscatur: ergo. Aliud dari nobis est, omnes causas

effectivam esse signum sui effectus, non praecise, quia est causa illius; sed quatenus potest, ut cognita ducere in cognitionem sui effectus propter connexionem, quam cum illo habet. Idem inverso modo dicendum de effectu respectu suae causae. Haec

ratione utrique sunt signum. Probatur, quia causa est medium, ut cognoscatur effectus, et effectus est medium, ut cognoscatur causa: ergo sunt signum istud tale causa sui effectus, et effectus suae causae. Et placet haec ratio, equidem haec praedicata, producere, et produci non sunt formaliter repraesentare aliquid: sicut, nec posse producere, aut posse produci, non est formaliter posse repraesentare aliquid alias praedicatum differentiale causae, ut causa est, esset idem, ac praedicatum differentiale signi, ut signum est, et consequenter formaliter non disciderent ratio causae (idem de ratione effectus) a ratione signi, nec e contra, quod mihi videtur a veritatis semita declinare. Aliud est, quod id quod est causa possit esse id, quod est signum: aliud est, quod causa, et causa sit signum, et e contra, sive quod idem sint ratio causae, et ratio signi. Primum est verum, et secundum est falsum. Idem sua ratione dicendum est de causa in actu primo comparata cum signo in actu primo. Nec aliud ni fallor contendunt Auctores, licet illud non explicent. Haec doctrina applicanda est speciei impressae, et eius causae.

Disputatio 2a

celebris alia signi divisio in naturale, et ad placitum examinanda profertur

Caput 1um

bipartitur signum in naturale, et ad placitum.

Stat celebris inter Dialecticos haec divisio, cuius meminere Aristotelis interpretes ad librum 1um de interpretatione, et theologi cum suo Magistro

x inf.o dise 1. igitr discinditr signum in nale, et ad plactu.
Nale e qd aptus e ex na sua potiz cognitione aliqd a se distinctu
reprare, Vg fumus ignes. Aurora nascentes soles, gemitus tristitias, voces prolatores, q. ad id pendeant ab alieno placito: ideo hec dicuntur signa nalia, q. ex na sua obtudo reprant. Velit, nolit homo, si in gemitus prorumpat, meroves cordis sighat, q. gemitus e signum nale tristitiae.

Signum ad placitus e qd aptus e dependentr a voluntate libera potiz cognitiz aliqd a se distinctus reprare. Ideo nitus scripturae, et voces significativae sunt signa ad placitus, q. dependentr a libera voluntate reprant obiectus Vg hec vox Caesar n ex innata virtute reprat Caesares, .d. ex libera hois impositione. In eo hec duo signa differunt, q.d nale reprat ex na sua; et signum ad placitus ex liberae voluntatis impositione.

Vnde dm e cus stre 1.o Verhic1, signum nale talis conditionis e, ut idem repret ubiq gentium, velint, nolint hoes Vg apud omnes Nationes risus reprat laetitias, fletus cordis merores, q. cus signent hos esse signa nalia, eos reprant oio independentr a nationum usu, et hois voluntate. Signum ad placitus talis conditionis e, ut soleat variari eius significatio ex temporum diversitate, et nationum usu, et ex mero hois placito. Voces hec Nigredo, Agricola, Plus, et reliquae sunt signa ad placitus, q. licet intr Latinos significent colores nigros, agri cultores, et homines multos, n idem significant apud Hispanos, Egiptios, et Arabes.

Ratio discriminis e, q. signum nale reprat p. formas extrincas, quae n semper, et ubiq eadem e; signum v.o ad placitus reprat p. formas extrincas, quae n semper, et ubiq

eadesse, ut potius ex diversitate, vel temporum, vel naonum, vel linguarum, vel morum, vel voluntatum variari assolet. Ex his liquet hanc divisionem esse adequatam, quia (ut notant CC lib. 3o de interp. q. 2e 2a art. 1), vel fra signandi, est intrinseca, vel extrinseca? si intrinseca, signabit naliter, et independenter ab alio, ac proinde erit signum nale; si est extrinseca non signabit naliter, nec independenter ab alio; sed potius dependenter ab alio, ac proinde signum ad placitum dicetur. Signare naliter, et signare non naliter sunt gradus 1a dlai, et differentia horum signorum.

Caput 2m
duplex suborta difficultas expenditur

Ex dictis oritur 1a diffas: quidnam sit hec fra intrinseca in signo nali, et extrinseca in signo ad placitum? Sit 1a assertio: fra intrinseca signi nalis nil est aliud, quam conexio quae dat signi cum re, quam refert. Hec autem conexio potest ex triplici capite procedere. 1o ex ratione transcendentali causae dictae ad effectum, et effectus dictati ad eam. Negat hoc Pr. Hurt. dis. e 3 logicae secc 2a quantum solis effectibus rationem signi nalis concessit, non vero causis dictis effectibus: quia (inquit) cognitio effectus per causam est a priori; at vero cognitio rei per signum est a ~~priori~~ posteriori, et ideo demonstrationes a posteriori, seu ab effectu, dicuntur a signo. Dico 1a quia quae bene lux solis praecognita potentiam cognitivam detrahit ad cognitionem solis, ac sol praecognitus detrahit eandem potentiam ad cognitionem lucis; quia si sol conectitur cum luce, quam naturaliter producit; lux conectitur cum sole, a quo naturaliter dimanat.

Potest 2o pro~~ducere~~cedere hec conexio, et similiter

tu dine, quæ reperitur inter signum, et res significatas. Hæc similitudo e triplex: 1a naturalis, quam habet filius cum parentis, et ideo soleant filii adeo referre patres, ut appellentur expresse eorum imagines (Hispane dicimus es un trasládo de su padre), et eorum signa naturalia. 2a intentionalis, et hanc dicit cognitio cum objecto, quod adeo ad vivum exprimit, ut dicatur expressa illius imago, et signum naturale. 3a artificialis, quam similitudines habent imagines, quas, vel calamus, vel penicillus colorat. Si Pictor tineis, coloribus, et umbris, ita depingat Philippi 4i Hispaniarum Regis imagines, ut quisquis eas viderit in cognitionem Regis deveniat, imago naturaliter reprobit Philippum propter similitudines artificiales, sive propter accidentia colorum, longitudinis, &c, et proportionis, quæ eadem sunt in imagine, et in Philippo, ideoque imago dicitur signum illius naturale.

Potest 3o procedere hæc conexio ex accidentali specierum coniunctione, quarum una semel excitata illico excitat, et altera v.g. Franciscus amicus violento vulnere in tali loco miserrimè expiravit. Quoties Franciscus videt locum illum, in memoriam venit amici mors; quia adeo conexæ fuere species illius loci, et mortis amici, ut semel excitata loci specie, excitatur protinus mortis species. Unde locus ille cum Francisco per accidens e signum mortis amici, quatenus species, et loci, et mortis adeo devenitæ fuere, ut simul locum, et mortem in memoriam revocent. In quo casu locus ille erit signum naturale per accidens mortis amici, quatenus per accidens e, quod viso loco, deveniat Franciscus in cognitionem mortis amici independenter à libera voluntate.

Sit 2a assertio: forma extrinseca in signo ad placitum, nihil e aliud, quam communis gentium, aut populorum consensus,

ut hæc vox Petrus, vel potius signet Petrus, quam parietes, vel lignum. Pr, quia si prærcisse ponatur hæc voluntas populorum, vel gentium, poneretur in voce signatio: ergo talis voluntas, vel consensus est forma adæquata propter quam vox Petrus signat Petrus. Ex quo scies insignationali formas esse illi omnino intrinsecas, quia illas habet ex natura sua: in signo ad placitum esse omnino extrinsecas, quia talis consensus populi omnino est extrinsecus vocis entitati. Nec requiritur, quod hæc voluntas physice perseveret, satis non est si moraliter perseveret (qua ratione perseverat dum non retractatur) ut detur in voce signatio, quod testatur experientia.

Rogabis ad difficultatis complementum: an imagines depictæ sint signa naturalia rerum, quas repræsentant? negarunt plures, et affirmant non pauci. Assero 1º imagines ad vivum depictæ, quæ res corporatas exprimunt, sunt signa naturalia; Pr, quia repræsentant obiectum independenter a voluntate libera. Licet nisi, ut pingatur, et existat imago, pendet a voluntate Pictoris, at vero sel ad vivum depicta, a nulla voluntate pendet, ut repræsentet: ergo. Assero 2º: imagines pictæ, quæ res spirituales exprimunt, sunt signa earum ad placitum. Pr, quia signum ad placitum est quod in repræsentando pendet a voluntate libera; sed imagines rerum spiritualium in repræsentando pendent a voluntate libera: ergo. Pr minor, quia illud dependet in repræsentando a voluntate libera, quod pro homine libito obiectum repræsentat, et omnino in voluntate libera, quod pro homine libito obiectum repræsentat, sed tales sunt imagines creatum physice, potest aliud obiectum repræsentare; sed tales sunt imagines rerum spiritualium: ergo.

Pr hæc ultima minor, quia imago senis, vel et se, et naturaliter repræsentat hominem senem, et placito hominum Patrem Æternum, quia ad illum repræsentandum homines pro suo placito senis imaginem elegerunt. Unde talis pictura erit

signum nāle, quatenus hominem seu eum repraesentat; et signum ad placitum, qua-
tenus Patrem Aeternum repraesentat. Ex his infero: imagines, quae suum
obiectum ad vivum non exprimunt non esse signa nalia; sed ad placitum.
Pr., quia Pictura Caesaris v.g., quae illum ad vivum non exprimit, ex se
Caesarem non repraesentat, siquidem non est expressa Caesaris imago; sed solum il-
lum repraesentabit, l., quia subscripti caracteres id publicant, l. quia ex ali-
cuius hominis placito ad repraesentandum Caesarem destinatur. Satis fusas
de hac materia disputationes texerem, quia libuit his solum lineis adum-
brare, ne nostra isagoge prolixa videatur.

Sit 2a difficultas: an
dentur signa ex consuetudine, et quaenam illa sint? Resp. dari signa
ex consuetudine, quae reduci solent ad signa nalia, et ad placitum.
Existimant aliqui posse consuetudines fundari in natura, et in hominum
voluntate. Si fundetur in natura dicunt esse signa nalia v.g. canis
praecurrens, qui cauda assentive fluctuans adventum Domini prae-
nuntiat. Aurora, quae nascentis solis adventum vaticinatur.
Adventatio hirundinum in nostras Baeticas ex Africano littore,
quae veris tempus repraesentat. Si fundetur consuetudo in hominum volun-
tate, dicunt esse signa ad placitum. Exempli causa: explicatio gonaque
quae, signum pendulum mante diversorium, Ramus appensus ante
tabernas, vestis pullata, quae horam prandii, hospitium, vinum
venale, et parentum, l. cognatorum funera, sive mortes ex hominum
placito repraesentant, licet non ubique, seu apud omnes Nationes.

Cui doctrinae
acquiescunt (in re adeo levi non placet cum aliquibus placito refra-
gari) sed adverto quod forsan nullus explicuit, signa tum nalia,
tum ad placitum, quae dicuntur signa ex consuetudine non talia dici
ante consuetudines; sed post consuetudines introductas media ali-
quarum actionum repetitione, quia quando prima vice tirundi-

nes v.g. ex iique Africæ tractu in Bæthicæ placidas regiones pervolarunt n̄ dabatur consuetudo, et ideo tunc adventus horum passerculorum fuit signum naturale, non vero signum naturale ex consuetudine.

Per hæc doctrina: quia qui tunc cognosceret ardentes hirundinum nas, flammas Africæ regiones, et Bæthicæ placidas temperies, et videret caterbatim has aviculas Africanas, plagas deserere, et in Bæthicas volatu transmeare, colligeret hiveris adesse tempus in quo non a in opere pondere castidas valde terras fasticlit, et temperatas ambit. ideo adventus iste ex natura rei, et inde pendenter a hominis placito primus representabit, non vero representabit ex consuetudine, quia nondum fuerat introducta. similiter dicendum de signo ad placitum v.g. ramus ante tabernas prima die, qua appensus fuit, solo fuit signum ad placitum, post vero introductas consuetudines, signum extitit ad placitum ex consuetudine.

Neothericus eruxe propugnat, nulla esse signa naturalia ex consuetudine; sed omnia signa ex consuetudine esse ad placitum. Ita contra cœs doctrinas arguit: illud esse signum ex consuetudine, quod dependenter a consuetudine representat; sed signum naturale non representat dependenter a consuetudine; ergo non datur signum naturale ex consuetudine. Probatur minor, nam: quia non datur signum naturale eodem modo repræsentatur, licet non detur consuetudo signum naturale eodem toto modo representat. Potest hæc doctrina confirmari 1.º, quia ante consuetudinis introductiones dabatur in signo naturali proportio ad res representandas ut illas repræsentaret; sed eadem perseverat post consuetudines: ergo. 2.º, quia etiam si tollatur, vel ignoretur consuetudo eodem modo signum naturale representabit obiectum: ergo.

Hoc argumentum aculeos erigit contra

Ja coes doctras, n vo Ja nostras, ut ex a me paulo antea dictis satis liquet. Ar J cessa mari, discetione moris: signum nale, quà praecisse nale, n respiat dependenter à Jsuetudine, Jcedo; quà nale et ex Jsuetudine nego. Resprare naliter solo requirit proportiones nales inter signum, et res respiatas: reprare naliter ex Jsuetudine, praeter proportiones requirit Jsuetudines, quae e serias actuum repetita.

Ad probaones maioris dico distinguendo ans: datur, l. n datur Jsuetudo signum nale eodem o modo respiat, quà praecise nale e, Jcedo; quà signum nale, et ex Jsuetudine, nego. Denominatio signi nalis resultat ex fra intrinseca ipsi signo; denoatio signi nalis ex Jsuetudine, pullulat ex fra partim intrinseca, et partim extrinseca, q adequate Jponitur ex intrinseca ipsius signi nla, et ex Jsuetudine (actuum repetitione orta) quae e qd extrinsecum entitati signi nalis.

Ad 1m Jfiraones Jcedo totum, et addo ante Jsuetudines n dari signum nale ex Jsuetudine; d. so quà nale e: post Jsuetudines dari signum nale ex Jsuetudine, q datur adequatum fundum huius denominaonis. Ad 2m Jfraones dico, qd si tollatur Jsuetudo remanebit signum praecisse nale, ut erat ante Jsuetudines. Si vo ignoretur ab aliquo hoe usu illius, erit etiam nale signum ex Jsuetudine, quantum e ex parte signi, q qd homo ille ignoret eo ex Jsuetudine, n tollit qd vere sit signum ex Jsuetudine, quando hoc datur. Sicut qd lateat rusticum soles ee cas plurium effectuum nalium, n tollit ee eas veras illorum. Hoc pug. dum Ja signum ad placitum ex Jsuetudine frari potest; d eadem solutione enervandum mutatis mutandis.

Ad fines colligos 1o

eandem entitatem posse esse signum naturale, et ad placitum rerum diversi obiecti v.g. fumus in specula militari excitatus, est signum naturale ignis: et signum ad placitum hostis advenientis. Eadem vox significativa, quae repraesentat prolatorem est signum naturale: quod suum signatum est signum ad placitum. Colliges 2°: eandem entitatem posse esse signum naturale, et ad placitum rerum eiusdem obiecti; sed sub distincta ratione. Patet, quia haec vox Deus est signum naturale rerum Dei, cum haec vox sit quid creatum, et omne creatum dependet a Deo, et cum illo conectitur, tanquam cum causa et sub hac ratione illum naturaliter repraesentat. Deinde ipsa vox Deus est signum ad placitum rerum Dei, quia imposita est ad illum significandum. Similiter haec vox causa naturaliter repraesentat suam causam, et ad placitum omnes causas. Idem dicendum de his prolator loquens, et similibus. Haec divisio non est in membra physice, et naturaliter diversa; sed in membra formaliter distincta.

Caput 3m.

Inimica nostrae doctrinae argumenta enervantur.

Opponens 1°: non datur signum naturale; sed omnia sunt ad placitum; ergo inconcinne dividitur signum in naturale; et ad placitum. Antecedens probatur, quia omnia signa dependent a Dei voluntate; tunc in producendo, tunc in conservando; et plura dependent ab Angelorum, et hominum beneplacito in sui productione, et in conservatione; ergo. Respondetur, negando antecedens. Ad illius probationes distinguo antecedens: omnia dependent a Deo, ab Angelis, et hominibus, quoad existentiam, concedo; quoad repraesentationes, nego. Aurora dependet a Deo, ut existat; sed non dependet a Deo, ut iam existens repraesentet solis ortum. Imago Pompeii v.g. dependet in existendo

tere à bene placito Pictoris, qui posset, si vellet eam non pingere; ast postquam depicta est, velit, nolit Pictor Pompeium repraesentabit. Itaque signo naturali non officit dependentia in existendo; sed dependentia in repraesentando. Primam dependentiam habent signa naturalia, utramque signa ad placitum.

Opponens 7°: non datur signum ad placitum; sed omnia sunt naturalia: ergo haec divisio non est bona. Probatur antecedens, quia voces verbi gratia, si imponantur, et non imponantur intrinsece omnino eaedem sunt, sed sine impositione non sunt signa naturalia: ergo et cum illa. Patet consequentia, quia id quod est intrinsece invariatum est, eosdem effectus debet semper praestare; tum axioma satis notum inter Philosophos: idem manens idem, semper est natum facere idem. Confirmatur, quia cognitio est signum naturale: ergo et vox cognitio, quae mentis respondet conceptui. Respondetur, negando antecedens.

Ad probationem, concessa majori, et minori, nego consequentiam. Ad cujus probationem distinguo antecedens: id quod est intrinsece invariatum est eosdem effectus debet semper praestare, si etiam extrinsece invariatum sit, concedo; si varietur extrinsece, nego. Voces quoad intrinsecum, et physicum sui semper omnino eaedem sunt; sed variantur quoad extrinsecum, quia ex impositione ad significandum resultat in vocibus nova denominatio extrinseca, quae appellatur significatio, et ratione cujus novos effectus praestare possunt. Ante impositionem repraesentant solum naturaliter, post impositionem repraesentant etiam ad placitum, sicut moneta quoad intrinsecum, et physicum sui semper eadem est, et idem valet; ast propter extrinsecas mutationes, quae ex voluntate regia provenit, modo isto modo illo gaudet valore. Axioma solum loquitur de re intrinsece, et extrinsece invariata. Ad confirmationem vero est manifesta disparitas, quia cognitio in repraesentando pendet à voluntate libera, secus vox cognitio.

Opponens 8°: id est naturale alicui rei quod est de conceptu formali

et essali illius; ergo repraesentare est de conceptu formali, et essentiali cuiuslibet signi, aliàs non convenirent omnia in hoc conceptu: quia omnia repraesentant formaliter. Hoc argumentum laborat aequivocatione. Igitur nego consequentiam. Distinctione maioris; id est naturale alicui rei, quod est de conceptu formali, et essentiali illius, si ly naturale idem sonet, ac constitutivus, et proprius, concedo; si ly naturale aliud sonet, nego. Deinde distinguo minorem: ergo repraesentare praecisse est de conceptu formali, et essentiali cuiuslibet signi, concedo; taliter, scilicet taliter repraesentare, nego. Demum distinguo consequens: repraesentare est naturale cuiuslibet signi, si ly naturale idem sonet ac constitutivus, et proprius, concedo; si aliud sonet, nego.

In praesenti dupliciter potest sumi vox naturale. Primo pro conceptu essentiali, et constitutivo rei, et sic cuilibet signo, ut tale est, et in ratione signi, naturale est repraesentare, quia est de essentia cuiuslibet signi repraesentare obiectum. Secundo: pro conceptu differentiali signi naturalis, et sic repraesentare naturaliter solum est proprium signi naturalis. Ceterum repraesentare praecisse proprium, et essentiale est cuilibet signo. Taliter, scilicet taliter repraesentare obiectum hoc est naturaliter, scilicet ad placitum est proprium huius, vel illius signi, non cuiuslibet signi

Disputatio 4

multiplex signorum divisio expenditur et paucula breviter notantur

caput 1um

breviter plures aliae signorum divisiones numerantur.

Tradidi duas signi divisiones, quae plausibiliores sunt in Dialectica

iubet alias Laconismo perstringere, ne auditorum meorum utilitati defuisse videar. Tertia signi divisio, illud tripartitur in rememorativum, demonstrativum, et prognosticum. Rememorativum est, quod aptum est res praeteritas in memoriam reducere ut eucharistia, quae Christi mors in memoriam revocatur. Demonstrativum est quod aptum est res praesentes demonstrare ut fumus, qui demonstrat ignem, et pro- latores.

Prognosticum est quod aptum est res futuras praenuntiare ut nubium conglobatio, quae tempestates praenuntiat. Item varius solis color, dum occidit iuxta illud Poetae caeruleas pluvias denunciat igneus Euras. Haec divisio mihi est adequata, quia vox ens possibile est signum, et tamen non repraesentat quod fuit, nec quod est, nec quod erit. Quarta signi divisio illud bifindit in practicum, et speculativum. Signa practica, quae res possunt causare significando, sive quae apta sunt res efficere eas significando ut verba consecrationis, et sacramenta novae legis, quae gratias signant, et efficiunt; signa speculativa, quae apta sunt res repraesentare absque ordine ad operandum ut fumus ignem, fragor arborum futuras tempestates, et voces significativae sua obiecta.

Quinta signi divisio traditur a Doctoribus, et signum bifindit in pure instrumentale, et in pure sensibile: pure instrumentale est, quod aptum est ab intra percipi; exemplificatur cognitio reflexe cognita, traditionales, et illativi; at si igitur. Pure sensibile est quod aptum est a sensibus percipi ut fumus praevisus, qui cognoscitur ignis: Sexta divisio signum partitur in immediatum, et in mediatum, immediatum est quod aptum est repraesentare immediate per se, et sine interventione alterius signi: ut cognitio parietis; mediatum est quod aptum est repraesentare mediante aliquo alio signo, ut vox fumus, quae significat ignem mediante

fumo, quaes immateriae reperat.

Septima divisio tradita à Lemuri-
tis CCbus signum bifariam disecat in proprium, et improprium:
signa propria cum vox aptatur in significatione propria accipi ut
Nero pro imperatore romano: signa impropria quando vo-
ces aptantur translative, et improprie accipi ut quando de hoc
cru deli affirmamus esse leonem de Christo esse agnum, de prato
viridi videre.

Octaua signi divisio ab aliis tradita est in
signum suppositivum, et indicativum: suppositiva sunt quae aptantur in
propositionibus doctrinalibus supponere pro re quam significant ut vox Pa-
ullus. Affirmamus enim taurum mugire supponendo in propositione
vocem ipsam pro uero, et reali tauro. Indicativa sunt quae nec ap-
tantur proxime supponi pro re, nec eam proprie significare, sed tantum eam
indicare ut vox igitur quae illationem indicat, in quo propria illa
supponitur in propositione. Nullus enim Dialecticus diceret: datur
igitur á negatione unius contradictorii ad affirmationem alterius: cum vel-
llet dicere, datur illatio á negatione unius contradictorii, ad affirmatio-
nem alterius. Nona signi divisio illud quadrifariam
disecat, in reale, mentale, vocale, et scriptum. Reale est quod
reperitur in rebus ipsis á vocibus, scripturis, et cognitionibus diuer-
sis. Mentale, quod in mentis conceptibus, Vocale, quod in voci-
bus. Scriptum quod in scripturis.

Caput 2m
paucula notantur ad doctrinae de signis elucidationem.

Noto 1o, posse
creandes entitates incidere varias signorum species, et aliter, aut

maliter; id est formaliter diversas. Primum, quia quaevis vox significativa est signum naturale affectus proferentis; ad placitum autem obiecti repraesentati; instrumentale, quia prius audita repraesentat obiectum; vocale, quia est vox. Deinde actus interius sunt signa formalia obiecti; instrumentalia, si per alios actus reflexe cognoscantur; quatenus ex natura sua repraesentant sunt signa naturalia: quatenus repraesentant sine ordine ad operationes sunt signa speculativa, et signa mentalia, quia sunt in mentis conceptus: ergo.

Noto 2o: quadruplicem praecipue reperiri potentias obiecti cognitivas, scilicet divinas, Angelicas, humanas, et sensitivas. Haec quadruplex potentia potest uti signis formalibus, et instrumentalibus. Primum, quia potest producere actus vitales, qui sunt expressa, et formalia signa suorum obiectorum. Deinde per actus reflexos possunt Deus, Angelus, et homo cognoscere haec eadem signa formalia, quae reflexe cognita munus exercent signi instrumentalis. Immo et causis detractis praecognitis venantur effectus, ac proinde utuntur his causis, tamquam signis instrumentalibus ad effectuum cognitionem. Bruta etiam utuntur signo instrumentali; quia quisque ex lupi ululatu perniciem sibi metuit; et equus dum audit militare classicum, pugnam ominatur, et ad praelium arrectis auribus accenditur.

Noto 3o: Deum, Angelum, hominem, et bruta uti etiam signo naturali, et signo ad placitum. De signo naturali probatur, quia omnes producunt actus vitales, quin ex voluntatis liberae beneplacito; id est ex ingenita, et nativa virtute obiecta repraesentant. De signo ad placitum divisim, probatur; et 1o. Deus multis signis ad suum prius placitum institutis praenuntiavit Iudaeis nostri Redemptoris adventum, et sacramenta novae legis instituit, quae gratiam conferunt, quia significant ex divino beneplacito; quod est active uti signis ad placitum. Deinde passive etiam utitur Deus signis

ad placitum, quam et nostris vocibus res signatas deprehendit, licet aliunde illum non laterent, nec est inconveniens quod res diversis mediis cognoscantur:

2º: Angelus et nostris verbis animi conceptus dignoscit, ac proinde his signis ad placitum passive utitur imo antiquitus Angeli corporum larva personati cum hominibus confabulantes, tam active, quam passive signis ad placitum utebantur. Tertio: homines imponunt voces (et res signa nonnullam ante tabernam) ad aliquid reparandum, et illis loquuntur, quod est active, et passive uti signis ad placitum. Quarto: bruta (idem de amentibus dici poterit) passive utuntur signis ad placitum, quae non sunt alicui nomini assuefacta, dum illo vocantur, illico accurrunt. Hucusque locuti de signis peculiaribus, quae communiter: an aliis signorum speciebus utantur Deus, Angelus homo, et bruta ex dictis facile coniectabitur.

Noto 4º: uti signis active nihil aliud est, quam ea producere, vel instituere, et mediis illis aliquid dignoscere: uti signis passive nihil aliud esse quam per signa iam producta, aut instituta in obiecti cognitionem devenire. Noto 5º, quod quamvis Deus (idem de Angelis, et de hominibus non sunt dicendum) res intuitive praenoverit, adhuc posse mediis signis iterum in earum notitiam devenire, non enim repugnat in eodem intellectu, duplex cognitio obiecti, altera abstractiva, altera intuitiva: imo nec duplex, nec multiplex notitia abstractiva eiusdem rei, si ex diversis signis habeatur, ut homines quotidie experimur.

Disputatio 5a

an voces significent naturaliter, vel ad

platis: et in quo eorum formalis consistat significatio

Caput 1m

Quid sit vox, et quae conditiones ad humanas locutiones praerequirantur

Divus Augustinus arbitratus fuit, et merito, quod licet homo possit latentes in animo conceptus exprimere, vel oculis, vel ore, vel manibus, vel motibus, vel aliis signis, nullo tamen commodius, quam voce, vel prolata, vel scripta: illa loquimur praesentes, haec absentes, ideo naturam vocum, et eius conditiones expendere consentaneum duxi.

Igitur

Vox est sonus animalis prolatus mediis instrumentis naturalibus ori connexis. Particula sonus gerit vices generis quia illa convenit vox cum omni alia qualitate quam auditus percipit, et nominatur sonus videlicet sonus ex aere percusso, vel ex corporum affricatione, seu collisione confactus. Reliquae particulae munus differentiae subeunt, et quia illas discriminatur vox a quovis alio sono, qui vocis nomenclationem nancisci nequeat: et formatur vox instrumentis vitalibus animalis videlicet pulmone, vocali arteria, gutture, et dentibus, labris, lingua, quae aerem e pulmone attrahit, et summa volubilitate discindens agitatione in voces effrat.

Ex vocibus alia est articulata, alia inarticulata: prima distincte sonat, ut Deus; secunda confuse, et sine syllabarum diversitate, ut suspirium. Deinde teste divo Thoma et Perlio, aliae voces affectum internum animalis exprimunt, ut rugitus: aliae nullum exprimunt, ut blictiri. Demum ex vocibus aliae significant animalis internas sensationes, ut

gemitus; alia inter nos aialis ratis (?) deceptus in pluribus opinione. Haec ultima vocatur vox humana, sive humanus sermo: unde si in rigore loqui mur sonus qui ipsis corpori attribuitur, vox aiali, verbus, sive sermo hoi. Adverte locutione intellectuali (quae sunt ipsi actus intrus) nos posse loqui Deo, et Angelis; locutione vero sensibili (quae sunt voces ipsae articulatae) nos loqui cum hoibus.

Ad locutionem humanam plures conditiones praerequiruntur: 1a qd voces signativae sint: 2a qd aliqd significent voces, 3a qd qui loquitur, habeat notitias vocis significantis, signationis, et rei signatae: 4 qd in mente praecedat cognitio; quae voces dirigat humano modo, et non barbaro proferendas. Unde ab aliis humana locutio definitur sic: est vocis signativae prolatio rationalis creaturae imaginatione aliqd significandi. Ex defectu praedictarum conditionum non sunt (?) proferuntur voces signativae, quarum prolatio sit humana locutio, ut psittaci demurmurare, et aliae aves loquacitant, imo et hoes vocum ignari; ut moniales, quae Dei preces occinunt, latini idiomatis oio inscii. Sine praelia (?) et mentali parata notitia, tunc vocis significantis, tunc rei signatae humanae; sed barbare coordinatur rationalis fabulatio. Addit Ovi (?) 3a octava loquente (?) punct. 3o num. 3m loqui hoes, qui apud rivulus, aut arbores verba faciunt. sed 3a, quia homo ille coram flumine, aut arbore verba proferens, humane loquitur cum adimpleat omes conditiones, quae locutiona humana, itaque homo ille humane loquitur; sed non humane colloquitur; qui arbor neque aqua respondet humana loquela loquentis vocibus.

Caput 2m

Voces non significant naliter; sed ad placitum.

Nescio quis scripsit docuisse Platonem voces significare ex natura sua: debiriusque sané l. tyronis in Dialas indignus; potissimum cum ipse Plato in Cratylo hanc dementiam tribuat Cratylo, et Socrati; sit tribuunt illam Ammonius Heraclito, et Leucippus Pithagoreus. Dm e cum Arist. (cui omnes Philosophi subscribunt, tunc veteres, tunc iuniores) 3º Perhi. c. 1 et 2 e lib. 3 c. 1: voces non significare naliter; sed ad placitum voluntatis liberæ; aliás negandum esse Adamum imposuisse rebus primeva nomina, quæ in turri Babilonica confusis, varia in gentes coorta, et diffusa idiomata, e queis tota linguarum pullulavit varietas.

Cois hæc sentia pr. 1º: quia si voces significarent naliter, omni tempore, et apud omnes nationes idem significarent; sed non idem significant omni tempore, et apud omnes nationes: ergo non significant naliter. Cõa e legitima: pr. maior; quia omni tempore, et apud omnes nationes haberent eandem naturam, quæ cum inde semper invariata polleret eadem vi intrinseca, et ingenita significandi. Pr. minor, quia omni fere idiomate, non paucæ voces decursu temporum mutarunt significatum, et abiere in novum significatum introducte (Alias saltem potuerunt mutare, et introduci) ut testatur experientia; sed hoc non posset fieri, si ex natura sua, quia invariata persistente vocum essa, eodem maneret ipsarum immutata significatio.

Pr. 2º: quia ideo voces possent significare naliter res, quatenus essent causa, vel effectus earum, sive quatenus cum illis haberent nales similitudines; sed neutrum habent: ergo. Pr. minor, quia hæc vox taurus nec producit taurum, nec producitur á tauro, nec ab eo dependet in fieri, ut fumus ab igne, et vestigium leonis á leone. Deinde hæc vox taurus nullam habet similitudinem cum tauro, ut habet icon Deiparæ ad vivum expressa cum ipsa Deipara; nam si haberet, quivis homo (Ægiptius

foret, v. Africanus, v. psittacus,) qui vidisset taurum, si audiret hanc vocem taurus illico veniret in cognitionem tauri (quod videtur absonum) sit 4, qui vidisset duos homines inter se valde similes, si postea unum conspiceret alterius recordaretur propter utriusque similitudinem in accidentibus formæ exterioris.

Rogo adversarios: in quonam hæc vox taurus assimilatur ipsi animanti tauro? in cornibusne an in torva facie? in feriate, an in magnitudine? in pellis collore, an in secta pedum figura? alias rationes producit Arr. dise 18 logicæ sessione prima subsessione 2a. quod eas prætereo, quia forsan facile infirmari valent, et ipse non eas magni pendet.

Adverto 4m cum ipso Arri. ibi num. 19 non nullas esse voces, quæ naturaliter significant delitescentem in animo lætitiam, aut mærorem, ut gemitus, et suspiria, quod ab orbis infantia inter omnes gentes, et nationes compertum fuit. id ipsum cernere licet in brutis, quorum naturales voces, eorum internos affectus, seu sensationes repræsentant non ex placito voluntatis liberæ; sed ex intrinseca ipsa vocum notitia.

Dices 1o: in sacris litteris dicitur de nominibus, quæ Adamus rebus imposuit esse propria illarum rerum nomina: ergo significant res naturaliter, alias non essent earum propria. Respondeo concesso ante negando consequentiam. lætenus in scriptura dicuntur ea nomina propria, quatenus vere et proprie res erant designaturæ per illa significandæ; non vero quatenus significarentur naturaliter. sic licet nunc dicimus hanc vocem Paulus esse nomen proprium Pauli, non quia illum naturaliter signet; sed quia vere, et proprie omnes utuntur prædicta voce ad dignoscendum Paulum.

Dices 2o plures voces esse quæ habent naturales similitudines cum rebus, quas significant: ergo saltem illæ significabunt

naliter. Pr dns, inquovis idiomate reperiuntr, tunc noia, tunc verba, quæ Rethores affirmant signare pono matopeias, sive fictiones nois, quæ fit quando actio nabis silli sono procedit frimiter. Unde sonitus campanulæ appellatr tinnitus, sonitus tubæ taratantara: 9o signa nalia: 9o idem dom de onibus vocibus.

Dicitr ↄcedendo totum argtum, sive illud omittendo, præter ultimam ↄam quam negamus. Etenim illæ voces utiq signant naliter, sicut, et gemitus, et suspiria, de quo nullus debet ambigere, ut recte monuit Pr Ovi 3a 8 logicæ punc 8o naro 2o, nec in præsenti ē differs de vocibus, quas in exemplum pducit argtum, sit nec de gemitibus, et suspiriis; hæc n. ones voces naliter signant sua obta, q a et se oni tempore, et apud ones natio nes habent ea obta repræsentare. Disi dissē: anquævis vox signativa ex se et independenter à voluntate libera, tales proportio nem hāt cum re, quam repræsentat, ut naliter eam, et natio repræsentet, et hoc negamus.

Caput 8m
in quo nam ↄsistat ſralis vocum significatio

Non loquimur de signis nalibus, hæc enim per intrinsecam ↄceptum repræsentant obta, q n egeant alio superaddito ↄg cognio Petri, quæ seipsam repræsentat Petrum, fumus ignem, gemitus cordis angrorem, ut diximus dispa 1a et 2a. Sed ē ↄtroversia de signis ad placitum significantibus; et q a inter hæc principem sedem et locum adeptæ sunt voces, de illis specialiter instituetur sermo, et qd de illis dixerimus, de reliquis signis ad placitum dicendum erit.

Duæ extant opiniones 1a docet significationem vocum ēē relationem quandam realem, resultantem in vocibus ex eo qd

ab hoibus imponantur ad signandum, ita plures Thomistae quos sine noe refert Arr disp. 18 log. sect. 2 subsect. 4, immerens hanc sentam improbabilitatis nota. Qa docet signationem vocum consistere in denominatione extrinseca quam materia à voluntate hominum voces ad signandum imponentium.

Patroni huius 2ae opinionis diversimode eam propugnant. Alii indicant denominationes extrinsecas esse ens rationis, ac quod inde denominationes extrinsecas signi ad placitum esse formaliter ens rationis. Alii denominationes extrinsecas esse ens morale, et consequenter hanc signi denominationem formaliter esse ens morale. Alii denominationes extrinsecas nihil addere praeter fundamentum, unde docent, signum ad placitum quam materiali afferre voces, aut res, et quod formali liberam voluntatem hominum in retractatam esse, à qua voces habuere hoc, vel illud obiectum repraesentare. Vide cum hac Pm Hurt Disp. 8 logicae sect. 2a, Pm Ovi 3a logicae punct. 2 numero 8o.

Sit nostra conclusio signatio vocum constituitur formaliter per denominationes extrinsecas provenientes à voluntate hominum à com pacto, et consensu eas imponunt ad signandum. Ita Pr Ovi nuper citatus: Pa 1a conclusio; quia illud est constitutivum alicuius denominationis, quo praecise posito ponitur denominatio, et quo praecise ablato aufertur denominatio signi ad placitum, et praecise eadem voluntate, et consensu hominum, ponitur in vocibus denominatio signi ad placitum, et praecise eadem voluntate, et consensu hominum ablato, aufertur: ergo formaliter constituitur per hanc voluntatem, et consensum hominum. Sola minor eget probatione, et.

Probatur; quia si in aliqua regione, vel Provintia omnes homines, aut fere omnes homines conspirarent, et com consensu descernerent, ut vox simpolapsus signaret lapidem

utiq; vox Sindapsus lapides signaret, q alind requireretr, illas tales signationes obtineret: q° precise posita hac coi hous volun=tate resultat signatio in vocibus. Deinde, si decernerent, ut de=inceps vox homo ñ signaret hoes; d. leones utiq; illus signaret, et audita voce homo devenir remus in cognit leonis: q et positio=ne, et ablatione huius cois voluntatis ponitr, et auferetr denoa=tio extrinseca signationis ad platus in vocibus, sicut et in rebus.

Confirmatr, q si in subterranea specu dq reperiretr statua Mulieris ex ebore fabrefacta, et ones hoes (qt et ad eas videndas confluerent) existi=marent, et mutuo sensu decernerent eas ee Deiparę simulacrus, ss Deiparę simulacro de statuas colerent: q° precise voluntas illa cois hous efficit statuas illas repraře Deiparas; ñ-ñ illas reprae=ret, si hoes in id ñ conspirassent, q sine hac voluntate ignora=batr, an illa statua esset, l. ñ esset Deiparę effigies; et tc ñ esset de nuo Deiparas repraret ex voluntate illa coi hous.

Dr 2° contra impugnationes aruš, quas ĩ retuli: igitr 1°, signatione quia con=sistere in relatione reali à vocibus distcta, et in illis resultan=te ex voluntate hous; q voluntas libera ñ producit illas relatio=nes in vocibus, alias si tullius dq adinvenit voces aliquas, et eas imposuit ad signandus, quoties talis vox modò proferetr, resultabit in illa relatio quę das vera, et realis producta à voluntate Cice=ronis, quę nec realitr existit ubibi, nec ẽ aproximata ad tot re=lationes ubibi producendas, ęnos thomistas aliud dicere, et aliud velle dicere, né mihi persuadeas eos sine serebro loqui.

2° ñ consistit in denominatione extrinseca, quę sit ens rationis, tum q signatio hęc ñ esset aliqd fictitius; tus q (si to denaones extrinsecas intelligas

per rationis, ut Thomistae intelligunt) independenter ab actu intellectus percipitur adaequata ratio significationis in vocibus imo et in rebus ex placito aliquid repraesentantibus, quod hoc praecise quod existat vox, aut res ad repraesentandum imposita, et voluntas communis hominum physice, aut moraliter; duo alia placita a nostra solutione forsan non differunt, et ideo eorum impugnationes praetereo.

Caput 4

Adversariorum impetus enervantur.

Obiicitur 1º si aliqui homines (tres, aut quatuor) vellent imponere vocem sindassur ad significandum parietes pro suo placito, utique significabit parietes: ergo significatio vocum non constituitur per illas voluntates communes hominum.

Respondetur distinguendo antecedens: utique significabit parietes, tanquam signum publicum; nego; tanquam signum seu particulare, concedo.

Signum publicum vocatur, quod tale est a maiori populi parte, civitatis, aut Provinciae, ac per inde generaliter ab omnibus, aut fere omnibus accipitur. Et de hoc est difficultas. Signum particulare appellatur, quod ab uno vel ab aliquibus accipitur. Vox imposita ad significandum a quatuor hominibus esset signum particulare non publicum. Si vero significatio illa postea ex communi consensu serperet, iam foret signum publicum, non quia quatuor homines illud imponere; sed quia reliqui ex communi consensu illud acceptarunt; qui actus acceptandi, licet non sit formalis, est tamen interpretativa, seu virtualis voluntas imponendi vocem ad significandum, nam qui admittit tales significationes, et illa utitur interpretative, sive virtualiter eam voces imponit ad significandum; siquidem nullus homo prudens uteretur voce ad res significandas, si nollet voces illas tales res

significare.

Obijcitur 2º; hæc voluntas, et consequenter sensus respicit rationem formalem signi tanquam suum obiectum: ergo nequit constituere illam rationem formalis signi ad placitum: antecedens probatur, quia hæc voluntas intendit, quod voces taliter, vel taliter significent; sed quod taliter significent est ratio formalis significandi; ergo idem est voluntas intendens significationem formalem in vocibus, et ipsa vocum formalis significatio, siquidem hæc illam constituit: ergo iam voluntas illa se ipsam habebit pro obiecto.

Respondeo: negando antecedens, ad illius probationem concessa maiori, negatur minor, taliter significare est actus 2us significandi, qui est diversus a ratione formali significandi; nam ratio formalis significandi est voluntas illa, quæ respicit directe, et habet pro obiecto actualem significationem, non vero aptitudinem ad significandum. Ratio autem formalis significandi ad placitum constituit aptitudinem, non vero actum 2um significandi: unde voluntas illa non habet pro obiecto rationem formalem significandi, et consequenter nec se ipsam; sed actualem significationem, quæ est quid diversum ab ipsa voluntate, sive a ratione formali significandi.

Explico doctrinam exemplo; dum excuditur moneta, et ex voluntate Principis habet hunc, vel illum valorem, voluntas Principis non respicit tanquam obiectum rationem formalem valoris in moneta, sed actualem illius valorem, sive estimationem inter homines: itaque actus sive voluntas Principis non respicit se ipsam; sed directe respicit actualem monetæ estimationem. Ratio formalis valoris in moneta est voluntas Principis, per quam moneta in actu 1º est tanti, vel tanti estimabilis; quæ differt ab actuali monetæ estimatione, quam voluntas illa habet pro obiecto. Similiter signum ad placitum constituitur in ratione talis per voluntatem illam solam, quæ respicit actualem significationem, non vero aptitudinalem, quæ est ratio formalis significandi, sive ipsa voluntas constituens voces aptas significare

Obiicitr 3º: voluntas illa hominis non semper persistit: ergo non est signatio formalis vocis, aliter existeret constitutum, quin existeret constitutivum, quod est impossibile: Dantes: quod post quam impositae sunt voces, homines e vita discedunt: immo etsi non discedant, saltem actus voluntatis evanescit adhuc persistentibus vocibus eius signatione: ergo. Respondetur discrete antecedens: non persistit moraliter nego; non semper persistit physice concedo. Eo quod voluntas illa non retractetur, persistit moraliter, sive in prudenti hominis iuditio; quod satis est, ut constituat, sive sit ratio formalis signandi.

Similiter quando Paulus irrogat iniurias Petro, dum voluntatem, seu iniurias non retractat, denominatur iniuriator, etiamsi voluntas iniuriandi praeterierit physice. Rursus Pari; etiamsi voluntas iniuriandi praeterierit physice. Rursus si Ioannes peccat appellatur peccator, dum non conteritur de eadem commisso; quia etiamsi voluntas peccandi non persistat physice, persistit moraliter. Demum idem dicendum de voluntate Regis imponentis taxam tritico, et valorem monetae; remanent enim triticum, et moneta, eius estimabilitate, seu valore, quem a voluntate regia acceperunt, etiamsi haec solum moraliter maneat, et non physice.

Caput 5um

Adhuc frangimus adversariorum impetus

Obiicitur 4: si ratio formalis signi ad placitum esset actus voluntatis, qui cognosceret signum, ex vi signi cognosceret tales voluntates; sed non si cognoscitur signum, quia ex vi signi cognoscitur illa voluntas: ergo ea non est ratio formalis signi constitutiva: probatur maior, quia nequit cognosci signum ad placitum, quin cognoscatur id per quod in esse talis constituitur, sicut nequit videri album, quin videatur albedo, quae est ratio formalis per quam constituitur album in esse albi; sed signum ad placitum constituitur per actum illum

voluntatis: go: pr minor primi syllo tm, q audimus qghanc voces Paries, et ex vi illius cognoscimus parietes, q memineriimus voluntatis, quæ hanc vocem imposuit ad significandum parietes, et similiter in aliis innumeris signis quotidie evenit.

Optime monet P. Hur disp 8 logicæ sessa para 19; hoc argum dum ab omnibus solvendum, nam sive signatio formalis signi ad placitum, sit relatio realis, sive sit ens rationis, sive moralitas aliqua, dum audio hanc vocem leo, et ducor ex vi huius signi in cognitionem leonis, et tamen non apprehendo relationem realem, ens rationis, aut moralitatem aliquam. Si vero placito suo respondeant adversarii, ex vi signi cognoscere ipsi id in quo consistunt rationes formales signi: gratis etiam ego asseram me recordare voluntatis illius, quam assigno pro ratione formali signi ad placitum.

Reiectis igitur cum P. re Oviedo 8 log. punct. 2o. no 8 Cuttenantium solutiones Patris Hur, quæ forem falsæ, et Patris Arr, qui adeo dissolvit hoc argumentum disp illa 18 log. no 21, ut potius obtenebret, quam illustret veritatem, distinctione maioris: cognoscerent tales voluntates clare, et distincte, nego: confuse, et indistincte, concedo. Eodem modo distinguenda est minor, et neganda consequentia. Verum, quod neque neat cognosci constitutum, quin cognoscantur constitutiva, saltem confuse; debent necessario cognosci clare, et quidditative.

Exemplum de albo parum urget: igitur in rigore loquimur: dum oculi cernunt album, et vident tantum albedinem, quæ est in subiecto, et quia est in subiecto illud denominat album. Ratio est, quia illa albedo, ut potest color in concreto est obiectum visus: non vero materiale, seu subiectum albedinis; nam subiectum albedinis secundum se sumptum non habet rationem colorati. Unde qui videt album videt solam albedinem, non præcise, quia est ratio formalis dealbandi; sed quia est

obtus narium risus. At possumus cognere signum ad placitum olim immemores voluntatis, quae illi fuit signationem impertita: id suadent plura exempla.

Venisto homo agrestis cum emit equum, sat esse Dominum illius, et penitus ignorat in quo consistat ratio Domini, quae est ratio formalis, ut ipse sit Dominus equi. 2o cognit rusticus se matrimonium contraxisse, et tamen non recordatur mutui consensus, qui est formalis ratio huiusce matrimonialis contractus. 3o videt aliquis taurum esse animal, et Cervum esse animal, et tamen non sit illorum constitutiva imo si de illis interrogetur, rationes nullas reddet. 4o plures res, quae quidditatives, et distincte, id est ipse cognimus quotidie, quarum quidditatum adeo ignari solent esse hoes, ut etiam interrogati omnino eas repente explicent. Igitur nil mirum si inspiciamus aut percipiamus signa ad placitum, quin voluntatis imponentis recordemur, nisi Confuse.

At sane falsissimum est asserere, pueros linguam aliquam adiscentes scire eius vocum signatione, voluntatem illius, qui voces ad signandum imposuit. Si Magistri, et linguarum periti, imo, et pueri grandiores effecti, id ignorant, quomodo scient pueri, qui linguae rudimentis desudant? Vix reperietur unus, qui litteris scholasticis nisit deditus, et hunc voluntatis actum agnoscat.

Obiicitur 1o: voluntas Regis sive legislatoris satis est ad constituendam rationem formalem signationis: ergo non requiritur voluntas et consensus plurium hominum. Antecedens probatur, quia si Rex imperet hanc vocem fiordapsus signare Leones, utique Leones signabit, et ea audita omnes devenient in cognitionem Leonis. Confirmatur, quia ex sola Regis voluntate dimanat publica, et communis monetae, et aliarum rerum estimatio: ergo et vocum signatio frac

gralis.

Resp. negando ant. de signo publico, et illud concedendo de signo privato: verum est, quod Rex, seu quivis alius homo, potest voces, aut res destinare ad aliquid repraesentandum; sed tunc esset signum particulare, non publicum, de quo loquimur. Et enim imposita voce ad significandum ex voluntate regia v.g., si reliqui homines consentiunt, sic non? si tum iam ex voluntate, et consensu omnium hominum habebit id significare. Si tamen non erit signum publicum; sed solo particulare, quia non repraesentat, nisi alicui. Igitur si quis, pro suo placito voces ad significandum imponeret, magna sane occurreret in Republica confusio, quae non occurrit, quando signum repraesentat ex voluntate omnium, aut fere omnium.

Ad confirmationes concedendo ant., et negando conseq. Ratio est, quia ad caput regni, seu Reipublicae pertinet pretium, valores, et taxas rebus imponere, non vero pertinet significatio rei, aut vocis. Unde dum aliquando papae eruuntur [illegible] et veras alicuius vocis significationes, nullus recurrit ad Regis voluntatem; sed ad communem usum plurium voluntate inceptum, firmatum, et stabilitum, quod in Latino idiomate clarius inspicitur. Si vero Rex leges publicaret, pro alicuius vocis significatione, id solo deserviret, ut facilius ea significatio induceretur; casu quo communis voluntas, et consensus Reipublicae annueret, secus, si repugnaret.

Obiicitur 6o. Significatio formalis signi ad placitum constituitur per denominationem extrinsecam provenientem ab actu voluntatis: ergo non per ipsum actum voluntatis: prob. cons., quia actus voluntatis, et denominatio extrinseca distinguuntur; actus non voluntatis est quid reale denominatio extrinseca quid rationis: ergo. Resp., concesso ant., negando cons.: ad illius probationem negatur assumptum: actus non voluntatis

et denoatio signationis ad placitum non differunt; quia signatio formalis nil aliud est, quam voluntas illa, et consensus communis hominum. dicitur denoatio extrinseca, quia actus voluntatis, qui est forma huius denoationis, est extrinsecus voci, quae ut quae significativa ad placitum denominatur.

Forma intrinseca appellatur, quae est intrinseca subiecto denominato: extrinseca quae est illi extrinseca, ut bene probatur Oviedo contra 12 Metaphisicae punct. 1º nº 2: denoatio videntis est intrinseca; quia provenit ab actu visionis intrinsece inhaerente subiecto, quod denoatur videns. Denoatio visi, est extrinseca, quia dimanat ab eodem actu visionis, qui est extrinsecus obiecto, quod denoiatur visus: de his alibi commodius. cum autem actus voluntatis sit extrinsecus voci, inde denoatio significativae in voce est extrinseca. Omnis autem denoatio extrinseca est quid reale, quia nil est aliud quam formali, quam ut ipsa, qua explatur formali sive phisica est forma denoationis, et subiectum denotatum, ut explicatur his vocibus, visum, apprehensum, cognitum, amatum, quae concreta denominativa dicuntur. Rogas ad finem an voces clarius respondeant obiectum uni, quam alteri? haec difficultas eodem modo resolvenda, ac de signo in communi, similem desolvimus Dispt.ª C4º qq. 4.ª 6.ª

Disputatio 6.ª

de obiecto immediato vocis tam prolatae, quam scriptae. Caput 1.m

In quo opiniones referuntur aliqueis praemissis monitis.

Moneo 1º: plures esse voces de quibus controvertimus; nam certum est apud

ones, obiecta immaterialia, quae respiciunt v.g. haec intentio, intellectio, conceptus mentalis, et similia habent pro obiecto immateriali conceptus formales. Deinde haec voces, obiectum, res, et similia habent pro obiecto immateriali res ipsas obiectivas.

Moneo 2º: voces humano more prolatas esse aliquorum conceptuum esse signa naturalia, esse aliorum esse ad placitum. Patet, quia vox haec intellectio v.g. habet actum imperantem, qui est causa, ut ipsa proferatur, ac proinde respicit naturaliter actum imperantem, cuius est effectus. Deinde est signum ad placitum eius intellectionis, quam pro voluntate imponentium respicit. Dixi humano more prolatas, quia voces amentis, ebrii, somniantis, et avium non procedunt ab actu imperante, quia non humano; sed barbaro more proferuntur.

Moneo 3º duplicitur posse voces signare, 1º doctraliter, 2º indicative. Appellatur signatio doctralis, quam voces habent erga res quas signant ex placito voluntatis liberae, et pro quibus in propositione supponuntur. V.g. vox Paulus signat doctraliter Paulum. Vocatur signatio indicativa, quam habent voces erga res quas solum indicant, et pro quibus in propositione non supponuntur, nec impositae sunt ad illas signandas. V.g. quaevis vox indicat proferentem, non vero supponitur pro illo, nec illum doctraliter signat. Ex his infertur easdem voces habere posse utramque signationem. V.g. vox Paulus indicative respicit proferentem Paulum doctraliter. Immo ex placito hominum utraque signatio in easdem voces coincidere potest. Patet in voce Cena, quae et prandium doctraliter, et horam.

Moneo 4º: quamlibet voces naturaliter respicit proferentem; non vero doctraliter, nisi imponatur ad respiciendum proferentem; ut si imponatur haec: prolator, loquens, proferens, et similes. Moneo 5º: duplicem conceptum reperiri in mente, alterum de voce, alterum de re signata. Primus vocatur

tr ultimus; qui vocatur ultimus: in praesentiarum loquimur de conceptu ultimo, qui ad rem terminatur, et illi correspondet. Moneo 6o: plures requiri conditiones ad locutiones humanas, quas ego recensui Disp. 5a etc: earum hic memoriam refricare; non licet de eis agere.

Moneo 7o: voces, et substitui pro conceptu mentali et pro re significata; sed diversimode, quia pro conceptu subrogantur, tanquam illius vice gerentes: pro re subrogantur, tanquam pro obiecto significato, de quo aliquid affirmatur, vel negatur. Ex in hypothesi non supponunt pro re doctrinaliter, nisi pro conceptu: equidem si pro conceptu doctrinaliter supponerentur, hoc, et si illi hypotheses maxime forent falsae: equus est animal hinnibile, quia redderet hunc sensum; conceptus mentalis equi est animal hinnibile, quod a veritate toto caelo aberrat.

Moneo 8o: alium esse conceptum obiectivum, et alium formalem conceptum: obiectivus est quodvis obiectum ad quod terminatur vox, aut repraesentatio formalis: unde, vel cognitiones ipsae possunt esse conceptus obiectivi, si per alias reflexas praecognoscantur. Formalis est significatio ipsa, qua repraesentat res: quia cognitio repraesentat voces dicitur conceptus formalis non ultimus: quia repraesentat res dicitur conceptus formalis ultimus. Deinde voces quibus exprimuntur res, et conceptus obiectivi, dicuntur imagines substitutae pro conceptibus formalibus, ut illorum gerendo vices, nobis obiecta conceptuum revelent: quatenus vero praecognitae per conceptum non ultimum, appellantur conceptus obiectivi non ultimi. His praemissis sit difficultas: an omnes voces sint signa immediata rerum, vel conceptuum.

Prima opinio tuetur voces immediate, et primario significare res; mediate vero, et ex consequenti conceptus formales: ita Scotistae cum suo ante Scoto in 1 dist. 27 quaest. 3a

sectantur Vasquius tomo 1° in primo parte D. 27 c. 5. P. Suares P. Ion [illegible], Rafaeles, aversas in logica quaest. 6a sesset P. Ovi 3a d logica punct 8° n° 7 P. Arr diss. 8 logica sess. 8a para 28, et 81 P. Arr dise 18 logica sesse 2a n° 13, hi duo in eo dis centiunt, quod illur affret preter res signari a vocibus naliter detratos conceptus; P. Arr signari ad placitus detratos conceptus, licet aliquis signet naturaliter.

Secunda opinio docet voces immate, et primario signare conceptus, mate v°, et secundario res. Sic Avernoes, Bezius Bonaventura Duran apud aversa ubi s. P. Rubius c. 1 de interpretatione P. Natius tomo 1° logica dise 1a qua sentia refertur etias Divus Thomas lib 1° Pher sesse 2a. Tertia opinio propugnat voces immate signare res, et conceptus. Sed patroni quos citant C. in c. 1 desiftoris quaest. 3a are 2. Eadem sententia differunt in eo quod Mariolus, Basolis, et Heotherici opinioas ingeniosi asserant principalius signare res, quam conceptus: alii v° econverso principalius signari conceptus, quam res.

Caput 2m

Voces signativus so repraesentant immate res, ni v° conceptus formales.

Dico 1°: voces signativus so repraesentant immateres, sive conceptus obiectivos; ni v° conceptus formales. Supponit conclusio voces repraesentare res, de quo fere nullus ambigit, nam id patet ex 2° Genesis, ubi dicitur adduxisse Deus omnia animalia Adam, ut propriis ea nominibus afficere. Rursus c. 17 mutato nomine vocavit Deus Abram Abraham; deinde Christus Dominus Petro nomen imposuit. Tu autem istic vocaberis inquit Cephas, et Divus Augustinus 2° de trinitate c. 8°, ait voces manifestare praeter se id de quo loquimur; de loq-

uimur de rebus: ergo voces manifestant res, quod sit res immate sig-
nificent.

Pro 1o; quia id sit repraesentant voces immate, quod nullo alio me-
diante repraesentant; sed voces sit repraesentant res nullo alio mediante: ergo
voces sit repraesentant immate res. Probatur minor quia prolata hac voce Pau-
lus, qui audit sit devenit in cognitionem Pauli, quin recordetur conceptus
mentalis repraesentantis Paulum, vel alterius rei, quae mediet, inter vocem,
et paulum: Confirmatur 1o; quia id est immatum signatum vocis, quod statim
occurrit menti, audita voce; sed audita voce statim occurrit men-
ti res, non vero conceptus formalis: ergo.

Confirmatur 2o; quia si ignarus linguae latinae
rogitet homines peritos in litteris, tum phisicis, et theologicis, quid
significent hae voces: Musaeum litterarium, sine dubio responde-
bit, signare aulam, ubi scholastici confluunt ad scientias ed-
iscendas, quin explicet, nec recordetur conceptus mentalis, qui gym-
nasium litterarium repraesentat, et praedictis vocibus correspondet: ergo illae
voces immate sit signant aulam litterariam; si enim aliud obiectum
immatum prospicerent, etiam illud exprimeret homo peritus.

Pr 2o:
quia id sit signant voces immate, et formaliter, pro quo doctrinaliter suppo-
nuntur in propositione; sed voces in propositione sit supponuntur pro
rebus doctrinaliter: ergo voces sit signant immate, et formaliter res.
Probatur minor, quia in hac enuntiatione, Paulus est animal, voces ad-
eo supponuntur doctrinaliter pro rebus, non pro conceptu formali, aliter animal
non praedicaretur de Paulo; sed de cognitione Pauli; vel de Paulo, et
alias cognitiones, quod mihi est falsissimum. Confirmatur, quia hae voces, cognitio
intellectiva diverso modo repraesentant conceptus formales, quam hae: Petrus
Ioannes: ergo discrimen est, quod primae immate repraesentant conceptus
formales, quia ad id sunt impositae; secundae vero eos non signant; quia sit ii im

impositę ad res signandas.

Probatur 3o: quia si voces impositę essent, ut repręsentarent immateriales conceptus, nunquam proferentur, quia conceptus immateriales repręsentarent; sed sępe sępius proferuntur, quę conceptus repręsentent immateriales, imo nec materiales: ergo. Probatur minor efficaciter, quia qui mentitur non supponit in mente conceptum rei, de qua loquitur; sed potius oppositę, ideo dicitur contra mentem ire, et ex eo vocat divus Thomas mendacium esse peccatum, quia inordinatum est velle voce indicare id, quod non est in mente. Deinde, qui non ex propria, sed et aliena sententia loquitur, profert voces, quę in mente reluctatur, ac proinde de quibus non habent conceptus formales.

Demum, homo latini, vel Anglici, vel Hebrei idiomatis ignarus, si semel verba proferat, quę res per verba signatas preconceperit; cuius significatum ignoret, nequit de illo ideas, sive conceptus in mente producere. Sic Moniales Dei preces demurmurant, et psittaci multa loquaces garriunt absque ullo verum conceptu precedente. Ergo semper proferuntur voces, quę presupponant conceptus, quos proinde non tot immateriales, sed nec materiales respiabunt. Confirmatur 1o ex Augustino lib. 1o de Trinitate c. 8o ubi ait: divina, nec dicuntur, ut cogitantur, nec cogitantur, ut dicuntur. Confirmatur 2o ex divo Gregorio Niseno, qui lib. de hominis officio docet intrum hominis non operari, dum dormit; sed intru feriante, nunquam est conceptus, cum tamen sępe homo dormiens loquatur: ergo.

Probatur 4o: quia voces significativę sunt indiferentes, ut coniungantur cum conceptu formali; vel cum illius negatione: ergo non repręsentant conceptus formales: Probatur antecedens, quia proferens hanc propositionem, Franciscus studet Dialec., potest verum dicere, et potest mentiri; ac proinde habere, vel non habere conceptus formales de studio Francisci: consequentia probatur, quia id quod est indiferens, ut coniungatur cum sua re, vel cum alia, non potest ducere de tali re in

cognes alterius V. g. vox aial. n̄ ducit me detrare in cognes
hois, nec detrare in cognes equi, q. ē indiferens ad hoes, et
ad equus. go.

Pr. 1o: q.a si voces signarent immate conceptus, plures
propotiones veræ, essent fal. sæ ordo: go. Pr. ans, hæc propotio vera
Chistus ē in Eucharistia si proferatr á Heretico oppositus in-
dicante, foret falsa, q.a n̄ so affirmaret Christus ēe in Euchar-
istia; s. etias Hereticus, et indicare, et indicaret qd ē fal-
sus: unde tota propotio falsitatis nota inureretr ides dm
de aliis, l. variis, l. contingentibus, prolatis ab hoc oppositus
indicante.

Confratr 1o; et explicatr prædicta rao, q.a si voces
signarent conceptus, ides esset dicere Ioannes legit, ac dicere
Ioannes legit, et ego id indico (unde omes conceptus saltes vir-
tualitr essent propotiones hypoteticæ) qd ē falsus, nas aliud
ē affirmare, Ioannes legere: aliud affirmare Ioannes legere, et
id indicare proferentes propotiones.

Confratr 2o; q.a ias propo-
tiones vocales coniungerentr cus iudicio mentali de tali obto;
et sil cus negatione iudicii illius; Pr illa rao, q. si ego di-
cas Petrus currit, indicando oppositus ea propotio coniungeretr
cus iudicio, siquides, sm adversarios illud immate repræ-
ret, simul coniungeretr cus negatione talis iudicii, q.a iudico
oppositus. Aliis probatio nibus supersedes, nec calamus lon-
gius profertr.

Ex his inferes; voces signativas, quas proferunt
psittaci (ides dm de vocibus amentis, somniantis, menti-
entis alienas sentas proferentis, et linguæ ignari) reprære
immate res, n̄ vo. conceptus. Pr, q.a si a psittaco profertr hæc

vox Deus, dq eodem modo me duceret in cognitionem Dei, ac si proferatur à homine theologo, vox in eare ideas significat, ut dixi due 1a C4, ac deinde psittacus non format apprehensiones, aut iudicium rerum, quia talium conceptuum est omnino incapax.

Caput 8m
variis rationibus 2a pars nostra solutio oppugnatur.

Oppones 1o eo fine instituta sunt voces, ut manifestent conceptus, qui in mente latent; sed nequeunt nisi per voces revelari: ergo eos immediate repraesentant, et non solo res. Ans probatur 1o à ratione, quia finis locutionis humanae est manifestare conceptus; ideo aliquis loquitur, ut quae in mente latent per voces patefaciat: ergo. Probatur ans 2o ab authoritate plurium. Etenim D. Aug. libro 15 de trin. C 11 ait: verbum, quod foris sonat, signum est verbi, quod intus latet. D. Basilius Hom in 1m Ioannis, quod primum cor novimus, hoc verbo proferimus. D. Grego. Nissenus de hominis creatione C9: humana mens sonis intelligentiae suae occulta manifestat. Unde Plotinus de virtute C3o appellat voces interpretes animi: ergo voces sunt signa immediata conceptuum formalium.

Rx. negando ans; solo instituta sunt voces, ut repraesentent res. Latenus autem per voces revellantur conceptus formales, quatenus per voces revellantur res, quae sunt obiectum conceptus mentalis. Ad 1m probationem distinguo ans; finis locutionis est manifestare conceptus obiectivos, concedo; conceptus formales, nego. ideo loquimur, ut manifestemus, quae intus mens cogitat, non ut manifestemus cogitationes ipsas. Quando autem dicitur latine, Domino amico arcana pectoris revellasse, et hispane, reveló me su pensamiento, solo intendimus manifestasse obiectum arcanum, vel dequo occultae cogitationis; non vero ipsas cogitationes.

Ad 1m ~~fracnes~~ probationes, dices PP. illos non asserere voces esse signa conceptuum formalium; sed conceptuum. Si autem adversarii eos interpretantur de conceptibus formalibus, non est cur obstinatis: hoc modo et portat Ares Pr. Vasq. imo PP. hi forsan non locuti in rigore dialectico, et si locuti interpretandi sint, ut Aris a Vascio. Ad dic PP. eatenus appellarent voces signa conceptuum, etiam formalium, quatenus voces non conjecturae, et quae, et ex aliis principiis colligimus hoc apprehendere, et intelligere ea, de quibus loquuntur. Sed de his plus cum Cto.

Oppones 2o: voces substituuntur pro conceptibus, et eorum vices gerunt: ergo non signa immediata eorum: patet consequentia; quia id, quod pro alio supponitur, est signum illius naturale. Respondet Doctor ubi supra n.o 282 omisso antecedente, negando consequentiam: imo et antecedens inferre voces non signare conceptus formales; sed eorum objecta; quia si subrogantur pro conceptibus, et eorum vices gerunt, efficient id, quod efficiunt conceptus; sed conceptus non repraesentant se, sed suum objectum: ergo voces substitutae pro conceptibus, repraesentant conceptuum objecta: patet exemplo, quia si in triuio, aut platea, erecta esset statua marmorea Mercurii, et loco illius deponeretur imago illius depicta, non repraesentaret statuam pro qua fuit substituta; sed Mercurium.

Respondeo ad argumentum omisso antecedente, negando consequentiam, ad illius probationem distinguo antecedens: id quod pro alio substituitur est signum illius, si habeat naturales connexiones, vel relationes aliquas cum illo; concedo: et eo quod pro illo substituatur, nego: imago illa depicta Mercurii, quae substituta fuit pro marmorea, est signum naturale tum Mercurii, tum statuae marmoreae; quia utrumque assimilatur, et cum illis habet similitudines artificiales, unde nunquam substituitur; sed propter relationes similitudinis, est signum naturale, et Mercurii, et statuae marmoreae.

Voces autem scriptae, substituuntur pro re, seu pro conceptu non significant naturaliter res aut conceptus; quia nec illis naturaliter connectuntur; nec ad eas, seu ad res dicunt relationes aliquas; vel circo si loco statuarum marmorearum subrogarent homines caracteres aliquos, illi solum repraesentarent Mercurium sicut statuas; quae non habent connexiones, nec dicunt relationes ad statuas, sed solo ex placito hominum excitarent Mercurii memoriam, ut in illius cognitionem deveniremus, quod idem voces efficiunt.

Opponens 3o: voces repraesentant res, seu conceptus: ergo repraesentant immediate conceptus, et mediate res; antecedens probatur quia antequam Paulus verbi gratia proferat voces, saltem apprehendit id de quo decreverat loqui, alias, ut psittacus loqueretur; et apprehendendo obiectum vocum necessario apprehendit voces cum prout: ergo. Respondetur 1o negando antecedens: non enim omnes voces repraesentant res mediis conceptibus, sive per conceptus, ut patet in psittaco, moniali, mentienti, linguae ignaro, et aliis, qui loquuntur, quin praeconcipiant res de qua loquuntur.

Respondetur 2o distinctione antecedentis: voces repraesentant aliquando res per conceptus, tanquam per principium, concedo; tanquam per obiectum, nego. Itemque actus voluntatis imponit voces ad significandum: deinde actus voluntatis, vel saltem imperat, ut proferatur vox. Ergo voces respiciunt actus mentales, ut suum principium, a quo immediate hauriunt suam significationem, et mediate suum esse. At vero respiciunt res tanquam obiectum, quod signant. Quare supponitur existentia conceptus, ut vox rem significet: non vero supponitur conceptus signatus, ut vox signet rem.

Oppones 4: si voces non repraesentant conceptus nullum existeret mendacium: ergo. Probatur antecedens, ideo homo mentitur, quia voce non significat, et repraesentat id, quod habet in mente, quod est contra mentem ire. Respondetur, negando antecedens. Ad probationem nego antecedens non ideo homo mentitur, quia voce non signat id quod habet in mente

·d· q̃a voce signat aliud discretum ab eo, quod habet in mente, et ideirco menti adversatur: patet q̃a dormiens profert voces, quae illis respondet quod habet in mente, cum non loquatur de re praeconcepta, et tamen non dicitur mendax, qui per somnium loquitur.

Oppones 5o: lux est indifferens, ut dimanet a sole naturaliter, et a Deo miraculose: fumus est indifferens, ut causetur ab igne naturaliter, aut dominetur a Deo; ·d· tamen sunt signa solis, et ignis: ergo licet hae voces Paulus loquitur indifferentes sint, ut illis respondeat in mente repraesentatio formalis aut illius negatio, adhuc poterunt esse signa conceptus formalis de locutione Pauli.

Respondetur concessa maiori, distinguendo minorem; ·d· tamen sunt signa solis, et ignis, si adsit miraculum, nego, si non supponatur miraculum, concedo. Et negatur consequentia. Supposita negatione miraculi lux est signum solis, et fumus ignis; secus si supponeretur miraculum: ideo ex luce solem, et ex fumo colligimus ignem adesse, q̃a non attendimus providentiam ordinariam; si supponeretur miraculum, non essent signa, q̃a nequeunt facere nos venire in cognitionem causae determinatae: idem dicimus de effectu, qui potest produci a causis diversis in specie; hic enim nisi cognoscatur produci determinate ab una mihi non ducet determinate in illius cognitionem.

Oppones 6o: Ramus appensus ante domum significat vinum venale; ·d· potest appendi, quin adsit vinum: ergo vox poterit repraesentare conceptus formales, quamvis illi in mente non sint. Respondetur concessa maiori, et minori negando consequentiam, disparitas est quod ramus (sive verus, sive pictus) ex placito hominum significat vinum venale per modum repraesentationis, unde sive adsit, sive non adsit vinum illud repraesentat. Similiter voces per modum repraesentationis significant res et ho

hominis placito. Ast voces non repraesentant conceptus formales per modum repraesentationis, et ideo nequeunt illos repraesentare, si in mente non adsunt.

Oppones 7°: potest dari gemitus, qui est signum tristitiae, sine tristitia, si aliquis fingat eam habere: 2° et voces, quae sint signa conceptuum, quamvis hi non existant. Resp. concesso antecedenti negando consequentiam, discrimen est, quia gemitus semper est signum tristitiae intimae, ast cum possit dari gemitus (idem dices de quovis alio signo naturali, quod fingi industria, et artifitio possit) verus, et fictus diversimode repraesentant tristitiam, gemitus verus per modum illationis, qui proinde erit signum naturale tristitiae, gemitus fictus per modum repraesentationis, qui proinde erit signum ad placitum et voluntate hominis; ratio est, quia quando quis vere gemit ex illius ~~cordis~~ gemitu inferimus cordis tristitiam; quando vero quis ficte gemit (ut accidere solet in tragediis) licet ex illius gemitibus non inferamus cordis moerores, adhuc tamen gemitus ille ficto et placito hominis tristitiam repraesentat non per modum illationis, sed per modum repraesentationis; quia ex gemitu ficto recordamur tristitiae.

Rogas unde colligemus an gemitus, sive lacrimae cum veritate, aut cum fictione eliciantur? Resp. aliquando difficillimum esse certo scire an hominis aliquae actiones externae (v.g. laetitiae, aut moeroris) verae sint, an fictae. Exemplico, hi parentis vel cognati mortem lacrymantur, alii vere, alii ficte. Has, et similes actiones putabit veras, aut fictas prudens hominis iudicium, tum ex ipsis, tum ex aliis circumstantiis, quae semper erunt signa actus interni: si verae sint signa naturalia, et repraesentabunt per modum illationis; si fictae erunt signa ad placitum, et repraesentabunt per modum repraesentationis. Hos tres explico infra 4° paragrafo probatur 2°.

Opponeś: voces qq Discipulus lectiones repetit st signa Iceptuś de ipsa lectione: ergo. Ans pr, q quot Magister interrogat discipulis lectiones, et discipulus eas repetit n e ut p voces manifestentur res, d. ut sciat Magister, an discipulus Iceptuś formaverit de rebus explicatis: ergo voces illę repñant Iceptus.

Rñtr negando ans: voces discipuli st signa Iceptuś; d. to Iecturę et qq Magister collegit bene apprę hendisse id de quo loquitr. Da discipulus valde hebetis ingenii memorię fideliter mandasse, qd scis verba, si hic interrogetr de lectione, eas repetet, q de ea, nec verbus prę Iceperit: ergo et repetitione lectionis Vx arguitr Iceptus mentalis de lectione; d. to p conieturas.

Oppones q voces immate signant Iceptus, et mate res et D thoma pa parte quę ē 8a arculo 1o corpore, ubi ait: Dm, qd sm Phtem libro Perhi c 1o, voces st signa intrus, et intrus st rerum similitudines, et sic patet qd voces referuntr ad res signandas mediante Iceptione intrus. hęc sunt Angelica verba, quę et ipsa D thoma ~~etenim~~ st et Rñm codicibus, in qq ea mutata et fere oio adulterata comperit: ergo et mente Angelici Doctoris voces immate repñant Iceptus.

Rñtr voces ~~a~~ dici signa intrus, sive Iceptuś fraliś, quatus obta ipsoruś repñant, deinde ait D thomas voces referri ad res signandas mediante Iceptione intrus, n q immate reprent Iceptus frales, et illis mediantibus res; d. q repñant res p Iceptus frales tanquaś p principiuś á quo l. profluit vocuś signatio, l imperatr vocis prolatio. Vide, quę 1a dixi dus Im argtuś dissolvebas. His manet facile explicatus difficilis D thomę locus pag ...

ques, nec verbus in toto illo arculo habet ja nos.

Caput 4m

Voces n repraent ceptus frales mate, aut ex coenti; d. so, ee eorus note, seu coniecture.

Dm 2: voces nec mate, nec ex consequenti, aut secundario repraesant ceptus fraales; d. so ee eorus quedas note, seu ciecture. Conclusio duplices partes amplectitr: 1a asserit voces, nec mate nec secundario signare ceptus frales. 2a, voces ee notas quasdas, seu ciecturas ex qq colligimus aliquo modo in mente loquentis adesse ceptus frales.

Prima pars pr 1o; q eatenus voces mate ceptus repraarent, quatus im mate repraarent res, a qq ceptus immate repraarentr; d. ceptus n repraantr im mate a rebus: g nec a vocibus mate: maior pr; q signus matus e, qd mediante alio signo repraat Vg vox fumus e signus matus ignis, q repraat ignes medio fumo, ques im mate repraat vox fumus: similitr ca dicitr im mata ru effus, quando intrinsas, et effus, mediat im mata ca effus; et propterea, qd e ca causq, dicitr ca causati; d. lit voces repraent im mate res, ceptus n repraantr immate a rebus: g requerent voces repraare ceptus mate. Minor 1i syllo ni probatr; q paries Vg n e signus repraativus cognis parietis, alias, viso pariete volaret mens ad cognes de pariete, sicut viso fumo volat ad cognes ignis.

Pr 2o, q si voces aliquo modo repraarent ceptus frales, l. esset pmo dus repraationis, l. pmodus illationis; d. neutro ex his modis repraant ceptus frales: g. Ante moris probaones animadverto, aliud ee signus

(qd presens attinet) p̄ modus repr̄ationis, aliud p̄ modus illationis: signum p̄ modus repr̄ationis, ita repr̄at res, ut eas revocet in memorias, vg statua, aut pictura Deiparæ, so repr̄at Deiparas; n̄ v° visa statua, aut pictura Deiparæ, ex illa inferimus existere, l. n̄ existere Deiparas, d. so recordamur Deiparæ; q̄ pictura vg so ē Deiparæ signum p̄ modus repr̄ationis; n̄ v° p̄ modus illationis; idem de quavis voce ad p̄latum significativa d̄r erit: q̄ oēs voces, quæ ad p̄latum repr̄ant, signant p̄ modus repr̄ationis. Signum p̄ modus illationis ē, qd ita repr̄at res, ut viso signo inferamus res signatas vg audita voce inferimus eē prolatores, audito tubæ clamore, colligimus existere tubas.

Modò p̄i syllogismo, et 1°, voces n̄ ū conceptuum n̄ ū signa p̄ modus repr̄ationis; q̄ aliter plures propositiones veræ, essent falsæ vg hæc *Christus ē vere, et realiter in Eucharistia*, si proferatur à hæretico oppositum sentienti esset falsa, nam efficeret hunc sensum *Christus ē realiter in Eucharistia, et hæreticus ita illud iudicat*, qd ē falsum, nam hæreticus n̄ ita illud iudicat, dum hanc propositionem profert. Deinde hæc propositio *Deus videt* efficeret hunc sensum; *Deus videt, et ego id verum eē iudico*; cum tamen possit proferens iudicare oppositum. Hinc annecte, q̄ræ q̄ in c 2° dixi; dum probabamus voces so repr̄re immediate res, n̄ v° conceptus.

2° voces n̄ ū signa conceptuum p̄ modus illationis, q̄ si p̄ dicat; *Ioannes deambulat*, n̄ potest inferri Petrum id iudicare, cum possit iudicare oppositum; ac proinde illæ voces ū indifferentes, ut signant cum iudicio, de ambulatione Ioannis l. cum negatione talis iudicii, ut cap. 2°

dicebamus.

2a pars p[roba]tur 1o ex Arist. lib. 1 de interp[retatione], ubi ait: sunt ergo ea quae sunt in voce earum, quae sunt in a[nim]o passionum notae. Fateor in dictionariis sumi verbum nota pro signo; sed nullus ambiget dictionarios non loqui scholastico, sed latino more: at in rigore latini idiomatis verbum nota, seu signum sumitur praeprissime loquendo pro inditio, sive coniectura ex qua prudenter aliquid colligitur, non pro verbo signum in rigore scholastico. Ad haec tamen non renuant concedere in hac difficultate ambiguam esse Aris. mentem, ideo quod quivis Doctor pro sua sententia illustrem fert, ut videri potest apud CCs in c. 2m de signis arculo 2o per totum.

P[roba]tur 2o; quia id dicitur coniectura ex quo prudenter aliquid infertur; sed ex vocibus prudenter inferuntur conceptus mentalis: ergo voces sunt quae dam notae seu coniecturae conceptuum: p[roba]tur minor, quod ideo ex vocibus inferimus adesse conceptus mentales, quatenus prudenter iudicemus, homines prudentes, peritum linguae, et cum advertentia loquentes, non loqui, quin prius praeconcipiat id de quo loquitur, alias ut psittacus loqueretur. Confirmatur, quod de hoc stolido, aut ignaro Hispane dicimus no sabe lo que se dice; nam arbitramur, eum non locuturum, si quae loquitur pensitaret, et praeconciperet.

P[roba]tur 3o; quia nec voces praecise sunt adaequatum fundamentum, ex quo colligamus, loquentes habere conceptus formales de iis, quae loquuntur: etenim ideo arbitramur loquentes habere conceptus de iis rebus, de quibus loquitur, quia existimamus, non esse mendaces, esse peritum linguae, loqui prudenter, et advertendo ea, quae vocibus profert. Si enim haec non supponamus ex sola prolatione vocum, non colligemus prudenter dari in mente loquentis conceptus formales de obiecto vocum: ergo voces, et dicta principia sunt coniecturae,

quæ nobis persuadent, hoc est loqui de præconcepta.

Confirmatur 1º quia de mendace, de ignaro linguæ, de dormienti, et aliis non arbitramur loqui de præconcepta, nam etsi loquantur, deficiunt reliquæ coniecturæ. Confirmatur 2º quia communissime Philosophi in suis scriptis repetunt, etiam in hac quæstione, quod voces indicant, et denotant conceptus formales; sed indicare, et denotare est munus indicii, et coniecturæ, non vero signi proprie loquendo: ergo voces non sunt signa proprie, sed proprietas indicia, et coniecturæ.

Caput 5um

illustrior redditur hæc 2a conclusio solutis adversariorum obiectis.

Obiici potest 1º; voces impositæ sunt ad significandos conceptus formales, saltem materialiter: ergo eos saltem materialiter repræsentant: probatur antecedens, quia ad commercium, et societatem humanam opus est non solum detegere ea, quæ in animo sunt, sed nequeunt revelari, nisi mediis vocibus, ideo vox dicitur interpres, et nuncius animi, quia manifestat, quæ sunt in animo, seu in mente, saltem secundario, et ex consequenti. Confirmatur ex D. Aug. 2º de ordine c. 12 ubi ait: hominibus uti sensu, quasi interprete ad animos sibi copulandos, quoniam eos sentire non possunt. Deinde et Plato in thimeo, propterea sermonis est ordinata communio, ut præsto fiant mutuæ voluntatis indicia.

Respondetur negando antecedens ad probationem illius concedo maiorem, et distinguo minorem: sed nequeunt revelari, nisi mediis vocibus, concedo, tanquam signis, nego; tanquam indiciis, et coniecturis, concedo. Itaque ad commercium humanum, opus est aliquas vo-

voces repr̃are im̃mate conceptus, alias repr̃are im̃mate res, si vo
ces repr̃are im̃mate, aut mate conceptus. Deinde eatenus voces
dicuntur interpetres animi, et quae illas revellantur, quae in mente
latent, quatenus voces revellant obta conceptuum formalium; q̃ munus
interpetris, et nuncii; ẽ detegere, et manifestare, quae
alius fuerat detecturus, ita voces manifestant obta conceptuum,
quae conceptus ipsi fuerant detecturi. Ad confirmationes vero Aug=
et Platonis sonvelle quae diximus, optime enim stabilitur hu=
mana societas, et dantur voluntatis indicia, si voces mani=
festent conceptuum obta, et non nulle sint im̃mate repraesenta=
trices conceptuum formalium.

Obiici potest 2o; voces prolatae a ho=
mine prudenti, et linguae perito, non so repr̃ant res, sed indi=
cant, et denotant conceptus; sed indicare, et denotare conceptus, ẽ
eos mate, et minus principaliter secundario, et ex coenti rep=
resentare: ergo. Prob. maior, quia dum loquitur homo peritus, et pru=
dens, saltem habet conceptum apprehensivum de iis, quae loquitur,
aliás non ut prudens, et ut peritus loqueretur.

Rẽtur distinguen=
do maiorem: sed indicant, et denotant conceptus, ut signa, nego,
ut indicia, notae, et coniecturae; concedo; deinde nego minorem,
quia indicare, et denotare, non ẽ repr̃are etiam mate, nam signum
ducit intrinsece de natura in cognitionem rei, vel immate vel mate, at
coniectura non ducit intrinsece de natura in cognitionem rei; sed contin=
genter, et fortuito, et in hoc differunt signum, et coniectura.
Ad probationem concedo ans; sed inde non infertur voces repr̃are ill
ullo modo conceptus, sed ẽe indicia, et coniecturas, ex quibus, et ex aliis
principiis colligimus homines prudentes, non loqui sine rerum ap=
prehentione.

Obiici potest 3o; pole fuit voces imponi ad signandos Iceptus immate, et res: imo et ad signandas immateres, et mate Iceptus, quia utroque modo bene stabiliretur societas, et commercium humanum: ergo defacto saltem altero ex his modis voces impositae sunt ad signandos Iceptus. Confirmatur ex Pe Arriaga disp. 13 log. sect. 2 dicente, supponente voces non signare res, nisi, ut Iceptas: ergo sicut, et immate signant res, et Iceptus, quia res, ut Iceptae, dicunt res, et Iceptus.

Resp. Icesso ante negando cons., plura non potiantur, quae si defacto producerentur, nec deterioraretur fabrica, nec politica orbis societas; sed non ideo asserenda sunt defacto esse producta. de facto voces immate signant res, et sunt indicia, seu Iecturae Iceptuum, quorum si forent signa, aut immata, aut mata, optime stabilita foret hominum societas; sed ad id non datur fundamentum, imo ex dictis C2o et 4o plura oppositum suadent.

Ad confirmationem Icedo negando, quod supponit Arriaga, quia eodem prorsus modo me ducit in cognitionem hominis vox homo, sive proferatur a psittaco, sive a Petro, et tamen quando a psittaco pronuntiatur, non est mentaliter praeconcepta. Etenim vox ex se solo habet repraesentare immateres: locutio vero humana solet supponere Iceptum verum, non quia voces repraesentent Iceptus ad res, ut praeconceptas; sed quia saepe saepius praeconcipiunt homines id de quo loquuntur.

Obiici potest 4o; si propter aliquid voces non repraesentarent saltem mate Iceptus, maxime, quia inter voces, et Iceptus nihil mediaret; sed mediat aliquid: ergo. Probatur minor, quia voces signant, et indicant Iceptus dependenter a significatione vocum, quae inter voces, et eius formalem Iceptum mediat: ergo.

Resp. omissa mai., negando minorem; ad probationem omitto ...

(qd falsum ē in meis principiis) voces repraesentare conceptus dependenter à signatione vocum; d. nego id ēē immediate repraesentare, q. signare duo quorum unum dependeat ab alio, n ē signare unum immediate, nos unum et aliud potest signare immediate, et inter se dependere, et signans potest dependere ab uno, et signare aliud, patet in causa 2a, quae in productione effectus dependet à prima (ides de duplici causa adaequata, accidens producente effectum per eandem actionem) et tamen utraque immediate attingit effectum; d. causa 2a n producit tm, quamvis ab illa dependeat, ut producat effectum. Si voces proprie essent signa conceptuum, immediate repraesentarent res, et conceptus.

Obiici potest 1o: actus intrinseci sunt verae imagines: ergo voces saltem mediate repraesentant ~~conceptus~~ actus internos; probatur consequentia; quia voces sunt verae imagines, ac proinde in ratione imaginis assimilantur conceptibus: ergo eos repraesentant: probatur consequentia, q. si essent duae imagines Deiparae, quaelibet non tantum repraesentaret Deiparam; d. aliam imaginem, quae etiam ē similis alteri imagini; sicut ē similis Deiparae. Ratio, concessa antecedenti negando consequentiam. Ad probationem dico, voces improprie dici veras imagines, licet illas repraesentent. Non omne qd repraesentat aliqd dicitur illius imago ut fumus non dicitur ignis. Porro propria ratio imaginis, vel ē naturalis, vel intentionalis, vel artificialis, unde illae duae picturae Deiparae forent illius imago, et quaelibet non alterius, q. quaelibet repraesentat aliam, sicut repraesentat Deiparam, et quaelibet proprie dicitur imago artificialis. Vox nec ē imago naturalis, nec intentionalis, nec artificialis non verae, ac proinde in ratione imaginis, non assimilatur conceptibus.

Instas,

voces assimilantur conceptibus in hoc, q. d ē repraesentare res: ergo sunt signa conceptuum, propter similitudinem, quam cum illis habent in repraesentando

res. Resp. concesso anti, negando cons. Etenim non satis est illa similitudo vocum cum conceptibus in repraesentando res, ut voces sint signa conceptuum. Ratio est, quia non satis est similitudo unius cum alio, ut sit signum illius, sed debet esse, vel similitudo naturalis, vel intentionalis, vel artificialis, ratione cuius una res habeat conexionem cum alia, vel ad illam dicat relationem; alias quaevis cognitio esset signum formale cuiusvis alterius cognitionis, quia illi assimilatur in hoc quod est cognoscere obiectum; et quaevis res esset signum cuiuslibet rei, quia illi assimilatur in esse entis. Etenim, ut una res sit signum alterius, propter similitudinem quam cum illa habet, requiritur quod ratione talis similitudinis habeat conexionem cum illa, vel ad illam dicat relationem. Voces licet assimilentur conceptibus in hoc quod est repraesentare res, ast ratione huius similitudinis, nec voces dicunt conexionem cum conceptibus, nec ad eos dicunt relationem.

Obiici potest 6º: ex signis aliud est suppositivum, alia indicativa, ut diximus disc. 1º: ergo voces licet non sint conceptuum formalium signa suppositiva, quia pro illis non supponuntur in propositione, ut supponuntur pro re, saltem erunt signa indicativa illorum. Resp., me tradidisse hanc divisionem potius ex aliorum sententia, quam ex propria, ut ibi videri potest. Arbitror enim ~~etenim~~ signa indicativa non esse vere, et proprie signa, sed improprie, et in lata acceptione, in qua notas, indicia, et coniecturas signa indicativa poteris indigitare. Infra 1ª disc. distinctione antis: aliud est suppositivum, aliud indicativum, loquendo de signis proprie, et in rigore, nego, late, et improprie, omitto, unde voces non sunt signa proprie conceptuum, sed improprie.

Obiici potest 7º: idest signare conceptus formales

mate, et ee indicia, seu coniecturas eorum: ergo digladiamur de voce. Resp., negando ans; quia adversarii illo loquendi modo admittunt, voces ee signa propria conceptuum; nos vero asserimus nullo modo ee signa proprie loquendo; sed tantum in acceptione laxa, in qua vox signum sumitur pro indicio, et Coniectura. Ratio est, quia voces, nec proprie repraesentant conceptus, etiam mentales, nec eos inferunt; sed potius sunt indicia, et coniecturae ad illos inferendos, eo modo, quo supra dixi.

Obiici potest 8°: signa ex consuetudine, sive naturalia, sive ad placitum, nec signant per modum repraesentationis, nec per modum illationis, et adhuc proprie dicuntur a nobis signa: ergo similiter voces erunt conceptuum; probatur ans; quia exultatio canis (dum huc, et illuc caudam festive movet) non repraesentat, nec infert adventum domini, mappae stratae non repraesentant nec inferunt horam prandii, possunt nam alio fine, et alia hora diei extendi: ergo.

Resp., negando ans, signa naturalia ex consuetudine, signa sunt per modum illationis; etenim infert adventum solis, propter dependentiam, et connexionem cum illo, in aliquibus vero (ut in exultatione canis) ignoramus in quo consistat haec connexio, quia non facile omnes, secreta, et occulta venamur, sed eam a posteriori colligimus. Signa ad placitum et consuetudine, signa sunt per modum repraesentationis ex placito voluntatis liberae: ideo ramus ante tabernam suspensus (sive pictus, sive verus sit) repraesentat vinum vendale; non, quia ramus ex se repraesentet vinum venale; sed quia ex voluntate hominis id introductum. Similiter mappae stratae meridie, aut nocturno tempore utique signant horam prandii (sive sit prandium, sive non sit, sicut ille ramo ante domum paulo antea dicebamus) per modum repraesentationis.

Pro coronide huius difficultatis rogas 1° an voces significent conceptus formales naliter, vel ad placitum? pauci putarunt eos significari naliter; sed contra omnes existimant significari ad placitum. Hec difficultas in nostra opinione non habet locum, asserimus, vocem non significare conceptus proprie loquendo; sed solum esse conjecturas ad placitum conceptuum formalium. Rogas 2° an voces significent principalius res, quam conceptus, vel econtra? alii opinantur significari principalius conceptus, alii principalius res, hec dubitatio in nostra sententia proponi nequit, quia in ea voces non significant conceptus, ac proinde fieri non potest hec comparatio.

Caput 8um
Quodnam sit obiectum scripturarum, sive vocis scriptæ.

Huc usque de voce prolata nunc de scriptura in præsenti pro eodem arripio voces scriptas, et scripturas, quæ nil aliud sunt, quam caracteres quidam certo ordine, et artificiali forma dispositi ex hominum placito. Pro Nationum diversitate solent esse diversi, unde distinctis caracteribus utuntur Græci, Hebrei, et aliæ nationes, ac utimur Latini. Triplex est scriptura, alia, quæ vocibus significativis correspondet ut Leo, Taurus, alia quæ vocibus non significativis, ut Lindapsus, blictiri; alia denique est, quæ nullis vocibus correspondet, ut sunt admirationes ! ? interrogationes comata, puncta !, ?, ( ) ( ) et numerorum notæ 1 2 3. Triplicis huiusce scripturæ obiectum perscrutamur. Triplex est sententia, 1a docet, scripturas non esse signa vocum, sed rerum, ita Pr. Hur. dise 8 log. para 2 9 et Pr. Ov. 3a log. punct 2o n. 12. Secunda sententia asserit, scripturas non esse signa rerum, sed vocum. Sic Pr.

Arri disp 19 nº 33. Tertia senta defendit, scripturas signare res, et voces, ita Cl in caput 1m de signis art 4º para graphol.

Dicoq.

scripturę, quę correspt vocibus significativis immate signant voces, nullo modo res ita Pr Arri, et quasplures Neotherici Pr 1º, qa eatenus instituta ę scripturę, et impositę ad signandum, quatus institutę 2 3 litterę alphabeti lantini (idem suo modo in aliis linguis dm erit) et impositę ad signandum; sed 2 3 litterę alphabeti latini institutę, et impositę ad immate signandum voces, et nullo modo res: gº scripturę immate signant voces, et nullo modo res.

Maior pr, q ea ratione, qua hęc scriptura *Sindapsus* ē imposita ad suum obtum signandum, ē impositę reliquę scripturę; sed hęc scriptura *Sindapsus* signat suam obtum, quatus litterę eam componentes, suum obtum signant: gº. Pr hęc minor, qa *Sindapsus* n signat res, ut ē certum, sl voces quatus quęlibet signat syllabam vocis, cui corrt. Confratr, qa cognitis seorsim litteris sufficientr manet quivis instructus, ut totam scripturam dignoscat, quando illam sibi agentant litterę talz, sl. tali modo dispositę.

Minor primi syllogismi pr, qa littera hęc Vg *A*. n signat res aliquam, sl primam syllabam (n accipio vocem *syllaba* in rigore greco, in quo integram dictionem signat: nec in Prosodię acceptione, in qua vocalis littera sola dicitr syllaba; sl pr parte qualibet vocis, quę litterę scripturę corrrt) huius vocis Vg *Adamus*: gº omes litterę huius scripturę *Adamus* signabunt immate omes syllabas huius vocis *Adamus*. Confratr 1º, q signare voces nil aliud ē q litteras; ita catenari, et tali artificio disponi, ut lectę

correspondent syllabis omnibus vocis. Confirmatur 2°; quia puer dum docetur legere prius edisscit seorsim litteras, et postea coniungendo litteras, scriptas voces, seu scripturas: ergo ideo ista docetur, quia significatio scripturae, nihil est aliud, quam litterarum significatio.

Probatur 2 conclusio; quia ignarus linguae Hispanae, qui legit librum Hispanum: ergo litterae Hispanae, quas legit significant voces Hispanas, quas profert. Patet consequentia, quia iste homo ignarus linguae Hispanae aliquid intelligit; id est non res: ergo voces immediate significantur a litteris, quia omnis scriptura aliquid significat legenti. Confirmatur, quia si scripturae significarent immediate res, qui doceret alium legere, deberet, ostensa hac scriptura taurus monstrare taurum, et dicere, haec scriptura significat hoc animal: ergo.

Probatur 3°; quia qui legeret scriptas has voces; Antonius studet, et interrogatus de significato responderet Antonio estudia, non fideliter responderet, si vero responderet Antonius studet optime legisset, et responderet. Item si scriptura latina voces latinas repraesentat non hispanas, aliter voces vulgares, et nativas fere omnium linguarum significarent, quod est falsum. Probatur illatio, quia si scriptura latina non significat determinate voces latinas quae indifferens erit ad omnes voces vulgares cuiuslibet linguae, id est dic cur potius significabit hispanas, et non Gallicas Germanas, aut Italas. Confirmatur, quia si homines mutarent significatum huius vocis Antonius, et eam imponerent ad significandum solem, adhuc haec scriptura Antonius idem significatum immediatum retineret, et non mutaret mediatum significatum: ergo.

Dico 2°: scripturae quae correspondent vocibus non significativis immediate significant voces, nullo modo im

immate res. Ita Arri, et plures alii. Pr; quia qui videt hanc scripturas sindapsus vg to apprehendit vocem, cui ipsa correspondet, et interrogatus de signatione huius scripturae, to respondet significare voces sindapsus: ergo. Confirmatur 1o, quia per lectam hanc scripturam syndapsus vg nullo modo potest apprehendi res aliqua per illas signata, quia ad nullas res significandas est imposita; ergo to apprehenditur vox, ac proinde illa vox erit obiectum huius scripturae. Confirmatur 2o, quia haec scriptura habet obiectum, quod apprehendat, qui eas legerit; sed non habet pro obiecto res: ergo voces.

Dico 3o: scripturae, quae nullis vocibus correspondent, signant immediate res, et nullo modo voces. Ita Arthur, Pasqui, et Arthur ciss. Pr 1o, quia qui videt hunc numerum dualem 2 vg illico apprehendit res ipsas, sive numerus duales, quin cogitet de voce latina duo, vel de Hispana dos: ergo. Confirmatur 1o, quia si hoc esset tantum signatum vocis duo, et vellent, ut deinceps signaret equus, adhuc numerus iste 2 signaret numerus duales, non vero equus; ergo. Confirmatur 2o, quia numeri signati per litteras vg M L, et numeri signati per cifras 2 3 4 vg tt figurae quaedam, quae ex hominum placito signant numeros ipsos. Unde omnino independenter a vocibus apud omnes fere Europaeos idem signant. Denique ad verte cifras esse scripturas, aut figuras quasdam, quae compendioso stylo aliquid signant ex placito hominum.

Rogas 1o an scripturae signent naturaliter vel ad placitum? Respondeo signare ad placitum. Pr 1o, quia haec scriptura Paulus signat voces Paulus, nam ex voluntate hominum litterae illius scripturae inventae, et impositae ad signandas seorsim syllabas istius vocis; 2o quia evenit in hac scriptura Blictiri, cuius litterae ex hominum placito vocis Blictiri syllabas repraesentant

3°, q. ll. litterę vg M. C, ll. cifrę vg 129 et mera hois voluntate selectę, et destinatę sũ ad nũros illos signandos cũ ad id alias litteras, et alias cifras hões eligere possent. 4ª q. cifrę, qq potissimũ utuntr Ęgipsii, et placito hoiũ res signant vg circulus repsat ęternitatẽ, Draco pictus vigilantiã. Secus de figura crucis, et silibus, quę sệ facta cruces repsant, propter silitudinẽ cũ cruce; crã de imagine picta diceba mus disp. tertia c. 4°.

Rogas 1°, an scripturę signent saltẽ mate res, ll. 9ceptus fr̃ales? dico 1°, scripturę correntes vocibus signativis mate signant res. Pr̃, q. signant voces im mate, ąq. res immate signantr; ac prs inde scripturę hę res ipsas signant mediante signo vocis. sicut vox fumus mate repsat ignẽ; q. repsat immate fumũ, à quo repsatr ignis. Dico 2° scripturę correntes vocibus ñ signativis, nec mate repsant res. Pr̃ de scripturis, quę nullis vocibus respondent ñ ẽ dubiũ, cũ diximus im mate repsare res.

Dico 3°: scripturę ñ signant 9ceptus fr̃ales, etiã mate. Pr̃, q. nec voces, nec res repsant 9ceptus fr̃ales im mate, ut probatũ ẽ in hac disp.; g° eos mate ñ repsant scripturę; d. sõ sũ quędã indicia, et coniecturę, et qq. ex aliis principiis colligimus 9ceptus fr̃ales, ut de vocibus dictũ manet.

caput 7um
plures obiectiones solvuntr

Obiicies 1° 3ª primã 9clusionẽ: scripturę inventę sũ ad signandas res absentibus, sicut voces ad signandas res pręsentibus: g°. sº. ãns, q. quando aliquis amico scribit, ñ intendit certiorẽ

illum facere de vocibus, sed de rebus, quæ eveniunt, et ab illo ignorantur. Resp. concesso anti negando coam. Ad probaones distinguo ans, si intendit certiorem illum facere de vocibus, tanquam de fine, concedo; tanquam de medio, nego. Verum est, qd hoes quando instituere scripturas, habuere pro fine signare res absentibus, et pro medio signare voces, quæ signant immate res. Quo satis adimpletur finis instituentium scripturas, siquidem signando voces immate, signant mediate res.

Obiicies 2o; cum rogatur Puer de significatione huius scripturæ Gymnasium optime respondet signare aulam litterariam: ergo vox illa immate signat Gymnasium, non vero vocem Gymnasium: alias responderet signare vocem Gymnasium. Resp. distinguendo ans, si rogatur de immata significatione scripturæ, optime respondet, nego; si de mata, concedo.

Verum est qd respondemus eiusmodi manifestando res, et non voces, non quia scripturæ significent immate res: sed quia qui respondet, potius respondet ad interrogantis mentem, et desiderium, quam ad vocalem interrogationem. Poa, quia cum accipimus scripturam pro voce, unde potius desideramus scire vocis significationem, quam significatum scripturæ. Si igitur rogaremus de significato immato huius scripturæ cælum optime respondet quibus eam scripturam signare vocem cælum.

Obiicies 3o: Scripturæ non supponunt logicé pro vocibus: ergo eas non signant immate. Patet consequentia; quia si eas signarent immate pro eis logicé supponerentur, sicut voces supponunt logicé pro rebus, quas immate signant. Resp. omisso anti negando coam. ad cuius probaones nego ans. Non enim infertur unum supponi logicé pro alio, ex eo qd illud immate signet, ut dicemus infra De 19 C 2o, Pictura signat

im mate pro to typus, fumus ignes, et 4a n supponuntr p illis; falsus n e dicere. Pictura Deiparę e Deipara, fumus e ignis.

Unde inferes hos caracteres Pq e aial rationale signare im mate has voces Pq e aial rationale, sed n p illis supponi logicè, falsus n e, qd scriptura Pq Vg efficiat id, qd efficit vox Pq, q vox Pq signat im mate Petrus, ac de ipso, ac si esset ipse Pq dicitr qd sit aial rationale; quę duo nequit efficere scriptura Pq: q scriptura Pq n supponitr logicè p voce Pq. Idem de aliis scripturis. 2 mo adverte, scripturas nil affrare, aut negare, si attendamus signationes earum immatas; id signare voces ad modum quo fumus signat ignes, et imago prototypus, q aliqd affirment, l negent. Cum quo stat scripturas supponi p suo signato mato (qd e im materum vocum) et de hoc possunt affrare, et negare aliqd.

Obiicies 4: voces im mate signant res, id p vocibus substituuntr scripturę: go im mate signant res, a q qui substituit in munere p Paulo Vg efficit, qd Paulus efficeret. Resr. Jcessa mari distctione moris: pro vocibus substituuntr scripturę, ut suppleant earum absentias; Jcedo, ut suppleant earum signationes, nego: eadem prorsus rne omes scripturę, tum signativę, tum n signativę substituuntr p vocibus; id n signativę Vg pindapius, n substituuntr, nec supplent defectum vocis, quo ad signationes; id to quoad absentias: go. Quare de omi scriptura dm n e substitui p voce, ut illius absentias, et defectus suppleat, n vo illius signationes. S. Jcessa mari, et mori, nega csm, a q, ut unum substituatr q alio, satis e qd prestet, qd aliud prestat; id n e necesse, qd illud prestet eodem mo do. Sic scripturę signativę signant mate, qd voces im mate.

Obiicies 5o:

subrogari voces pro conceptibus est immediate repraesentare conceptus obiective: ergo subrogari scripturas pro vocibus, erit significare voces obiective. Respondeo concesso antecedente, negando consequentiam; quia voces substituuntur pro conceptibus, non solum, ut suppleant eorum absentiam, aut quasi absentiam; sed etiam, ut suppleant eorum significationes: at scripturae solum substituuntur pro vocibus, ut suppleant earum defectum, et sic, convenire voces, et scripturas in hoc praecise quod est substitui pro alio; sed differre in eo, quod voces habent significare res immediate ex placito hominum, scripturae solum mediate.

Obiicies 6o: Iam Son dedutiones: Numeri signati per litteras v.g. M.C. correspondent syllabis vocalibus: ergo immediate significant voces. Confirmatur 1o; quia hae figurae v.g. !. ?. significant interrogationem, et admirationem; sed haec non sunt res, sed voces: ergo. Confirmatur 2o, quia Romanorum notae, Cinnamum litterae, et Hieroglyphica Aegyptiorum (Colegg late, et erudite, Grutterus, et alii Antiquarii) voces significant, quae explicantur, non res: ergo.

Respondeo distinguendo antecedens: ut sunt numeri scripti, nego; ut sunt litterae scriptae, concedo. Litterae illae, et similes duplex munus subeunt, et litterarum, et numerorum. Sub ratione litterarum correspondent syllabis vocalibus, et voces immediate significant; sub ratione numerorum solum repraesentant immediate res. Ad 1m confirmationem concesso antecedente, nego consequentiam, illae figurae, non significant voces, quibus fit admiratio, et interrogatio; sed actiones ipsas, quas admirationes, et interrogationes appellamus. Ad 2m, nego antecedens. Symbola Hieroglyphica, et id generis alia solum significant immediate res. Unde per accidens se habet ad haec intelligenda, vocum notitia, sicut se habet per accidens ad intelligendos numeros. Verbi gratia exemplum effigies Caesaris depicta, immediate significat Caesarem et respectu illius per accidens, se habet vox, qua Caesar explicatur.

Disputatio 6a

essentia trilogici in com. expenditur.

Caput 1m

ad exponendam germanam trilogici definitionem aliqua prius supponuntur.

Syluas ingredimur trorum, in qua calamis, seu sinuosis, et spinis eius in saltibus debii vagemur: Explicata signi in com., et in particulari natura, ad trilogici essentias exponendas stylus diriguntur; quia cum tri sint propositionis partes prius oportet stabilire eos, ut postea ex illis propositionis structura.

Ante trilogici definitiones suppono 1o, in omni propositione necessario requiri duo extrema, quae per unionis nexus colligantur. aliud dicitur subiectum, aliud praedicatum, et nexus vocatur copula. Subiectum est id, de quo aliquid affirmatur, vel negatur. Praedicatum est, id quod de alio affirmatur, vel negatur, copula denique verbalis appellatur unio, quae subiectum, et praedicatum devincit: in hac propositione v.g. Deus est trinus illud Deus est subiectum, de quo affirmatur trinus, illud trinus est praedicatum, quod de termino Deus affirmatur, illud esse est unio, quae praedicatum, et subiectum colligat, et dicitur copula verbalis, quia est verbum, et ratio formalis copulandi extrema.

Suppono 2o: subiectum, aliud est materiale, (quod obiectivum vocari etiam solet) aliud formale: subiectum materiale est res, quae significatur, et de qua aliquid denuntiatur. Subiectum formale est vox, aut cognitio, quae subiectum materiale in propositione repraesentat. Deinde praedicatum aliud materiale, (quod obiectivum appellari etiam solet) aliud formale: praedicatum materiale est res, quae de alia enuntiatur; praedicatum formale est vox, quae praedicatum obiectivum in propositione

respi͡at q̃ in hac ꝓpositione taurus ē aial vox taurus ē subiectale, taurus ipse sub͡tū mate, similitr vox aial ē prāedicatū frale, aial vº ipsum, ē praedicatū mate.

Suppono 3º munus unionis ēē copulare subtū, et praedicatū, quę duo extrema eatenus devincit, quatus enuntiat p affirmationes, l, p negationes, eorum obiecta ēē idem. unde existit ꝓpositio quando datr unio ligans praedicatū, et subtū. et resolvitr ꝓpositio quando destruitr unio etiamsi extrema illa permaneant: ad modum quo evenit in composito nali, in quo data unione intr aial rationale, et corpus q̃ datr homo: et destructa unione n̄ datr homo, quamvis corpus, et aia subsistant.

Suppono 4 omnes ꝓpositiones simplices constare duplici termino, quorum unus dicitr subtū, et alter praedicatū: rao ē, q̃ in quavis ꝓpositione enuntiativa, debet unum enuntiari de alio, ac proinde debet dari unum, et aliud: ast n̄ requiritr, q terminj sint fralitr in ꝓpositione, s satis ē, q sint virtualitr, ut in his: curro, amas, quę sunt ꝓpositiones, et his ęquivalent: ego sum currens, tu es amans: primę ꝓpositiones, curro, amas n̄ actu, et fralitr, s in virtute, seu virtualitr habent suos terminos. Dixi omnes ꝓpositiones simplices, q̃ complexa pluribus terminis constat.

Suppono 5º hic n̄ loqui de termino philico, s de termino logico: terminus philicus multifariam solet accipi: primo ꝓ limite, unde agrorum limites vocantr termini: 2º ꝓ fine, ideo mors appellatr vitę terminus, l ꝓ aeterna vel beatitudo peccatorum infernus. 3º ꝓ principio, et fine rei, quare primum, et ultimum lineę punctum appellantr lineę termini. Alię acceptiones in dictionario videri poterunt. Quę vº ex dictis termino logico quadret ex definitione subiicienda haud obscure colliget.

Caput 1m

Reiectis aliis vera trilogici traditr defio.

Aristoteles lib 1o Priorum c1o ita definit trum Logus †a Clus inter petraones: trum autem eum appello in quem resolvitr ppstio, ut pratus, et id, de quo pratr, ipso ee, l nee apposito, seu diuiso. Acuratissima vo translatio Basilea sic trm transtulit ex greco in latinum idioma: Extremum vo id appello in qd resolvitr ppstio; ciusmodi e id, qd de alio dicitr: id q de quo illud dicitr, seu adiiciatr, seu tollatr illud ee.

Alii defiones Aris admittunt, alii explodunt; plures verba adimunt, n nulli nova q fingunt: n refero oia DDm placita, q id foret Homeri illiadas transcribere: adverto tn, qd eas quivis defiones edolat, que q petat vocibus, quas raones tri subire propugnat: idcirco forsas quas m nos de noa appellavit Aris. Igitr cum trus generaliter sumptus dicatr a terminando investigamus, qd sit in loga acceptione trare, seu ee trus: in quo pusurpationes vocis trus potius ab Arise Dialq Principe, q ab aliis accipere debemus.

Sotus ita trum definit, e signum ppstionis cathegories qstitutivum. Impugnatr 1o, q hec defio n qprehendit tros hipotetices propotionis, et ti debent qprehendi sub raone tri. 2o, q plures voces, que signa n qstituunt propotiones cathicas, e tn ti tri v.g. Pg velocitr ambulat ly velocitr n e trus, et tn qstituit illas ppstiones, siquidem ablato ly velocitr remanet hec Pg ambulat, que e dista a 2a ppstione

Villalpandus sic tradit definitionem: terminus est signum ponibile in propositione; dicitur 1a quia haec definitio convenit copulae, ut copulae, casibus obliquis, et aliis, quae contra ab omnibus a ratione termini excluduntur. Haec enim omnia non sunt termini, et tamen sunt in propositione ponibilia.

Plures Neoterici sic definitiones producunt: terminus est vox significativa ad placitum, ex qua simplex conficitur propositio: non placet, 1o quia a ratione termini excludit terminos mentales, et scriptos, qui non sunt voces significativae. 2o quia plures ex vocibus significativis, ex quibus formatur propositio simplex, etenim non sunt termini, dicitur terminus afficiunt, et veluti modificant. Alii existimant terminum esse significativum, quod cum ratio perfecta non sit, est tamen modi sciendi constitutivus: dicitur 1a, quia definit terminum per ordinem ad signatum, hoc rationes perfectas, et modum sciendi, quod ignotum per ignotius explicat. Demum non nullus sic definivit terminum, est signum veritatis, et falsitatis exponentis propositionis constitutivum. dicitur 1a quia convenit hoc rationi perfectae, quae dicit: Utinam homo paginas aestimaret.

Sit nostra termini definitio: terminus est extremum in quod resolvitur propositio. Haec definitio ad mentem Aristotelis dirigitur, ut fert fons, Aur Arri Ovi, qui omnes existimant (explanando Aristotelem) terminum esse extremum propositionis: sed ne aequivocatio novellis in errores ducat, sciendum est, vocem extremum hic sumi a Dialecticis pro eo quod potest uniri cum alio per copulam enuntiationis, tanquam subiectum, aut praedicatum. Unde sicut in composito naturali, anima, et corpus dicuntur extrema, quae colligantur per unionem, similiter in propositione (quae est compositum quoad Dialecticum) praedicatum, et subiectum sunt propositionis extrema, in quae ipsa resolvitur.

Probatur bonitas definitionis, 1o quia per illam definitur

adequata essa trilogici: ergo optima est: prob. ans. quia hac definitione explicatur duplex conceptus, quo praecise posito, ponitur adequata essentia trilogij, et quo praecise ablato (vel saltem altero) aufertur: ergo definitur adequata essa trilogi: patet cons. quia illud est adequata rei essa, quo praecise posito ponitur res, sicut illud inadequate, quo praecise ablato aufertur res. Confirmatur 1o: quia in quavis re dicuntur illius termini extrema, quae illas circumscribunt: ergo. Confirmatur 2o, quia in composito naturali dicuntur extrema corpus, et anima, quae unionis nexu ligantur; non vero dicuntur extrema, accidentia, quae extrema haec afficiunt, aut modificant.

Prob. 2o, quia Aris clausit definitionem termini in illis verbis in quem resolvitur propositio, reliqua vero, ut praedicatum et id, de quo praedicatur sunt exempla, quae ipse Aris apposuit, ut notant omnes, et plures alii. Immo ego arbitror Arem sic explicuisse conceptum differentialem trilogi; non vero genericum, quod Dialectici semper efficiunt, ut videre est in eorum scriptis, dum signa, et terminos in particulari definiunt. Ratio huius notatiunculae est, quod Aris apposuit pro exemplo praedicatum, et subiectum; quod haec eatenus sunt termini, quatenus sunt extrema, in quae propositio resolvitur. Unde ex ratione vocis extremum conveniunt trilogi cum aliis terminis physicis v.g. punctis, lineis, superficiebus, et aliarum rerum limitibus: per voces in quod resolvitur propositio, differunt trilogi, quatenus sunt extrema, in quae propositio resolvi potest.

Prob. 3o: quia non licet Arem deserere, nisi illius doctrina deviet a fide, vel clare a veritate; sed hic neque a fide, neque a veritate deviat; ergo. Confirmatur 1o, quia acceptionem trilogi debemus haurire ab illo, qui, ut Philosophiae Princeps potuit discernere quid sit terminus logicus.

Confirmatur 3º; quia aliae reliquae definitiones ab Aristotele, aut illius mentem redolent, et tunc si primas sequuntur nostra coincident, si 2am tunc ex eo sunt ablegandae, quod Aristoteli adversentur.

Quo hic observa, 1am me non dixisse in definitione extremum formale, ne aditum praecluderem quaestioni, quae excitari potest, an detur terminus mentalis. 2am extremum non denotare actualem existentiam, quia sic definitur essentia formaliter, et existat, et non existat. Sic quando dicimus homo est animal rationale definitur homo formaliter, et vere homo est animal rationale, sive existat, sive non existat. Si actualiter sit terminus propositionis extremum, dicetur terminus in actu 2o; si vero sit extra propositionem sic erit terminus in actu 1o, ut bene animadvertit Hurtado.

Caput 2um

Plura dubiola ad praecedentis doctrinae de termino logico illustrationem solvuntur.

Rogas 1o; an copula sit terminus? Respondeo negative, quia non est extremum propositionis, sed nexus extremorum. Deinde quia propositio non resolvitur in copulas, sed in id quod remanet destructa copula; sed copula non remanet destructa propositione, sicut non remanet compositum naturale destructo unionis vinculo: ergo. Nec hic loquimur de copula materialiter sumpta, sed de copula, ut copula, et quae munus unionis se exercet. Confirmatur, quia quando compositum artificiale resolvitur v. g. domus non resolvitur in uniones, quae omnino periit; sed in lateres, saxa, et ligna, quae permanent.

Dices in hac propositione amare est infinitum; vox amare est verbum, et tamen exercet munus extremi, sive subiecti in hac propositione: ergo verbum potest esse extremum: ergo et copula

q copula verfisse. Resp. dische antis: exercet munus extremi, sive subti materialis; cedo; subti formalis; nego: in illa, et similibus ppsitionibus subintelligitur pfecta haec vox, quae e subtum formale, et extrem ppsnis. Sicut in hac homo e aial rationale, vox homo e subtum formale ppsnis, non homo ipse. Ad autem voces possint collocari, non res materiales pacciderunt e. Unde si res semper erit extrem male seu obtivum, ita similiter voces quae res materialiter in ppsne afferuntur, ut n. sepl in hac, et sequentibus disputibus dm erit.

Rogas 2o; an omes voces signativae sint extri? negative, quia non omes sunt, aut possunt ee extrem, in quod ppsitio resolvatur, v.g. casus obliqui, adverbia, interiectiones, et id generis alia. Etenim in hac ppsne v.g. Rex Hispaniarum e potentissimus, lex Hispaniarum n. e extrem: patet quia in hac ppsne solo sunt duo extra, nempe Rex, et potentissimus: ergo reliquae voces signativae non sunt extra: Dices cum ovi, lex Hispaniarum affertur p modum unius cum voce Rex; distinguo hanc propositionem: affertur p modum unius, idest tanquam pars subti, sive tanquam subtum, aut extrem saltem inadequatum, nego; tanquam accidens loquens, quod afficit extrem, omitto. (In) positionali accidentia corporis non sunt extra, etiam si afferantur p modum unius cum corpore. In ppsne solo dicitur extrem id, quod praedicatur de alio, l. de quo aliquid praedicatur.

Rogas 3o; an voces non signativae sint extri? Resp. negative, quia voces non signativae afferuntur in ppsne materialiter, et tanquam obtum extri ppsnis v.g. Blictiri, et Scindapsus e sonus, ly Blictiri e obtum subti, quod subintelligitur, nempe haec vox. Aliter res ipsae materiales dicerentur etiam subtum, aut pratus ppsnis; unde diceremus taurus sui corporis vastitare, et comi fus ee extrem ppsnis. Nec Aristotelis

loquitur de terminis obliquis, sive de rebus materialibus, dum terminus loquitur de se ipso.

Rogas 4º; an litterae, ut se solae, et constituentes dictiones, sint termini? Respondeo negative 1ª contra Terminos, et plures alios, quia litterae extra dictiones potius sunt obiectum termini, quam terminus, ut videre est in hac propositione: *A est littera singularis*, sive subiectum, ubi intelligitur, ut haec littera. Ipsa vero figura aut littera A est obiectum subiecti, in illa propositione; nec ex eo infertur hanc propositionem esse identicam, quia subiectum est quid distinctum a praedicato, nam ex parte subiecti affertur littera singularis, et denotatur per voces *haec littera*: ex parte praedicati affertur vox *littera* in communi. Sicut in hac: *hic homo est homo*, quae est propositio formalis.

Rogas 5º: an integra propositio possit esse terminus? Respondeo negative, quia integra propositio nequit esse extremum unius de alia resolvatur, ut in hac propositione: *Petrus legit, et Paulus audit*; 1a propositio non est subiectum, nec 2a est praedicatum propositionis compositae; alias 2a praedicaretur de 1a, hoc non erat necessarium, ut una foret subiectum, et alia praedicatum; sed falsum est unam praedicari de alia; ergo. Cur nam sit subiectum, et quodnam praedicatum propositionis compositae dicemus infra, dum illius naturam examinemus. Quando vero integra propositio affertur materialiter, ut in hac *Petrus currit est propositio* subiectum propositionis ibi intelligitur, ut *haec vox*.

Voces vero illae seu propositio *Petrus currit* affertur tanquam obiectum materiale subiecti illius propositionis. In ista autem: *hominem esse equum est impossibile*, illud *hominem esse equum* non est propositio, quia non enuntiat unum de alio; sed est oratio, quae non est terminus; sed obiectum termini, qui ibi intelligitur nempe identitas hominis, et equi. Sane haec propositio: *hominem esse equum est impossibile*, huic aequivalet: *identitas hominis, et equi est impossibilis*. Ergo liquet nullas partes orationis, nec orationes, nec propositiones materialiter allatas in propositione esse illius terminos

id 10 ~~subtri~~ obtus, ut ii reliquæ res obtinent extrinseces; pari de causa quod hæc nequeant, et voces possint in propositione collocari.

Ex dictis infero 1°, omnia pronomina, adiectiva, participia, et relativa esse extremos: ratio, quia possunt esse subiectum, aut prædicatum in propositione, et in ea potest propositio resolvi, ut videre est in his; Ego legens: Ego amo Deum; Paulus doctus studet: Ioannes, qui legit loquitur.
Infero 2° casus obliquos adverbia, præpositiones, interiectiones, coniunctiones, et reliqua id alia id generis non esse extremos, sed ad summum extremorum affectiones: ratio, quia hæc nequeunt esse prædicatum, aut subiectum, ac proinde, nec extremum propositionis. Extremum in propositione est quod aliquid enuntiat vel de quo aliquid enuntiatur; sed neutrum ex his competit prædictis vocibus: ergo non sunt extrema, nec dici logice possunt, tamen vocari extremorum affectiones; quia ea vel afficiunt, et veluti modificant propositionis extrema.

Caput 4m
occurrimus pluribus argumentis in exidium definitionis nostræ edolatis.

Arg. Aristotelis 1°: nostra definitio opponitur Aristotelis: ergo respuenda definitio. Antecedens, quia in nostra definitione invenitur particula extremum, quæ in aristotelica non reperitur. Respondetur, negando antecedens. Ad illius probationem distinguo antecedens: in nostra definitione invenitur particula extremum, quæ in Aristotelica non reperitur, expresse, et formaliter, concedo; et tacite, et virtualiter, nego. Nam dixi me putare Aristotelem explicavisse conceptum disiunctive per et attribuere virtualiter prædicatum genericum. Forsan ideo contra DD. obscuras reputant Aristotelis definitiones, quas clarioribus

certis tradidimus, explando gradus genericus, et diffrale.
sane quoad poata intrinseca, et essentia idefi nostra, et Aristo
defio, nam id in qd ppositio resolvitur e illius extremum.

Argtaris

2o: nostra termini defio accidentalis e: ergo alia e assignanda ess-
entialis: pbr ans; qa voces accidentaliter reperiuntur in ppone
et accidentaliter sint extra in qua ppositio resolvitur. Poterant
enim redigi ad pprias structuras. Retr negando ans; ad
illius probationes respondes, q accidens ee vocibus ee trus
in actu 2o; essentiale vero ee trus in actu 1o. Trus in actu 1o
dicit aptitudinem, ut sit extrum, in quod ppositio ca illo
formata resolvi queat. Trus in actu 2o dicit actualiter
ee extrum in qd fiat ppositionis resolutio: ast nos cum Aristoe 1o
definimus trus 1mo se. Unde voci, l. prolatae, l. scriptae ac-
cidentale e posse constituere ppones, si attendatur, qua sonus,
l. qua caractere; erit vo essentiale qua trus e.

Argtaris 3o: trus
definitur a nobis per ordinem ad ppones; ad hoc e definire igno-
tius p ignotius contra Dialecticae regulas; ergo non recte definitur.
pbr minor, qa ignotior, et obscurior e ppositio, qm trus; nam ppositio
claudit tres, et addit aliqd aliud. Retr concessa maiori, ad
cuius probationes distinguo ans: ignotior, et obscurior e
ppositio, quidditative sumpta; concedo; confuse sumpta; nego.
Non definimus trus per ordinem ad quidditativas ppnis cog-
nitiones; hoc enim foret explicare ignotius p ignotius; ad per or-
dinem ad confusas ppnis notitias, quas habemus ppones ee ora-
tiones, qua prolata possumus dicere, verum dicis, aut falsum
dicis. Unde quidditativa ppnis notia ignotior e tro quiddit-
ative definito; ad confusa ppnis notia non e ignotior; ad notior,

et clarior tro quidditatiue desfinito, ut bene Oviedo.

Arg. tarius: nostra desfio traditur per ordinem ad psphis resolutiones: ergo non est recta: psns coaz: q resolutio psnis est posterior compositione psnis: ergo et resolutio psnis est posterior tro; q trus intelligitur in compositione psnis, et consequenter ante resolutionem psnis, siquidem resolutio posterior est ipsa psnis compositione. Resr distinctione antis: nostra desfio traditur per ordinem ad psnis resolutiones potentiales concedo; actuales nego. Terminus est constitutus per potentiales resolutiones; sine per hoc quod est posse trahere resolutionem psnis; non vero constituitur per trahere actualiter psnes. Ideirco quando datur psno capax resolutionis in tros, datur trus constitutus in esse tri; quia iam intelligitur cum potentia ad trandas psnis resolutiones. Ex quo scies non esse prius esse psnes, quam esse trus potentes trahere illius resolutiones.

Arg. tarius 5º: tri simplici componentes lineas, vel quae non possunt existere, quam lineas actu componant: ergo similiter tri logicales non erunt, nisi actu componant psnes. Confirmatur 1º; quia ideo nequit subsistentia existere sine natura, quia est trus naturae, et eam illastrat, nequit esse trus quin actu illas trat. Confirmatur 2º quia psno non dicitur maior, aut minor extremitas extra syllo mum: quia non est trus extra psnitiones. Resr concesso anti negando coas: disparitas est, quod tris simplicis lineae est essentiale actu illas trare; at tris logicis non est essentiale, sed accidentale esse actu trus psnis. Ad 1m disparitas est, quia subsistentia essentialiter dicit actu trare naturas, sicut modus dicitur essentialiter afficere, et modificare subiectum. Ad 2m distinguo ans: psnio extra syllo mum non dicitur maior, aut minor extremitas in actu 1º, nego; in actu 2º, concedo. Similiter dices de tro logico.

Arg. tarius 6º: esse trus dicit relationes ad id, cuius est trus: ergo trus logus dicit relationes ad psnes, cuius est trus: ergo non poterit reperiri extra psnes, aliquis daretur trus

q̃ daretr̃ t̃rare, sive daretr̃ t̃rus sine eo cuius ẽ t̃rus. R̃etr̃ distinguendo ant̃s: ẽe t̃rus dicit relationes ad id cuius ẽ t̃rus, ea ratione, qua denoatr̃ t̃rus, ↄcedo; alia ratione, nego. t̃rus logus in actu 1º dicit relaones aptitudinales ad ppones, et t̃rus in actu 2º dicit relaones actuales, ideo t̃rus in actu 1º poterit extra ppones reperiri, secus t̃rus in actu 2º.

Arg̃taris 7º: voces, quæ t̃ri ẽ possunt dirigi à logica; ꝙ extra ppones ñ possunt dirigi à loga: ergo extra ppones ñ ẽ t̃ri. Confirmatr̃, q̃ voces eatenus ẽ t̃ri, quatenus ẽ subtus, aut pratus, ꝙ extra ppones, nec ẽ subtus, nec pratus: ergo. R̃etr̃: ↄcessa mari, negando mores. Voces, ut t̃ri ẽ obtusmale logice, et extra ppones possunt dirigi, ut ppones ↄstituant, quæ sit deṽio, divisio, aut arguatio. Ad ↄfirmaonem ↄcessa mari distinguo mores; ꝙ extra ppones ñ ẽ subtus, aut pratus aptitudinalitr̃, sive in actu 1º, nego, actualitr̃, sive in actu 2º ↄcedo. Verba dẽgionis ñ dicunt aptus, ꝙ aptitudines.

Arg̃ris 8º: ex ipso, quod t̃rus sit extrãs ppõnis, debet ẽe ppõnis ↄstitutivus; ꝙ nulla vox, aut t̃rus vocalis potest ↄstituere ppones: ergo. Pr minor, q̃ quando profero hanc ppõnem v.g. Petrus ẽ doctus vox Petrus evanescit antequam proferatur vox est, et vox doctus: inde vox Petrus ñ existit, quando alii proferuntur, et sine existentia ñ poterit ppones ↄstituere. O quam frigidus sarcasmus! R̃eo ↄcedendo maiores, et negando mores. Ad huius probaones dico voces ppõnis vocalis satis ẽ existere phice; ꝙ sõ moralitr̃, quod satis ẽ, ut ex illis formetr̃ ppõnio. Sicut in una dictione non videlicet [illegible], siquidem 1a syllaba deficit quando reliquæ formantur. Si vo existentia moralis ñ sufficeret, nulla daretr̃ in hoc [illegible] auditio externa.

Caput 3m

in fringimus adversaria tela in

doctrinam capitis tertii contorta

Obiiciunt denuo 1º: si propositio resolvitur in extrema, resolvitur in copulas: ergo vel extrema non sunt termini, vel copula est terminus: probatur antecedens, quia resoluta hac propositione Petrus est albus vox Petrus non est extremum, nec vox albus, ita nec copula est, ac proinde eodem modo remanent. Respondetur negando antecedens. Ad illius probationem distinguo antecedens; resoluta propositione vox Petrus non est extremum actu, concedo; in potentia, nego. Sed copula neque in potentia remanet extremum. Unde non remanet eodem modo. Immo vox Petrus secundum se manet extra propositionem cum aptitudine, ut intra illam sit actualiter extremum, quod satis est ad rationem termini. At copula secundum se non manet separata a propositione; quia conceptus copulae est actu nectere duo extrema; sicut in compositionali, cuius unione destructa persistunt materia et forma secundum suas entitates, licet non persistant, ut partes actualiter componentes. At unio, nec secundum suas entitates persistit.

Obiiciunt 2º: copula formaliter accepta potest esse extremum propositionis: ergo est terminus: probatur antecedens, quia in hac propositione equus animal quadrupes hinnibile est vox est formaliter est copula, et simul extremum, quia est ultimum verbum in propositione. Respondetur negando antecedens: ad illius probationem concedo antecedens quoad primam partem, et illud distinguo quoad 2am: copula est est extremum secundum positionem localem verborum, concedo, secundum suas rationes propositionis; nego; nam propositio formaliter et dialectice est eadem, ac haec: equus est animal quadrupes hinnibile. Dialecticus non attendit positiones vocalium verborum; ut nubes et pratum, quae semper vocantur extrema ubique in propositione collocentur. In propositione mentali hoc non contingit, quia est unicus actus realiter indivisibilis.

Obiiciunt 3º: voces non significativae possunt esse extrema propositionis: ergo et termini; probatur antecedens; quia in hac propositione blictiri est sonus blictiri est extremum. Respondetur negando antecedens; ad illius probationem nego etiam

tus; Blictiri non est extrus, aut subtus in illa ppne; sed obtus subti, qd ibi subintelligitur Vg haec vox. Replicas: extrus ppnis est id, qd pratr de alio, seu de quo aliud prat; sed de Blictiri pratr sonus: ergo est extrus, seu subtus illius ppnis. Resp. decerna mari, negando modes. Blictiri a parte rei utique est sonus; sed non pratr de Blictiri in ppne, qd sit sonus, sed de voce, subintellecta, quae repsat Blictiri, et cuius obtus est Blictiri, sicut in hac Vg est homo non pratr de Petro ipsa vox homo; sed voce quae repsat Petrus, et cuius obtus est Vg ipse realis. Res non males non sunt ppstio dicta, et prati; sed obtus ppnis.

Instas 1°: ideo Vg nequit esse extrus ppnis, quia nequit poni in ppne; sed Blictiri potest poni in ppne: ergo licet Vg nequeat esse extrus ppnis, Blictiri poterit esse. Confirmatur 1°, quia est speciale privilegium vocum posse in ppne collocari, quo non gaudent aliae res males distinctae a vocibus. Confirmatur 2° ex Aristotele lo Elencorum C 1 ubi ait: cum res ipsas sive non possimus afferre disputantes noibus tanquam symbolis rerum utimur, et qd accidit noibus, id rebus evenire putamus; sed Blictiri potest afferri ad disputationem, et in ppne collocari: ergo in ppne poterit de Blictiri prari esse sonus, esse vocem tri syllabam, et articulatam.

Resp. negando maiorem. ideo Vg nequit esse extrus, quia nec est pars in divi mentalis, nec est vox significativa, prolata, aut scripta, solum ex his formantur ppnes. Unde etiamsi Vg posset poni in ppne (ut potest poni Blictiri) adhuc non esset extrus; sed pars malis, seu obtus subti, aut prati ppnis, sicut evenit in Blictiri, qd ponitur in ppne, ut obtus male subti, vel prati ppnis. Ad 1m confirmationem distinguo ans: est speciale privilegium vocum posse in ppne collocari, tanquam extrus ppnis; nego, tanquam obtus extri ppnis; concedo. Hoc privilegio utique non gaudent aliae res males.

Ad 2m.] fraones r[espondeo] Stres so velle res ipsas n[on] posse afferri ad dispu-
tationes, sint obtas disputādis, q[uo]d parum utile ē Dialo. ideo loco
earum utimur vocibus, quae res repraent, Istituendo ppones, et sciendi
modos, Dialis deserviunt ad rerum eras examinandas. Et=
enim inquavis dispne hoes intersunt, et 4m illarum utimur ad
ipsorum eras examinandas. Si v[er]o dicas, hoes ipsos disputantes
ēē detiones hois, q[uia] aial ratio nale ē in dispone reperitr,
rogabo amicos, ut risum teneant, ne a theatro litterario extu-
lles festivo auditorum plausu.

Instas 2o: si radderentr impoles
omes voces praeter has Blictiri ē sonus n[on] daretr vox, quae foret sub-
tus frale huius ppnis; et adhuc haec foret ppsio fralis: q[uia] Blictiri
(et quaevis vox nsignativa) potest ēē extrum ppnis fralis. Retr
Icessa mari negando mores, sane in dicta hypotesi, illae voces
Blictiri ē sonus, n[on] forent ppsio vocalis: rao ē q[uia] n[on] daretr subtus
frale ppnis, cum nulla esset vox, quae signaret Blictiri, imo diceret
aliquis in dicto casu, nec Blictiri ēē subtus obtivum, q[uia] hoc ē id,
q[uo]d potest repraari a subto frali; et tunc Blictiri n[on] posset repraari
a subto frali, nam supponitr hoc ēē impole: q[uo]. Si v[er]o ponas casum,
in quo p errores cogitent aliqui hoes solum dari has voces Bli-
ctiri ē sonus, et n[on] alias; r[espondeo] in dicto casu apud hoes istos n[on] ēē
illas ppones frales, q[uia] apud istos supponitr n[on] dari voces, quae repraet
Blictiri, et sit subtus frale illius ppnis; adhuc Blictiri esset
subtus obtivum, q[uia] illi hoes n[on] cogitant impoles voces, p quas sig-
netr Blictiri; et so n[on] dari.

Instas 3o: suspirium, anhelitus,
tussis, et alia obta nalia possunt ēē tri ppnis: q[uo] et voces n[on] signa-
tivae: pr antē, q[uia] edito suspirio, et posset quis illico diceret, ē sig-
num tristitiae, ita ut suspirium ipsum reale foret subtus ppnis

et de illo praedicetur esse tristitiae signum, si tamen praesente Paulo posset quis dicere *est homo*, itaut Paulus ipse foret subiectum, et de illo praedicetur, esse hominem: ergo.

Respondetur, negando antecedens quidquid proclamitet aliquis, forsan non sine novitatis pruritu. Loquimur denique si edito suspirio, vel prolatione quis diceret, *est signum tristitiae* non conficeret propositionem; quia licet suspirium sit signum moeroris, non est per ipsum capax constituendi propositionem, nisi ut et ipsa aliae voces. Idemque de quovis alio obiecto reali, sicut et de vocibus non significativis, vel de significativis materialiter acceptis. Et si de voce non significativa, suspirio, et aliis id admittitur, qua ratione negari poterit, de domo, de scamno, de tauro, et quavis alia re reali, si praesens esset? Ideo consequens admittenda est haec doctrina, vel neganda de blictiri, suspirio, et aliis; sed omnibus a nullo Dialectico admittitur: ergo de blictiri, suspirio, et aliis neganda est.

Instatur 4: vel vox *extremum* dicit esse significativum, vel non? si primum quare non apponimus in definitione *extremum significativum*? si secundum quare vox non significativa excludenda est a ratione extremi, sive termini?; sed quidquid dixerimus pugnat contra doctrinam traditam: ergo vel definitio termini non est recta, vel voces non significativae sunt termini. Respondetur extremum propositionis debere esse significativum; quia cum extremum propositionis sit, quod enuntiat aliquid, vel de quo aliquid enunciatur, hoc non poterit habere, nisi significativum sit. Etenim in hac propositione *blictiri est vox*, ideo blictiri non est extremum propositionis vocalis, quia non est vox significativa, et ideo vox, quae subintelligitur est ipsum extremum, quod est subiectum formale, et habet pro significato ipsum *blictiri*. Atque intelligenda de propositione vocali, de qua potissimum in hac isagoge loquimur, loquendo autem de extremo propositionis abstrahenti, mentali, et vocali, et scripta, extremum propositionis dicet esse extremum formale, sive respirativum, cui proinde correspondere debet obiectum materiale.

rationem definitione

tri n̄ dixi extremus signativus, q̄a si id diceres, vox extrus signativus n̄ esset, siquidem defin in eo n̄ Jvenirent tri logi, et phici: imo nec tri logi, q̄ trus mentalis est trus logus, et tn̄ n̄ e signativus. Dixi 3o extremus, q̄a trus logus, quo precise e extrus, Jvenit cum aliis rebus, que n̄ s̄ tri logi: a qq differt p verba loquentia de fionis: inferes: q̄ vox extremus in defione e equivoca: pbo q̄ signat plura inter se diversa: g̃o. Rẽo negando csal ad illius probaones distinguo ans: signat plura, ut plura, nego; signat plura, ut unus: Jcedo. Vox extremus signat tros phicos, et logos, n̄ ut tales, d ut precise Jveniunt in Jceptu extremi, qui Jceptus abstrahit, ab extro phico, et logo.

Instas. 1o: vox extremus in hac defione sumitr p extro signativo: g̃o n̄ e genus univocus; q̄a ec extrus signativus n̄ Jvenit tris, et logicis; imo nec tris mentalibus, qui signativi n̄ s̄, sive impositi ad signandus: pb̃o ans; q̄ n̄ Jvenit vocibus n̄ signativis, alias he essent extremus ppnis. Retur negando ans: ad probaones distinguo ans; n̄ Jvenit ~~omibus~~ vocibus n̄ signativis, in raone extremi precisse; nego; in raone talis extri nempe in qd resolvatr ppsitio; Jcedo. Voces n̄ signative, utiq̃ possunt dici extrus; ut extrus abstrahit ab extro phico, et logo; d n̄ possunt dici extrus logus, sive ppnis, et hoc to Jtendimus.

Idem argtus potest fieri in prato generico cuiusvis defionis Vg in ista: homo e aial rationale. s. ly aial sumitr p aiali rationali, et si n̄, q̄a n̄ Jvenit aliis aialibus, sumitr p aiali in cor, et abstrahenti, a rationali, et si n̄ sumetr p aiali qd definitr. Respondendus e in hac defione aial sumi p Jceptu aialis abstracto a raonali, et irraonali; aliti

ri linea esset genus: et sumitur pro animali tali, et sic animal definitur in definitione. Similiter vox extremum in definitione termini sumitur pro conceptu extremi abstracto a termino physico, et logico, et sumitur pro tali extremo nempe propositionis.

Obiiciunt 4: litterae et solae pronunciatae extremum: ergo et termini: probatur antecedens, quia in ista propositione; A est littera; littera A est sola est extremum: confirmatur; quia litterae constituentes, et syllabae constituentes extremum vocale, possunt dici extremum: ergo et solae. Respondetur negando antecedens, ad probationem nego antecedens: in illa propositione littera A non est extremum propositionis; sed obiectum extremi, quod ibi intelligitur per hoc littera. Ad confirmationem dico litteras, et syllabas constituentes extremum posse dici extremum non adaequatum; sed inadaequatum, sive partes extremi, in quo nullus reperitur inconveniens, etenim solae non sunt extremum, sed obiectum extremi. Ut constituunt extremum sunt partes illius, quae sunt obiectum inadaequatum respondet in significato extremi, quia extremum scriptum per se significat totam vocem sibi respondentem, et quaelibet littera scripti syllabam vocis illi respondentem; ita dicta disputatione 1a C 3o.

Obiiciunt 5o: ideo litterae constituentes extremum dicuntur extremum inadaequate, quia sunt significativae, aut consignificativae cum aliis: ergo termino, ut termino competit essentialiter significatio. Respondetur distinguendo antecedens: ideo litterae constituentes extremum dicuntur inadaequate extremum, quia sunt significativae, ut praecisse dicunt rationes extremi propositionis, aut termini; nego, ut dicunt rationes extremi, aut termini propositionis vocalis, concedo. Terminus propositionis vocalis (prolatae vel scriptae) dicit essentialiter significationes, non quia terminus est propositionis, ut sic, sed quia terminus est propositionis vocalis prolatae, aut scriptae. Sicut terminus propositionis mentalis dicit essentialiter repraesentationes, non quia praecisse est terminus propositionis, ut sic, sed quia terminus propositionis mentalis. Unde colliges, quod terminus, ut abstrahit a physico, et logico; non dicitur extremum: ut vero abstrahit a terminis logicis, non dicit

ẽe extrus ppmis, sive extrus in qd resolvitr pptio. La antecedens ratione qua fuerit pptio, erunt tri: si fuerit mentalis, tri quãtũ illius tri erunt essalitr extra respratiua fralitr; si fuerit vocalis, tri quãtũ illius tri, erunt essalitr extra signatiua ad placitũ. Unde respratio fralis, et signatio ad placitũ p accidens conuenit raoni cõi trilogici.

Obiiciunt 6º: integra pptio fralitr sumpta potest ẽe extrus: gº et trus: pbatr ans, q hæc pptio composita Petrus currit, et Ioannes legit ex duplici ppne simplici, quæ sũ extra ppmis compositæ componitr: gº. pbatr ans; q ea sũ extra quæ p copulas colligantr; sed duæ illæ ppnes colligunt p copulas: gº. Resp. negando ans; ad illius probaonem, nego ans quoad 2m ptem. Ad cuius probaonem distinguo maiorem: ea sũ extra quæ colligunt p copulas verbales, sive enuntiativas, concedo; p copulas adverbiales, nego. Duæ illæ ppnes nectunt p copulas et quæ adverbialis, nõ vero copula verbalis, et enuntiativa.

Obiiciunt 7º nõa adiectiva, et relativa nequeunt ẽe extrus: gº neutri: pbatr ans; q ut sint in ppne dependent à nõe substantivo, ad qd referatr relativum, s. cui adiungatr adiectivum: gº. Resp. negando ans; ad probaonem concesso anti nego coam. Adiectiva, et relativa utiq dependent à nõe substantiuo, qd aliquando apperte exprimere aliq quando tacite, et virtualitr; sed hæc dependentia ñ tollit, qd sint extrus, s. qd sint extrus seorsim, qd ñ negamus. Sicut diximus, trus syncategorematicus significare licet ñ seorsim; sed dependentr à cathegor. Et casus 2m ẽe casus ñ seorsim sed dependentr à primo.

Disputatio 8ª

plures trorum divisiones traduntr

Caput 1m.

tripartitur terminus in mentalem, vocalem
et scriptum.

Expl[ica]ta tri in coi defitione, illius divisiones aus[pi]camur. Triplex e[st] p[ro]p[ositi]o mentalis, vocalis, et scripta; mentalis e[st] enuntiatio interna unius de alio: vocalis e[st], quae co[m]ponitur ex vocibus, q[ui]bus unum de alio enuntiatur; scripta, quae co[m]ponitur ex scripturis in q[ui]b[us] unum de alio enuntiatur. Unde infero terminum mentalem e[ss]e ex quo, ut in quo d[ici]t[ur] p[ro]p[ositi]o mentalis; vocalem in q[uo] d[icitu]r p[ro]p[osi]tio vocalis, scriptum in q[uo] d[icitu]r p[ro]p[osi]tio scripta resolvitur: inveniuntur in e[ss]e ex tres p[ro]p[ositio]nis mentalis, vocalis, et scriptae.

Terminus mentalis subdividitur in ultimatum, et n[on] ultimatum: n[on] ultimatus e[st] cog[niti]o signi, quae solo attingit signum, n[on] v[er]o res signatas p[er] signum. Ut cog[niti]o, quae cognoscit syllabas dictionis Hebraeae, q[uam] signatas p[er]cipiat: Ultimatus e[st] cog[niti]o, quae attingit res signatas p[er] signum, ut cog[niti]o attingens signatum dictionis Hebraeae. Hic terminus ultimatus bipartitur in directum, et reflexum. Directus e[st], qui immediate res cognoscit, ut cog[niti]o Petri: reflexus, qui immediate cognit[ionem] cognoscit rei, et mediate res ipsas, ut cog[niti]o cog[niti]onis Petri.

Deinde terminus solet dividi in intuitivum, et abstractivum: intuitivus e[st] cog[niti]o, quae attingit res existentes, ut existentes p[er] p[ro]prias species, sic Beati Deum intuentur. Abstractivus e[st] cog[niti]o, quae tractat de res mere possibiles, et ad futuras, et ad existentes, at n[on] p[er] p[ro]prias, sed p[er] alienas species, vel res cognoscendas in causa; sed de his potius in lib[ro] 3o de a[n]i[m]a; hic satis e[st] de termino mentali, haec leviter p[rae]libasse.

Caput 2m

Iacta in nos adversariorum spicula facile instringuntur.

Obiicies 1o: praedicta terminorum divisio in mentales, vocales, et scriptos, non est recta: ergo male sic divisi sunt termini: probatur antecedens, quia terminus mentalis est propositio, non terminus, siquidem non distinguitur a propositione mentali, quae est simplex, et realiter indivisibilis qualitas. Respondetur (quidquid dicat Oviedo a 7a sum punctum n.o 20) negando antecedens: ad illius probationes distinguo antecedens: terminus mentalis formaliter acceptus est propositio; nego; materialiter, identice, et realiter, concedo: propositio mentalis in communi sententia est qualitas realiter indivisibilis, ac proinde non componitur ex terminis realiter distinctis, sed ex terminis formaliter distinctis. In propositione mentali, quae huic vocali correspondet triplices formalitates distinguo, quarum alia respondet voci Petrus, alia voci est, et alia voci animal: prima, et tertia sunt termini mentales, qui per 2am tanquam per copulam formaliter colligantur, quaelibet ex his tribus formalitatibus simul a propositione differt, tanquam pars a toto. In opinione asserente propositiones mentales ex terminis realiter distinctis coalescere nulla argumentum pollet difficultate.

Obiicies 2o: terminus mentalis nequit esse extremum in quod resolvatur propositio: ergo non datur terminus mentalis, siquidem in eo non verificatur definitio termini in communi: antecedens probatur, quia terminus mentalis nequit esse extremum sui ipsius, cum sit ipse sit realiter propositio. Respondetur distinguendo antecedens: terminus mentalis nequit esse extremum, si realiter consideretur, concedo, si formaliter nego. Terminus mentalis est realiter ipsa propositio mentalis, et sub hac ratione non est terminus, ac proinde, nec extremum, in quod resolvatur propositio. Formaliter vero acceptus distinguitur a propositione, et potest esse illius extremum non reale, sed formale, in quod propositio mentalis formaliter resolvatur. Nec propositio in communi petit de terminis realiter, aut formaliter distinctos; dicitur enim esse enuntiationes unius de alio, sive haec duo realiter, sive formaliter secernantur.

Obiicies 3o: ex Pereira termini, esse 2a n.o 10, et ex Oviedo puncti 2o n.o 2: termini vocales, et scripti in propositione di

cuntur tri: q perperas dividitur tres in has species: pr ans, q tas ppnes vocales, et scriptas, q earum tri in ppne, et extreme habent has denoaones, cum eas hauriant à ppne mentali, que etiam proprie e ppta, sclt, et eius tri sclt sunt proprie tri. Rao e, q ppsitio mentalis habet esse enunciare unum de alio; ppnes vo vocales, et scriptas id habent ex voluntate hominum, unde iam hoc, iam illud obiectum possunt oio invariate representare.

Resp negando ans: ad illius probaones resp, ppnes vocales, et scriptas proprie ee ppnes, et earum tros proprie ee tros, quamvis ex trince, sive ex placito hominum tales sint: siquidem aliud e representare per formas extrincas, aliud e improprie representare; primum e vero in ppne vocali, et scripta, et earum tris: 2m e falsum: unde ppnes mentales, vocales, et scriptas conveniunt in representando, differunt vo in representandi modo; q mentales representant ex se, et p formas intrincas, aliae p formas extrincas, et ex placito hominum: idem suo modo dicendum de earum tris.

Equidem hec doctra vera e, nisi ad questiones de nove reducatur exemplo eam illustro: in tribus, et leo q veniunt proprie in ee cogniti, sed in tribus denotatur cognitus p formas intrincas, nempe cognes, que e illi intrince unitas: et leo p formas extrincas, nempe cognes, que leoni e extrinca. Miror hos Dnos a deo levi fundto eorum sentam deservire; id aliquando bonus dormitat Homerus.

Obicies 4: predicta divisio non e adequata: ergo: pr ans, q preter tros mentales, vocales, et scriptas, dantur alii q nutus, per quos surdos loquimur, imo, et non surdos, quando sc. non decet, sc. non libet loqui. Confirmatur 1o, q actus apetitus sensitivi, et motus externarum, non sunt tri mentales, vocales, aut scripti. Confirmatur 2o, q cifre, numeri, hieroglyphico rum noe, et aliquid generis figure sunt tri, q ad aliquem ex prelatis reduci queant: ergo predicta divisio non e adequata.

Resp negando

ant: ad illius probationes distinguo ant: dantur alii tri, qui ad praedic-
tos reducantur, concedo; qui ad praedictos non reducantur nego. Sane nutus
et signa quae tri sint voces, reducuntur ad voces; unde Aug. inquit: *nun-
quamne vidisti, ut homines cum surdis, gestu, quasi sermocinentur, ipsique
surdi non minus gestu quaedam, vel rogent, vel vocent, vel indicent, aut
omnia, quae volunt, aut certe plura:* idem docet D. Thomas quaest. ... art. ...
loquendo de matrimonii contractu.

Ad 1m propositiones respondeo nullas propositiones praeter
intrinsecas sive internas, sive externas: spirituales, aut corporales habere
actum, qui sint tri mentales; quod cum nulla ex his possit formet propositiones, nec pro-
ducat actus, qui sint tri mentales; nullus non asseret propositiones internas
vel externas affirmare, aut negare unam de alio mediis suis actibus, alias
de brutis idem doceret, quod est ridiculum. Ad 2m respondeo cifras, numeros
Aegyptiorum notas, et id generis alia reduci ad tros scriptos. Ideo Phi-
losophus Iudaeus lib. 1o de vita Moisis dixit: *occultam Philosophiam acce-
pit scilicet Moises ab Aegyptiis descriptam litteris, ut vocant, Hiero-
glificis.* Consonat Plinius 13. naturalis historiae c. 8o *etenim scripturarum illae
effigies quas vidimus Aegyptiorum litterae.* Vel dic cum aliis, hanc di-
visionem tradi pro tris, quae communiter utimur; non tamen communiter figuris, et Aegyptio-
rum notis utimur, dum interne, vel externe loquimur.

Disputatio 9a
De divisione tri vocalis in cathegorematicum, et syn-
chategorematicum.
Caput 1m
Bipartitur terminus in cathegorematicum, et syncathegorematicum.

In hac Isagoge potissimum agimus de vocibus, ac proinde de scriptis duntaxat
tangimus, quae ad mentis operationes spectant. Et ne iteratis locutio-

nibus paginas, et aures oppleamus; jam loquemur de termino vocali, et quidquid de illo dixerimus, scripto, et mentali applicari poterit. Deinde in terminorum definitionibus non semel silentio praetermittemus definitiones terminorum, quae in omnibus subintelligenda erit, quoties differas duntaxat exprimamus.

Dividunt Plures terminos vocales in materiales, et formales; in quorum oppositione materialis est, qui accipitur pro significato a se distincto, ut Blictiri. Formalis est, qui accipitur pro significato a se distincto, ut vox homo. Dico igitur blictirus materialis non est terminus logicus; dico obstans termini logici, nec debent confundi terminus, et illius obiectum. Communiter admittere terminos materiales, qui suppositiones materiales pro eo adiuvant, in quo minus coerenter procedunt aliqui Iuniores. Alii dissecant terminos vocales in signativos, et non signativos. Existimant enim voces non signativas esse terminos, ut Blictiri: dico igitur quod vox non signativa non est terminus; dico contrarium, ut dixi in praecedenti fuse propugnavi. Unde nos omittimus hanc duplicem divisiones, quia opinamur omnes terminos vocales esse formales, et signativos.

Igitur discindimus terminos in cathegoricos, et syncathegoricos. Celebris est haec divisio inter Dialecticos: ante definitiones species: hec nomina Graeca, Cathegorema, et syncathegorema latine idem sonare, ac significatio, et consignificatio; hinc communiter terminus cathegoricus appellatur significativus, et syncathegoricus, consignificativus. Cathegoricus est qui potest esse extremum propositionis per se significans. Ut Deus, homo, Petrus. Syncathegoricus est qui potest esse extremum propositionis non per se solus; dico dependenter ab alio significans. ut omnis, nullus.

Fateor invaluisse cuiusdam apud nonnullos Recentiores huic divisioni aliud membrum addere, atque proinde dissecant terminos, in cathegoricos, syncathegoricos, et mixtos; appellant mixtos, qui et utrumque comprehendunt, ut omnis homo, nullus equus: addunt terminos mixtos posse esse, vel formales, vel virtuales: formalis, qui et cathegorico, et syncathegorico expresse componitur, ut omnis homo; virtualis est, qui utrumque terminum virtualiter affert, ut semper, id est omni tempore: sapiens

idē cum sapientia, et insapientia. Nunquam mens aquievit huic doctrinę et ideo:

Impugnatur; q̃a in recta divisione unum membrum n̄ debet ēē aliud; at ab illo diversum; at trus mixtus ē idem, ac trus chat[us]: g[o] trus mixtus n̄ ē diversum membrum divisionis: maior ē certa pp[ter] minor; q̃a hic trus Vg oīs homo ē trus mixtus, et tamen q̃ p[ro]p[ri]e signat: g[o] trus mixtus ē chaticus. Ubi adverte omem trum mixtum ēē trum chat[icum]; n̄ v[er]o e d[icitur]: Dices: hęc membra divisionis materialiter ēē idem, n̄ v[er]o formaliter; d[icitur] p[ri]o q̃a ille trus mixtus oīs homo formaliter ē mixtus, quā componitur ex voce homo, et ex voce oīs; at sub hac r[ati]one ē trus chat[icus]: g[o]. pp[ter] minor, q̃a quā componitur ex voce oīs, et ex voce homo p se p[ro]p[ri]o signat: nullus n̄ asseret hunc trum oīs homo dependere ab alia voce, ut sit ex trum pp[ri]mis p se signans.

Sed p[ro]b[atur] 2o, q̃a trus mixtus, ut mixtus ē, debet contrahere diff[erenti]as chatici, et synchatici; (nec satis ē habere r[ati]ones eorum trium) at eas n̄ contrahit ergo. pp[ter] minor, q̃a si ille contrahat diff[erenti]am chaticam, et sit idem cum illo; n̄ v[er]o contrahit diff[erenti]am synchaticam, alias trus oīs homo dependeret a consortio alterius, ut esset ex trum signativum in pp[ri]o: ex quo deduceretur, trum mixtum p se signare, et p se n̄ signare.

Obiicies p[ri]o: complexus oīs homo claudit synchat[egorem]a: g[o] ē trus mixtus, q̃a trus mixtus ē qui ex utroq[ue] componitur. R[espondetu]r concesso anti negando cons[equentiam]. Si daretur trus mixtus n̄ p[ro]p[ri]o deberet componi ex utroq[ue]; at deberet etiam n̄ ēē alterum ex his trīs. At oīs homo ē trus chat[icus], cum p se p[ro]p[ri]o possit ēē ex trum signativum. Instatur; ideo complexus oīs homo ē trus chat[icus], q̃a claudit chategorema; at etiam claudit synchat[egorem]a: g[o] erit simul chat[icus], et synchat[icus], et consequenter mixtus. R[espondetu]r negando maiorem: n̄ ideo illud complexum ē trus chat[icus], q̃a claudit chateg[orem]a; d[icitu]r q̃a ut complexus ē potest p se p[ro]p[ri]o ēē ex trum signativum. Si n̄ clauderet chateg[orem]a, et n̄ posset p se

jo signare, in diceretur trus chatus.

Obiicies 2º: qui habet fras denoationis, habet denoationes ex illa resultantes; sed hoc complexum ois homo habet synchata et chategª, quæ ss fig inadequaté, quæ complexus denoant trus mixtus: ergo complexus ois homo e trus mixtus. Resp. 1º distinguendo maiori: qui habet fras denoationis, habet denoationes ex illa resultantes, si e ipsius capax, concedo; si n e capax, nego. Si cognitio supernaliter uniretur lapidi, haberet lapis fras cognoscendi, et adhuc n denoaretur cognoscens, n q fra esse n sit apta ad suas denoationes prestandas: sed q lapis n e capax illius. Complexus ois homo utiq habet chateg; sed nequit denoari trus synchatus, q e incapax talis denoationis.

Resp. 2º: trus chatius ex raone talis n clauderet fras, á qua denoatur chatus; sed ipsus á se ipso tales denoari. Hoc n accidit in entatibus simplicibus, quæ se ipsas denoant V.g. cognitio á se ipsa denoatur cognitio. Visus á se ipso denoatur visus, sive visio. Secus albus, qd denoatur ab albedine, quæ sic se habet.

Caput 2m

An trus synchatus vere, et proprie sit trus, cui respondeat signatus diversus á signato tri chategorematici?

Non loquimur de synchate mentaliter sumpto, nam dise 8, c. 3 iam diximus, omnes voces tum n significativas, tum significativas mentaliter acceptas non ee tros. Loquimur de synchate materialiter sumpto, et ut e vox imposita ad significandum, qua raone e membrum predictæ divisionis. In hac difficultate variant DDs. Alii n affirmant synchatum ee proprie trum: alii id negant; Ordinarii dise 1ª in sum. sesset n. 21 putat quæstionem hanc ee de noe, sit affirativus sententiæ suas prestet suffragius. Nescio, qua raone quæstionem hanc de noe appellet Arriaga; sed quid ille censerit.

Sit prima solutio; trus synchat us vere, et proprie est trus; probatur; tro synchatico proprie dicenit desio tri: ergo proprie est trus; probatur ans; quia proprie loquendo trus synchat us est extrus in quo propositio resolvi potest, ut videre licet in hac propositione: omnis homo est animal rale, in qua synchatice omnis cum chategoremate homo constituit subiectum huius propositionis, siquidem de omni homine praedicatur, quod sit animal rationale: probatur 2o: quando synchatico tro chategorematico iungitur resultat novus extrus in propositione: ergo synchaticus constituit propositionis extrus. Ans probatur, quia hae propositiones distinguentes habent distincta subiecta; Paulus legit, omnis homo legit; dicto adiicitur trus synchatus in 2a propositione: ergo trus synchatus est extrus propositionis. Patet ergo coa, quia aliter, etiam addito synchatico non resultaret novum extrum. Confirmatur, quia si synchatica non essent trus, non dividerent Dialectici trum in chategoricum, et synchaticum.

Dico 2o; quia hae propositiones suprad. omnia pendent a Deo, omnes loquuntur: ergo extrus subiecti tri synchati, cum intellectis non sumantur synchategorematice. Dices: in his propositionibus subintelligi et per se subsistit noa substantiva: homo non ego, quia synchatica est secundum formali nequit esse trus, quod iungatur cum chatego, scilicet expresso, scilicet sub intellecto. Quando non oto solitarie accipitur, non subit raonem tri synchati, quia talis est, scilicet cum ordine ad chategorema, scilicet cum ipso chategote. Confirmatur quia noa adiectiva nisi simul substantiva, scilicet tacite, scilicet et expresse intelligantur: ergo similiter dicendum de synchatico. Unde in propositionibus initio argumenti positis, synchatica est extrus primis, quia iungitur cum chategore tacito, in cuius societate raonem exercet synchaticam.

Sit 2a solutio; trus synchaticus habet proprium signatum distinctum a signato tri chatici. Fateor non nullos Nothericos mea obicus propugnare (nescio an ambitiosa novitatum spiritu) synchatica nil significare, de esignationis

notas, sive indicium, quo non substi chategᵗ signatum etiam inter.
Non sequor illorum vestigia, q maxime à veritate deflectunt.
Nostra solutio est 1º: idest terminus synchatus, et terminus signativus: q syn chatᵘ habet proprium signatum: ans probatur ex ipsa graeci nois ethymologia: chategorema; in idest valet apud graecos, ac apud latinos consignatio, unde cointerminus synchat us appellatur consignativus (vide Villalpa C3, Veracruz C8 P. Francus alfonsus lib 2º insti dial c 6 º 1º) et consignare est simul cum alio signare, sicut concurrere est simul cum alio currere; nam partla con quando verbo alicui annectitur, signat eandem verbi actionem simul cum alio exercitam, ut videre licet in dictionariis: q synchatᵃ gollet suo speculari significato.
Confirmatur 1º: qª cª 2ª vere, et proprie dicitur causa absolute, quamvis nequeat aliqd causare absq simultaneo Dei influxu: ergo similiter synchatᵃ absolute, et proprie dicitur signare, quamvis non signet, nisi dependenter à termino chatico. Confirmatur 2º; nam qui asserunt synchatᵃ esse carentᵐ signativum, q denotat termini chati signatum, absque dubio abutuntur proprietate nois. Alterum consignare in omni rigore latini idiomatis, est simul cum alio signare, non vero est denotare alterius signatum.
Prᵃ 2ᵒᵃ q diversum signatum correspondet complexo ex chatico, et synchatico v.g. omnis homo, ac termino chatico seorsim sumpto: q synchatᶜᵒ in illo complexo vere consignat, sive inadequate signat: probatur eo, qª quoties datur novum repraesentatum, datur nova repraesentatio, et quoties novum signatum, novum etiam signans; sed in illo complexo datur novum repraesentatum, et signatum diversum repraesentatio, et significatio termini chati: ergo. Ans 1ª pª, qª si iosta deat v.g. in vera haec propositio, v.g. studet, et haec est falsa, omnis homo studet: ergo qª in 2ª additur synchatᵃ omnis ordine

cuius variatur primae propositionis subiectum. Similiter in his animal est homo, omne animal est homo; quarum prima est vera, et 2a falsa, quamvis licet in utraque sit idem praedicatum, est tamen diversum subiectum, nec alia ratio assignari poterit, nisi quod in 1a afferatur ex parte subiecti ratio animalis, et in 2a omnia inclusa sub huius rationis communis.

Dico 3o, quod licet homines pro suo libito possunt imponere aliquas voces, ut significent per se sola, vel iuncta cum alia, in quo nulla includit 3a dictio: quod ita de facto accidisse debemus credere, quia ratio id persuadet, et nihil oppositum convincit. Ceterum syncathegorematice dicitur terminus significativus, qui est simul cum alio significativus. Omitto alias rationes, tum brevitatis causa, tum quia aliquae ex illis afferri solent in utriusque sententiae probationes, ut explicabo inferius.

Rogo 2o

an terminus syncathegorematicus separatus a termino cathegorico aliquid significet? In respondent unanimiter Auctores: arbitror duplicem posse accipi syncathegorematicum separatum, 1o solo independenter a cathegoremate, 2o cum ordine ad cathegorema: 1o modo nihil significat, alias enim non esset terminus syncathegoricus, sed cathegoricus, nam significaret se solo; 2o modo aliquid significat, non in actu 2o, sed in actu 1o. Ad hoc intelligendum scire oportet, terminum syncathegorematicum, etiam in actu 2o, et in actu 1o. Terminus syncathegoricus in actu 1o, est syncathema non simpliciter prolatum, sed acceptum cum ordine ad cathegorema, ut quando profero hanc vocem omnis cum intuitu ad hanc homo. Terminus syncathegoricus in actu 2o est syncathema prolatum simul cum cathegoremate ut quando profero has voces simul omnis homo.

Modo dico: syncathema separatum utique habet proprium et speciale significatum, si sic separatum cadat sub syncathema in actu 1o; secus si cadat sub syncathema non acceptum cum ordine ad cathegorema cum quo accipiendum necessario, ut accipiatur tamquam syncathema saltem in actu 1o, nam nequit intelligi significativum sine ordine

ad id, quod eius quo signatum est. Exemplo doctrinam illustro. Voces in eremo prolatae, ubi a nemine audiuntur, sunt signa in actu 1°, sive in actu 1° repraesentant, hoc est, habent potentiam proximam ad repraesentandum actualiter: quando vero ab aliqua potentia auditiva percipiuntur, repraesentant in actu 2°, et actualiter sunt signa.

Similiter syncategorema seorsim prolatum, id est cum ordine ad categorema, significat in actu 1°, hoc est habet potentiam proximam, ut si iungatur cum categoremate, actualiter significet. Actualiter vero significat quando cum categoremate iungitur. Sed apprehensum separatum, et sine illo ordine, non significat, nec in actu 1°, nec in actu 2°, immo nec apprehenditur, ut syncategorema, quod ut potest significativum dicit necessario ordinem ad aliud cum quo illud significet.

Caput 4um

Retorquentur aliquis argumentis praedictas contra conclusiones.

Obiicies 1° Aristoteles lib. 2° de interpretatione c. 1° ita ait: omne nomen significat ipsum universale, id est universalis significationis est nota. Et infra: omnis, id est nullus nihil significare videtur, quam affirmationes, aut negationes universaliter dici. Eadem fere repetit Sanctus Thomas lectione 1a Stagiritam interpretans: ergo ex utriusque mente syncategorema nec est terminus, nec aliquid significat; id est non est significationis nota. Respondet eruditus quidam Magister se totum lib. Aristotelis de interpretatione versatis percurrisse, tum in Graeco textu, tum in latina valde correpta Graecorum translatione, non tamen reperisse praedicta verba; id est tantum ergo in c. 7: omne nomen res universales significat, id est universaliter, quae pluribus aliis erroris saepe dictarunt. Sed omissio hoc.

Ad argumentum Respondeo, Aristotelem, et Sanctum Thomam non negare syncategorema esse vere, et proprie terminum, nec significare universalitatem; id est non negare, quod syn

chatem.^a^ signet unalitates independentr à chatege, vel verissimè; nãs synchatem.^a^ separatus, et sine ordine ad chatem., nullomodo signat unale, seu unalitates: eas tr signat dependentr à tro chatico: idcirco asserunt Aris, et D. Thomas synchat.m.^a^ ois et nullus n signare unalitates substantiue, hoc è independentr ab alio, qua raone signatr à chatege; d. so adiectiue, hoc è dependentr ab alio.

Obiicies 2.º ides signatus habet hec vox homo, ac habet complexus iste ois homo: g.º synchat.m.^a^ n habet speciale signatus: patet cõa, q.^a^ si haberet distinctus correret illa, ac corret tro chatico: ans pr q.^a^ huic voci homo corret nãtra distributa, seu cus unalitate; d. eadem nãtra distributa corret huic complexo ois homo: g.º maior pr, q.^a^ hec ppõ homo è aial, eodem modo affert de d.s homes p signato ex parte subti, ac affertr in ista: ois homo è aial: raõ è q.^a^ cus hec ppõ, homo è aial sit indefinita, et in materia nali equivalet huic unali ois homo è aial; g.º ides signatus habent subto harus ppõnus.

Rtr negando ahs: ad illius probaones distinguo maiores: corret huic voci homo nãtra distributa maliter, sive ex vi materie, concedo; fraliter expresse, et ex vi forme, nego: et absolute nego maiores; etenim in illa ppõne homo è aial, vox homo n signat fraliter, et ex se nãs inras distributas; alias in quauis ppõne eas distributas signaret, ac proinde in ista homo legit pratus legens inclusus in copula pnaretr de quovis indiuiduo, qd è falsus cus so predicetr de aliquo; in ista v.º ois homo legit de omi indiuo.

Igitr in illa ppõne homo è aial affertr nãtra n fraliter, et expresse; d. identice maliter, seu raone materie quatenus

aial e de esta cuiusqis indui hni, ac ppo inde realiter de illo
potest prdari, licet fraliter nequeat prdari, q expresse n afferat qu-
od uis singulus est pte jab ti, secus in ista ois homo e aial. Vnde
trus homo io signat fraliter nal hnal s[me]; iste v° ois homo
fratitr, et expresse signat natura hnas distributive accep tas,
ac proinde habet dictus signatas.

Obiicies 3°: si correret voci
ois speciale signatus in ista pposita ois homo, id esset unalitas
ro, vel hutas io, vel unalitas, et humanitas st, d neutru correct: g
n habet speciale signatus: pr minor; n corret illi ne unalitas
ro, nec hutas io, q ideo foret trus chaticus, sicut istae voces, unalitas,
humanitas. Nein ete n utraq; id tus q vox ois totas signaret, et
n remaneret voci homo signatus, tus q ias n partialitr, d tota-
liter signaret, ac pro inde n dependeret atro chatico.

Reir 1° ab
aliquibus; pcessa mari negando mores: ad illius probones dicunt
unalitates, et hu tes io, et indilitr dici correre voci ois, et
eas des st, et indilitr, et indilitr correre voci homo n totalitate
reprasomis; d totalitate signati: ad modus quo effus produc-
tus a causis partialibus, totus indilitr cuilibet corret totali-
tate effus; n v° totalitate cause, ut videre licet in causa 1°, et
2a; in intru, et specie, que cus intra producat intellectiones;
silitr aiunt totus illud signatus indilitr respondere tro ois
et indilitr tro homo, totalitate signati; q signatus adequa-
tus ides e n v° totalitate reprasomis; qnam diverso de prad vox
ois rac vox homo!

Non exa mino hanc doctras in pnti arg; d
v° ad arg tus; pcessa mari, negando mores. Ad cuius probones
dico in isto) pplexo ois homo correre synchati ois unalitates

solus, et chategti homo hu tes so; toti vo complexo, ut tali, correre indiditr unalitates, et hu tes sl. ar bitror enis, signatus illud ee dile, et sm diversas eius ptes discretis partibus totius corrērē. In qua doctra clarius fieri pi citr synchatma ois speciale habere signatus diversus à signato chatētis, qd forsas n salratr in sa. resgontione. Dices: go ois ē trus chaticus, qa signat unalitates; nego coas; qa illas n signat substantive, ut vox unalitas. sd. so adiective, qd ē ppriūs synchatētis, et pa raones chategorematis.

Obiicies 1: ois trus signativus supponitr p suo signato; sd. trus synchatus n supponitr p suo signato: go n ē trus signativus; sd. so nota signatibilis: pa minor; qa n supponitr p unalite, nec pro alio: n p unalitate, qa ea n signatr à voce ois; sd. à voce unalitas; nec p alio, qa vn synchatis nullus aliud signatus ē asignabile. Rtr dessa mari, negando mores. Ad probaones nego ans: vox ois habet suus signatus (nempe unalitates, ut nunc dicebamus) et p illo supponitr; sd. n supponitr p illo separato; sd. ix) sortio Ctri ~~syn~~chatici: dupliciter potest signari unalitas, 1o substive, 2o adiective: primo modo signatr à hac voce unalitas; 2o modo à voce ois. Quando vo vox, quæ substive signet unalitates detr, n tollit, qd detr alia, quæ adiective illas signet.

Instas:

go idem erit dm de illatione, et identate, quæ, ut possunt signari substive ab his vocibus illatio identas, ita adiective ab his, go est: go erunt tri synchatici, hæ voces, ergo est: pa hæc coa, qa signant p modus alteri adiacentis, hoc ē dependenter ab alio. Rtr omisso anti, negando coas ad probaones omitto illas voces ergo, est, et si hæ signare p modus adiacentis alteri; nego tames ee trus synchaticos, qa nequeunt ee extrus ppnis, in qd ipsa

oriatur. Unde cum signis terminus in particulari debeat contrahere rationes communes, et hæ voces eas non contrahunt, ideo nequeunt esse termini synchategorematici.

Obiicies 5º: hoc complexum omnis homo v.g. nequit esse significativum, quia illius partes significativæ sint; sed illius partes non sunt significativæ: ergo totum complexum non est significativum, et consequenter omnis nihil significabit. Respondetur concessa maiori distinctione minoris; sed illius partes non sunt significativæ eodem modo, concedo; diverso modo nego. Deinde potest absolute negari minor quia utraque pars huiusce complexi significativa est; sed omnis homo discrimine, quod factum omnis non potest significare se sola; sed dependenter ab alia: pars vero homo se sola potest significare.

Obiicies 6º: siquis proferat hanc propositionem: omnis equus currit, statim ac profert vocem omnis, et antequam pronuntiet vocem equus apprehendit universalitatem. Solum synchatema omnis significat universalitatem dependenter a chategorematico. Respondetur negando antecedens: quia vox omnis prolata sine ordine ad chategorematicum non est terminus synchategorematicus, etiam in actu 1º, et tamen cum ordine ad chategorematicum est terminus synchategorematicus in actu 1º; cum ipso chategorematico est terminus synchategorematicus in actu 2º. Unde statim ac proferimus vocem omnis vel concipitur sine ordine, et sic nihil significat: vel cum ordine ad chategorematicum, et sic significat in actu 1º.

Caput 4m

aliis argumentis contra eandem doctrinam exhibetur solutio

Obiiciunt demum 1º: audita voce omnis aliquid concipitur, ac audita voce Lindapsus quod non concipitur: ergo vox omnis aliquid significat se sola. Antecedens probatur quia audita voce omnis concipimus universalitatem; nihil tamen concipitur audita voce Lindapsus: ergo. Respondetur distinguendo antecedens: audita voce omnis aliquid concipitur in ordine ad actualem significationem; nego: in ordine ad coniunctionem cum chategoremate, cum quo significet; concedo. Audita vero hac voce Lindapsus

nil dicimus, nec ad signaones actuales, nec ad coniunctionem cum alia voce, in cuius consortio signet: in hoc discident hæ voces ois, et sincathegorematicæ.

Obiiciunt 1°. hæ voces ois, nullus habent inter se oppositiones; sed non opponuntur ratione entitatis: ergo ratione signaonis: ergo habent signationes distinctas, alias non se opponerent ratione signationis: ergo syncathegorema se solo signat: pro maior; quod qd affirmat terminus ois, negat terminus nullus: ergo opponuntur. Rndetur distinguendo maiorem: habent inter se oppones seorsim acceptæ, nego; coniunctæ cum termino cathegorematico, concedo: Ois, nullus non sunt contrariæ ratione materialis entitatis; quia voces non opponuntur ratione sui; sed ratione obiectorum, quæ signant. Deinde non sunt contrariæ ratione obiecti; sed signati, quia seorsim sumptæ non habent signatum. Sunt tamen contrariæ, et oppositæ hæ voces ratione modi signandi. Etenim altera vox affirmat cum termino cathegorematico, cui adnectitur universalitatem; altera negat universalitatem cum termino cathegorematico, cui adnectitur.

Obiiciunt 2°. hæc littera, seu figura o (quæ Hispane dicitur cero) in Arismetica nil signat se sola; coniuncta vero cum unitate v.g. 1 non signat numerum denarium; sed denotat illud signari ab unitate ab illius præsentiam: ergo similiter syncathegorema nil signabit separatum, aut coniunctum; sed solum in consortio termini cathegorematici erit nota, quæ indicet signatum illius. Confirmatur; quia litteræ consonantes se solis nil signant, deinde vero cum aliis etiam non signant; sed sunt notæ, quæ totius dictionis indicant signatum: ergo idem dicendum de termino syncathegorematico.

(Mirum est, quomodo variciantur hac duplici paritate Ar. Quivis in præsentem confirmationem illas affert. Qui opinantur syncathegorema non signare, sed esse notam signationis, docent figuram o, et litteras consonantes, solum esse notas, et indicia numeri

cuius quo coniungitur Cerus: et vocalibus cuius quae coniunguntur consonantes. Qui vero indicant synchatema separatum omnino non signare, signare autem in trichatici societate, asserunt cerum separatum non signare, coniunctum vero cum unitate signare numerum denarium. Eodem modo litteras consonantes nihil signare separatas, signare autem in aliarum consortio.

Respondetur: se-

cessanti negando conseq. figura illa 0 sive cerus nihil signat, vel sit coniuncta, vel sit separata ab unitate; quod solo est nota maioris valoris in unitate, quando cum illa coniungitur, sive illi postponitur. Ita artis Arismeticae princeps voluisse, et disposuisse credendum est. Si vero idem decrevisset de cero, ac de tali de synchate, vel praeponeretur, vel postponeretur unitati signaret numerum denarium; sicut synchate magis signat unalitatem, sive praeponatur, vel postponatur trochatico, ut videre est in his complexis, omnis homo, homo omnis: deinde habemus fundamentum ad asserendum synchatema signare in consortio chatici, quia synchatema idem esset, ac consignativum, hoc est signativum cum aliis: non vero habemus fundamentum ad asserendum, quod cerus signet coniunctus cum unitate.

Ad confirmationem concedo antecedens quoad primam partem; et nego quoad secundam; ex litteris aliae appellantur vocales, aliae consonantes. Vocales se solis possunt sonare, consonantes non se solis, et ideo consonantes vocitantur, quia cum aliis sonant. Possum igitur vocales assimilari trochatico, nam independenter ab aliis litteris sunt voces: consonantes assimilari trochatico synchatico, nam se solis nihil significant, aut sonant, nisi cum aliis. Vox est signatum dicto in scriptura, quia cuilibet litterae correspondet specialis syllaba in voce, ut quae de hoc complexo omnis homo dicebamus dictum sui signati. Ex his colliges primo litteras vocales, aut consonantes non esse trochaticas, sive synchaticos, quia praecise, ut litterae neque possunt esse extremus propositionis; secundo propter easdem rationes, vocis syllabas non esse trochaticos, aut synchaticos; sed

Vº acci pianti, ut distinctes chatema, aut synchama, erunt illius ptes, et in hoc sensu inadequate chatema, aut synchama.

Obiiciunt: vox ois non e imposita ad signandum in consortio tri chathegorici, et ad denotandum illius modum signatis, ut de figura o sive ergo dicebamus: ans pª, q bene potuerunt hoes hanc voces homo imponere, ut se sola signaret naturas huas. sm se, et coniuncta cum synchate ois signaret eandem naturas sm oia sua individua, sive distributive acceptas, ita ut synchatema so foret nota huius cemogi signati: ergo. Resp. negando ans: ad probaone concedo id e posse, et nego ita de facto accidisse, nec aliud aliud reperient adversarii fundamentus praeter gratuitas ipsorum voluntatem. Imo debili hac fultus raone possem ego asserere, hoes imposuisse voces ois, ut signaret oes huas distributive acceptas, in separata, et coniuncta cum hac voce homo: ita tn, ut vox ista homo so esset nota, et indicium quo denotaret signatum vocis ois. Sed quis nisi amens novas impingat vocibus signationes contra hoium usum? Nos autem urgenti fundamento tribuimus speciali signatum synchati in consortio chatetis, cum chatema idem sit, ac signatum, hoc e ita cum alio signatum.

Caput 3m

Ex dictis aliquot deducuntur illationes.

Sit 1ª illatio; oia noa adiectiva sunt tri synchatica, et oia noa substantiva tri chatica: ita Dr. Har. de 1º in sum. sesse 10 paragro 88. Ceterum certam tanguntur RRs, licet alii oppositum propugnent. Dr. Arr. de 1º sum. sesse 4ª ad concordias extremas sentas reducere contendens, existimat, adiectiva partim ee chatematica

et partis synchateta. Prima vero illationis pars probatur, quia terminus adiectivus est terminus per se significans aliquid per modum alteri adiacentis; sed significare per modum alteri adiacentis est esse terminus synchateas: ergo omnis terminus adiectivus est terminus synchateus: probatur minor, quia terminus synchateus est, qui significat cum alio, et ideo appellatur consignativus; sed significare cum alio est significare adiacendo alteri, nam qui adiacet alteri, ut significet, alteri adiungitur, ut cum illo significet: ergo.

Secunda illationis pars probatur, quia terminus substantivus est terminus per se significans aliquid per modum per se stantis; sed significare per modum per se stantis, est significare per se, et independenter ab alio: ergo terminus substantivus est terminus chateus. Dices; terminus substantivus est, qui significat substantiam; et terminus adiectivus, qui significat accidens. Falsissimum est assumptum: terminus enim substantivus non ideo ita appellatur inter Dialecticos, quia substantiam significet: nec adiectivus ita nominatur, quia significet accidens; sed quia ille significat per se, et non dependeat ab alio; iste vero significat non per se; sed dependenter ab alio. Albedo est terminus substantivus, et significat accidens. Hinnibilis est terminus adiectivus, et significat substantiam. Sane has denominationes sortiuntur a substantia, quae per se stat, et ab accidenti, quod stat per aliud illi inhaerendo. Ex quo deducitur eandem esse divisionem termini in chateum, et synchateum cum divisione in substantivum, et adiectivum.

Sit 2a. illatio

pronomina sunt termini chatici; probatur, quia possunt esse terminus per se significans, ut significet in hac: ego amo Deum. Sit 3a. illatio: nomina relativa, et participia sunt termini synchatici; probatur quia sunt terminus significans dependenter ab alio, quod aliquando exprimitur, aliquando tacite affertur in propositione: patet in his: Petrus albus est dialecticus: Paulus, qui studet docet litteras: scholastici studentes edicent Dialecticam: qui studet, sciet. Sit 4 illatio; copula, adverbia, casus obliqui, propositiones,

interiectiones, coniunctiones, et alia id generis, si ulla sunt, non possunt subire rationem termini categorematici, nec syncategorematici: probatur, quia nec per se, nec dependenter ab alio possunt esse extrema significativa propositionis. Quod si notabis in totum cuiusdam Iunioris, qui hoc excludit a ratione termini, et ad hunc asserit esse terminos syncategorematicos; non enim percipio, quo pacto adverbia &c sint termini capaces, si subire nequeunt rationem termini in eo.

Opponens 1° a P.e Arri resset n° 25: aliqua adiectiva possunt esse per se, et independenter ab alio significativa propositionis extremum: ergo et termini categorematici: antecedens probatur, quia in hac propositione: Petrus est albus, adiectivum albus per se est praedicatum in hac propositione. Respondetur negando antecedens: ad probationem nego antecedens: in illa propositione adiectivum albus dependet a termino categorematico subintellecto; namque idem est dicere: Petrus est albus, ac Petrus habens albedinem. Dices: ly habens est participium, et per te in hac propositione exercet munus praedicati: ergo saltem participia sunt termini categorematici. Respondeo negando antecedens quoad 2am partem; ly habens utique est participium, sed dependet a termino categorematico subintellecto: probatur, quia idem est dicere: Petrus est habens albedinem, ac dicere: Petrus est ens habens albedinem. ly habens pendet a termino categorematico ens. Idem dicito de relativis, et adiectivis, quae dum sola ponuntur in propositione semper manet mens dubia, de subiecto, aut praedicato.

Opponens 2° et eodem Arri: plura adiectiva nequeunt esse extremum etiam dependenter ab alio termino: ergo nec omnia adiectiva sunt termini syncategorematici: antecedens probatur, quia haec adiectiva omnis, nullus, aliquis non possunt esse extremum in propositione, non enim dicimus: Petrus est omnis, Paulus est nullus, Ioannes est aliquis: ergo. Respondetur negando antecedens: ad illius probationem nego antecedens: illae propositiones utique sunt falsae, ut bene notat Obi. 1a in sum. pun. 9° n° 3°. nam

ei et ex parte prati subintelligitur terminus cathegorematicus homo, vel alius simi-
lis. Ad id autem quare illae enuntiationes non solent concedi, est, quia in propositiones
falsae, regulariter loquendo, sicut et haec: Paulus est omnipotens,
Michael est increatus: nam et ex parte prati subintelligitur terminus sub-
stantivus, et tunc propositiones fiunt falsae, ad quas falsitates eis non utimur.

Oppones 3º: aliquando coniunctiones possunt esse extremus in propositione, licet dependeant ab alio: ergo et termini syncathegorematici: antecedens probatur in hac propositione, Petrus et Ioannes currunt; coniunctio et est subiectum quamvis dependeat a termino illo duplici cathegorico. Respondetur negando antecedens: ad probationem nego antecedens, quia de illa coniunctione non praedicatur cursus, et nullus ambigit praedicari cursum in illa propositione de illius subiecto. Instabis 2º saltem illa coniunctio est pars subiecti, ac proinde de illa praedicatur cursus, quia quod praedicatur de toto, praedicatur de parte totius. Respondetur negando consequentiam: illa coniunctio et non est pars subiecti, sed unio, et nexus partium, quae constituunt idem quantum, et complexum subiectum.

Oppones 4: Verbum potest esse extremum dependenter ab alia voce: ergo copula sive verbum erit terminus syncathegorematicus: probatur antecedens, quia in hac propositione Petrus existit, ly existit est copula, etiam est praedicatum, quia illa propositio aequivalet huic Petrus est existens ergo. Respondetur negando antecedens ad probationem nego antecedens. Verum est, quod in verbo existit claudatur praedicatum illius propositionis; sed quia verbum formaliter non est praedicatum; sed unio, nequit dici extremum propositionis, quamvis extremum propositionis in ipso claudatur. Terminus existens est participium verbi, quod inter dialecticos idem est (quicquid praesens instituimus) ac nomen: propterea in dialectica, ea dicuntur verba, sive copulae verbales, quae uniunt extrema: participia autem verbi non uniunt extrema, sed instar nominis se habent, quamvis in Grammatica partes appellentur verbi.

Oppones 5º: idem est ex-

tremus primis, quod uniri potest per copulas enuntiativas; ut casus obliqui, adverbia, et id generis alia possunt uniri per copulas enuntiativas: ergo saltem syncathegorematici: probatur minor, quia in hac propositione: equus Petri est velociter currens, ly Petri afficiendo subjectum, et ly velociter afficiendo praedicatum, uniuntur per copulas enuntiativas: ergo. Petri omissa mari negando mores: ad probationem nego ans. in illa propositione, illa non uniuntur ly Petri, nec ly velociter; ut patet: sed ratio est: Petrus currens: ratio est, quia id unitur, et id est extremum de quo aliquid praedicatur, vel quod praedicatur de alio: in praedicta propositione cursus praedicatur de Petro et Petrus est id de quo praedicatur cursus: sane ergo generaliter loquendo id non potest esse extremum, quod in casu recto non affertur in propositione, vel tanquam id de quo aliud enuntiatur; vel tanquam id quod enuntiatur de alio, alias omnes affectiones praedicati, aut subjecti dicerentur extrema, quod nullus secundum sua principia, audebit admittere.

Disputatio 10

Quadruplex et alia termini divisio ad examen vocatur

Caput 1um

partimur terminus in complexum, et in incomplexum: in collectivum, et divisivum.

Ulterius dividitur terminus vocalis in terminum complexum et in incomplexum: discordant DD. in exponenda hac divisione; in quorum omnium placitis, ea enim impugnat P. Aur. disp. 2a in sum. sect. 11 à numero 9. Terminus complexus est extremum ex partibus coalitum, quarum quaelibet sem per diversum habet significatum ut: animal rationale, Petrus et Paulus. Ut claritate procedamus, explicandum non omnis

conditiones pro complexo requisitis, quas depromptas ex doctrina Aristotelis 4. lib. c. 9. S. Thomæ hic lectione 4.a, et P. Ruvio 2. dictione 2.a.

Prima est, quod ex duplici voce adintegretur, sive componatur V.g. Petrus albus et defectu huius conditionis vox Petrus, et similes non sunt complexi. 2.a est, quod partes complexi constat aliqua unione saltem grammaticali, equivalenter V.g. Petrus, et Paulus Petrus, et Ioannes Gabriel currunt, in qua coniunctio copulativa, disiunctiva, et concordantia substantivi, cum adiectivo, sunt uniones, quæ partes complexi catenantur; et quamvis disiunctio partes separet, aliqualiter tamen eas unit, saltem grammatice: sine qua, scilicet sine unione, hæ voces, Paulus Ioannes non sunt complexus; sed duplex incomplexus.

Tertia est, quod quælibet pars habeat distinctum significatum, ut leo, et equus: vel diverso modo idem significet: ut Virgilius Princeps Poetarum. Licet vox Virgilius, et vox Princeps Poetarum idem significet, quia tamen diverso modo illud significat, sunt complexus. Nam vox Virgilius representat Virgilium secundum se, vox Princeps Poetarum representat Virgilium, quasi in condendis carminibus elegantissimum. Unde hæ voces Marcus, Tullius Cicero non sunt complexus, quia quælibet eundem Ciceronem significat, et eodem modo. Idem de ensis: gladius, ensis, quæ non sunt complexi; sed duo synonima simpliciter prolata.

Quarta est, quod quælibet pars semper idem significet, sive coniuncta sit cum alia comparte, sive ab alia separata V.g. animal, irrisibile Petrus, et Paulus. Ex defectu huius conditionis non sunt complexus hæ voces: Respublica, Erasmus, Dominus, nam earum partes non significant idem separatæ, atque coniunctæ, ut videbitur, si illas seiungamus V.g. Res, publica, Eras, mus, Do, minus.

ctus in)plexus e extrus n coalitus ex partibus, quarum quelibet semper diversum habeat significatum V.g. Petrus, Dominus. Prima vox n coalescit ex partibus; et 2a licet ex partibus coalescit, n tn quelibet diversum habet semper significatum. Dices: 1o hec vox bene (idem de aliis, quas dicemus) c.o o ratione tri ablegavimus) e trus incomplexus, siquidem de ea verificatur def. io tri incomplexi. Rndeo negando conam, nam adverbium bene n e extrus, ac proinde licet reliqua verificarentur, n de illo, verificatur adequata tri incompleti defio. Nec potest esse trus particularis, qui ratione tri in toto n)traxerit.

Dices 2o: Hi tri ois homo, nullus equus, sunt tri)plexi; et n)stant partibus, quarum quelibet semper diversum habeat significatum: 9o falsa est o.r requirit ad trum)plexum: pr.o minor, qd pars ois V.g. separata n habet significatum, qd habet)iuncta: 9o. Rndetur)cesso mari, negando morem: ad probationem nego ans. Pars illa ois V.g. 1.)iuncta cum cathegorematico, 2. separata, et cum ordine ad illum, semper habet idem significatum; significat n universalitatem dependenter a tro cathegorico. Si vero)cipiatur separata, et sine ordine ad trum cathegoricum, nullum habet significatum. Ast sub hac ratione n e pars illius tri)plexi.

Per Hurt omnium contrlocutus in hac materia, qd docet trum)plexum debere)flari ex partibus, quarum quelibet significet per se, et independenter ab alia: et tn admittit has voces homo iustus e trum)plexum, cum tn vox iustus dependenter ab alia, ut pote syncathegorema, et trus adiectivus, qd ipse Hurt potius propugnat, loquendo de syncathegoremate: nos hanc ancoram vitare omnes ad defionem tri)plexi partem illam per se ablegavimus. Dices 3o: hec voces benefactor, omnipotens, agricola, sunt tri)plexi; et earum partes

non signant ideas separatas, ac coniunctas: quod non requiritur.

Confirmatur 1º: vox homo est terminus complexus; et eius partes non significant ideas separatas, atque coniunctas: ergo. Probatur minor; quia idea est homo, ac animal rationale; et animal rationale est terminus complexus: ergo. Confirmatur 2º: quia vox equus est terminus complexus, cum significet naturam equinam: ergo. Respondeo negando antecedens; quia illae voces copulatae significant suppositum, scilicet personam benefacientem, omnipotentem, culturam agrorum exercentem; quod significatum non habent separatae. Ad 1am confirmationem nego maiorem, ad illius probationem distinguo maiorem: idea est homo, ac animal rationale formaliter, nego; aequivalenter, concedo. Deinde concedo minorem; quia formaliter terminus animal rationale componitur ex partibus. Equidem, si sufficeret aequivalentia, vox Petrus esset terminus complexus; quia aequivalet his: animal rationale: individuum humanum, cum valeat: Petrus currit: ergo animal rationale: ergo individuum humanum currit. 2a confirmatio eodem modo solvenda.

Dices 2º: dictum signatum habet terminus complexus, ac habent eius partes: ergo quod partes separatae non retineant ideam signatam, non officit significato complexi. Confirmatur, quia hae voces taurus, leo, equus non sunt terminus complexus, et tamen est aliquid coalitum ex partibus, quarum quaelibet semper habet ideam signatam: ergo non satis est, quod partes habeant diversum signatum.

Respondetur distinguendo antecedens: dictum signatum habet terminus complexus, ac habent eius partes, divisive sumptae; concedo; collective, nego. Partes collective sunt terminus complexus, qui ab aliis dividitur, sicut totum a partitis; quando vero ex partibus resultat terminus complexus, non tollit, quod quaelibet suum signatum servet. Similiter, quod homo componatur ex anima, forma, et unione, non tollit, quod anima in compositione suam retineat entitatem. Ad confirmationem respondeo, illas voces non esse aliquid coalitum ex partibus, ad hoc debebant uniri

intra se saltem unione aliqua grammaticali, qua non uniuntur voces
syllabae, aut dictionis litterae.

Dices 4: vox Proconsul coalescit
ex partibus, quae idem semper significant; ergo vox Proconsul non est terminus comple-
xus: quod id non satis est ad rationem termini complexi. Respondetur concessa maiori, negan-
do minorem. Voces istae proconsul, Prorex, artefactum et similes sunt termini
complexi, cum illis competat definitio pro termino complexo tradita. Illae vero, uti
cras, pergamo, insuper, et similes non sunt termini complexi, quamvis possint esse ex-
tra propositionem, haec erit regula generalis: quoties dictio composita
servat omnes conditiones requisitas ad terminum complexum, erit terminus comple-
xus. Et animadverte, non requiri, ut quaelibet pars possit esse ex-
tra propositionem; sed quod totus terminus complexus possit esse extra, ac proinde
illas dictiones a ratione termini complexi excludendas esse.

Dices: sublata ha-
rum partium: Blictiri, et syndapsus sunt voces: Blictiri prolatum est
ob rationem auditus sunt termini complexi; sed haec sublata non coalescunt ex partibus,
quae semper idem significent: ergo. Respondetur negando maiorem, quia partes illorum
sublatorum non sunt voces significativae. Unde defectu huius conditionis
non possunt denominari termini complexi, licet sublata illa sint complexa, et
coagulata ex duplici voce intra se unita.

Terminus incomplexus sub-
dividitur in collectivum, et divisivum: terminus collectivus dicitur
est terminus significans plura, de quorum quolibet nequit divisive praedicari, ut Civitas
collegium, ternarius: ita vox Civitas significat plures cives, ut
de quovis nequeat enuntiari, quod sit Civitas. Similiter hic est
terminus collectivus Leo, et taurus, quia de leone, nequit praedicari, quod
sit Leo, et taurus. Deinde sunt termini collectivi hae voces, compo-
situm, subiectum, giunnifile, nam nequit praedicari de materia, aut de
forma divisive. Terminus divisivus est terminus significans unum vel plura

deqq potest divisive p̄dari. Vg vox equus, quæ de solo equo enun=
tiatr. Vox aial, quæ lt signet plura, deqq vis seorsim p̄dari po=
test.

Rogas 1o an idem trus possit ēe collectivus, et divisivus? Reo
affrative, si sub diversa raone attendatr. Exempli causa vox Civitas
cū Civium ē trus collectivus; cū plurium Civitatum ē divisivus,
potest n. dici: hæc collectio Civium ē civitas, illa collectio civi-
um ē Civitas. Idem de his vocibus collegium, exercitus, et silibus.
Rogas 2o an trus divisivus differat à tro univoco, equivoco, et ana-
logo? Reo affrative, q trus divisivus potest p̄dari de pluribus,
de quorum convenientia, vel differa abstrahit: ast univocus petit con-
venientiam, equivocus differam, analogus aliquam convenientiam sim-
cis deqq p̄datr.

Caput 2m

Discamus trus in coes, et sulres, supe- riorem, et inferiorem.

Trus coïs ē est trus res ita pluribus coes signans, ut tota res de il-
lis affrantr, et cū veritate possit p̄dari. Vg vox aial, quæ signat
raones aialis coes leoni, equo, hoi, et aliis deqq potest affrati-
ve, et cū veritate p̄dari: bene n. dicimus: leo ē aial; equus
ē aial; homo ē aial. Silitr voces homo, leo, equus s. tri coes
Thi in duobus.

Quinq̄ ditiones exigimus ad trus coes: 1m qd signet
obtum coē pluribus, ut vox homo. Defectu huius ditionis
trus equivocus Vg vox Gallus nō ē trus coïs, q̄ nō signat ceptum
obtivum, qui coïeetr hoi, Gallo, et avi gallinaceæ. Deinde
nec trus analogus ē trus coïs praeter eandem raonem: visus Vg

n̄ significat res vere, et ꝓprie; ꝗ ſo metaphorice ideſ illa n̄ de hoc ꝓprie dicatur risus, de agro, aut prato ſo translative ꝑdicatr. Univocus ateſ vere ē trus cōis.

Secunda, qđ possit de pluribus ꝑdicari, q̄ulis de facto nequeat ꝑdicari; ideo hæ voces sol, Mundus ſi tri cōes, naſ licꝫ de facto n̄ possint ꝑdicari de pluribus, q̄n existunt plures soles, nec plures Mundi: possunt tn̄ absolute, cuſ poteſ sint alii soles, et alii Mundi. Silitr vox Leo esset trus cōis q̄ulis unus duntaxat existeret, ſi tn̄ plures Leones potes esse.

Tertia, qđ de pluribus ꝑ enuntiationes affirmativaſ, et cuſ veritate ꝑdicari possit v.g. vox homo; quare trus ſīlis n̄ ē trus cōis; naſ licꝫ de pluribus ꝑdicari valeat negative, n̄ vero affirmative, etenis possumus dicere: leo n̄ ē paries: homo n̄ ē paries: liber n̄ ē paries, et tn̄ trus paries n̄ ē cōis (loquendo de aliquo pariete detrato), q̄ de illis subtis affirmative n̄ ꝑdicatr. Nec hoc satis; ꝗ ulterius debet ꝑdicari cuſ veritate, naſ falso trus ſīlis ꝑdicatr de pluribus v.g. leo ē Petrus, taurus ē Petrus.

Quarta, qđ trus ſīlis cōis vere, et adęquate possit de pluribus ꝑdicari: exempli causa: obtus adęquatuſ huius vocis homo vere, et adęquate enuntiatr de Petro, de Paulo, de Antonio, et aliis. Ob hanc ꝯditioneſ trus collectivus n̄ ē cōis, q̄ obtus adęquatuſ n̄ potest dici de quovis sīli ꝯtento sub collectione, ut videre licet in his tris collectivis: Civitas, totus, Roma. Nec voces in plurali numero possunt adęquate ꝑdicari, de illis pluribus, quæ significant. Sic tras v.g. hoes nequit ꝑdicari de quovis hoe n̄ n̄ dicimus: Petrus ē hoes: Paulus ē hoes.

Quinta, qđ trus cōis n̄ afficiatr

signo distributivo unali nam prout tali signo afficitr nequit de pluribus prari: ut n. dicimus: Petrus e ois homo, Ioannes e ois homo. Unde trus ois homo e trus cois. Ex dictis facile e trus sultes definire. Trus sultis e ex trus signans rem unicam, uni sibi ppriam, et de uno solo prabilem. Vt vox Paulus, que de Paulo duntaxat prari potest. Vox Civitas, que de omnibus Civibus p modum unius prar. Triplicitr vox aliqua potest ee trus sultis: 1o ex deratione, q signat res, et ad illas signandas pro noie demonis vo afficitr, lt alias sit trus cois, ut hoc aial.

Secundo ex detratione, q signat rem unicam detratam, ut vox Cicero. Tertio ex hypotesi aliqua. q lt sit trus cois ex suppositione detrata detratad res signandas singulares, ut equus Pauli ex hypotesi, qd Paulus unicum habeat equum vox equus e trus sultis, q uis absolute sit cois.

Deinde dicitr alius trus superior, alius trus inferior; superior, sive unalis dicitr, cuius Iceptus obtivus e coicabilis pluribus, in qq multiplicatr. Vt vox vivens, vox aial, que signant raones viventis, et raonem aialis Petro, tauro, equo coes, et in illis multiplicabiles. Trus inferior e, cuius Iceptus obtivus claudit sub ratione, et Iceptu tri superioris. Vt vox equus, vox Paulus, cuius Iceptus obtivus clauditr sub raone, et Iceptu viventis, et animalis.

Rogas 1o in quo differant trus superior, et cois? Reo differre in eo qd superior ex suo Iceptu frali signat raones n to pluribus coes; sd etiam in illis multiplicabiles. Cois autem ex suo Iceptu frali to postulat signare raonem coem pluribus, lt sit illis multiplicabilis. Rao huius doctrne e, q iam intr Dialos increbuit appellare raones superiores, et unales, que in inferioribus

multiplicanti, et quibus sint etiam coes non eas appellamus, pure cões, cum ratio pure cõis sit, quae in pluribus coicatr, quin in illis multiplicetr. V.g. Natura divina cõis est tribus Personis, sed in illis non multiplicabitis, sed homo cuius signatus cõe est, et sed multiplicabile in pluribus.

Rogas 2º an cõis trus inferior sit singularis? Reo negative; quia equus est trus inferior rõne raonis aialis, non tamen dicitur trus sublis. Deinde Deus non est trus sublis, licet sit trus inferior, cum eius conceptus obiectivus claudatr sub raone entis, et substantiae. Cum hoc stat posse eundem trus esse cões, et subles rõne diversorum, et sub diversa raone, ut dicemus in logica de specie subiicibili, et prabili: et modo ppa, quia aial rõne viventis est inferior, vº rõne leonis, et equi est superior. Deinde homo rõne aialis est inferior, rõne Petri, et Antonii est superior.

Ex his colligo 1º omes trus superiores esse cões non vº eº. 2º trus collectivus non esse trus cões, ut Civitas. 3º trus affectus signo distributivo unali non esse trus cões, ut ois homo. 4º, tros coniunctione, disiunctione, alia ve unione copulatos non esse tros cões; sed plures singulares, ut Petrus, et Paulus; Paulus, et Antonius.

Caput 3m

Non nullae obiectiones facile evanescunt.

Obiicies 1º: signum illud ois in hoc complexo ois homo, facit trus homo prari de pluribus: ergo falsa est quinta conditio ad trus cões requisita, sive falso requiritr. Resr concedo anti negando cõles! Non nego antis doctrinam; sed quod trus homo prout affec=

affectus signo distributo omnis possit de pluribus praedicari. Aliunde, quod vox homo sit terminus communis, et hoc est verum: aliunde, quod hic terminus complexus omnis homo prout talis est, sit terminus communis, et hoc est falsum, alias admitteret has propositiones esse veras: Ego est omnis homo, Ioannes est omnis homo.

Obiicies 2°.

ex hac propositione: omne animal movetur, potest inferri: ergo leo movetur, et taurus movetur: ergo iam terminus communis affectus signo distributo praedicatur de pluribus. Distinguo, consequentiam: falso deduces illationes! Concedo antecedens, et nego consequentiam. Ibi omne animal est subiectum, non praedicatum. Motus vero praedicatur de omni animali, ac proinde motum erit terminus communis, non vero omne animal.

Obiicies 3°: cum Doctore Hurtado disputatione sexta para 57 et Arriaga De 1a sectione 7a: hic terminus Petrus, vel Antonius est terminus communis; ergo illi non quadrat definitio termini communis: probatur maior, quia de Antonio potest dici: Antonius est Paulus, vel Antonius: et de Paulo potest dici: Paulus est Antonius, vel Paulus: ergo Confirmatur, quia haec vox Petrus est etiam terminus communis, cum conveniat pluribus, qui hoc nomine indigitantur, unde de quovis praedicari valet. Respondetur negando consequentiam: ad illius probationes concedo antecedens; distinguo consequentiam; terminus ille Paulus, vel Antonius non est communis, quia significat unam rem, quae tota adaequate praedicetur de pluribus: hoc nego; quia hic terminus Paulus, vel Antonius solum dicit duas partes distinctas sub disiunctione, quas disiunctio causat; sed non dicit conceptum aliquem obiectivum, qui pluribus solum se totum communis sit, sicut dicit haec vox homo.

Ad confirmationem respondent aliqui negando antecedens; quia haec vox Petrus significat unum determinatum hominem, qui non est plures homines. Unde res significata per vocem Petrus non est communis pluribus, licet concedendum forit aliquos homines determinatos esse plures: distinguo, quia vox Petrus neutro, nec determinate significat hunc Petrum, cum non imposita sit ad hunc, vel ad illum significandum. Facilius respondetur negando antecedens; quia vox Petrus significat plures, non ut conveniunt in aliqua ratione; sed ut differunt.

hoc est ut unus; sed ut plures, quare non potest dici, quod significet aliquid obiectivum comune pluribus, sed potius plura, ut plura, ac proinde erit terminus equivocus.

Obiicies 4º: vox homo significat naturam humanam pluribus comunem: ergo si afficiatur hoc signo demonstrativo hic eandem significabit; probatur consequentia; quia signum demonstrativum hic solum demonstrat id, quod vox homo significat: sed demonstrat vocem significantem naturam humanam comunem pluribus. Confirmatur; quia haec vox leo significat leones; sed significans leones significat rationem animalis, illi existentem, et pluribus comunem: ergo erit terminus comunis.

Respondetur concesso antecedenti distinguendo consequens: si afficiatur signo demonstrativo eandem significat eius inaequalitate; nego; eandem naturam significat; sed singularitatem; concedo. signum illud demonstrativum non significat naturam similem, ut unalem, sed ut est in hoc individuo. Unde quamvis non significet diversam naturam, ac significabat vox homo sine signo demonstrativo; cum signo demonstrativo vox homo significat eandem omnino; sed diverso modo, nempe singularicatam. Adverbium namque illud demonstrativum est nota restrictionis. Ad confirmationem responsio concessa maiori, negando minorem; quia vox leo significat rationem animalis non secundum se, et ut comunicabilem pluribus; sed ut singularicatam, et contractam a leone. Ratio animalis, ut singularicata non est comunis, nec de pluribus praedicabilis.

Obiicies 5º: si vox aliqua esset terminus singularis maxime haec vox individuum; sed haec non est terminus singularis: ergo non datur terminus singularis. probatur minor, quia vox individuum significat aliquid comune huic individuo, et illi individuo: ergo Respondetur negando maiorem: vox individuum est terminus comunis, quia significat aliquid comune pluribus, nempe rationem comunem individui. An haec detur, et in quo consistat dicemus in Metaphysica; quando vero dicitur hoc individuum singularicatur ratio individui, et tamen vox illa est terminus singularis, ut de voce homo pa

paulo antea dicebam.

Obiicies 6°: haec vox individua, nec est cõis, nec sing.lis: ergo male divisimus term. in cões, et sing.les: probatur, non est cõis, quia significat plura: non est sing.lis, quia non significat unum sing.le: ergo. Confirmatur; vox Petrus significat Petrum in pueritia, in iuventute, in aetate virili, et in senecta; sed non est idem in senecta, ac in pueritia, cum plures partes materiae perdiderit, et novas adquisierit: ergo vox Petrus non est term. singularis, cum significet res diversas.

Resp. negando ant.: ad probationem resp. quod vox individua non significat aliquid cõe pluribus, sed plura singularia; sicut etiam voces in n° plurali significant plura, et non unum. Ideo vox individua est term. sing.lis: sicut vox Petrus licet significet modos, partes, et uniones, quia tamen non significat aliquid cõe pluribus est term. sing.lis. Ad confirmationem necessario distinguo maiorem: non est idem moraliter, nego; physice, concedo. Similiter flumen semper eodem nõe vocatur, quia moraliter idem est, quamvis physice sit diversum, cum aquae continuo praeterfluant: sic dic vocem Petrus significare Petrum, quando ipsa profertur, licet antea, vel postea, Petrus diversus sit, vel fuerit.

Caput 4

An haec vox Deus sit term. cõis, vel sing.lis?

Delusa Gentilium stoliditas plurium deorum turbas superstitiose veneratas, caeteris Iovi, Mercurio, Marti, et aliis fabulosi gregis mentitam exhibuit divinitatem. Unde inter Gentiles haec vox Deus erat term. cõis, cum significaret Deitatem cõem pluribus, et in illis multiplicabilem. Sed tam deliriis cerebri omissis, in acceptione christiana, et catholica huius vocis Deus sciscitamur; an sit term. cõis, vel sing.lis? Certum est ex fide unicum esse Deum, in quo infinita Deitas, quae tribus divinis personis cõicatur, quin in illis multiplicetur.

Dim nobis e: hæc vox Deus e pure trus cois. Ita plures RRi, 1a Prosfur sesse 6a, et PrAuri sesse 8a no 15: pro, q trus cois in nostra doctra e vox, quæ signat ita pluribus coes, ut tota de illis affrantr, et trus veritate posit prari: go e trus cois: Prminor; q vox Deus signat nas divinas, sive Deitates, quæ cois e Patri, Filio, et spiritui sancto, cus qq realitr identificatr, et deqq affrantr, et tus veritate prætr. Dicimus nr Pater e Deus: Filius e Deus: Spiritus sanctus e Deus: go vox Deus e trus cois.

Obiicies 1o: natura divina no e multiplicabilis in pluribus: go no e trus cois. Patet coa, q de raone trus cois e, et ee coes pluribus, et ee in illis multiplicabiles, ut patet in voce aial, quæ e trus cois. Retr. ceso anti negando coas; ad illius probuones nego ahs. trus cois, quá præcisse talis e, so postulat signare res coes pluribus, no vo qd talis res sit in illis multiplicabilis. Posse nr multiplicari in pluribus p accidens e raoni ecdi trus cois. In hoc discriminantr trus pure cois, et trus superior: nas ille so petit signare res coes pluribus; iste vo signare res, et coes, et multiplicabiles in pluribus. Vox aial et e trus cois, et superior. Quá præcisse signant. ceses coes pluribus, e trus cois: quá addit ee etias multiplicabiles in pluribus, e trus superior.

Obiicies 2o: Vox, quæ signat res in se oio indivisas e trus sulis; d vox Deus signat nas divinas in se oio indivisas: go e trus sulis. Retr. so distinctione maris: e trus sulis, hoc e no univlis, cocedo; no cois, nego; similitr distingue mores: vox Deus signat nas divinas in se oio indivisas; ide no univales, cedo; ide no coes, nego. Si st res pluribus p reales identitates coicetr, no e dicenda sulis; d cois. Retr. 2o; distinguendo alitr mares: vox, quæ signat res oio indivisas, et non coicabiles, e trus sulis; cedo; oio indivisas; d con-

coicabiles, nego. Eadem distinctione minor distinguenda. Quo tota argumentis elanguet.

Obicies 3°: ideo vox Deus dicetur transcendentalis, quia formale illius significatum multiplicatur licet non multiplicetur supposita: 3° e contra si multiplicentur supposita, non vero formale significatum vocis erit transcendentalis. Antecedens patet, quia si in eodem supposito multiplicentur albedines, vox albedo erit transcendentalis. Respondetur parum, licet nihil urgere hoc argumentum in quo modernorum cuiusdam tota tota ingenii vis scintillat. Respondeo negando antecedens. Etenim transcendentalis non petit nomen significatum coicari pluribus, non vero multiplicari, quia hoc est proprium termini superioris, seu universalis; natura divina non est universalis, nec ex qualibet hoc non est insignita. Est tamen coicabilis, quia pluribus coicatur. Confirmatio debilis est; in illa suppositione vox albedo esset transcendentalis, et aequivocum, cum significaret plures albedines, non ut unam, sed ut distinctas; et neutra ex illis posset de supposito in recto, et cum veritate praedicari.

Obicies 4: S. Thomas, qui in 1° dist. 4ª quaest. 1ª articulo 2° ait: Dicendum, quod hoc nomen Deus proprie loquendo, nec est universale, nec singulare; sed habet aliquid de ratione universalis secundum quod praedicatur de pluribus suppositis. Habet autem de ratione singularis hoc, quod non multiplicetur ad multitudinem suppositorum. Idem fere repetit 1ª parte quaest. 13ª art. 11. Confirmatur ex psalmo 80 ubi dicitur: ego Dii estis vos, et filii excelsi omnes. Ergo.

Respondetur D. Thomam non asserere nomen Deus nec esse universale, nec singulare, quod nos non negamus, cum quia diximus non esse transcendentalem superiorem, sive universalem, nec esse transcendentalem singularem; sed inter universales, et singulares, dari transcendentalem coicabilem, cuius rationem sortitur vox Deus. Quod ipsum non intendit D. Thomas, in aliis testimoniis quae afferri possent. Ad confirmationem dicendum est, voces Deus non accipi proprie ibi; sed per participationem, ut omnes Sacrae Paginae inter

inter ipsos res notanda. Unde idem est dicere: ego dixi dii estis; ac dicere: ego dixi iudices estis vos potestates habentes.

Disputatio II

Multifariam adhuc discinditur terminus

Caput Im

De termino transcendenti, non transcendenti et supertranscendenti: positivo, et non positivo: finito, et infinito.

Terminus transcendens est qui significat, quod de omni ente vero, et reali praedicari potest cum veritate. Dicitur transcendens, quia omnia entia realia pervagatur, eorumque ultimas differentias penetrat, et transcendit. Tales sunt hae voces: res, ens, verum, bonum, aliquid, unum, quarum litteris initialibus, si in unam dictionem catenentur, haec barbara resultat dictio: Reubau, praedicta, quae sex illae dictiones significant quod visere, verum, et reale natio comitantur.

Terminus non transcendens est, qui de aliquo, vel aliquibus entibus veris, aut fictis praedicari potest cum veritate. Ut equus, Paulus, substantia, Antichristus. Terminus supratranscendens appellatur, qui de omni ente tum vero, tum ficto, aut et cogitabili praedicari potest cum veritate. Ut cognoscibile, intelligibile, imaginabile. Ideo nominatur supratranscendens, quia omnia entia creata, aut divina, positiva, aut negativa: vera, aut ficta, seu tantum imaginabilia vagatur, et transcendit.

Advertendum est de illis sex dictioni

bus, posse et trahi sex abstracta, realitas, entitas, veritas, bonitas, dictio, unitas, quarum quaelibet potest dici de omni ente vero, et reali, saltem in sublcentico V. g. Petrus est entitas, hoc est Petrus est habens entitatem. Advertendo disiunctivum et duplici contradictoria est A. non est. ē terminus supra transcendentes, quia de quovis ente intelligibili, vero, et ficto potest praedicari, ut notavit Vera lectio 19 de terminis. Unde potest dici: Deus est, A. non est chymaera.

Adverte 3o, quod si vocibus significantibus omne ens fictum, aut impossibile, ut fictum, impossibile praefigatur particula non, infinitantur necessario reddentur termini transcendentes: quia, quod non fictum, non impossibile potest praedicari de quovis ente vero, et reali. Si vero vox aliquid ens fictum, aut impossibile in particulari significet V. g. non Hypocentaurus, etiam erit terminus transcendens; id latius patens, quam illi non fictum, non impossibile; quia hi termini excludunt omne fictum, et omne impossibile, et solo de veris, et realibus possunt praedicari, iste vero non Hypocentaurus solo excludit Hypocentaurum, et de aliis fictis, et impossibilibus praedicari potest. Adhuc tamen non erit terminus supra transcendens, quia non negat per omnia entia vera, ficta, impossibilia, et cogitabilia. Poterit tamen dici terminus supra transcendens imperfecte, quatenus ab adaequato termini supra transcendentis significato, et excludit significatum illius termini finiti, Hypocentaurus.

Adverte 4: quod non vox significans ens aliquid reale infinitatum reddetur terminus non transcendens: quia in hac voce Petrus V. g. qui est terminus finitus, si infinitatur non Petrus non poterit dici de Petro, ac proinde, nec de omni ente vero, et reali; siquidem excludit Petrus licet admittat inde trahe omne ens verum, et reale distinctum a Petro; ex his colliges, quod quando termini finiti sunt universaliores, si infinitentur, reddentur magis limitati; et vice versa, quo magis limitati sint, quando finiti; universaliores fiunt, si infinitantur.

Terminus deinde secatur in positivum, et non positivum. Terminus positivus, sive affirmativus est, qui significat res positivas V.g. homo: non positivus, sive negativus est qui significat non esse rei positivae V.g. nihil, carentia entis. Hic terminus non positivus ulterius dividitur in terminum pure negativum, et privativum. Pure negativus est, qui significat non esse formae, vel absolute, vel cum subiecti incapacis illas recipiendi, ut non homo, qui significat absolute negationes hominis. Non intelligens, qui significat ~~non esse formae cum subiecti capacis~~ carentias intellectionis cum equi, qui incapax est illas habendi. Privativus est, qui significat non esse formae cum subiecti capacis illas recipiendi. Ut non visus cum hominis caeci, qui tamen capax est recipiendi visus. Terminus pure negativus appellatur negatio. privativus vocatur carentia, seu privatio; uterque terminus iam in abstracto, iam in concreto significari solet. V.g. Caecitas, caecus: non visio non videns.

Ulterius dividitur terminus in finitum, et in infinitum. Terminus finitus est, qui non afficitur particula non infinitanter accepta. Ut homo. Terminus infinitus est, qui afficitur particula non infinitanter accepta. Ut non equus. Appellantur huiusmodi infiniti, quia excluso proprio significato per particulam non infinitanter sumptam, late et indeterminate, quasi infinitum extenduntur. Idcirco possumus dicere Deus est non equus, homo est non equus, chimaera est non equus. Ratio est, quia in illo termino infinito non equus, isto excluso equo per particulam non infinitanter acceptam, potest admitti quaevis significatio vera, vel ficta, positiva, vel negativa, quae cum omnia reperiuntur indeterminate, idem est dicere, non equus, ac dicere, aliquid distinctum ab equo.

Ut haec doctrina facilius calleatur, scire oportet duplicem posse sumi particulam, 1° infinitanter, 2° non infinitanter, sive negantur. Sumitur infinitanter quando particula non excludit vocis, quas afficit

pp prius signatum, et aliud admittit esse, et indeterminate. Vg non leo si particula non sumitur infinitanter idem est dicere non leo, ac dicere aliquid distinctum a leone. Tum sumitur non infinitanter, sive negante quando particula non excludit vocis, quam afficit pp prius signatum, et aliud non admittit etiam esse. Sumpta non particula non negante, idem est dicere non equus, ac dicere negatio equi. Ideo quando particula non sumitur negante solet a Dialecticis vocari malignantis naturae, quia destruit quidquid esse invenit, non quia aliud admittat.

Nota hanc doctrinam
Liquet in his propositionibus Vg non equus currit, si particula non sumitur infinitanter aequivalet huic: aliquid distinctum ab equo currit; unde propositio evadit affirmativa, et vera. Si vero particula non sumatur negante, aequivalet huic: negatio equi currit, quae evadit affirmativa, et falsa, quia falsum est negationem equi currere. Etenim casu praedicto, negatio illa solum negat equum non vero copulam currit, nam particula non negante sumpta, non trahitur ad copulam; sed ad negandum terminum, quem efficit.

Si vero copulam negaret idem esset dicere: non equus currit, ac dicere: equus non currit, quae est propositio negativa, et vera; sed hic non loquimur de particula non, quae neget copulam; sed de particula non, quae neget terminum, quem efficit. Ex quo deduces tum esse propositiones affirmativas, quando manet copula affirmativa, licet negentur extrema, sive negatione afficiantur, ut Petrus est non Deus: tum vero esse propositiones negativas, quando negatur copula, quamvis extrema maneant affirmativa, ut equus non est homo.

Caput 2m

aliquot difficultates circa terminum finitum et infinitum breviter decidu[n]tur

Plures hic difficultates levi calamo enodandæ. Prima sit, qd nam sit constitutivum in recto termini infiniti? qd qd alii asserverint opinor, terminum infinitum constitui in recto per separationem obiecti in detractu, et in obliquo per obtum ipsius separationis, et exclusionem rei detractæ; probatur, quia hic terminus infinitus v.g. non leo est et terminus separans aliqd discretum a leone: qui affert in recto separationem ipsam, et in obliquo obtum, et exclusionem leonis: probatur cons., quia id tantum affert ab aliquo in recto, qd de illo in nominandi casu potest prædicari; sed de hoc termino infinito non leo, tantum potest in nominandi casu prædicari, qd sit separatio, non vero, qd sit obtum separatum, aut exclusio rei detractæ: ergo sola separatio affert in recto.

Hæc de termino ipso infinito, designato autem illius obiecto, qd constituitur in recto per aliqd indetractum, et in obliquo per exclusionem rei detractæ; probatur, quia significatum termini infiniti v.g. non leo signatum est aliqd discretum a leone, sive aliqd habens negationem leonis. Lex affert aliqd indetractum in recto, et exclusio, vel negatio leonis in obliquo.

Secunda sit: an vox ista discretum ab equo, quæ sit terminus infinitus? Resp. negative; quia iste terminus discretum ab equo non afficitur particula non infinitante accepta, ut in definitione termini infiniti postulatur: sed dices: hæ duo voces, non equus, discretum ab equo mutuo se æquivalent; sed non equus est terminus infinitus: ergo et discretum ab equus. Resp. concessis mai., et mi., negando cons.; nam licet hic terminus non equus signet idem, ac iste, discretum ab equo, et in signato se æquivaleant; adhuc non equus est terminus infinitus, quia afficitur particula non infinitante accepta: non vero discretum ab equo, quia illa non afficiatur. Nec satis est æquivalentia, nam homo æquivalet his vocibus animal rationale; et adhuc non dicitur terminus complexus, quia non est duplex vox, ut requiritur ad terminum complexum.

Tertia

sit: an terminus infinitus, si equus sit terminus complexus, vel incomplexus? Resp. cum D. Thoma lib. 1° Perihier lectione 4ª: terminum infinitum non esse terminum complexum; sed incomplexum; probatur, nam terminus complexus est extremum ex terminis coalescens, quorum quilibet idem semper habet significatum; sed haec definitio non competit termino infinito: ergo. Probatur minor, quia vox equus aliud significat, quando coniungitur cum particula non infinitanter accepta, et aliud quando ab illa separatur: coniuncta significat aliquid distinctum ab equino: separata significat naturam equinam: et enim huic termino infinito non equus aequivalenter correspondet pro significato aliquid distinctum ab equino.

Dices: idem valet nullus, ac particula non; sed nullus cum voce equus constituit terminum complexum: ergo et non cum voce equus terminum complexum constituet. Resp. negando maiorem; quia vox nullus significat universalitatem, sive distributionem negativam supra significatum vocis equus; ac proinde solum facit, quod significatum vocis equus negative distribuatur. Non vero et vi vocis nullus, vox equus significat aliquid distinctum ab equino, ut significat particula non infinitanter accepta, et unita cum voce equus. Deinde, si nullus esset idem ac particula non infinitanter accepta valeret: nullus equus deambulat: ergo aliquid distinctum ab equo deambulat: sicut valet haec: non equus deambulat: ergo aliquid distinctum ab equo deambulat.

Quaeritur, quo pacto resolvenda est propositio de subiecto infinito? v.g. haec: non Angelus est homo? propugnant communiter resolvendam esse in propositionem copulatam, quae ex negativa, et affirmativa coalescat v.g. Angelus non est homo, et aliquid distinctum ab Angelo est homo. Nunquam mihi arriserit haec doctrina, quam ita impugno. Quia si sic resolveretur, in eadem propositione particula non sumeretur, et negante, et infinitante; sed hoc nequit dici: ergo nec quod propositio de subiecto infinito resolvatur in copulatam ex negativa, et affirmativa coalitam.

Probatur sequela, quia tunc particula non sumitur negante, quando

negat aliquid pravum designato vocis, cui ipsa praefigitur, afficiendo,
et negando copulam enuntiationis: tunc sumitur infinitanter, quando
nihil excludit designatum significatum vocis, cui praefigitur, et admittit ali-
quid indetractum; sed in eadem propositione affertur particula non duplici modo
praedicto, si in propositam resolvatur: ergo affertur et negante, et infinit-
anter: probatur haec ultima minor; quia haec propositio non Angelus est homo sunt
ad versarios idem est, ac haec; Angelus non est homo, et aliquid discretum ab
Angelo est homo. Ergo in simplici negativa affertur particula non negante,
et in affirmativa affertur infinitanter.

Confirmo 1º: quia nequit in propositione
negari aliquid designato subiecti, si subiectum non habeat significatum, ut mi-
hi est evidens, nam si haec vox Petrus nullum haberet significatum non pos-
semus dicere Petrus non est Antichristus, nisi supponamus non esse Petrum:
ergo in propositione de subiecto infinito nequit negari aliquid designato subiecti.
Patet, quia particula praefixa subiecto particula non infinitanter accepta excludit
significatum talis subiecti: ergo de illo nequit aliquid negari, quia non habet
significatum, quod excludit, aliter non infinitaretur.

Respondent forsan ad-
versarii non formaliter, sed virtualiter duntaxat negari pravum designato
termini finiti, nam qui asserit aliquid discretum ab Angelo est homo, quamvis
formaliter non dicat, Angelus non est homo, ut est evidens virtualiter enun-
tiat Angelum non esse hominem: Sed contra est, quia in hac duplici propositione: Angelus
non est homo, et aliquid discretum ab Angelo est homo subiecta sunt diversa:
ergo non quod de uno affirmatur, vel negatur, debet de altero affirmari, vel nega-
ri: patet consequentia, quia aliàs non essent duo, sed unum subiectum. Et enim haec
propositio: non Angelus est homo, vel dicit: aliquid discretum ab Angelo est homo,
quod absit, vel Angelus sit homo, vel non sit homo; hoc non per accidens est solo
propositioni illi de subiecto infinito: ergo nec virtualiter negatur pravum
designato termini finiti. Quaeritur: unde dignoscendum quan

do parta non sumatur infinitanter, quando negantur? Dico id pendere ex placito proferentis propositiones, aliquando praefixa subiecto, et aliquando praefixa praedicato, sumitur infinitanter, ut patet in his: non Petrus est leo; equus est non homo. Si vero praefigatur copulae, ut in hac equus non currit, sic negat copulam, ut talem, et aequivalet huic: equus non est currens, et sic non sumitur infinitanter, quia totum excludit significatum copulae, et non admittit aliud in se contractum; vel non negat copulam; sed praedicatum imbibitum in copula, et aequivalet huic, equus est non currens, et sic sumitur infinitanter. Aliquando praefigitur subiecto, aut praedicato negantur sumpta v.g. non Petrus currit, et tunc haec propositio isti aequivalet: negatio Petri currit.

Caput 9um

Quot modi sint arguendi per infinitum, et infinitum.

Possumus arguere 1o a propositione negativa de praedicato finito ad affirmativas de praedicato infinito (alii dicunt a termino finito negato ad terminum infinitum affirmatum) v.g. equus non est leo: ergo equus est non leo: patet, quia si equus est aliquid, quod non est leo, necessario debet esse aliquid distinctum a leone. Prima propositio est negativa de praedicato finito, et 2a affirmativa de praedicato infinito.

Possumus arguere 2o e converso a propositione affirmativa de praedicato infinito, ad propositiones negativas de praedicato finito (alii dicunt a termino infinito affirmato ad terminum finitum negatum) dummodo pro eodem tempore utraque propositio loquatur, si sit contingentia, secus si necessaria v.g. Paulus in instanti A est non iustus: ergo Paulus in instanti A non est iustus. Probatur, quia nequit Paulo convenire pro eodem instanti iustitia, et iniustitia; secus pro diversis. In 1a propositio est affirmativa de praedicato infinito; 2a vero est negativa de praedicato finito, et valet a prima ad 2am, quia cum sint

Contingentes, loquitur de eodem tempore indivisi. Si vero non loqueretur de eodem tempore indivisi non valeret consequentia; ut in hac v.g.: Petrus hodie est non currens: ergo Petrus hodie non est currens. Si Petrus hodie in aliquo instanti se capit a cursu, verificatur, quod sit aliquid distinctum a currente; quod nequit inferri consequentia propositio, nam ad sui veritatem deposcit, quod Petrus hodie nullo instanti cucurrerit. Ast si propositiones sint natura non reperiuntur, quod sint eodem indivisi tempore verificentur, ut valeat argumentatio ab affirmativa de praedicato infinito ad negativam de eodem praedicato finito v.g. Paulus est non equus: ergo Paulus non est equus. Quae omni tempore sunt verae, et ex prima infertur consequentia; nam eo precise, quod Paulus sit aliquid distinctum ab equus, non poterit esse equus, alias illi convenirent duo praedicata inter se omnino incompatibilia.

Possumus arguere Tertio a propositione affirmativa de praedicato finito ad negativam de eodem praedicato infinito (alii dicunt a termino finito affirmato, ad terminum infinitum negatum) pro eodem indivisi tempore, secus pro diversis v.g. Paulus in instanti A est currens: ergo Paulus in instanti A non est non currens: quia nequit verificari in eodem instanti de Paulo cursus et non cursus, non valet haec arguatio pro diverso tempore v.g. Paulus crastina die erit currens: ergo Paulus crastina die non erit non currens, quia si cras pro uno solo instanti currat erit vera propositio, et consequentia falsa, nam haec consequentia flagitat ad sui veritatem, quod crastina die pro omni instanti currat.

Hic animadverte non valere argumentationem a propositione affirmativa de subiecto infinito, ad negativam de eodem subiecto finito: probatur, quia nullatenus possumus dicere, non equus currit: ergo equus non currit; tantum in qualibet propositione dari diversum subiectum: ac proinde ex eo, quod affirmetur, aut negetur unum, non infertur debere negari, aut affirmari alterum: tenens non equus est res diversa ab equo: equus est natura equi; ... res diversa ab equo est creatura equi differunt inter se: ergo

non valet ab affirmatione, vel negatione unius ad affirmationem, vel negationem alterius. Deinde non valet e converso à negativa de subiecto finito ad affirmativam de subiecto infinito v. g. equus non currit: ergo non equus currit, quia ex eo quod equus non currat non infertur, quod aliquid distinctum ab equo currat, nam nec equus, nec aliud ens distinctum ab equo currere infertur.

Dices: in terminis necessariis bene valet praedicta argumentatio v. g. non Petrus est ginnibilis: ergo Petrus non est ginnibilis: quia si aliquid distinctum à Petro non est ginnibile, Petrus non erit ginnibilis, si erit aliquid distinctum à seipso. Deinde e converso etiam: Deus non est homo: ergo non Deus est homo; propter eandem rationem: ergo absolute legitima erit haec argumentatio, quamvis in contingentibus non valeat. Respondetur, hanc argumentationem non esse rectam, alias in quavis materia valeret et vigoraret. Quod autem valeat in terminis necessariis provenit à materia necessaria: non vero à forma argumentationis, de qua solum est sermo.

Caput 4m

de termino concreto, et abstracto: quidditativo, et denominativo: denominato, et denominante: connotativo, et absoluto

Alterius divisio dicitur terminus in concretum, et abstractum. Concretum dicitur, qui significat per modum habentis, et rei habitae v. g. homo, qui significat habentem humanitatem. Abstractum dicitur, qui significat per modum rei habitae v. g. albedo, humanitas. Triplici modo potest esse concretum 1º ita ut forma à subiecto realiter dividatur, ut album, 2º ita ut forma sola ratione secernatur à subiecto, ut Deus, 3º, ita ut forma nec realiter, nec ratione, sed solo ex modo significandi, differat à subiecto, ut ens, et entitas, quae solum penes modum discriminantur. Haec concreta possunt concreta logica appellari, quia ab abstractis solum ratione dividuntur non realiter. Dividunt alii nostros, in ul

ultimus, et non ultimus. Concretus ultimus dicitur, qui nequit esse abstractus, ut albus. Non ultimus, qui potest esse abstractus, ut albedo, quae sicut albi est abstractus; sic albedinitatis est concretus. Deinde abstractus ultimus dicitur, qui sicut alius non potest esse concretus, ut albedinitas. Non ultimus, qui sicut alterius potest esse concretus, ut albedo quae est concretus sic albedinitatis, et idem est, ac habens albedinitatem. Sane certum est unum concretum posse esse formam sicut alterius.

Sed hic nota 1°: nomina substantiva, alia esse solum concreta, ut homo, Deus: alia sunt concreta, et abstracta sicut diversorum, ut calor, albedo. Calor enim sicut calidi est abstractum; sicut vero caliditatis est concretus, quia idem est calor, ac habens caliditatem; nomina vero adiectiva solum possunt esse concreta, ut albus, nigrum; patet, quia adiectiva significant absque dubio formam (communiter loquendo) ut adiacentem alteri, ac proinde per modum concreti.

Nota 2°: non requiri veram, et physicam formam in habente concretum; sed quod explicetur per modum formae, ut patet in his, Deus, et Deitas: homo, et humanitas: 3°, non requiri abstractum, seu formam proprie, et vere esse in habente; sed quod explicetur per modum rei habitae, ut caecus, et caecitas: caecitas non est forma, quae proprie insit subiecto; sed explicatur per modum rei habitae. Ratio est, quia cum caecitas sit negatio non potest proprie, et vere esse, ac proinde nec proprie esse in subiecto, et ab illo haberi.

Deinde terminus concretus, subdividitur in quidditativum, et denominativum: quidditativus est qui omnes formalitates significat in recto v.g. vox Paulus, quae significat in recto naturam, formam, et unionem: Denominativus est, qui significat unam formalitatem in recto, et aliam in obliquo v.g. dulce, seu habens dulcedinem. Desudant Auctores quid sit afferre in explicando unum in recto, et quid afferri in obliquo. Opinor igitur cum Arriaga, et aliis ingeniosis Recentioribus: afferri unum in recto nihil aliud esse, quam posse praedicari in nominandi casu: unde eas formalitates affert concretus in recto, quae possint praedicari

in nominandi casu, posito concreto et parte subiecti, v.g. quando dicimus cum veritate Petrus est homo, Petrus est frater (saltem in adequate) ideo concretum Petrus affert in recto utramque partem. Afferri unam in obliquo est non posse predicari in nominandi casu, posito concreto et parte subiecti, v.g. quando dicimus cum veritate: albus est habens albedinem, non vero dicimus cum veritate albus est albedo, infertur habens afferri in recto albedinem vero in obliquo.

Ex hac doctrina, quod vertitur III designatur a Thomistis ad notandam identitatem inter rectum subiecti, et rectum predicati, quare toties propositio affirmativa evadit vera, quoties recta idem sint realiter, et toties evadet falsa, quoties recta non fuerint idem realiter v.g. hec est vera Petrus est albus, quod predicatur de Petro habens albedinem, quod habens identificatur cum Petro: hec vero est falsa Petrus est albedo, quod albedo dividetur realiter a Petro, ac proinde nequit de illo in recto cum veritate predicari.

Ex dictis colliges: a parte rei non reperiri rectum, et obliquum: neque hanc concreti quidditativi, et denominativi diversitatem: sed, quia a parte rei tot plantis partes concreti, tot identatem, tot realiter distinctas: ad dignoscendam vero hanc identitatem partium, et earundem distinctionem reales formamus propositiones, que vere sunt, si una pars ex modo significandi potest de alia dici in recto, et false, si una pars nequit de alia in recto dici. ideo colligimus rectum concreti albus identificari cum Petro, quia hec est vera: Petrus est habens albedinem, et ideo obliquum concreti albus realiter distingui a Petro, quia hec est falsa: Petrus est albedo; idem de his aliis [illegible].

Alterius secatur terminus, in denominantem, et denominatum: ille est qui alteri prebet denominationem, seu nomen: iste est, qui ab alia accipit denominationem, seu nomen v.g. vox gratia est terminus denominans, quia alteri tribuit denominationem grati: ast gratus

ê trus denoiatus, q a gratia hanc denoationes nanciscitr; unde in ₰cretis denoiativis, ista ê trus denoians, et subtus ê trus denotatus, ut cognitus, albus; haben dicitr cognitus a cogne, et albus ab albe- dine, que n sunt horus ₰cretorus. Advertere oportet 1o, has no men- clationes tri denoantis, et denoiati, n attendendas ee s.m gram- maticas; sd s.m Dialoticorus acceptiones: inter Grammit. ei n vox gratia exempli ca derivatr a genitivo grati; sd aliter evenit inter Dia- lecticos, qui attendunt voces s.m rerus naturas; s.m quas prius debebat imponi vox gratia ad signandas gratias, que nos (tanquas ca frati) denoinaret gratos, qm ad denoinandus subtus, qd e gratias infrati, et denominatr.

Advertere oportet 2o: ad ut trus aliquis appelletr denoinatus, debet habere aliquas afinitates, aut silitudines in ipso vocis sono cus tro denoinante, ut justus rne justitie, sapiens rne sapientie: ideo pareo n appellatr trus denoatus rne vocis obedientia, q lz habeant cognationes, et silitudines in re sig- nata, n tn in sono vocis. Advertere oportet 3: eundes trus posse ee denoantes, et denoatus rne divertorus, ut rubeus rne rubore ê denoatus, et rne vocis rubicundus ê denoans.

Advertere opor- tet 4: n ones trus ₰cretus ee denoinatus; nec ones trus abstractus ee denoinantes; ppr, q vox mitis ê trus ₰cretus, nas idem ê ac habens mansuetudines, n vo denoinatr a mansuetudine; q cus illa n habet silitudines in sono vocis. Deinde mansuetudo ê trus abstractus rne mitis, n vo ê denoans propter eandes raones. 5o etias n ois trus denoiatus ê ₰cretus, nec ois trus denoans ê abstractus, pr q vox Roma ê trus denoiatus a voce Romulus n tn ratione illius ê trus ₰cretus; et vox Romulus ê denoians rne vocis Roma, n tn rne illius ê trus abstractus.

insuper alius ē trus ablutus, et alius connotatus; in hor ... platione discident Pr. Fonseca, et Pr. Hurt; d. ni fallor eatenus se impugnant, quatus de diversis tris loquuntur. Itenim hi tri, l possunt attendi s.m modum signandi, l et p.te obti. s.m quas Dsiderationes duplex ē trus ablutus, et duplex trus connotativus. Trus ablutus ex p.te obti ē, qui signat res, ut independentes ab alio Vg ens subsistens, Paulus; voces hę signant sua obta, ut independentia ab aliis. Trus connotativus ex p.te obti ē qui signat res, ut dependentes ab alio Vg Pater, nam Pater, ut signatur ab ista voce Pater pendet à filio, et ad illum dicit ordinem.

Trus ablutus ex modo signandi ē, qui n pendet ab alio in modo signandi, ut vox Pater causa, Dominus. Trus connotativus ex modo signandi ē, qui pendet ab alio in modo signandi, ut iustus, albus; quę voces ex modo signandi pendent ab alio tro, ut cum illo sit signent. Nec obstat 1o, hęas voces, Pater, causa, Dominus, et siles ēe tros connotos ex p.te obti, et ablutos ex modo signandi, q eadem vox sub diversa ratione potest diversas trorum species sortiri. Nec obstat 2o, q.d res signata p trum ablutum ex modo signandi sit relativa ex p.te obti, ut Pater, causa, servus, q trus ablutus ex modo signandi solo exigit n pendere ab alio in modo signandi, q.d q.d sit, an pendeat, l n pendeat ab alio ex p.te obti. Hę voces Pater, causa, l t pendeant ab alio ex parte obti, n pendent ex modo signandi, q p se, et sine alterius iuvamine, habent suum integrum, et perfectum signatum.

Infero 3o: eandem ēe divisionem tri in ablutum, et connotativum ex modo signandi cum divisione tri in cathegorematicum, et syncathegorematicum, et divisionem in substantivum, et adiectivum: p.r, q eadem sit ratio, et idem tri definiti, unde ex modo signandi hę n voces synonimę; ablutus

chaticus, et substantivus; 1.4 et hic connotativus, synchatus, adiectivus, etiam ex modo signandi; pr, quia tres primi signant independenter ab alio, et tres 2i dependenter ab alio.

Infero 2º divisionem termini in absolutum, et connotativum ex parte obiecti connotatum distinctum esse a divisione in terminum chaticum, et synchaticum: et a divisione in substantivum et adiectivum: pr, quia termini divisi maxime inter se differunt Vg sic vox Petrus connotatus ex parte obiecti, non vero est terminus synchaticus neque adiectivus, sed potius substantivus, et chaticum: ergo termini divisi inter se differunt, ut exemplo allato liquet.

Caput 4m
de termino univoco, equivoco, et analogo.

Terminus univocus est, qui significat unum, vel plura, ut convenientia in una ratione per voce significata. Vg sic vox Deus, quae Deum unum signat. Vox animal quae signat leones, equos, et homines, ut convenientia in ratione animalis signata per ipsam vocem animal. Dices 1º vox animal signat plura, quae inter se differunt: fateor; sed adhuc est terminus univocus, quia eorum differentia non signatur per vocem animal. Solum exigit ad terminum univocum quod signetur unum vel plura, ut convenientia per ipsam vocem: quod sit an a parte rei, et inter se differant. Vox animal signat homines, et equos, ut convenientia in ratione animalis signata per ipsam vocem animal, qui inter se vere differunt. Dices 2º: vox homo signat plura individuata. Hoc enim nego; sed adhuc vox homo est terminus univocus, et licet sit in differentibus ad Petrum, et Antonium, quia eorum non explicat differentias; sed convenientiam ratione modi univoci.

Terminus equivocus est qui signat plura, ut omnino diversa. Vg vox canis in terrestris, marini, et caelestis. Vg Gallus an

avis gallinacea, et hois in Gallia nati; q̃ia hę voces ñ explicant rao-
onẽ aliquã in qua earũ signata ɔveniant. Unde qñ illis signata ɔveni-
ant in aliqua raone (ut verè ɔveniunt in raone entis, et in aliis) q̃a cũ vox
ñ explicat eã ɔvenientiã, dicitr ęquivoca.

At si hoc verũ non esset, nulla
vox foret ęquivoca: patet, nã signata p voces Gallus &c ɔveniunt in
raone entis, et appellantr ęquivoca, q̃a p voces ea ɔvenientia ñ expri-
mit. Ex hoc infero, quod voces Petrus &c (idẽ de sitibus) ɔpara-
tã ad unũ hoẽ sutẽ ẽẽ trũ univocũ; ɔparatã vº ad oẽs hoẽs, qui
hoc noẽ insigniunt ẽẽ trũ ęquivocũ, q̃a q̃uis tales hoẽs ɔveniant
in raone hois, ea ɔvenientia ñ explatr p voces Petrus.

Trus ęquivocus
ẽ duplex alter à casu, alter à consilio. Equivocus à casu, qui plura,
et ut oĩo diversa forte ita signat ut vox Gallus quę aves, et hoẽs sig-
nat casu, nã fuit pmũ imposita ad aliud imposita ẽ ad signandũ unũ
et aliud. Idẽ de voce canis, et de voce Populus, quę arbores et op-
pidã signat. Equivocus à consilio ẽ, qui plura, ut oĩo diversa
consulto signat ut vox homo, quę hoẽs verũ, et pictũ signat,
ñ fortuito, st à consilio, q̃a ex sĩlitudine hois picti ad verũ
hoẽ, pictura hois dicitr homo pictus, sĩlitr vox sanũ de me-
dicinę, urinę, et aialis, etenĩ aial pprie dicitr sanũ; urina
vº dicitr sana, q̃ ẽ signũ sanitatis in aiali; medicina dicitr
sana, q̃ ẽ ca sanitatis eiusdẽ.

Iubet hic notare 1º, qd quilibet trus
ęquivocus potest effici univocus, si p alias voces ɔiunctã ad unũ
dumtaxat signatũ detrctr ut Gallus humanus, canis marinus, ca-
nis lucet, Gallus loquitr. Et si ñ detrctr ad unũ signatũ pot-
tã voces ad illud tm ɔparetr ut vox homo ɔparata ad hoẽs, tũ
veros, tũ pictos, ẽ ęquivoca, ɔparata ad hoẽs veros duntaxat

erit univoca.

Obiicis 1° haec vox Gallus humanus et sic sic significat plures homines in Gallia natos: ergo est aequivoca. Respondeo certo antinegando consequentiam, quia licet signet plures homines, eos tamen significat, ut convenientes in una ratione signata praecise. Instas, seu obiicis 2°: ergo idem dicendum de voce Petrus etiam comparata ad plures homines, qui hoc nomine appellentur. Respondeo negando consequentiam, quia vox Petrus comparata ad plures huius nominis significat plura, ut diffra, siquidem plures homines praedicti nominis non conveniunt in Petreitate, aut singularitate, quae per illam vocem Petrus significatur.

Iubet notare 2°, quod licet voces in multorum sententia immediate signent res, et sic in dicent immediate conceptus formales non ideo fore aequivocas; nam eo appellantur aequivocae verum, quas distributive significant, et pro quibus supponuntur: pro conceptibus formalibus nec supponuntur, nec eos distributive significant. Sane, si verum esset oppositum, omnes voces essent aequivoci. Iubet notare 3°, quod ut multiplicentur concreta accidentalia non satis esse formam multiplicem, sed requiri necessario multiplicem subiectum. Sicut dantur quatuor albedines, si in Petro ponantur quatuor albedines, nec dantur plures scientes, si in Paulo reperiantur plures scientiae; quia nec Petrus, nec Paulus, qui subiecta, multiplicantur.

Similiter haec vox Gallus, licet solum est unicus terminus aequivocus; quia quamvis signet plura, ut plura, ipsa vox, quae est subiectum, et denominatur terminus aequivocus, est unica: ac proinde non requirit esse terminus duplex aequivocus. Iubet notare 4: quod termino univoco ex commet non immediate unicus conceptus ultimatus, etiam quando signat plura. Ratio est, quia cum illa signet, ut unum, sive sub una ratione, haec attingitur unico conceptu materiali: termino vero aequivoco plures conceptus ultimati

correnti, ut unus, qui æquivaleat pluribus, et plura, ut plura deicipiat. idest dicitur de conceptu non ultimato, talesque univoci, vel æquivoci.

Opponeres 2°: idest terminus æquivocus, et univocus: ergo non ita dividendus est terminus: probatur ans, quia hæc vox æquivocus signat omnes terminos æquivocos, ut convenientes in ratione æquivoci signata per voces: ergo idest terminus æquivocus, et univocus. Respondetur negando ans: ad probationem concedo ans, et nego conseq. Aliud est, quod hæc vox æquivocus sit terminus univocus, et hoc est verum: aliud est, quod significatum huius vocis sit terminus univocus, et hoc est falsum: itaque hæc vox æquivocus est terminus univocus; at termini æquivoci, qui sunt significatum prædictæ vocis, non sunt termini univoci, sed æquivoci: idest fere dicere de voce canis quæ est terminus univocus, quia præcise signat canes terrestres: æquivocus vero, quia signat canes terrestres, marinos, et cælestes.

Terminus analogus est, qui signat plura, ut aliquo modo convenientia in aliqua ratione signata per voces, ut vox risus quæ dicitur de risu hominis, et metaphorice de risu prati: vox sanum de sanitate animalis, medicamini, pulsus, et urinæ; vox Leo de leonis, et hominis fortissimi: hæc omnia assimilantur in ratione signata per voces; non definiri analogus terminus communi definitione, quæ ita se habet, est qui signat plura, ut partim convenientia, et ut partim differentia: quia iam supra dictum opinantibus illum non dari rationes communes analogas, et consequenter non dari voces aliquas, quæ conceptum obiectivum signent, in quo plura differant, et conveniant.

Rogas: quare terminus univocus, æquivocus, et analogus, ita appellentur? Respondeo ita denominari, quia signant res, vel omnino similes, vel omnino dissimiles, vel partim similes, et partim dissimiles. Sed de his fusius in logica textuali: duntaxat moneo, terminos prædictos vocari, univocos univocantes, æquivocos æquivocantes, analo

logus analogantes: res vero signatas appellari univocum, univocatum, equivocum, equivocatum, analogum, analogatum. Vox analoga, si absolute proferatur, accipitur pro proprio signato, ut vox risus, pro risu hominis, et pro risu agri: 1a Dialecticorum paregmias: analogum absolute dictum stat pro famosiori.

Caput 5um

Non nullae aliae terminorum divisiones exponduntur

Restant adhuc aliquot terminorum divisiones, quorum notitia, licet non ad modum necessaria, non parum est Dialectico utilis. Et ideo plurifariam terminus hoc modo in capite dividendus. Dividitur 1o in terminum substantivum, et adiectivum, quorum expositio reperietur Dega c 6, ubi de termino cathegorematico, et syncathegorematico loquebamur, nec aliud restat dicendum.

Dividitur 2o in terminum confusum, et determinatum. Confusus est, qui signat aliquid indeterminate ut aliquid animal, haec enim vox non signat determinatum animal, sed omnia, confuse, et sub disiunctione; unde ex hac propositione: aliquod animal movetur non licet deducere: ergo equus movetur; sed ergo hoc, vel illud, vel illud animal movetur. Determinatus est, qui signat aliquid determinate ut Plato, hic homo: Rogas: an conceptio, quam habet terminus confusus se habeat ex parte obiecti? Resp. non se habere ex parte obiecti; sed ex parte actus repraesentantis obiectum; Ratio est, quia obiectum, sive res ex parte obiecti, sunt entia determinata, unde confusio se tenet ex parte actus, qui ex suo modo tendendi, habet confuse, et indistincte obiectum repraesentare. Ex quo scies a parte rei idem esse obiectum harum vocum, Aris, vel Plato, ac istarum, Arist, et Plato.

Dividitur 3o in terminum primae intentionis, et 2ae intentionis: ille est, qui signat aliquid primo reale, quod habet independenter ab intellectu: ut

vox celus: hic d qui signat aliqd, ut denoiatum ab intrus, v.g. species genus. Item vox species signat in dua v.g. hoies, in 1m ee reale, qd a parte rei habent, et 1m denoationes, quas ab intra sortiunt. Hic monenda ii tria: 1m, hanc voces trus 2e intentionis ee trus 1e intentionis, secus eius signatus: rao e, q hec vox trus 2e intentionis signat tros 2e intentionis, ut ii a pte rei, n vt ab intra aliquas denoationes exibunt: 2m, has voces, subtus, signus, trus, et siles ee tros 1e intentionis: rao e, q hec voces signant raones subti, signi, et tri, 1m ee reale, qd a pte rei habent: n v° 1m denoationes, quas ab intra participant: ab his autes vocibus trus ut abstractus, rao signi, ut precisa signantr rao tri, et rao signi, ut accipientes ab intra denoationes.

Tertius, has voces, cognio, intrus, species impressa, apprehentio, ee tros 1e intentionis, nas qualis signent aliqd dependentr ab intra, n v° signant aliqd. 1m denoationes, quas ab intra participent. Notavit optime Mercado, hyee reale, l. in ee rei denotare plicas rei exitas, sive in rebus, sive in actibus intrus: aliud e actus intrus vere ee in re, aliud e habere denoationes ab intra. Hoc 2m exigit rad trus 2e intentionis.

Dividitr 4 in impertinentes, et impertinentes: impertinentes ii, qui separati intrse, neq se inferunt, nec intrse repugnant v.g. albus, dulce, Musicus, Astrologus q qe bene possunt ee st, et possunt st n ee: Pertinentes ii, qui separati intrse, l se inferunt, l sibi mutuo repugnant v.g. equus, aial, equus n. infert aial, rationale, et irrationale, qui mutuo sibi repugnant. Ultri alii appellantr pertinentes sequela, alii pertinentes repugnantia: illi ii quando unus aliud infert v.g. aial, et sensitile: valetin. l aial: g° l sensitile: isti ii

quando unus alteri repugnat, et illius negationes infert Vg homo et lapis; q homo repugnat lapidi valet optime; e homo: g° n e lapis. Ptri pertinentes sequela alii ss convertibiles, alii n convertibiles. Convertibiles dicuntur, qui mutuo se inferunt Vg homo, et risibile; valet enim e homo: g° e risibile, et e risibile: g° e homo. sicut etiam negative: n e homo: g° n e risibile: n e risibile: g° n e homo. Inter tros convertibiles numerari solent synonimi Vg Tullius, et Cicero: gladius, et ensis; qui mutuo se inferunt; cum idem sit obus: etsi differant penes voces.

Non convertibiles appellantur, quorum unus infert alium; n vero e converso Vg homo, et aial, valet n e homo: g° e aial, n vero valet: e aial: g° e homo. Unde n convertibiles ss tres superior, et inferior, inter quos valet ecca, a negatione superioris ad negationem inferioris Vg n e aial: g° n e taurus; n vero valet e contra: n e equus: g° n e aial.

Tri pertinentes repugnantia alii ss disparati, alii ss oppositi; disparati ss qui nullam oppositionis genus prae se ferunt, quamvis in eadem entitate nequeant reperiri: Vg equus, et lapis. oppositi ss in multiplici diffa: alii ss [illegible], quorum unus signat rem positam, alter illius negationem Vg Deus, et non Deus. alii contrarii, qui signant formas positivas, que mutuo se excludunt ab eodem subto Vg calor, et frigus: albedo, et nigredo.

Alii ss privativi, quorum unus signat formam certam; alter illius carentiam in subto capaci ad illam habendam Vg caecus, et videns; caecus enim dicitur, qui potest videre esse, licet actu n videat. Alii relativi quorum quilibet suam dicit ad alterum Vg filius, et Pater, hi dicuntur oppositi, q eorum relationes reperiri nequeunt in eodem subto sue eiusdem [illegible]. Unus in[illegible] homo nequit

dici Pater, et filius ratione eius dem hominis, seu termini. Ad extremum adverte 1°: posse easdem res sub diversa ratione plures sortiri terminorum denominationes: unde termini discriminabuntur specie logica, quatenus significatus ex diverso modo, seu ratione significandi, diversas efficiat species. 2° non omnes terminorum divisiones, quas tradidi esse adequatas

Disputatio 12

an, et qui ex prædictis terminis infinitari possint?

Caput 1m

generaliter difficultas deciditur, et copula infinita examinatur.

Dixi in Disputatione 11 Capite 1 quid sit terminus infinitus, et quid sit particula non infinitanter, aut non infinitanter sumi: eum recole, ne iterare scripta cogamur. Difficultas modo dicenda est, an omnes termini infinitari valeant, et quis generaliter proponitur. Potissimum ventilare solet de copula verbali, et de terminis syncategorematico, et supra transcendenti.

Sit 1° solutio: omnes termini infinitari possunt; probatur, quia omnis terminus potest habere præfixam particulam non infinitanter acceptam: ergo omnis terminus infinitari potest: patet consequentia, quia infinitari terminum nihil aliud est, quam habere particulam non præfixam, infinitanter acceptam: antecedens probatur, quia nullus est terminus, cui non possit assignari contradictorius, saltem illi præfigendo particulam non; quod autem infinitanter sumatur, pendet duntaxat ex placito proferentis, ut ex explicationibus Disputationis 11 Capitis 2 difficultates: ergo omnis terminus poterit habere particulam non infinitanter acceptam.

Confirmatur hæc ratio illius ex explicatione, si huic

tro homo præfigatur parti[cu]la non de t[ermin]o finito fiet infinitus; v[erbi] g[ratia] n[on] homo, et poterit sumi, vel negantur, vel infinitantur particula non; de inde, si p[rædic]atur infinitus n[on] homo ponatur in p[ropositio]ne v[erbi] g[ratia] n[on] homo currit, varie infinitabitur; quia cum sit p[ropositi]o affirmativa, prædicatum debet affirmari de aliquo quod n[on] potest affirmari de negatione hominis, quia negatio homi[ni]s n[on] currit: ergo affirmatur de aliquo directo ad hoc, ac proinde infinitabitur, cum infinitare nil aliud sit, quam et claudere p[ro]prium signatum et vi particulæ non, et aliud indeterminate admittere. Cumque de his terminis homo, et n[on] homo dicta ti[tul]o sequuntur tr[ansver]si dici possunt: ergo omnis terminus infinitari potest.

Dubitas an copula verbalis infinitari queat? ante resolutionem adverte duplicitur posse sumi copulam verbalem: 1º quatenus præcisse est copula, sive quatenus solum exercet rationem verbi, ut clare patet in p[ropositi]onibus, in quibus affirmatur vel negatur identitas prædicati cum subiecto v[erbi] g[ratia] homo est animal rationale: 2º quatenus illa affert prædicatum p[ro]p[ositi]onis, ut frequenter accidit in p[ropositi]onibus in quibus n[on] identitas; sed aliud prædicatum de subiecto v[erbi] g[ratia] in hac Paulus legit, quæ idem est ac hæc Paulus est legens, ubi legit non solum exercet rationem verbi; sed etiam affert tacite participium legens, quod de Paulo enuntiatur.

Modo dico 1º: copula, quatenus præcisse est copula nequit infinitari; pr[obatur], quia tunc vox, aut terminus infinitatur, quando vi particulæ n[on] excludit p[ro]prium signatum, et admittit indeterminate aliud; sed copula quatenus præcisse est copula, etiamsi habeat particulam non præfixam nequit excludere p[ro]prium signatum, et admittere aliud: ergo quatenus præcisse copula est nequit infinitari: pr[obatur] minor, quia in ista p[ropositio]ne v[erbi] g[ratia] equus n[on] est homo, copula excludit p[ro]prium signatum negando identitatem hominis, cum equo, et n[on] admittit aliud signatum, nam si aliquid admitteret, maxime affirmationem identitatis hominis cum equo, quod foret admittere signatum exclusum, unde idem esset dicere equus n[on] est homo, ac dicere: equus n[on] est homo, est aliud directum ad hoc; sed in hac p[ropositio]ne iam admittitur copula, quæ

in ea fuerat exclusa: ergo. Confirmatur quia esse propositiones generaliter affirmativas nihil aliud est, quam copulas non esse affectas particula non; et esse generaliter negativas nihil aliud est, quam copulas esse affectas particula non; sed quoties copula afficiatur particula non, nequit infinitari, cum tunc negetur significatum illius, et non admittatur aliud: ergo.

Dico 2o: copula quae includit praedicatum propositionis infinitari potest: probatur quia praedicatum propositionis potest infinitari, ut est certum: ergo et copula, quae illud includit: patet consequentia, quia infinitari copulam, quatenus includit praedicatum propositionis est infinitari praedicatum propositionis; sed hoc potest infinitari: ergo et copula, quae illud includit: liquet in hac propositione: Paulus non currit, quae potest aequivalere huic: Paulus non est currens, Paulus est non currens, quia si in ea particula non non negat copulam praecise; sed praedicatum currens, quae propositiones efficiunt hunc sensum: Paulus est aliquid distinctum ab ~~cursu~~ cursu.

Obiicies: haec propositio: Paulus non est aequivalet huic Paulus est non existens; sed in hac propositione nequit infinitari copula, quae affirmat praedicatum propositionis: ergo nec in aliis. Respondeo omissis maiori, et minori negando consequentiam. Disparitas est, quod in aliis propositionibus sumitur copula, ut afferens praedicatum propositionis, quod potest infinitari, et ratione illius copula, ast in hac Paulus non est, sive Paulus est non existens sumitur copula, ut copula praecise, quia homo sumitur a solo se affirmari, et negatur identitas praedicati cum subiecto, et in hac Paulus non est existens, tunc negatur identitas existentiae cum Paulo; in ista vero Paulus est non currens, negatur cursus de Paulo; sed affirmatur aliquid indeterminate distinctum, a cursu de ipso Paulo.

Caput 2m

An verbum syncategoricus infinitari valeat

Alii affirmant; alii negant; nos cum distinctione loquemur; tripliciter

potest considerari terminus syncathegoricus; 1º ut solo separatus, et sine ullo ordine ad cathegoricum; 2º ut separatus; dicens ordinem ad cathegoricum; 3º ut iunctus cum cathegorico. Modo sciendum est 1º, terminus syncathegoricus 1º modo nequit infinitari, probatur, quia ut terminus infinitetur prius est, quod ex vi particulae non infinitanter acceptae excludat proprium signatum, et admittat aliud indeterminate; sed terminus syncathegoricus ut separatus solo, et sine ullo ordine ad cathegoricum, hoc non habet: ergo nequit ut sic infinitari; probatur minor, quia ut solo separatus, et sine ullo ordine ad cathegoricum nullum habet signatum, imo nec est terminus syncathegoricus, qui, ut talis est, dicit ordinem ad cathegoricum, aliàs non diceretur consignificativus.

Dicendum est 2º: terminus syncathegoricus 2º modo consideratus potest infinitari: probatur, quia terminus, qui habet signatum, quod possit excludi per particulam non infinitanter acceptam potest infinitari; sed terminus syncathegoricus hoc 2º modo acceptus habet signatum, quod possit excludi per particulam non infinitanter acceptam: ergo potest infinitari: minor est satis probata in 9 c 2. Sit 3a solutio: constat, liquet, quia ut terminus infinitetur solo requiritur, ut excluso proprio signato admittat aliud vage, et indeterminatum. Idem dices de terminis adiectivis, ac de syncathegoricis. Dicendum est 3º: terminus syncathegoricus tertio modo sumptus, potest infinitari: probatur haec solutio eadem ratione, ac praecedens probanda est.

Obiicies 1º: 1a 3a solutiones 2am, quae specialem pluribus difficultatibus ingerit: terminus qui infinitatur debet habere signatum, quod ex vi particulae non infinitanter acceptae excludatur; sed terminus syncathegoricus 2º modo acceptus ~~si habet signatum infinitum~~ tale signatum non habet: ergo nequit infinitari: probatur minor, quia terminus syncathegoricus separatus, et cum ordine ad cathegoricum actu non significat; sed solo habet potentiam proximam ad significandum cum cathegorico

id: habere potias proximas ad signandus n̄ē habere signatus ali=
as habere potias ad calefaciendus esset actualitr calefacere: ergo.

Retr.

distinguendo mares: trus qui infinitatr debet habere signatus,
ea raone, qua ē trus, ȝcedo mares: alia raone nego mares: deinde
distinguo mores; id: trus synchaticus 2o modo attentus n̄ habet
signatus in actu 1o. nego; in actu 2o; ȝcedo. trus synchaticus in
actu 1o habet signatus; id in actu 1o: trus synchaticus in actu 2o ha=
bet signatus actuale, sive in actu 1o. Vnde, et trus synchaticus in actu 2o
potest infinari, q̄ ex ri parte non potest ȝcludere signatus
in actu 1o, qd ē potia proxima ad signandus cus synchategte, et loco
illius subrogabitr potia proxima ad signandus aliqd in detrate
cus trō chatico.

Sane velint, nolint id ipsus admissuri adver=
sarii in quocunq, nisi ȝsideretr in actu 1o: etenis hæc vox ignaon
Leono ē trus infinitus etiasi proferatr ubi nullus eas audiat.
Rogo adversarios, qd signatus excludet tunc, nullus designa=
bunt, nisi potias proximas ad repraesandas oēs hu nas, quas ex=
cludet, et admittet loco illius potias proximas ad repraesen=
dus aliqd indetrate, et raō ē q̄ potia hæc proxima ē signa=
tus potiale, sive ē signatus in actu 2o tri: idem ego assero de
trō synchatico.

Confirmo; sane doctras 1o; q̄ trus ex raone sui n̄ fla=
gitat actualitr eē extrus (sit nec signus actualitr repraesentet) id=
so posse eē extrus: ergo sibi tr trus infinitus n̄ petit excludere
actualitr signatus; id: so posse proxime excludere sus signatus.
Confro 2o: hic trus synchaticus n̄ oīs separatus, id ius sūu ad chate=
gorema actu n̄ ē trus finitus: ergo ē infinitus: patet, q̄ hic trus
n̄ oīs n̄ habet aptitudinas ad signandus finitus, et illas habet

ad significandum infinitum.

Obiicies 1o: 1o dicatur terminus cathegoricus infinitum, et in infinitum: ergo: quia syncathegoricus nec potest esse finitus, nec infinitus. Confirmatur 1o: quia ablata particula non a termino infinito manet finitus; et hoc non potest evenire in termino syncathegorico: ergo. Confirmatur 2o: quia, licet isti ex suo specifico conceptu habent actu significare, quia terminus complexus, qui componitur ex pluribus, quae separatae idem significant, ac coniunctae: ergo et terminus infinitus similiter petit actualem significationem.

Respondetur negando antecedens. terminus syncathegoricus etiam bifinditur in finitum, et in infinitum, et gratis asseritur oppositum. Ad 1am confirmationem concedo maiorem, et nego minorem. Etenim ablata negatione a hoc termino syncathegorico infinito non omnis remanet finitum omnis. Ad 2am confirmationem nego antecedens. terminus complexus solo flagitat componi ex pluribus, quarum quaelibet separata eandem tertiam proximam habeat ad significandum, ac habeat coniuncta. Quando vero dicitur, quod quaelibet pars termini complexi idem significat separata, ac coniuncta, sermo est de significatione potentiali, non de actuali: patet in hoc termino complexo animal rationale qui prolatus in eremo ubi nulla sit potentia auditiva, utique erit terminus complexus, licet illius partes actu nihil significent, et qui petunt partes actualiter significare loquuntur de termino complexo in actu 2o.

Quaeres an voces non significativae, quales Blictiri, et syndapsus infinitari possint: quidquid alii cogitaverint; respondeo negative: probatur, quia voces non significativae non habent significatum, ac proinde non excludunt proprium significatum, ut admittant aliud, quia non Blictiri est Deus: sed voces non in propositione nisi sub intelligatur subiectum, scilicet haec vox subintellecta ante futurae erit propositio, et sub tunc infinitari poterit, quia non haec vox est Deus quae huic aequivalet aliquid distinctum ab hac voce est Deus. idem

de vocibus signatiris materialiter acceptis, ut patet in hac propositione, non varitiei prius est homo in qua subintelligitur subiectum vg. hec vox: poterit dici non hec vox est homo, et sic subtraherit terminus infinitus.

Caput 3m

an terminus supra transcendens infinitari valeat.

Inextricabiles aggredimur difficultates, vel ingredimur labirinthus mille ambagibus occursibus, et recursibus inflexus, utinam felici sydere veritatis scopum attingamus. Satis celebris inter theologicos hec difficultas: plures partis affirmativas, plures partis negativas amplexi antur. Liquidem ea docta, et doctis, et fallaciis scatet, ne hinc, et inde obscuritatum prestigiis irretiamur ante resolutionem non nulla prenotanda. Prenoto 1o, ea omnia, que de 1o C. 1o, et 2o diximus supra transcendentis finiti, et infiniti naturam esse ea in memoriam revocare, nam sine earum notitia fabutiret Dialus in hac Difficultate;

Prenoto 2o: terminum infinitum duo afferre; in recto: signatum indeterminatum, quod admittit; in obliquo negationem proprii significati quod excludit vg. non homo est terminus infinitus, et significat aliquod distinctum ab homine, habens negationem hominis, unde hec propositio leo est non homo equivalet huic leo est aliquod distinctum ab homine, habens negationem hominis. In signatum indeterminatum affertur in recto, et praedicatur de leone: negatio vero hominis affertur in obliquo, et non praedicatur de leone. Si vero negatio afferretur in recto, propositio esset falsa, nam redderet huic sensus: leo est aliquod distinctum ab homine, et negatio hominis: at falsissima est hec propositio leo est negatio hominis; ergo negatio, quam affert terminus finitus, non affertur in recto; sed in obliquo.

Prenoto 3o: terminus, qui infinitatur non debet excludere

vere, et realiter pro prius signatus, nec vere, et realiter admittere aliud; sed satis esset, si excludat, et admittat signatus, et modo signandi. Explico doctrinam in hac propositione: lapis est non Deus. Terminus infinitus non Deus vere talis est, quia ut vere, et realiter non excludatur a lapide, quod sit Deus, nec vere, et realiter asseratur aliquid diversum a Deo, quia ut idem cum lapide. Eodem modo hic vox negatio rei existentis et modo signandi affert negationem rei existentis, non vere, et realiter, alias essent res existens, et eius negatio. Idem dicendum de propositionibus identicis, in quibus praedicatur identitas impossibilis unius rei cum alia v.g. homo est taurus: Deus est equus in quibus realiter, sed ex modo signandi asseritur identitas hominis, et tauri, Dei, et equi.

Praenoto 4: ex terminis supratranscendentibus, alios dici perfecte, alios imperfecte; terminus supratranscendens imperfecte est qui vagatur per omnia entia realia, v.g. ens. At per omnia entia ficta v.g. ens et de hoc termino supratranscendenti nullius dubitat infinitari posse, cum valeat pro prius signato excludere, et admittere aliud diversum. Terminus perfecte supratranscendens est qui vagatur per omnia omnino entia, sive vera, sive ficta: positiva, sive negativa v.g. intelligibile, comprehensibile, cognoscibile, de his duntaxat praesens procedit difficultas.

Sit nostra assertio: terminus supratranscendens infinitari potest; probatur ille terminus infinitari potest, qui ex vi particulae non infinitanter acceptae potest excludere suum pro prius signatum, et admittere aliud; sed hoc potest efficere terminus supratranscendens ex vi particulae non infinitanter acceptae ergo potest infinitari: de maiori, et ea dubitari nequit: minor probatur; quia si huic termino supratranscendenti intelligibile praefigatur particula non infinitanter accepta v.g. non intelligibile excludit quod quod est intelligibile, et admittit pro signato, quod

n̄ ē intelligibile: ergo excludit proprium signatum, et admittit aliud, siquidem intelligibile et non intelligibile dividunt n̄ so per eas voces; sed etiam penes obiecta.

Prob. 2°. quia si propter aliquid non erat discursus signatum huius termini in intelligibile à signato huius intelligibile maxime quia terminus non intelligibile, non possent esse vere, et realiter cui nihil sit, quod non sit intelligibile; sed hoc non obstat: ergo. Prob. minor, quia terminus infinitus non petit excludere vere, sed nec admittere signatum vere, et reipsa; sed solum quod significetur per illum excludere signati, et solum ex modo significandi. Confirmatur 1°. quia voces, quae repraesentant res impossibiles v.g. homo est equus habent obiectum, quod reipsa non est; sed est duntaxat ex modo significandi, sive in esse obiecti rationis. Eodem modo vox negatio repraesentat obiectum, quod reipsa nihil est, quasi sit aliquid in esse obiecti, et ideo repraesentatur à voce negatio: ergo.

Prob. 3°. quia hae duae propositiones; Deus est cognoscibilis, Deus est non cognoscibilis sunt oppositae, et diversae, quia sunt contradictoriae: ergo habent diversum obiectum; patet, quia si non essent diversae, forent idem; sed non sunt idem; cum quaelibet discursum praedicatum enuntiet de subiecto: ergo sunt diversae. Si diversae: ergo habent diversum obiectum; sed non est diversum obiectum ratione subiecti, nec ratione unionis, cum idem sit subiectum, et eadem sit unio, in utraque propositione: ergo ratione praedicati: ergo illa duo praedicata diversum obiectum, sive signatum habent, ac proinde terminus cognoscibilis poterit infinitari excludendo proprium signatum, et admittendo signatum terminus non cognoscibilis ...

Confirmatur 1°, quia hae voces non cognoscibile, et cognoscibile utriusque naturae, sed non significat unum idem, ac alterum, cum hoc significet omne cognoscibile; illud vero omne non cognoscibile: ergo terminus poterit infinitari in vi particulae non infinitantis acceptae: Et è contra quia poterit admittere suum signatum, et admittere signatum alterius vocis. Confirmatur 2°. quia hi termini contradictorii cognoscibile, non cognoscibile habent diversum obiectum, sive signatum, quia alias non forent contradictorii ...

pollentes, cum tri contradictorii debeant habere obiecta contradictoria, sive opposita: quatenus non cognoscibile excludit signatum tri finiti cognoscibile, et admittit contradictorium signatum: quod infinitatur.

Pr 4, quod hi sunt contradictorii: Franciscus est cognoscibilis, Franciscus non est cognoscibilis; et in hac propositione: Franciscus non cognoscibilis, includitur praedicatum ~~in~~ istae: Franciscus est non cognoscibilis; cum recte argumentemur a propositione negativa ad propositiones affirmativas de eodem praedicato infinito: quod haec propositio: Franciscus est non cognoscibilis, habet diversum signatum, ab ista: Franciscus est cognoscibilis; et non est diversum signatum ratione subiecti, aut unionis: quod ratione praedicati: quod haec duo praedicata, cognoscibilis, non cognoscibilis habent distincta obiecta; patet, quod aliter haec propositio affirmativa de praedicato infinito: Franciscus est non cognoscibilis non constitueretur in hac propositione negativa, de eodem praedicato finito; Franciscus non est cognoscibilis; nec valeret ab hac ad illam.

Caput 4m

Equivocae contrariorum fallaciae detegunt

Arguitur 1o: hic terminus supra transcendens cognoscibile (id est de quo vis alio) nequit excludo proprio signato et vi particulae non infinitantis, accipere admittere aliud distinctum: quod nequit infinitari: patet consequentia quod ut terminus aliquis infinitetur debet excludere proprium signatum; et admittere aliud distinctum: antecedens probatur, quod iste terminus cognoscibile habet pro signato omnia omnino entia vera, aut fictitia, positiva, aut negativa: possibilia, aut impossibilia, cum haec omnia sint cognoscibilia: quod si excludat hoc signatum, non reperietur aliud distinctum, quod admittat.

Resp. negando consequentiam; ad probationem concedo antecedens distinguo consequens: quod si excludat hoc signatum, non reperietur aliud distinctum sive ipsam, concedo consequens: non reperietur aliud distinctum et modo significandi, nego consequens. Terminus enim hic non cognoscibile resp

repraesentatur omnia entia, vera, et ficta; positiva, et negativa, ut re ipsa cogno-
scibilia: ab ista vero voce non cognoscibile repraesentatur quod est cognoscibile re ipsa,
quod significatur ut non cognoscibile ex modo significandi. Unde haec praedicata: cognoscibile,
non cognoscibile obiectum distinctum habent significata, primum repraesentat cognoscibile, ut cog-
noscibile; 2m repraesentat cognoscibile, ut non cognoscibile in re ipsa, quod ex modo
significandi.

Arguitur 3o: hic terminus non cognoscibile repraesentat obiectum, quod est cog-
noscibile: ergo obiectum huius termini non cognoscibile non est distinctum ab obiecto huius termini
cognoscibile aliàs ea ratione, qua differt non esset cognoscibile: antecedens probatur quia quod
non est cognoscibile re ipsa potest esse obiectum; quod obiectum potest esse formale: ergo non cogni-
scibile, est cognoscibile, et ideo hae voces non habent aliud obiectum. Unde
non erit idem significatum huius vocis non cognoscibile, ac significatum vocis cognoscibile
Resp.

distinguendo antecedens: hic terminus non cognoscibile repraesentat obiectum, quod est cognoscibile,
repraesentante voce esse cognoscibile; nego antecedens; repraesentante voce non esse cognoscibile;
concedo antecedens. Ad huius probationem respondeo concessa maiori, et minori, distingue-
endo consequens: ergo non cognoscibile est cognoscibile re ipsa; concedo; est cognoscibile re-
praesentante voce non cognoscibile esse cognoscibile; nego. Loquimur de obiecto huius
vocis non cognoscibile utique est cognoscibile vero; verum voce non cognoscibile non esset cog-
noscibile, cum potius repraesentet non esse cognoscibile.

Arguitur 3o: non cognoscibile
sub ratione formali non cognoscibilis est cognoscibile: ergo obiectum huius vocis non cog-
noscibile attamen prout repraesentatur ab ipsa voce est cognoscibile; probatur antecedens quia non
cognoscibile sub ratione formali non cognoscibilis est obiectum; quod obiectum, qua obiectum
est cognoscibile: ergo non cognoscibile sub ratione formali non cognoscibilis est cogno-
scibile. Resp. distinguendo antecedens; non cognoscibile sub ratione formali non cogno-
scibilis est cognoscibile, repraesentante voce non cognoscibile esse cognoscibile; nego antecedens;
repraesentante voce non cognoscibile esse cognoscibile, ut non cognoscibile; concedo antecedens.
Etenim obiectum huius vocis non cognoscibile est 4m prout significatur ab hac voce

cognibile; ḋ vox n̄ cognibile n̄ reprat illud ut cognibile; ḋ potius ut n̄ cognibile.

Instar: vox n̄ cognibile reprat suus obtus, ut suus obtus ē; ḋ suus obtus, ut suus obtuse, ē cognibile: g° vox n̄ cognibile reprat suus obtus ut cognibile, et n̄ ut n̄ cognibile. Retr ɔcessa mai, distinguendo mires; ḋ suus obtus, ut suus obtuse, ē cognibile, inse, concedo; ē cognibile reprante voce n̄ cognibile ēē cognibile, nego. Equidē obtus huius vocis n̄ cognibile etiaȝ ut reprat ab hac voce ē cognibile; q̄ id qd dicitr n̄ cognibile ē obtu, et quā obtus potest cognosci; ḋ vox ista n̄ cognibile n̄ reprat illud, ut cognibile; ḋ potius, ut n̄ cognibile. Hæc doctra intime penetranda, ut æquivoca fallacia argtorus deludas.

Argtaris 4: trus cognibile pdicapotest de oī cognibile: g° pdicari potest de obto huius tri infiniti n̄ cognibile: patet dia, q̄ obtus huius tri infiniti n̄ cognibile ē cognibile. Vnde tr inferri idē ēē obtus tri cognibile, et tri n̄ cognibile; pr illatio q̄ de obto utriusq̄ tri pdatr ēē cognibile. 2° infertr nihil ēē, qd n̄ sit cognibile; pa q̄ etiaȝ n̄ cognibile ē cognibile: g°.

Retr ɔcedo anti distinguo cons: g° pdicari potest de obto huius tri infiniti non cognibile; id ē potest dici de n̄ cognibili, qd sit cognibile ex ipso; ɔcedo; id ē trus iste reprat suuȝ obtus ut cognibile; nego; ad probaoneȝ ɔcedo anȝ; et nego iaȝ illaoneȝ; naȝ hæ voces: cognibile, n̄ cognibile habent distincta obta; 1a reprat oē cognibile, ut cognibile; 2a reprat id ē cognibile, ut n̄ cognibile, et sic voces n̄ distinctæ, q̄ licet ambæ reprent qd ē cognibile, illud tn̄ reprant diverso modo; ita obta n̄ diversa, q̄ licet ambo inse sint cognibilia, ex modo tn̄ signandi, alteruȝ reprat, ut cognibile, et alteruȝ ut n̄ cognibile: Ad 2m

illaones [?] rep. dictione antis; nihil e, qd non sit cognibile reipsa; Jcedo; nihil e qd n reprtr, ut cognibile, nego; nam id ipsum qd e cognibile reprtr, ut n cognibile altro infinito.

Arguitur 2°: altro finito cognibile pro significat parla...; n excludet proprius signatus: q n redde... infinitus; cons. e certa, q ut infinitus debet excludere proprius signatus, et aliud admittere: ans pr. q. praecisa parla n. tro finito resultat hic trus n cognibile; d. hic trus habet pro signato signatus tri finiti cognibile, q extri pars ignor signatus tri finiti n et e iu ditr: pr minor, q signatus tri finiti cognibile e cognibile; d. signatus tri n cognibile, e cognibilis etiam: g° n diferunt: n. dices duo cognibilia differunt inte cognoscibilius.

Rndetr distinguendo ans; n excludet propriu signatus reipsa, ~~Jcedo~~ nec illud reprant, ut exclusu reipsa, nego; n excludet reipsa; d. illud reprant, ut exclusu reipsa, Jcedo; ad antis probaones; Jcessa maiori distinguo mores; d. hic trus habet pro signato signatus tri finiti reprante voce n ee cognibile; Jcedo; reprante voce ee cognibile, nego. Ad mores probaones [?] Jcessa maiori distinguendo mores; d. signatus tri n cognibile e etiam cognibile reprante voce ee cognibile, nego; reprante voce n ee cognibile; Jcedo. signatus tri tam finiti, q infiniti e cognibile; d. trus finitus illud reprat ut cognibile; trus vero infinitus, ut n cognibile; ac proinde licet inre, et reipsa sit idem, et modo signandi diversa, nec obstat voce n cognibile reprare, qd e impole inre, ut ab ipsa repre sentetur.

Arguitur: ee signata diversa ex modo signandi, n e ee signata diversa; d. eorum reprationes, aut voces quas reprant

ēē diversas; d. ut tres infinitetr debent ēē diversa signata tri finiti, et tri infiniti: q° hęc diversitas co ̄sistit introns diver-sitate. Petr distinguendo mares: ēē signata diversa ~~et~~ mo-do signandi, ñ ē signata ēē diversa intre; ̄cedo; ñ ē ēē signata diversa extrē nego: deinde distinguo mores: d. ut tres infinitetr debent ēē diversa signata tri finiti, et infiniti; intre nego; et-trinsece; ̄cedo.

Explico distiones duplicitr, potest unus obtus dici diversus ab alio, 1° intrē, 2o extrē: intre ē diversus quando re ipsa, et in ēē rei diversus ē; sic differunt obta harus vocus; Petrus et ñ Petrus, d. harus, calor, et frigus; et silitr d. ñ de vocibus ̄variis, quovis modo ̄varietatis reprantibus. Extrē ē diversus qdo lt sit idem cum alio diversē 1tr reprandi modo signati, d. ā voce, d. ab actu intrus vg obta harus vocus; Deus omnipotens, Deus intelligens: intrē, et re ipsa idem sr: dicuntr 1tr diversa extre, q̄ reprantr p voces ñ synonimas; d. distictio tendendi modo obtus illud reprantes. Orq denoatio extra dicetr activa, quā tenet ex parte vocus, et pasiva, quā pipsas obta dicta denoantr. Silitr obta harus vocus cognibile, ñcognibile intre, et re ipsa ñ cognibilia, et in ēē talius ñ differunt: extre v° sr dicta, et ̄dictoriē opposita, hoc ē alteras rep-rantr, ut cognibile: alterus, ut ñ cognibile: unde hęc diver-sitas, quā active ē extra ̄sistit in vocibus, quā ē pasivē extra ̄sistit in obtis.

Argataris 6°: qd ē impole, ñ ē cognibile; et obtus tri infiniti ñcognibile ē impole: q° ñ ē cognibile. Petr negando mares: impole utiq ē cognibile, et sic cognibus chymęras, et negationes Dei. Imo impole potest cognosci ut ē in se, hoc ē, ut impole; et p errorē potest cognosci ut ñ ē in se; hoc

ē ut pole: patet in hac ppne: Chymera ē pobis, q̄ lt sit impole eē chymeras potes; n ē imple repñri, ut pobir, ld eradat falsa repræsentatio.

Arguitur 5: Trus cplexus et finito, et infinito nequit infinitari: g° nec trus supra transcendens; ps° cōa, q̄ ideo trus cplexus et finito, et infinito n posset infinitari; q̄ n admitteret nouū signatū; ld neq̄ admittit trus supratranscendens: g°.

Rñr negando ans. Etenim hic trus; equus et n equus, idem ē ac iste: equus ē aliqd distinctū ab equo. Si prefigatr parla n infinitanter accepta resultabit hic trus, n equus, et n equus, qui ē idem ac iste: aliqd distinctū ab equo, et aliqd distinctū ab equo: at hęc duo sbta st diversa, equus, et aliqd distinctū ab equo: aliqd distinctū ab equo, et aliqd distinctū ab equo: primus cponitr ex equo, et ex aliquo distincto ab equo: 2s ex duplici distincto ab equo; ld equus, et aliqd distinctū ab equo distinguuntr à duplici distincto ab equo: g° trus cplexus ex infinito, et finito, et idem infinitatus habent distincta sbta, quorum unum poterit excludi, et aliud admitti.

Disputatio 13

Trorum affectiones, seu proprietates explicantur.

Caput 1m quęsit

Suppositionis essentia, et qua rōne inter se differant signatio, et suppositio.

Ex posuimus naturam tri, et illius divisiones, nunc tri proprietates

pprietates exponendæ, quæ veluti rami è trunco, et tri natura pullulant: appellantr torum affectiones, et pprietates, q tos afficiunt et illorum ss pprię. Ut risibilitas ēhu hois: nobilior tri pprietas ē suppotio, quę generalitr ita definitr: ē potio unius pro alio; sic Imago Deiparæ supponitr p Deipara, et Prorex p Rege, cuius vices gerit in politico regimine.

Hæc suppositio dividitr in activam, et pasivam Vg Pretor supponitr active p Rege, qdo aliqd præcipit: pasive qdo speciali vene ratione honoratr. Non loquimur de hac suppotione, quę minus stricta ē; sd de suppotione logica, quę tri pprietas dicitr. Eius defiones desumunt Diali ex Aris 1o Elencorum ubi inquit: cum res ipsas in se n possimus afferre disputantes, nominibus tanquam symbolis rerum utimur, et qdqd accidit nominibus, rebus evenire putamus; quomodo calculis utuntr logistę, seu numeratores.

Diversimode explatr ab Aurr, et Atur suppotio logica, nos ita eam definimus: ē acceptio tri p suo signato in ordine ad aliqd munus logicum. Vox acceptio ponitr loco generis: reliqua loco diffrę. Verbatim eam expono. Dicitr acceptio, sive substitutio, q tms p suo signato substituitr, cum signatum ipsum nequeat in Disputationes afferri: Parla tri denotat tos tum vocales, tum mentales, qui logice supponunt p re, quam signant, l reprant. Additr acceptio vocum, q voces n significativę vere ss voces, htr n habent suppotiones logicas. Additr ē acceptio signi, q n loquimur de suppotione signi, quę minus stricta ē: sd de suppotione logica, quę strictior ē, et n signi, sd tri pprietas.

Additr in defione pro suo signato, quę parla st denotat

signatum formale, sive doctrinale, quod non est, fallatur in definitione, ne produ=
ceremus aditus disputandi de suppositione mentali. Caeterum definitiones
verum ita disponi debent, ut possibile fuerit abstrahant ab opinioni=
bus, et in qualibet admittantur. Extrema verba in ordine ad
aliquid munus logicum, ponuntur, quia termini ordinantur ad aliquem modum
sciendi constituendum, vel saltem ad constituendam propositionem, quae est argum=
entationis pars.

Hic levi calamo sese offert difficultas: an significatio
formalis, et suppositio logica sint idem, vel in quo differant? Non ignoro,
quam varie, et quam confuse de hac materia loquantur plures. Ego ad ul=
terius resolutionem praenoto 1o: duplicem esse significationem: alteram mi=
nus strictam, alteram strictam, et formalem: significatio minus stricta
idem est ac repraesentatio, in qua acceptione quodlibet aliquid repraesentat, illud
significabit. Unde quodvis signum erit significativum, quia omne signum repraesentat
aliquid. Significatio stricta propria, et formalis est impositio vocis ad
aliquid significandum: qua significatione gaudent omnes voces ad placitum
significativae.

Praenoto 2o duplicem esse suppositionem: alteram minus
strictam, alteram strictam, et rigorosam inter dialecticos: suppositio mi=
nus stricta est positio unius pro alio, in qua acceptione quodvis sig=
num supponitur pro suo signato. Suppositio stricta est acceptio termini pro suo
signato in ordine ad aliquod munus logicum. Hac suppositione gau=
dent omnes termini non physici, sed logici, et sic dicitur suppositio logica,
et termini proprietas. His praenotatis.

Sit 1a assertio: significatio minus
stricta idem est, quod suppositio minus stricta; probatur, quia significare in hac
assertione, est repraesentare aliquid potentiae, ut potentia in illius cognitionem deve=
niat; et supponi pro aliquo suppositione minus stricta, est illud repraesen=
tare potentiae, ut potentia in illius cognitionem deveniat: ergo. Probatur minor

q̄ Prorex supponitr p. Rege, et Imago Cæsaris p Cæsare; d supponi
Prorex pro Rege, ē repræsentare Reges: et supponi imagines Cæsaris p Cæsare,
ē repræsentare Cæsares: ergo idem ē supponi p aliquo, et illud repræsentare
in hac acceptione minus stricta signationis et suppositionis.

Ex hoc
asserto infero 1°: in hac acceptione minus stricta æque late patere signationes, et suppositiones, et coentr ab una ad alias valere consequentias; pa, q̄ in hac ~~assertione~~ acceptione ē idem signare aliqd, et supponi p illo, qualis physice, et specie differant entitates, in qq hæc signatio, et suppositio fundantr. Deinde valet optime: hoc repræsentat aliqd: ergo supponitr p illo; et e contra. Infero 2°: in hac acceptione minus stricta signationes, et suppositiones ēē proprietates signi: pa, q̄ utraque competit signo, et nullus reperietr, qd hanc signationes, et suppositiones n̄ habeat. Inde nulla ex his erit termini logici proprietas; pa, q̄ nulla ex his convenit termino, ut ē terminus; d termino, ut ē signum.

Sit 2m assertum: signatio formalis differt à suppositione logica: pr 1°: q̄ signare formaliter, ē repræsentare formaliter doctrinas adqd significandum ē vox imposita: supponi qr logicè pro aliquo ē pro illo substitui in ordine ad aliqd omnino logicum; sed hæc sunt duo valde diversa: ergo. Pr minor, q̄ n̄ valet: hoc signat doctrinaliter illud: ergo supponitr logice pro illo; cum adverbia, casus obliqui, et aliq voces sint formaliter significativæ, et tamen p suis significatis logice n̄ supponuntr: pr hoc, q̄ id qd n̄ ē terminus logicus, n̄ supponitr p suo significato, cum suppositio logica sit termini proprietas; sed adverbia, et aliq voces formaliter significativæ n̄ sunt termini, ut patet ex De Cat.: ergo. Confirmatr; q̄ si signatio formalis, et suppositio logica forent idem omnibus, qd conveniret signatio formalis conveniret suppositio logica; d n̄ ita accidit: ergo. Hoc assertum

et 3a Dist. 9asq. tomo 3 in 1m partes Disp. 18 c. 4 nº 12; et pro nobis stat P. Oviedo D. 2 Sum. punct. 4, nº 40.

Ex hoc asserto: infero 1º: signationes formales, et suppositiones logicas non esse aeque late patere; patet, quia non omnibus, quibus convenit signatio formalis convenit suppositio logica: ergo. Probatur ans; quia copulis, adverbiis, et aliis huiusmodi convenit signatio formalis, non vero suppositio logica, quae soli termino competit. Infero 2º, signationes formales esse rationes superiores respectu suppositionis logicae; et suppositiones logicas esse rationes inferiores respectu signationis formalis: patet, nam valet a suppositione logica ad signationes formales; non vero e contra; quia semper valet ab inferiori ad superius; et non valet a superiori ad inferius. Quae doctrina vera est sive suppositio logica in actu 2º comparetur cum signatione formali in actu 2º.

Dices: quod suppositio logica est passio metaphysica, et proprietas signationis. Resp. negando conseq., quia passio metaphysica, et proprietas rei semper commitatur rem, et ubicumque datur res datur illius passio; ut ubicumque datur homo, datur risibilitas, quae est illius passio metaphysica; et suppositio logica non semper commitatur signationes formales; nec ubicumque datur haec, datur suppositio logica, cum in copula, et adverbiis detur signatio formalis, non vero suppositio logica.

Infero 3º: signationes formales non esse proprietates signi: suppositiones vero logicas esse proprietates termini: patet 1a pars; quia id quod signi est proprietas debet convenire omni signo; sed signatio formalis non convenit omni signo: ergo. Probatur minor, quia solum convenit vocibus ad placitum significativis, praeter quas dantur plura alia signa, tum naturalia, tum ad placitum; probatur 2a pars, quia suppositio logica competit omni termino logico; et ea suppositio dicitur termini proprietas, quae omni termino logico competit: ergo. Infero 4º:

posse in eadem entitate reperiri signationes formales, et suppositiones logicas, ut evenit in hac voce homo quia dicitur homo non est nominativus; et ideo copula, adverbia, et alia huiusmodi habent signationes formales, non vero suppositiones logicas, quia non sunt extremi. Infero

5º: quod si vox Blictiri imponeretur ad se ipsam signandam, non solum supponeret logice pro se ipsa, sed etiam docte formaliter se signaret: probatur, quia signatio formalis extremi non petit de ratione distinctiones reales, nec de ratione distinctiones rationis inter signans, et signatum, sed solum quod differant: ast in illo eventu vox Blictiri ut signans differet formaliter a se ipsa, ut signata. Ad modum quo cognitio divina se cognoscens differt formaliter, ut cognoscens a se ipsa, ut cognita. Idem de suppositione logica dicimus, quia in praedicta hypothesi vox Blictiri esset terminus, et pro se ipsa supponeretur, quidquid de facto aliter accidat, quia signatum extremi est aliud a termino. De suppositione minus stricta, et quae logica non sit liquet in Rege, qui in tragedia potest se ipsum repraesentare, et pro se ipso supponi. Vide, quae dicturus sum cap. 5 ante resolutionem, et in sequentibus.

Caput 2um

An voces non solum intra, sed etiam extra propositiones supponant logice pro suo signato

Negant P. Tolletus, Fonseca, Hurtado, S. Thomas. Affirmant Pater Arriaga, P. Oviedo, et plures Recentiores. Ante difficultatis decisionem sciendum est, suppositionem logicam posse considerari in actu 1º, et in actu 2º. Suppositio logica in actu 1º, est potentia pro-

proxima tri, ut accipiatr p suo signato in ordine ad aliqd mu-
nus logicus: supposito logo in actu 2o e actualis acceptio tri p suo
signatus exercens aliqd munus logicus.

Assero 1o: voces, quæ si tri
intra ppnes supponunt suppone logica in actu 2o p suo signato.
De hac 9clusione nullus Dialus ambiget; pr, q intra ppnes
accipitr tras logus p suo signato, et exercet aliqd munus logus:
q. Pr ans, q cu res nequeant ppnes 9stituere loco illarum subs-
tituuntr tri, qui rerum vices gerunt. Deinde 9stituere ppnes
e munus logicus, nam Diali ad disponendas rectas argutio-
nes ex Dialis regulas utuntr ppnbus artificio logo dispo-
sitis. Unde ppnes 9ficere e munus logicus, qa si ptes argu-
utionis, ac pro inde pertinent ad hunc sciendi modu.
Dixi voces quæ tri si, q plures voces n si tri, et hæ nullo modo
supponerentr p suo signato suppone loga, Vg casus obliq,
adverbia, et similia, quæ a ratione tri exclusimus De 1a d8,
et suppositio logica n dicitr pprietas vocis, s tri logici.

Assero 2o:
voces, quæ si tri extra ppnes aliquando supponunt p suo signato
suppositione loga in actu 2o; aliquando n supponuntr; pa pri-
ma pars; q aliqdo extra ppnes accipiuntr p suo signato, et ac-
tualitr munus logicus exercet Vg. hæ voces ~~homo~~ anal rale
in actu accipiuntr p suo signato, et defiones ctois 9stituunt,
qn sint intra ppnes. Silitr de his, anal aliud rationale
aliud irrationale, quæ actualitr accipiuntr p suo signato, et
divisiones aalis 9stituunt, et hoc extra ppnes, q nec hæc
divisio, nec illa defio si ppnes, cum in illis n reperiatr copu-
la verbalis, quæ duo extrema uniat; q.

Pr 2a pars, q aliqdo

extra propositiones non exercent aliquod munus logicum, quamvis actualiter accipiantur pro suo signato: probatur. Quia si ego proferam hanc vocem Paulus utique actualiter accipitur pro Paulo, quem mihi illud repraesentat; sed non exercet actualiter aliquod munus logicum, ut mihi est certum. Vel dic quod munus logicum actu exerceat haec vox Paulus solitarie prolata. Confirmatur, quia suppositio logica in actu 2o duo essentialiter dicit: et esse actualem acceptionem pro signato, et actualiter aliquod munus logicum exercere; sed hic terminus Paulus v.g. solitarie prolatus, quamvis habeat primum, non habet 2um: ergo aliquando extra propositiones non supponunt termini suppositione logica in actu 2o: patet consequentia quia nequit terminus habere suppositionem logicam in actu 2o, si non habet constitutiva suppositionis logicae in actu 2o.

Assero 3: voces, quae sunt termini extra propositiones semper supponunt pro suo signato suppositione logica in actu 1o; probatur, quia extra propositiones semper habent potentiam proximam, ut exerceant aliquod munus logicum; sed hoc satis est ad suppositionem logicam in actu 1o: ergo. Confirmatur 1o, quia sicut in signis datur potentia proxima ad repraesentandum, quae dicitur repraesentatio in actu 1o, similiter in terminis datur potentia proxima, ut supponantur actualiter suppositione logica pro suo signato, quae potentia proxima dicetur suppositio logica in actu 1o. Confirmatur 2.

Confirmatur 1o, quia Rex dum non exercet regias potestates, vel plectendo, vel praecipiendo repraesentat Regem, sive supponitur in actu 1o pro Rege; quando vero potestates regias exerceret, supponitur pro Rege in actu 2o. Dices: ergo Rex quando dormit, et nullas exercet potestates regias, non est Rex in actu 2o. Respondetur concedendo consequentiam, quia esse Regem in actu 2o, nihil est aliud, quam actualiter exercere potestates regias, si dialectice

-e quamur, secus si in coi vulgi æstimatione, quæ inter Dialos par-
ti pendi~~entes~~.

Rogas: quænam suppositio loga sit termini proprietas? Resp. terminus posse esse, vel in actu 1o, vel in actu 2o: in actu 1o est quando habet potentias proximas, ut sit actualiter terminus: in actu 2o quando actualiter exercet hanc potentiam. Unde suppositio loga in actu 1o erit proprietas termini in actu 1o; et suppositio loga in actu 2o erit proprietas termini in actu 2o. Dices: terminus in actu 2o etiam habet potentias illas proximas, quæ est suppositio loga in actu 1o: ergo hæc erit proprietas termini in actu 2o, et non suppositio loga in actu 2o. Resp. concesso anti, (quod bene valet ab actu ad potentiam) distinguo consequens: ergo hæc erit proprietas termini in actu 2o, quatenus in actu 2o est; nego: quatenus est in actu 1o concedo. Instas: ergo quatenus est in actu 1o non habet potentias proximas. Resp. distinguendo consequens: non habet potentias proximas, quæ sit termini proprietas in actu 2o, ut terminus in actu 2o est, concedo; quæ sit proprietas termini in actu 2o, ut terminus in actu 1o est; nego.

Caput 3m

In nulla dubiola soluta nostras de suppositione loga doctrinas illustrat.

Dubitas 1o: an voces, quæ in termini supponunt logicé pro rebus, et pro conceptibus? Pa. Hurtado, et P. Arriaga docent voces supponi pro mentis conceptibus: Alii pro rebus. Denique alios asserit Oviedo, voces supponi pro conceptibus, et pro rebus, quibus diversimodé. Oviedum sectantur plures Recentiores.

Sit 1a conclusio: voces quæ in termini supponunt pro rebus suppositione loga: probatur 1o, quia catenus Dialectici utuntur terminis vocalibus, quatenus nequeunt res ipsas in Disputationes afferre,

Unde voces ponuntur loco rerum, quarum proinde dicuntur vicariæ et substitutæ; nec utcumque pro rebus substituuntur; de in ordine ad triplicem sciendi modum substituendum: ergo supponuntur logice pro rebus; probatur 2o, quia supponi logicé unum pro alio est illud signare, pro illo accipi, et loco illius poni; de ita se habent voces, quæ tristes sunt rerum: ergo.

Sit 2a solutio: voces, quæ tristes supponuntur pro conceptibus mentis suppositione minus stricta, non vero suppositione logica; probatur 1a pars, quia voces repræsentant nobis res, quas conceptus mentis ~~erant~~ fuerant repræsentaturi; de qui facit, quod alius fuerat facturus dicitur pro illo supponi: ergo. Probatur minor, quia voces non repræsentant conceptus mentis; de eorum obiecta; quando non ego profero has voces <u>homo est animal rationale</u> non repræsento conceptus mentales; de illius obiectum: patet, quia esse hominem animal rationale non est conceptum mentis; de eius obiectum. Si tamen vellem, quod voces repræsentarent conceptus mentales, quos habeo, diceres: <u>ego scio hominem esse animal rationale</u>, quæ voces diversas obiectum habent, ac istæ: <u>homo est animal rationale</u>; probatur minor, quia in minus stricta suppositionis acceptione, Prorex supponitur pro Rege, quia facit quod Rex fuerat facturus. Sic etiam pictura Deiparæ supponitur pro Deipara, et quodvis signum pro re, quam repræsentat.

Probatur 2a pars, quia voces non significant conceptus mentis, ut late probavi De 6 c. I: ergo pro illis nequeunt logice supponi: sequela; quia illa vox supponitur logicé pro alio, quæ illud signat formaliter; de voces non signant conceptus formales formaliter: ergo. Probatur minor, quia voces non sunt impositæ ad signandos conceptus ex placito hominis: ergo. Probatur 2o, quia voces ideo supponuntur logicé pro rebus, quia res nequeunt poni in argutione, nec in alio modo sciendi; de conceptus formales possunt poni in argu-

argutione, et in aliis modis sciendi mentalibus: ergo illis vocibus non supponunt logicè. Confirmatur, quia sicut res utimur vocibus tanquam symbolis verum, ita conceptuum: per quod, quia conceptus formales vere supponunt logicè; et non pro se ipsis: ergo pro rebus, quas repraesentant: patet consequentia, quia res ipsae nequeunt poni in argutione mentali, cum non sint formaliter propositio mentalis: ergo suppositio logica in eo, quam voces participant est in ordine ad res, non in ordine ad conceptus.

Probatur 4: quia si voces supponerent logice pro conceptibus haec propositio *Deus est trinus*, quae vera, et notaria est, in utriusque ortodoxi opinione esset falsa apud ortodoxos plures; probatio; quia idem esset dicere: *Deus est trinus*, ac dicere: *conceptus repraesentans Deum, est conceptus repraesentans trinitatem*; sed in opinione docentium iudicium mentale esse realiter distinctum, prima propositio esset falsa, ut pote aequivalens 2ae, quae falsa est, nam in praedicta opinione falsissimum est, quod conceptus repraesentans Deum, sit conceptus repraesentans trinitatem, aliàs iudicium mentale non componeretur ex duplici conceptu realiter discreto, quorum alter esset subiectum, et alter praedicatum, ut horum fert opinio.

Dices: haec voces *cognitio*, *intellectio*, *conceptus mentis*, et similes supponunt pro conceptibus formalibus: ergo et reliquae. Resp. concesso antecedente negando consequentiam. Disparitate, quod hae voces signant directè conceptus mentis, ac proinde pro illis logice possunt supponi; reliquae vero nullo modo signant conceptus mentis; sed solum sunt eorum quae dat indicia, et directura, ut dixi Dis. ba. c. 4, unde sicut voces in hac propositione *Petrus est albus* supponunt logice pro rebus, quas repraesentant: ita in hac; *cognitio est quidam actus internus* supponunt pro conceptibus mentis, quos repraesentant: Caeterum haec voces; *Petrus*

Paulus est albus nullomodo reputant. Ideoque sunt vera.

Dubitas 2o: an scripturæ supponantur logice pro vocibus, et pro rebus? Resp. negative; Probatur, quia ideo voces supponuntur logice pro rebus; quia taliter ponuntur loco rerum, ut de vocibus affirmemus, vel negemus, quod de rebus ipsis affirmandum, vel negandum erat: sed non reperitur hoc in scripturis tum pro vocibus, tum pro rebus: ergo. Probatur minor; non tum pro vocibus, quia hæc scriptura v.g. Paulus est albus, quæ significat immediate voces, non illas affirmat, vel negat aliquid de vocibus, alias idem significaret hæc scriptura; Paulus est albus; ac hæc vox Paulus est vox albus; quod est falsissimus. Deinde non tum rerum, quia scripturæ non significant res nisi mediate quatenus significant immediate voces, a quibus significantur res; ita vero, quod logice supponitur pro alio, habet illud pro immediato significato.

Adhuc tamen dicendum est, scripturas supponi pro vocibus, et pro rebus in acceptione minus stricta, in qua unum dicitur supponi pro alio, si illius vices suppleat; cum scripturæ inventæ sint ad supplendas voces inter absentes, et supplendo voces suplent aliquomodo res, pro quibus suplent voces. Sic substitutus Prætoris Gadicensis potest dici supponi pro Prætore, et pro Rege, quatenus utriusque vices suplet: et efficit, quod Rex, et proprietarius Prætor fuerant facturi.

Dubitas 3o: an voces aquisitæ supponantur logice pro suo signato, tam in propositione vera, quam in falsa? Resp. affirmative: probatur 1a pars; quia in hac propositione vera v.g. homo est animal rationale voces accipiuntur pro suis signatis, et de voce homo affirmamus esse animal rationale, ac si esset in propositione ipse homo, pro quo vox homo supponitur.

Probatur 2a pars; quia in propositionibus falsis (etiamsi sint de modo non

supponente) voces accipiuntur pro suo significato, ut de illis affirmetur, vel negetur id quod affirmandum, vel negandum fuerat de re significata, si ipsamet in propositione constitueretur. Ut videre est in his: Petrus est currens, non currente Petro: chymaera est homo; cum tamen in re chymaera non sit, ad huc vox chymaera supponitur pro chymaera, vox homo pro homine.

Ubi notabis; propositiones falsas vocari à Philosophis propositiones de subiecto non supponente, etiamsi in omnibus propositionibus falsis subiectum non supponatur, saltem, ut exigitur à copula, et praedicato, et ideo falsis est ista non currente Petro est falsa, nec propositio; Petrus currit, et ideo est falsa, quia non supponitur subiectum, ut exigitur à copula, et praedicato, etiamsi Petrus existat; nam copula, et praedicatum non solum exigunt subiectum huius propositionis existens; sed etiam currens, immo quamvis Petrus realiter non existeret, non diceretur propositio illa de subiecto non supponente; sed falsa diceretur.

Verum iuxta communem Philosophorum loquendi usum solae propositiones dicuntur de subiecto non supponente, in quibus facta suppositione falsa ex parte subiecti aliquid affirmatur, vel negatur de subiecto. Ut ista chymaera, quae existit est animal rationale, Petrus qui non est risibilis est homo, hae vocantur de subiecto non supponente, quia in prima supponitur ex parte subiecti existentia chymaerae, et hac facta suppositione de illa praedicatur, quod sit animal rationale. In secunda supponitur ex parte subiecti Petrum non esse risibilem, et hac suppositione facta, de illo affirmatur, quod sit homo.

Ad clariorem huius rei notitiam, sciendum; quod suppositio illa ex parte subiecti, potest esse expressa, ut in hac: homo, qui non est animal rationale currit; vel potest esse tacita, ut in hac; chymaera est currens, in qua tacite suppo=

ponitr existentia chymerę, & nequit currere, nisi existat, et 4: sęones universę, et realitr de subto n supponente, illis prolatis n ē negandū suppositum coitr, nisi suppositio et expressa sit: qdo vo n afferitr expressé; sd tacite, et virtualitr, fere semper neganda ē ppōtio, n vo suppositum vg in hac: chymera, quę existit ē alba, negandū ē suppositum; in hac autem: Antichristus ē legens, neganda ē ppōtio. Nec ad hoc alia raō ē urgentior, quam Dialecticorum usus.

Infero 1o in ppōbus conditionalibus n ēē negandum suppositum vg si Petrus esset equus, foret hinnibilis, quę vera ē, et ~~concedenda absolute~~. Similitr in negativis vg chymera n currit quę vera ē, et concedenda absolute, qa si existat, si n existat poterit verificari, qd n currat, unde nē ē eam negare suppositum, qd chymera existat. Infero 2o multas ppōnes affirmativas negativas dici de subto n supponente, qdo subtum n existat vg homo ē animal rationale quę vera ē qdo nullus homo existeret: et ideo hę ppōnes dicuntur absolutę a tempore, qa in omni tempore st verę, cum eo denotent conexiones naturales inter pradum, et subtum, quidquid sit de earum existentia.

Infero 3o: ppōnes falsas alias dici de subto n supponente, alias n ita appellari iuxta doctrinam paulo antea dictam. Infero 4 in ppōbus contingentibus aliquando negandum ēē suppositum vg dum Petrus erat in agro vidit me currentem, si Petrus n fuit in agro potest negari suppositum, et consequentr falsum erit illum me vidisse currere. Aliquando n opus ē negare suppositum vg Petrus currit si proferatur pro e mortuo, satis ē negare, qd currat, quia sit, qd non ē, nequit currere.

Dubitas 4: an Dialecticum sit, voces suppo-

nunt pro rebus, ll. voces supponunt pro rebus. Antiquiores Dialectici loquendi modo utebantur, quos non nulli noviores secuti, de cuius loquutione standum, et dum voces supponuntur pro rebus, nec iuxta grammaticae regulas loquamur, et quidem voces non supponunt aliud pro rebus, de ipsae a nobis supponuntur pro rebus. Similiter dum propositio de subiecto non supponente, non vero dum propositio de subiecto non supposito, et quae sensus est, quod propositio sit de subiecto non supponente suas existentias, et quae ita fert Dialecticorum communior usus.

caput 4

an admittenda sit divisio suppositionis logicae in materialem, et formalem.

Plures dividunt suppositiones in communi in materiales, et formales, in quorum opinione suppositio materialis est acceptio termini pro se ipso, ut Blictiri supponitur pro se ipso in hac propositione; Blictiri est vox trisyllaba. Formalis est acceptio termini pro suo significato formali ut vox homo accipitur formaliter pro homine, qui est significatum formale, sive directum huius vocis homo, de qua praedicatur, quod de homine ipso fuerat praedicandum. Admittunt hanc divisionem Ortolerius, Petrus Fonseca, Hurtado, Arriaga Oviedo, Alphonsus.

Ante resolutionem adverto 1°, non esse difficultatem: an vox pro se ipsa supponi inadaequate, ita ut solum supponantur pro aliis, et quod, et ex ipsa resultet adaequatum significatum ut vox nomen significat omnia nomina in quorum collectione ipsa etiam est, ac proinde ipsa vox nomen, et reliqua nomina sunt significatum adaequatum huius vocis nomen. Inde vox nomen supponitur pro se ipsa, et pro aliis nominibus. Status est difficultatis: an vox possit pro se ipsa supponi, et haec erit suppositio materialis. Adverto 2°:

q^d si vox Blictiri imponeretur ad se ipsam s^o signandam, tunc tn̄ supponeretur re ipsa pro suo signato; q^a re ipsa n̄ daretur unum, q^d supponeretur, et aliud pro quo supponeretur. Atqui in dicta hypothesi vox Blictiri supponeretur logice pro se ipsa s^m considerationes intrinsecas, q^a formaliter distingueretur vox Blictiri ut signans á se ipsa ut signata. Solum igitur é difficultas: an vox Blictiri Vg. ut modo é, sive ut nil signat supponatur pro se ipsa?

Hoc supposito, sit nostra resolutio: n̄ datur suppositio materialis; ita quam plures, et docti RR^s. Pr. 1° q^a suppositio é acceptio termini loco sui signati; at vox Blictiri n̄ habet significatum: ergo nequit pro suo signato supponi. Pr. minor, q^a vox Blictiri n̄ é imposita ad significandum aliud á se, nec ad significandam se ipsam: ergo nullum habet significatum. Pr. 2° q^a proprie loquendo solum id supponitur, q^d loco alterius ponitur, ut illius vices gerat; sed vox Blictiri n̄ ponitur loco alterius: ergo. Pr. minor, q^a Blictiri n̄ é aliud á se ipsa.

Confirmatur 1° q^a in his propositionibus: Blictiri é vox; Blictiri é sonus; vox Blictiri n̄ é subiectum, sed obiectum subiecti: etenim in his propositionibus subintelligitur subiectum nempe: haec vox, hoc nomen cuius obiectum é ipsa vox Blictiri. Confirmatur 2° q^a Christus Dominus dum in orbe cotebatur n̄ supponebatur pro se ipso. Nec Rex dum aliquid praecipit dicitur pro se ipso supponi, q^a ut detur suppositio unius pro alio, debet dari unum, et aliud, quae inter se differant re ipsa.

Argues 1° in hac propositione Blictiri é vox trisyllaba vox Blictiri é pars huius propositionis; at n̄ é pars formalis; ergo materialis. Respondetur, negando maiorem; in illa

ppõne vox Blictiri n̄ ē pars ppõnis, q̄a ibi intelligitur sub ałd nempe, hæc vox, hoc nōen. Vnde Blictiri i.e. obłum subintellectis, sicut in hac homo ē aial rationale, homo ipse n̄ ē pars propositionis; sł obłum vocis homo quę ē pars illius ppõnis. Alienrissi Blictiri foret pars ppõnis, etiã homo ipse, et quęvis res malis posset ēē pars ppõnis, qđ ē ridiculum.

Argues 2o: vox Blictiri potest poni in ppõne, n̄ vo aliç res males: q̄o Blictiri potest ēē pars ppõnis. Confirmatur, q̄ si admittitur trus malis debet admitti suppositio malis, nã oīs trus habet suppōtiones, quę sit illius ppprietas. Retr concesso anti negando coã. Dis paritas ē, qđ voces de articulatę, licet n̄ signativę habent hoc speciale privilegium, qđ possint inveniri in ppõne, res vo licet sint obłum ptis ppõnis n̄ habent hoc privilegium, ut pote ōīo ineptę, et ideo loco rerum ponuntur voces: adhuc tn̄ n̄ ponitur vox n̄ signativa tanquã pars fralis, sł tanquã obłum ptis fralis subintellectę eo deĩ ipsissimo modo, quo montes, sylvę, et cautes ponerentur in ppõne, si forent capaces huiusce collocationis. Ad Cfrãones Rñeo nos n̄ admittere trum malem; sł potius opinamur inconsñter procedere, qui, admisso tro mali, suppotionem males eipso dant.

Argues 3o: potest dari signum ad placitum, et nale, qđ n̄ to inadequate, sł etiã adequate seipsum reprãt: q̄o potest dari trus, qui p se solo supponatur: ant pbr, q̄a vox nōen significat oīa nōa, et consñr se ipsam; si cognitio divina reprãns oēn divinum, et oēn creatum seipsam reprãt. Deinde si Blictiri imponeretur ad se solam signandam adequate se repraret: sł cognitio divina adequate se reprãtat, si oēn creatum redderetur impole: q̄o hęc signa, quę adequate possunt se reprare, possunt p se adequate supponi.

Respondeo concesso antecedenti distinguendo consequens: ergo potest dari terminus, qui pro se solo supponat formaliter, si habeat signatum, concedo; si non habeat, nego. Etenim signa quae se inadaequate respiciunt habent signatum realiter diversum, licet non adaequate: et quae se adaequate respiciunt habent signatum saltem formaliter diversum, quod satis est ad rationem signi ut dixi Disputatione 1a c1, et c8, et in hac De c8 infero 1. Similiter suppositio in communi (ut abstrahit a reali, et formali) nec petit de ratione distinctionem realem, nec de ratione distinctionem formalem inter terminum qui supponitur, et id pro quo supponitur. Unde si vox Blictiri imponeretur ad se solam signandam pro se ipsa supponeretur non realiter, sed formaliter, quatenus se signaret, et quatenus signans dissideret a se ipsa, ut signata: quod idem accidit in cognitione divina, quae pro se ipsa cognoscit, licet quae omne creatum significeret, si omnia creata redderentur impossibilia. Hoc modo non est diffas de suppositione formali, sed de reali, quae datur in vocibus, quae sunt signanda.

Instas: haec vox homo Deus potest habere suppositiones materiales: ergo et alias, probans; quia in hac propositione homo est nomen vox homo supponitur pro se ipsa. Respondeo negando antecedens, quia in hac propositione vox homo non habet propriis, sed obvius subiecti, quod subintelligitur, nempe haec vox Deus; unde de hac et similibus idem dicendum, ac de Blictiri. Ex dictis colliges, omnes propositiones esse formales, sicut omnis terminus est terminus formalis; ac proinde suppositio sumpta in communi est formalis, quae modo in varias suas species dividenda.

Disputatio 14

Quid sit nomen, quid verbum, et quid

horatio in acceptione dialectica

Caput 1m

aristotelica nominis definitio traditur expli-catur, et à calumniis defenditur.

Praedicta hic disputatio de nomine, verbo, et horatione (ex qua congru-entari solet proprio) maximas locos offerret inferius dicendis pro expli-canda propria natura; Aristoteles lib. 1o Perihier. c. 1o ita nomen defi-nivit; est vox significativa ad placitum sine tempore cuius nulla pars separata significat finita, et recta. Per vox ponitur loco generis, quo pot-tius convenit nomen cum aliis vocibus, quae non sunt nomina; intelligo autem tamen à ratione nominis terminos mentales, scripti, qui vocales non sunt. Reliquae particulae differentiae, quae per illas discriminatur nomen ab omni eo quod non est nomen. Praeterea per particulas significativas differentia vocibus non significativis. Per ad placitum ab iis, quae naturaliter significant, ut sus propria, et animalium voces, ut ipse Stagirita 1o Elenchorum c. 1o. Per particulam sine tempore a ve-rbo, et participio, quae cum tempore significant. Per cuius nulla pars separata significat ab horatione, et complexo, cuius partes se-paratae significant.

Per particulam finita distinguitur à nomine infinito, qui non est nomen teris mentes, quo non significat aliquid determinatum, uteris autem infinitus aliquid indeterminatum: non me latet, quas difficultates hic generaverit, sed nulla efficatior mihi sese offert, et solam hanc reperio apud Fon-seca, Oviedo, et alios, qui Aristotelem sequuntur. Ceterum praecipu-a ratio debet esse Stagiritae autoritas; per recta dividit à casibus obliquis, qui non sunt, id est casus nominis. Unde omne nomen debet esse ca-

casus rectus, seu nominandi. PP. Hispanus, et C. rad hanc defi-
nionem addunt ex ipso Aristotele, ut aiunt, hęc verba: quę cum verbo
est, verum aut falsum efficit orationem; per quas particulas excludunt
a ratione nominis adverbia, et omnia syncathegorica, quę per se sola nequeunt esse subiectum, aut praedicatum propositionis.

Fateor ingenue, hanc definitionem potius Aristotelis autoritate, quam ratione solida fulciri. Nisi Aristotelem, ut Philosophię duces reputaremur, aliam a nobis tradere tradere definitionem, illius vexilla sequimur, hanc tradimus, et explicamus, ut ab illius interpretibus exponitur. PP. Hurtado, et PP. Arriaga in hac re Stagiritę autoritatem parvi pendent; quod afferre non possunt, ut verbis infinitivus, et casus obliqui a ratione nominis excludantur. Quod circa uterque ita nomen definit; nomen est vox declinata per casus. Ad 1.um respicienda, quod non spectat ad Aristotelis mentem, cuius autoritas in re adeo levi non est spernenda.

Obiiciunt 1.o adversarii: In nominis definitione consulere debemus Grammaticos, et alios latinę peritos; sed secundum hos nomen est vox declinata per casus. Ergo ita definiendum. Resp. distinctione maioris: si volumus definire nomen grammaticaliter, concedo; si Dialectice, nego. Potius Aristotelem, cuius Dialectici signa sequimur.

Obiiciunt 2.o: plura dantur nomina, quę significant tempus: ergo inepte dicitur nomen significare sine tempore; probatur antecedens, quia hę voces, prandium, cena, dies, annus significant tempus: ergo. Resp. concesso antecedente, negando consequentiam. Aliud est significare tempus, aliud est connotare tempus, aliud significare cum tempore. Hę voces, dies, nox, mensis, annus, significant tempus, quia ad illud significandum sunt impositę: hę vero prandium, cena connotant tempus,

q denotant actiones, quæ in tempore determinato exercetur, ac proinde talis temporis memoriam excitant; hæ autem, amo, curro, scribo, significant cum tempore, quia significant actiones fieri, faciendas esse, vel factas fuisse in temporis differentia. Nomine 2a rationes nominis significare tempus, aut connotare tempus; sed non significare cum tempore, quia hoc est proprium verbi, et ideo dixit Aristoteles, ut nomen significet sine tempore.

Obiiciunt 3o: hæ voces: Proconsul, artefactus sunt nomina; sed hæ voces habent partes, quæ separatæ significant: ergo in definitione superfluit illa particula, cuius nulla pars separata significat. Desudant in huius argumenti Stagiritæ interpretes. Ad hunc enim Respondeo distinctione maioris; sunt nomina grammaticaliter, concedo; dialectice, nego. Nec alia ratio est, quam quod Aristoteles noluerit esse nomina in Philosophia hasce voces, quarum partes separatæ significant. Respondeo 2o distinguendo aliter maiorem: sunt nomina ratione unius partis, concedo; ratione utriusque, nego. Equidem hæ voces proconsul, artefactus, et similes, possunt dialectice dici nomina, non quia sunt nomina dialectica, ut iacent, sed quia claudunt partes, quæ sunt nomen dialecticum. Vox Proconsul claudit vocem consul, vox artefactus claudit vocem factus, quæ sunt nomina in Aristotelis opinione: ingenim non sunt nomina pro cum non sit casus rectus; nec arte cum sit casus obliquus.

Obiiciunt 4: casus obliquus potest esse subiectum propositionis: ergo est nomen: probatur antecedens, quia in hac, videt animal meas virgines, virginis est subiectum. Respondeo cum divo Thoma negando antecedens: ad probationem respondeo etiam antecedens, subiectum illius propositionis est vox aedium, quæ subintelligitur. Unde sensus est, aedium vices tenet animal meum, sicut etiam in his: Blictiri est sonus, studere est proficuum: in prima enim subintelligitur vox, in 2a vero studere sumitur pro noe. Larum significatur sic; vox Blictiri studiumque est proficuum.

Obiiciunt 5º: adiectiva possunt eē extremum in ppne: ḡº sunt nomen: pr, q̄ in hac ꝯ9 Petrus ē albus, lȝ albus ē adiectivus, et tn̄ ē praedm ppnis; si vº explicetr hoc modo: Petrus ē habens albedinem, iam participium habens erit praedm, ac proinde n̄ debet excludi à ratione nois. Rētr negando ant; in acceptione Diala, nec adiectivum ē nomen, q̄ qn̄ ē praedm ppnis, ibi n̄ intelligitr aliud noen substantivum: nec participium, q̄ signat cum tempore: s. as illius ppnis ē: Petrus ē ens habens albedinem: in qua lȝ ens ē praedm, n̄ vº lȝ habens, aut lȝ albedinem.

Caput 2.m

Definitr verbum ad Aristotelis mentem

Aristoteles lib. 1º Perihiermenias c. 3 verbum ita definit: ē vox significativa ad placitum cum tempore, cuius nulla pars separata signat finita, et recta, et ē eorum quę de altero dicuntr nota. prima verba vox significativa ad placitum tn̄ genus: reliquum diffro: ut intimius calleatr singillatim et ponenda.

Verbum dicitr vox significativa ad placitum p quas particulas excluduntr à ratione verbi voces n̄ significativę, ut Blictiri, et naliter significativę, ut voces aialium: imo et ꝯceptus mentales. Deinde dicitr cum tempore, q̄ pprium ē verbi signare cum tempore, seu signare tempus, aut connotare tempus, ut sª [?] dicebam, q̄ hęc duo etiam noi ꝯpetunt. Per lȝ cuius nulla pars separata signat, hę voces, prę curro, circumvenio

compono, et siles ablute, et ut iacent in iis verba Dialé loquendo, secus grammaticaliter: N dic ee verba 1.m unas ptes, n vo 1.m quantlibet vg præcurro n é verbus Dialecticus, 2.m partes ptes; d. io 1.m ultimas curro. Per 3.y finita ablegantr á raone verbi hæ voces n curro, n amo, si parta n sumitr infinitanter, q verba debent ee finita, n infinita, hoc é debent signare actiones detratas, quas verbus exprimit, n q alias indetratas, ut hæc Petrus n amat, quæ (sumpta parta non infinitanter) sic exponitr: Petrus alias actiones exercet distinctas ab actione amandi: in qua potius infinitatr pratus inclusus in verbo, seu verbi raone prati, quas ipsus verbus, quá verbus é, xa ea quæ de infinatione copulæ dixi De 12 capite primo.

Parta recta excludit á raone verbi præterita, et futura, et io denotat tempora modi præsentis, sive indicativi ee verbus: sit n in noe recto dicitr 1.us casus, et reliqui vocantr casus nois: ita silitr in verbo 1.us modus dicitr rectus reliqui vocantr casus recti: rao é q verba præteriti, et futuri, eatenus possunt ee verba, quatenus explicari valent p ppnes, quas de inee appellant in qs clauditr verbus præsentis temporis: liquet in hoc curreboa in foro, quæ vera erit si in aliquo tempore verus fuit dicere: curro in foro: silitr hæc: disputabo de Diala vera erit, si in aliquo tempore verus fuerit dicere: disputo de Diala.

Vltimæ partæ denotant potissimus munus verbi, q d é signare identes obtivas prati, cus subto, et quis n st verbus signet, et in se habeat inclusas pratus ppnis, ut in hac Petrus disputat, hoc é Petrus é disputans, q d p accidens é raoni verbi, cuius officius ise

é signare identitates inter subtum, et praedum V.g. Paulus é existens:

raoé, q quá signat praecise identitates n signat praedas ppbris; alitr, quia é copula verbalis esset extremum unitum, y copulatum qd é falsissimus.

Dices: dantr ppnes, in qq verbum n signat cum tempore: e id proprius verbi: pbatr ans, q in his Deus é ens a se, homo é aial racionale, verbum n signat cum tempore, ts ni naris, et aeternae veritatis; et ideo absolvi dicuntr á tempore; sd absolvi á tempore, é signare sine tempore, q signare cum tempore, et absolvi á tempore n opposita: eo.

Retr negando ans: ad illius probasnes nego ans; eq, et tibes ppnes naris dicuntr absolvi á tempore, q in quavis temporis diffra praedum cvenit subto; et verbum est signat narias conexiones intr illa extrema in quovis tempore, qd potius é signare cum pluribus temporis diffris, quam signare sine tempore secus evenit in ppne contingenti in qua verbum signat unas temporis diffras sub qua praedas cvenit subto: hec ppsitio V.g. Petrus legit vera é si hodie legit Petrus: et falsa si hodie n legit, aps is mane legat.

Caput 3m

de horatione vocali, et eius divisionibus p Aris placitum.

Hurtado, et Arriaga ita horationes definiunt: é vox significativa, constans noe, et verbo in vicem cgruentibus: impugnatr;

q. e. defio grammaticalis or[ati]o[n]is Diala; 2o, q. hęc defio: a[n]i[m]al ratio-

nale e oratio Dia[ectic]a loquendo, et tr[ansi]r[e] n[on] qstat verbo; igitur

cum Stagirita 1o Perihier. c. 4 ita definimus orationem, e vox sig-

nativa ad placitum, cuius aliqua pars idem signat separata,

ac Iuncta. Parte vox signativa ad placitum ss genus: reliq-

ue ss diffra. Vnde hęc ss orationes Diale: a[n]i[m]al raonale; ho-

mo albus. Vbi notabis satis ee, q. el una pars orationis idem

signet separata, atq. Iuncta: n[on] v[er]o requiritur, q. utraq. id

habeat; ut in hac o[mn]is homo. Per accidens v[er]o erit raoni co[mmun]i

orationis, q. d. utraq. pars idem separata, atq. Iuncta signet.

Disecatur

oratio in perfectam, et in imperfectam: perfecta e, quę facit per-

fectum s[ens]um v.g. audi Dialam; Vtinam ver appropinquaret: im-

perfecta e, quę n[on] facit perfectum s[ens]um v.g. homo albus; si Sol

nasceretur. His n[on] auditis sus pensus manet auditor, q. illę

voces n[on] explicant perfectam sententiam; sed truncatam; et ad-

huc auditor spectat aliqd ad perfectum s[ens]um. Perfecta subdi-

viditur in enuntiativam, et n[on] enuntiativam: enuntiativa e p[ro]p[ositi]o

de qua tractus hic liber; n[on] enuntiativa e, quę licet faciat

perfectum s[ens]um, nec affirmat, nec negat: Exempli causa, Da Pau-

peri elemosinam; Lege Aristotelem.

Dices 1o: defio orationis

in co[mmun]i qvenit tro[mino] qplexo: q[uo]d n[on] e recta, siquidem qvenit tro[mino] qplexo,

qui n[on] e oratio. Rńtur, Icesso anti negando co[nsequenti]am. Ratio ora-

tionis in coi e rao superior s[ub]tu tri qplexi, qui e rao inferior

s[ub]tu orationis in coi. Vnde o[mn]is trus qplexus e oratio, n[on] v[er]o

o[mn]is oratio e trus qplexus. Da, q. hęc e oratio perfecta, vti-

nam nasceretur Sol, et hęc oratio enuntiativa Pq e a[n]i[m]al raonale

n̄ t^m ss tri ꝯplexi, q̄a nequeunt ēē extremaſ ꝑpōnis. Atī n̄ offi-

cit, qđ in hac ꝑpōne: Petrus ē aial rationale ē ꝑpōtio enuntia-

tiva, lȳ Petrus ē aial rationale sit f^m se ꝑpōtio; q̄a hic n̄ aff-

ertr, ut ꝑpōtio' ē ut sub mate, sive sotivus: ibi n̄ intelli-

gitr sūctus fr̄ale, nempe hęc ꝑpōtio.

Dices 2º: oratio imper-

fecta, et trus ꝯplexus ss idē: g^o saltē trus ꝯplexus ꝯvertetr

cū oratione imperfecta: ans ꝑr, q̄ ōis oratio imperfec-

ta ē trus ꝯplexus, et eꝯ^a. Respondetr distīctione antis:

oratio imperfecta, et trus ꝯplexus ss idē: f^m m̄alē, omitto,

f^m fr̄ale; nego. Aliud ē, qđ id qđ ē trus ꝯplexus sit etiā

oratio imperfecta, et eꝯ^a, et hoc n̄ negamus: aliud, qđ rao

fr̄alis propter quā ~~trus ꝯplexus ē trus ꝯplexus~~, hoc oratio imp-

erfecta ē oratio imperfecta, sit rao fr̄alis propter quā trus

ꝯplexus ē trus ꝯplexus, et hoc negamus. Per accidens ē, qđ

una entitas easdē denoatiōnes sortiatr.

Dices 3º: ratio fr̄alis

tri ꝯplexi, et rao fr̄alis orationis imperfectę ꝯveniuntr:

g^o idē ss etiā f^m fr̄ale: ꝑr ans; q̄a idē dicit una, ac al-

tera. Retr negando ans; ad illius probnē nego etiā

ans. Cęterū rao tri ꝯplexi ꝑlus dicit, quā rao oratio-

nis imperfectę; unde discident tanquā includens, et

inclusū; ꝑr; q̄a ratio orationis imperfectę, dicit tan-

tū hęc duo, n̄ ēē orationē perfectā, et habere ꝑtes sig-

nantes: ratio tri ꝯplexi prętr hęc duo addit posse ēē

extremā ꝑpōnis; idcirco ratio tri ꝯplexi claudit ra-

tionē orationis imperfectę, qđ qđ non nulli RR^s procla-

mitent.

Dices 4: si terminus complexus claudit rationes orationis imperfectae; debet etiam claudere rationes orationis in communi; sed claudit rationes orationis, ut sic; Probatur maioris illatio; quia id quod claudit inferius, claudit etiam rationes eorum contractas a tali inferiori; Unde homo claudit animal; et quia claudit animal claudit rationes substantiae, et entis; quas animal contrahit, alias non clauderet homo omne id quod est animal. Ex quo ulterius progredior; sed rationi communi orationis non repugnat esse orationes perfectas, nec esse propositiones: ergo nec termino complexo repugnabit.

Probatur consequentia, quia gradus, quod non repugnat rationi communi etiam non debet repugnare inferiori talis rationis communis. Respondetur concedendo totum primum syllogismum, et probationes maioris. Deinde concedo minorem denuo assumptam; et nego consequentiam; ad huius probationem distinguo antecedens: etiam non debet repugnare inferiori, si hoc non addit differentiam repugnantem illi gradui; concedo; si addit differentiam repugnantem; nego. Etenim homo claudit rationes communes animalis, cui non repugnat esse equum, et tamen esse equum repugnat homini; non claudit illas rationes communes animalis; sed quia addit differentiam rationalis, cui repugnat esse equum. Itaque ratione differentiae superadditae potest repugnare inferiori gradus, sed rationi communi non repugnat. Similiter in termino complexo evenit, cui ratione suae differentiae repugnat esse propositiones, et esse orationes perfectas, non ratione orationis, ut sic, quas contrahit.

Dices 5°. quod repugnat termino in communi debet repugnare termino complexo; sed termino in communi repugnat esse orationes: ergo et termino complexo; probatur maior, quia terminus in communi est ratio superior, et terminus complexus est ratio inferior; sed quod repugnat superiori repugnat inferiori: ergo. Respondetur concessa maiori distinguendo minorem; sed termino in communi repugnat esse orationes

perfectas; concedo; de orationes imperfectas; nego.

Instas: ratio

cois tri n subalternatur rationi coi orationis: nec ratio cois ora-
tionis subalternatur rationi coi tri: ergo n possunt contrahi per tres
complexus: probatur cona; quia per easdem differentias n possunt contrahi duae
rationes inter se n subalternatae: ergo. Respondetur concesso anti; nega-
ndo conam; ad cuius probationes distinguo ans: per easdem
differentias n possunt contrahi duae rationes coes inter se n subalter-
natae, si subalternantur alteri rationi superiori, quas talis diffe-
rentia contrahit, nego; si n subalternantur; concedo. Ratio cois ora-
tionis, et ratio cois tri inter se n sunt subalternatae; ast ambae subal-
ternantur rationi coi signi, quae superior est, et quas contrahit
terus complexus, qui proinde sub diversa ratione, utramque rationes,
et orationis, et tri participat.

Adversus propositiones contradictorias de numero plurali aliquot arguta ab adversariis opponuntur

Primum sit: hae propositiones omnes homines currunt; aliqui homines n cur-
runt, possunt sit esse falsae: ergo contradictoriae sit falsae; probatur ans, quia
si solo existant quatuor homines, et ex illis tres currant, et unus
tantum n currat, falsum est, quod omnes currant, et falsum, quod aliq-
ui n currant. Respondetur negando ans: ad probationes
respondeo in casu posito; primam propositionem esse falsam, et secundam
esse veram; ratio est, quia si unus tantum n currat, falsum est, quod

omes currant, sive, qd quælibet collectio hoīs currat, et verum ē qd aliqui n̄ currant, sive qd aliqua collectio n̄ currat: patet, q̄ qui n̄ currit cū aliquo ex illis qui currunt, facit collectionē, de qua vere dicitr aliqua collectio n̄ currit.

Secundum sit: si solum existat unus homo, et ipse currat ambæ ppōnes sūt falsæ: pᵒ: pa antis illatio; q̄ 1ª ē affirmativa de subto n̄ supponente; ac proinde falsa, sicut ista: Antichristus disputat; 2ª etiā ē falsa; q̄ n̄ dantr aliqui hoēs, de qq verificetr, qd n̄ currant: Retr negando illationes, ad probationes dic; in dicta hypotesi primam ppōnem ēē falsam, et 2m ēē veram; pa, q̄ 2a ē negativa de subto n̄ supponente; ois autem ppōtio negativa de subto n̄ supponente ē vera, (secus affirmativa, et ideo 1a ppōtio ē falsa) ut sūt hę; Antichristus n̄ currit; Chymæra n̄ disputat: ergo et ista erit vera in prædicta hypotesi: aliqui hoēs n̄ currunt, sive aliqua collectio hoīs n̄ currit.

Tertium sit: in prædicta hypotesi erit vera hęc: aliqui hoēs n̄ currunt; & ex veritate huius infertr, infertr vera hęc: aliquis homo n̄ currit, q̄ ē legitima ista arguatio: aliqua collectio n̄ currit; ergo aliqua pars collectionis n̄ currit, quę arguatio æquivalet huic: aliqui n̄ currunt: ergo aliquis n̄ currit: ergo ex dicta hypotesi inferuntr duæ contradictoriæ simul veræ probatr cōa; q̄ in dicta hypotesi ē vera hęc; ois homo currit; q̄ verum ē, qd ois homo currit, cū nullus sit, qui n̄ currat, et homo, qui ē currat: ergo inferuntr veræ hę contradictoriæ: ois homo currit; aliquis homo n̄ currit.

Respondetr concedendo maiorem distinguendo minorem; & infertr vera hęc, aliquis homo divisive sumptus n̄ currit; nego; aliquis homo simul

cum alio; n currit; Concedo. Et enim in facta suppositione ē vera haec: aliqui homines n currunt; sed ex hac n infertur absolute ista ppositio aliquis homo n currit; sed ista aliquis homo simul cum alio currit, quae vera ē, sicut ē vera illa ex qua infertur; ratio ē, q haec ppositio aliqui homines n currunt idem ē, ac ista; aliqua collectio hominum n currit. Ex hac autem so infertur dari homines, qui faciant collectionem cum alio, qd verum ē, n autem infertur, qd aliquis divisive n detur. Ergo; omnis homo currit, aliquis homo simul cum alio n currit n sunt contrariae; sed subcontrariae, cum simul sint verae: idem evenit in his simul veris: Paulus disputat, Paulus simul cum alio n disputat, in hypotesi, qd Paulus tantum sit, et ipse disputet.

Deinde respondeo duas illas argutiones n ēē equivalentes, q ut sic aequivaleant, debet inferri in 2a sic: aliquis homo n cum alio n currit, qd aequivalet ei argutionis contrari. Demum falsum etiam ē, qd ex hac omnes homines currunt inferatur ista omnis homo currit, nam so infertur haec, quaelibet collectio hominum currit, et ideo ē falsa in dicta hypotesi, q unus tantum ē homo, et ipse currit n n dantur collectiones, quae currant, ac proinde nequit cum veritate dici: quaelibet collectio currit, quo evanescit argutionis, quae fallaci dumtaxat equivocatione nitebatur de 19 de Invertione, et q ininpollentia ppositionis simplicis contrariae absolutae.

Contra divisiones.

Quaeres; singula membra dividentia, ut talia debent minus late patere, quam divisum: unde haec n ē recta, animal aliud ē sensibile, aliud rationale; q sensibile aeque late

patet, quam animal, cum idem utraque ex parte [?]. Dices: haec est recta divisio: hominis alia pars est animal, et alia rationale; sed animal minus quam homo continet, et magis late patet, quam homo, quia animal extenditur ad omnia animalia: ergo.

Resp. concessa maiori distinctione minoris; sed animal plus continet, quam homo, ut est pars actualis illius, nego; ut est totum potentiale ipsius illius, concedo. Si animal attendatur ut ratio superior illa, hominis plus dicit, quam ipse homo. Si attendatur ut pars actualis, hominis minus dicit, quam homo, quia homo praeter animal dicit rationale. Ergo dicta divisio sive sectio non est potentialis, sed actualis, et qui defin. est in se re membrum dividens, non quia est membrum dividens, sed sub alia ratione plus contineat, quam divisum.

Sit 2a regula unum membrum dividens, quatenus tale est, non debet in altero includi. Hoc vitio laborat ista divisio, animal aliud est irrationale, aliud rugibile, quia rugibile includitur in irrationali. Similiter sceleri deturpatur ista: hominis alia pars corpus, alia caput. Dices: modus sciendi tripartitur, in definitiones, divisiones, et argumentationes; sed argumentatio includit definitiones, et divisiones: ergo unum membrum divisionis potest in altero includi. Minor probatur in hac argumentatione; omnis homo est animal rationale; sed Petrus est homo: ergo Petrus est animal rationale; in maiori praemissa reperitur hominis definitio.

Respondetur concessa maiori distinctione minoris; sed argumentatio claudit definitiones, et divisiones, quatenus totum actuale est, concedo; quatenus totum potentiale, nego. Divisio modi sciendi in definitiones, divisiones, et argumentationes, non est actualis, sed potentia-

tialis; id circo poterit arguatio, ut totum actuale illas claudere; sed hoc nullum est inveniens, quia deffio, et divisio sunt modi sciendi in eis, ut sunt partes potentiales, et sub hac ratione non sunt partes arguationis; sed quam sunt partes actuales. Unde deffio, et divisio, ut sunt membra dividentia, non includuntur in argumentatione; sed sub alia ratione, quod non est inveniens.

Huius finis operis.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Tractatus secundus de ente rationis.

Propria sedes huius tractatus in libris metafisicis, ita ut eximius Doctor Pr Franciscus Suares dixerit errorem ee Dialecticus agere de natura entis raonis in loga; verum qdqd sit de hoc, de ente raonis hic agendum nobis, ut ad communes[?] viasiuniorum nostra commentariola adornemus.

Disputatiola de essentia, et natura entis raonis xa varias sententias.

Caput im varię entis raonis usurpationes.

Tripliciter, solet usurpari noen hoc ens raonis à Metafisicis, et lgicis: subiective, effective, et obtive: ens raonis effective dicit id qd quovis modo ab intru producit, sive mediate, sive immediate id eveniat, ut actus intrus, qui producunt ab intru, et qui quatus ab illo producunt, dicunt entia raonis effective. Ens raonis subiective dicunt ea omnia, quę in intru recipiunt, seu intrui adhęrent; ut ipsi actus intrus habitus intellectiui &c. Ens raonis obtive ē id, cuius totum suum ēē ē ēē obtive in intru: itaqꝫ ad hoc, ut det proprie ens raonis debet aliqua entitas assignari, quę nullum habeat ēē pręt hoc, qd ē cognosci: si enim aliud ēē habet pręt cognosci, iam nequaquam talis entitas, ens raonis obtivum debet nuncupari.

Pręt usurpationes relatas entis raonis alia dat illius usurpatio, quę ē quęlibet denominatio extrinseca proveniens ob actibus intrus

quirmodus dicendi familiarissimus est Tomistis, licet illorum aliqui prætius iam loquuti sint, ita ut affirmarint, solas denominationes cognitiæ ens rationis obiectivum; tamen quidquid sit de his usurpationibus solum præsens disputatio procedit de illo ente rationis, quod non habet in se aliud esse nisi cognosci; investigare autem, et inquirere quodnam obiectum illud sit, quod non habet aliud esse, nisi præcise cognosci hoc opus hic labore.

Caput 2m referuntur sententiæ.

Prima sententia asserit essentiam entis rationis obiectivi consistere in quodam concreto resultante ex obiecto reali, et cognitione; sed impugnatur meo quidem iudicio evidenter: quoniam ens rationis obiectivum est illud, quod non habet aliud esse, nisi cognosci; seu esse obiectum intrinsecus; sed ens reale habet suum esse distinctum ab eo, quod est esse solum obiectum intrinsecus: ergo ens reale nequit esse ens rationis: probatur minor: quoniam imago Cæsaris etiam si non cognoscatur existit vere, et proprie, per accidens erit illi est quod cognoscatur: ergo etc. Confirmatur; quoniam vel illud concretum, sumitur secundum omnes suas partes divisive, vel secundum omnes collective; sed quocumque modo sumatur est concretum verum, et reale, quod habet, ut tale aliud esse propter hoc, quod est cognosci: ergo in tali concreto consistere nequit entis rationis essentia.

Secunda sententia ponit essentiam entis rationis in obiecto impossibili, et cognitione; sed taliter ut, quod concretum, quod constituatur per cognitionem; ut velit, quod cognitio taliter sit de quidditate entis rationis, ut vera sit propositio hæc; ens rationis est obiectum impossibile, et cognitio: eo modo, quod diximus de hoc: homo est materia, et forma substantialis rationalis unitæ inter se: facilius, quam prima: reiicit hæc secunda sententia: quoniam sic verum est

dicere, qd ens raonis e obtivi impole, et cognio; cuius cognio habeat uerum, et reale ee praeter hoc, qd e cognosci nequit dici, qd tale concretum sit ens raonis.

Sed dicunt huius sententiae patroni, qd quuis cognio habeat ee praeter cognosci totum concretum non habet ee aliud praeter cognosci, sed contra: quoniam aliud ee praeter cognosci, qd habet cognio e pratum uerum, et reale, et pratum uerum, et reale debet tribuere suas denominationes concreto, et concretisece, et denominatiue dici potest, qd totum illud concretum sit reale: sicut potest dici de hoc, qd corporeus sit, eo qd una pars sit corporea: et qd sit spiritualis, eo qd una pars sit spiritualis (dico potest dici spiritualis loquendo in meo, et aliorum sententia, qui affirant, qd ad raones spiritus non ingreditur pratum aliqd negatiuum tanquam constitutiuum) si qd de toto hoc denominatiue potest dici, qd sit corporeum, et spiritualis, cur non poterit dici de illo concreto constante ex una parte reali, qd sit reale: si potest dici denominatiue ens reale sequitur iam habere aliud ee praeter hoc, qd e ee obtiue in intru, seu ee ens raonis, videlicet habet ee ens reale denominatiue.

Tertia sententia affirmat ee ens raonis quandam entitates metaphoricas, et pullulantes ex obtis ueris, et realibus, et appellant tales entitates metaphoricas sui dolatores: quoniam dicunt erant non ee ens reale neqe impole, cum non constet ex ee, et non ee, neqe etiam ee negatiuam entitatem, cum neqe priuatio, neqe negatio, aut ipsa nihileitas sit. Veram rogo patronos istos huius metaphoricae entitatis: quis nam illam produxit, et fecit, qd ee obtum in intru? si aliquis illam produxit in intru: qui iam habet ee uerum, et reale, et non potest

ēē ens rāānis. Sine modo illas produxit, quis dedit illi illud ēē, qđ habet qualecumq; illud sit? dicunt intrus: contra; q intrus non dat enti raonis aliud ēē prǣt cognoscere illud: si enim aliud ēē daret, iam ens raonis aliud ēē haberet prǣt cognosci: cum ergo verum sit, qđ intrus non det illi entitati metaphoricǣ aliud ēē prǣt cognoscere illam; unde habuit illa illud ēē, qualecumq; illud sit? quoniam intrus tetendit ad cognoscendum illud ēē illius entitatis: ergo prǣsupponebat ēē in tali entitate, ut intrus postea illi tribueret cognoscere illam.

Quarta sententia ingeniosi cujusdam; sed parum Sensis in pulvere dialectico recentis docuit, qđ essentia entis raonis consistebat adǣquate in sola cogne; sed quis non videat, qđ cognitio vere, et proprie ens reale, et qđ habeat aliud ēē prǣt hoc, qđ cognosci?

Quinta sententia, quǣ fuit inter nostros Magistros Provinciǣ Castellanǣ, asserit ens raonis consistere in obto impoli taliter cogne constructo, ut affirment, qđ independenter à cogne, nequeat dari impole aliqđ; et semper negans suppositum, qđ possit dari, aut intelligi impole aliqđ, qui n sit impole cognitum, seu impole cum cogne, sententia s[..] quae in nostram inuexit Provintiam quidem [..]r; sed cum illo à scholis alienata.

Contra illam sic arguor: si impole solum dat in intru: ergo independenter ab intru erit poli alius Deus: probo cons: q independenter ab intru non datur aliqđ impole in tali sententia: ergo sequitur ex tali sententia, qđ independenter ab intru sit alius Deus posibilis, qđ quo maius absurdum, et delirium.

Sexta sententia affirmat, qd ens raonis consistit in concreto denominativo, asserit qz qd denominatio entis raonis constituit p obtus impole, et p cognem; cęterum id, qd ens raonis ē solummodo obtum impole; sed quis non videat, qd obtum impole habeat aliud ēē prętr id, qd ē cognosci: ēē enim impole dicit in se repugnantiam, et contradictionem, quę qui dem repugnantia, et contradictio clare constat, qd sint aliqd aliud distinctum ab eo, qd ē posse cognosci: posse enim cognosci abstrahit à repugnantia, vel non repugnantia: Cęterum obtum aliqd percipiat sufficit, qd possit cognosci; neqz recurrendum ē ad extrinsecam denominationem: quoniam extrinseca ista denominatio, etiam ē actus intrus, qui quidem realis entitas ē, et habet aliud ēē pret hoc, qd ē cognosci, itaqz si obtum impole tantum sit ens raonis, iam habet aliud ēē prętr hoc, qd ē cognosci; si autem denominatio extrinseca sit, cum hęc addat cognem veram et realem, inde ē qd dicere teneamur, qd ens raonis, ut ab his DDs constituit, habeat aliud ēē prętr hoc, qd ē ēē obtive in intu, consequenter qz nequit ēē ens raonis obtivum in sua propria et rigorosa acceptione. Alia argumenta contra prędictas sententias educent, dum nostram stabiliamus.

Caput 3m ante nostram sententiam aliqua prę mittuntur.

Ex iis, quę diximus in summulis magna luce nostra recipiet acceptio, in illis enim semel, et iterum statuimus, posse dari aliquem terminum significantem quin det tale significatum: exemplum sit in vocibus quę pro-

proferunt ab psittaco, quæ signant actus intrus; licet tales actus in psittaco non dent; nec non in scientia diuina, qua cognit Deus Creaturas oles posibiles: et casu, quo istæ non darent oles: nihilominus scientia diuina de illis non deficeret à Deo: etenim adhuc manerent Creaturæ in eē obti diuinæ scientiæ; hoc ē maneret actus scientiæ: quoniam ut diximus D. logicæ obtum in eē obti nihil aliud ē, quam cognio, seu quilibet actus obtum constituens in actu secundo.

Similiter in illis sultarum locis allegatis diximus, qd ad cognendum id qd absens ē, aut nunquam vidimus, vel qd sensibus corporeis percipi non valet, semper utimur alienis speciebus, qa efformamus aliqua idola, seu spectra, ut quam plurimi coīt appellant, quæ quidem idola inuestigare qd sint semper non facile mihi fuit: et quos uis plurimos hac super re consuluisse doctos uiros à primis meæ Philosophiæ incunabulis, nunquam mea sedata fuit mens.

Aliqui enim dicunt, qd idola illa, quæ efformamus, quando concipimus Deum, Angelum, animam rationalem, spatium imaginarium &c. ē species obtorum, quæ proponunt intrui, et producunt à phantasia; sed præter quam qd distiocrem hanc phantatiæ, et intrus iudico non ēe ad rem in meæ sententia, et cōi iam hac tempestate philosophandi modo, qui negat potias realit distinctas ab anima contra ueterrimam Atomistarum sententiam ipsiam penitus euanescunt, et solum illas ponit formalit, seu intentionem distinctas: censeo non posse ēe species obtorum id qd proponit intrui.

Ratio ē: qm munus talium specierum solum ē adiuuare potiam, ut possit elicere actum, non uero ē munus talium specierum poni, et collocari loco ob-

obiectum, ut repraesentent: hoc satis probabiliter: imo et clare potest cognosci ex obiecto potentiae visivae; paries v. g. immittit potentiae visivae species quasdam sui, ut sic adiuta potentia possit erumpere in actu visionis: quod si dixisses, quod potentia visiva faciebat actum visionis non cum speciebus tanquam concausa; sed cum speciebus tanquam cum obiecto, sequeretur, quod duos videres parietes; vel quasi parietes: primum enim videres parietem unum, seu quasi parietem in specie immissa a pariete: secundum videres alterum parietem, scilicet ipsum parietem verum, et realem.

Sed casu quo tale idolum esset species aliqua non posset esse ens rationis obiectivum: quoniam cum de ratione entis rationis obiectivi sit, non haberet aliud esse praeter cognosci, et species illa cum sit producta a phantasia, vel ab obiecto habeat suum esse reale, sequitur habere aliud esse praeter cognosci, et consequenter non esse ens rationis obiectivum: sed de hoc tali esse utrum appellandum sit ens rationis obiectivum latius inferius agemus; nunc iteratum pergo ad id quod revera non possit esse id quod cognoscit intus species aliqua ab obiecto producta; ergo illud idolum, quod cognoscit intus, scilicet in benissime pulcherrimus ad cognitionem Angeli nequit esse species, cum videat species, ut diximus, quod est tale idolum.

Deinde quando dico Deus est Pater: Filius est Spiritus sanctus: dico maximam, et ineffabilem veritatem, tunc sic: si actus verus est, ita quotientia lia dico rogo cum quonam obiecto conformatur; cum ipso Deo, ut est in se suis tribus divinis personis; vel cum illo idolo illius venerabilis senis, iuvenis elegantis formae, et placidissimae illius speciei columbae?: quoniam talis actus, ut sit verus, debet conformari cum suo obiecto: et cum Deus in se sit revera Pater

Filius, et spiritus sanctus debet actus conformari cum illis tribus
ut sunt in se; alit non erit actus conformis, et verus; sed diffor-
mis, et falsus; sed talis actus non conformat cum Deo, ut ē in se:
quoniam senes, iuvenis, et Columba non ē Deus: de decent
erit omnia hęc tantam maiestatem, et gloriam essentialem; quo
igit pacto conformari debet actus iste cum suo obto, ut sit ve-
rus, et vere dicamus, nos cognoscere Deum ipsum secundum id qd
vere, et proprie in se habet, videlicet secundum qd ē Pater, Fi-
lius, et Spiritus sanctus?

Propt hęc, et similia iudico,
qd talia obta spreta, seu idola nihil aliud sunt, quam ipsi actus
intrus, qui cum sint representationes quędam, sive expressiones ob-
torum, ut pote tales ita exprimant obta, ut appareant nobis
ēē ipsa obta, cum revera non sint. Hoc satis explicat exem-
plo speculi, qd dum videre talit regrat hoēs videntes, ut duo
hoēs appareant, cum revera dumtaxat unicus homo sit, et spe-
culum nihil aliud agat, nisi representare hoēm; sic simi-
lit actus intrus talit representant iuvenem, senem, aut Co-
lumbam etc., ut iudicet, qd in intrudent omnia hęc, cum re-
vera non dent, sed solum exprimant: quoniam species iam
receptę obtorum, quę vidimus, simul cum intru producunt tal-
es actus, qui revera cum nihil aliud sint, quam actus viden-
tur nobis ēē aliqd aliud distinctum, videlicet illa idola
illum senem, iuvenem, et Columbam etc.

Ista ratione corrigendi
hoīm sensus, et intelligendum ē, qd in speculo non dat homo,
et in aqua non dat sol, sed in cęlo. Sic corrigenda ē nostra ap-
prehentio, et intelligendum ē, qd in intru non dat alia si-
militudo senis, iuvenis Columbę etc. nisi quę se presicentilus

actus, quae ea nomina, ac velut speculum exprimit, et repraesentat: arrisit nobis iam diu doctrina haec, quam postea his diebus satis acute, et docte invenimus defensatam, et stabilitam à Spinola in suo cursu philosophico Tract. logica tota; itaque noster dicendi, et asentiendi modus patrono non caret, et praesertim cum nihil sub sole novum sit, in quo iam alius, et alius non se exercuerint.

Cum igitur hoc verum indiceomus in superioribus notamus, quod dupliciter potest esse aliquis actus verus: 1o modo ita ut conformet cum suo obiecto exprimendo illum, ita ut non sit signatio nuda, sed sit signatio, et expressio obiecti, seu sit signatio expressiva. 2o modo ita ut sit mera signatio, et repraesentatio, seu repraesentatio, et signatio non expressiva, quod simplices modum clarius illustrabit, et percipietis exemplis: speculum non solum signat Petrum ipsum prospicientem; sed etiam exprimit Petrum; ita ut caput, os, sinciput, frontem, nasum etc., quae habet Petrus in speculo, quasi repraesentant. Unde dico, quod speculum non solum signat Petrum; sed, quod etiam Petrum exprimit: et talem modum exprimendi obiectum, appello signationem expressivam: aliter vero signat ramus ante tabernam vinum venale: quoniam quamvis vinum signet, indicet, aut repraesentet; non tamen talis repraesentatio est expressiva: non enim ramus ad instar vini; sicut speculum ad instar Petri: in hac utraque signatione, tam expressiva, quam non expressiva potest reperiri falsitas, ut si non daretur vinum venale, et nihilominus ramus esset supra fores indicans, et denotans id, quod non dabatur: et similiter daretur falsitas in speculo, si revera repraesentaret id quod non dabat in Petro.

Haud aliter potest dari falsitas, aut difformitas; veritas, seu conformitas actus cum suo obiecto: quoniam utraque hanc con=

conformitates, aut difformitates in se potest habere: et primo video Petrum currentem, et dum hoc cognosco dico Petrus currit; qui quidem actus conformatur cum Petro currente, et tota expressio, quam habet actus, tota illa viva expressio est obiecti: unde talis actus intellectualis, qui dicit Petrus currit conformatur cum Petro currente, tanquam speculum cum Petro prospiciente illum: quae est significatio expressiva; at vero actus iste, quo dico Deus est Pater Filius et spiritus sanctus: non conformatur cum suo obiecto per significationes expressivas, sed per nudas significationes, eo modo, quo ramus ante tabernas conformatur per solas indicationes cum vino venali, quod est iam obiectum, si parva licet componere magnis.

Hinc aperte constat, quod tota illa idola, quae fabricat intellectus, nihil aliud sint, quam actus intellectus significantis obiecta, quae per illos volumus significare: ut quando dico Deus Pater, senex ille venerabilis non est aliquid distinctum ab actu intellectus, sed est ipse actus intellectus, qui significat Deum Patrem; sicut ventorum index signat auram; itaque semper in hac materia firmi debemus esse, quod tota illa idola nihil aliud sint, quam actus intellectus, qui utpote tales sunt quaedam imagines, seu quasi imagines, aut specula obiectorum.

Sed hinc inferes [illegible]: ergo iam quilibet actus qui facit idolum illud, seu est repraesentatio expressiva obiecti absentis, est actus reflexus, hoc est, est actus seipsum prospiciens, et habens seipsum pro obiecto: probatur consequentia: quia per nos illud idolum nihil aliud est, quam actus intellectus: sed illud idolum prospicitur ab actu, ut per se patet: ergo actus seipsum videt, et prospicit; sed quando actus aliquis seipsum videt, et prospicit, est actus reflexus: ergo omnis actus fabricans idolum est reflexus.

Respondeo, omittendo, quod talis actus sit reflexus de quo in libris de anima

satis agemus, inquiremus q utrum actus intrus prospiciat obtum, necne? certum enim mihi e, qd actus non prospiciat obtum; sed intus e, qd prospicit ~~medio~~ medio actu suo à se producto; sed de hac inquam in libris de anima tam tam in propria sede: nunc pergo ad omissionem factam, videlicet, qd actus reflexus sit qd inde.

Dices sequeretur iam, qd obtum adequatum huius actus Deus é Pater non sit Deus Pater; sed sit Deus Pater, et actus ipse: probatur sequela: quoniam id, qd respicit actus, non e solum Deus Pater, sed actus ipse dum se se respicit: ergo sequeretur, qd Deus non esset obtum adequatum talis actus.

Respondeo, qd casu quo admittamus actum illum Deus é Pater, ee reflexum, debemus supponere ex dictis in hac disputatione, qd actus iste Deus é Pater, habet duplices signationes, alias expresivas, et alias meras signationes, seu signationes non expresivas, et consequenter talis actus duplex habet obtum, aliud mere signatum, et aliud signatum, et expresum signatum; mere signatum é Deus ipse Pater in se ipso, qui expresus non é ab actu: licet ab illo signatus sit in hoc sensu dicto Deus Pater é adequatum signatum adequatumq obtum talis actus: quoniam talis actus non supponit suppositione logica pro alio signato, nisi pro Deo Patre: at vero obtum expresum, seu signatum expresum talis actus reflexi é ipse actus reflexus; qui quamvis sit unus considerant, ut duo, sicut animal, rationale, quae licet unum sint à parte rei, tamen considerant, ut duo; itaq actus reflexus, quatus respiciens seipsum é unus, et quatus à seipso respectus é alius: et ut sic é obtum expresum sui ipsius: q sic omnia, quae in se habet exprimit, et significat.

Caput 4m; alia, quę notanda restant insequitur.

Notandum etiam est, quod ut in Metaphysica dicemus, ens possibile quatenus possibile appellatur illud quod si poneretur à parte rei non involveret prata contradictoria, seu, ut alii extris dicunt non repugnabit, seu nullo modo erit simul, et non erit: Vg si alius Mundus, seu alius ordo rerum poneretur à parte rei, utique existeret sicut iste Mundus, et rerum ordo existunt absque aliqua contradictionis implicatione: Econverso vero ens impossibile appellatur illud, quod si produceretur, aut poneretur à parte rei esset, et non esset à parte rei: existeret, et non existeret simul à parte rei: quoniam cum de essentia impossibilis sit constare ex duplici contradictorio prato, eo ipso, quod existeret tale ens, simul non existeret: Vg si alius Deus existeret à parte rei: talis Deus existeret, et non existeret à parte rei: existeret, ut supponimus: non existeret; quoniam cum impossibilis esset talis Deus, secum afferret non solum suam existentiam; sed etiam suam non existentiam; per utramque enim constitueretur à parte rei alius Deus, utpote chymęricus.

Hoc utrumque ens tam mere possibile, quam impossibile conveniunt in hoc, quod est non dari à parte rei: si autem sit nunc verum est dicere, non datur alius Deus à parte rei, et non datur impossibile aliquid à parte rei, etiam est verum dicere; non datur alius Mundus à parte rei; et sicut verum est dicere, quod nunquam dabitur à parte rei aliquid impossibile, ita verum est dicere, quod nunquam dabitur à parte rei alius Mundus: conveniunt etiam impossibile, et possibile, in eo quod essentia utriusque non sit absoluta; sed duntaxat sit conditionata: explicata nimirum per conditionem si, ut si poneretur à parte rei alius Mundus; si poneretur à parte rei aliquid impossibile, ita quod id quod mere possibile, et id quod impossibile est actualiter nihil est, hoc est non est: et solum conditionaliter est: hoc est si

dent, seu si ponant à parte rei: Vnde totus discrimes utriusq consistit in eo qd si id qd è pole ponat à parte rei, ablute erit verus dicere existit à parte rei, at vero id qd impole è, si ponat à parte rei non erit verus absoluté dicere, existit à parte rei: quonias existit, et non existit à parte rei: et talit erit, ut simul non sit: et talit non erit, ut simul sit, destruendo proprias suas essentias, et quidditates.

Cus hoc utrunq impole, et mere pole non sint, sed solus essent, si ponerent, sequit, qd utrunq cognoscamus semper fabricantes illa idola sq prius repetita: sequit etias qd talia entia pole, et impole cognoscant p actus mere signantes illa: non vero p actus eades signantes, et simul exprimentes: quonias cus ea nunquas viderimus in se ipsis, non possumus habere veras species, ut nostri actus egrediant, quasi imagines ipsa obia exprimentes, et declarantes; itaq talia entia quoad hoc, qd è signari ab actibus intus, eodesmodo se habent, ac Deus respectu huius actus intellectualis Deus è Pater: qui solus signat Deus Patres mera signatione: non vero signatione expressiva: quonias non exprimit Deus Patres, ut in se ipso è, seu ad instar Dei Patris in se ipso, sicut imago Pris è ad instar ipsius Pris ipsus non solus significando, quin etias exprimendo.

Sic signant ab actibus intus negationes, et nihileitates p meras signationes; non vero p expretiones suas entitatis. Et qua quis non videat, quas egre locuti fuerunt oes illi, qui huc usq dixerint, qd quando cognoscit nihileitas, negatio privatio &c. dei, seu fingat ens raonis, cus nihil fictus tunc

det; sed solum det ipse actus repraesentans illo modo, quo in lumen aliquarum specierum, quas ex aliis obiectis accepit.

Notandum etiam est cum ingenioso Patre d'Arriaga D. 4 logicae caput 4 p. totum, quod intellectus non potest dare entitatibus, sive possibilibus, impossibilibus, aut negativis, aliud esse praeter cognoscere illas: itaque intellectus nullo modo potest facere impossibilia: si enim intellectus illa facere posset, iam intellectus plus potentiae haberet, quam Deus, qui facere absolute non potest aliquid impossibile; itaque intellectus facere non potest impossibile aliquid; sed solum potest cognoscere impossibilia, et facere, quod id, quod est impossibile sit cognitum, cum antea cognitum non esset.

Unde aperte constat, quod quando intellectus dicit homo est equus, tunc intellectus non facit aliquid impossibile; sed solum cognoscit impossibile illud homo est equus, quod quidem simpliciter est impossibile in se etiamsi cognoscat, vel non cognoscat, sicut alios Mundos possibiles, sive cognoscat, sive non: cognitio enim non addit, vel minuit aliquid in entitate possibili, vel impossibile, sicut paries non desinit esse paries eo quod cognoscatur, vel non cognoscatur. Ex quo colligit, quod omnia omnino impossibilia, quae cognoscit intellectus, ideo dicuntur fieri ab intellectu: quia cognoscuntur ab illo: non quia recipiant aliquid esse praeter esse cognita.

Sed dices esse cognita esse aliquid esse, quod recipit ab intellectu: do tibi hoc in quantum vis fidis; sed dicito mihi: etiamsi habeant esse cognita ab intellectu, non habent aliud esse praeter esse cognita? negabis; sed probabo: quia paries cognitus habet aliud esse praeter esse cognitus: ergo quaelibet entitas aliud etiam habebit esse praeter esse cognita: quia id quod cognos-

cit aliqd, siquidem cognoscit.

Cum igit quelibet entitas, que cognoscit ab intra sit in se aliqd, quoquo pacto illud aliqd in se sit, sequit, q omne impossibile, qd cognoscit ab intra, non sit ideo impossibile, q cognoscit; sed ideo cognoscit impossibile, ut impossibile, q e impossibile, que causales maxime observande sunt.

Dices, qd mihi obstat, ut Deus fictus, et verus Deus dicant qd sint unus, et idem Deus? Respondeo qd in tuis bene facere potest tales actus; sed ideo talis actus e falsus; q vult signare de Deo vero, qd sit Deus fictus: ceterum ut Deus fictus, et verus Deus identificati sint, quod das impossibile qd in se impossibile erat, antequam cognosceres in suo statu impossibilitatis nihil aliud efecisti, quam cognoscere illud impossibile, qd nec dum cognitum erat, quousque tales efecisti actus: sicut, quando de nuo cognoscis Creaturas a. mere poss., non efecisti illas poss. sed cognoscisti illas, que quamvis cognita non erat, etiam erat possibilis: q possibilitas talis Creature nullo modo dependet a tua cognitione; sic similiter impossibilitas nullo modo a cognitione dependet in suo esse obiectivo, seu quatenus ex se potest terminare cognitionem.

Caput 5m Authores, qui negant ens rationis Et modi negandi illud.

Doctores, qui ens rationis negant et antiquioribus fuerunt: Mirandulanus in et potione predicamentorum, sexus Jandunus 6. Metaphisice q Valetius controversia 6. Gabriel in primum d 2 q 8 apud nostros Carletonus d logice sexus nostro q Controversia Pal-

Palatii sinus sanctissimi domini Alexandri Papae 7. à sacris confessionibus in suis assertionibus theologicis 16 in istos, et sequentibus, ut refert Espinola d. 4 sit. tota sect. 2 arculo 2 num. 11 3, quos etiam patronos sequitur idem Espinola comitans aliquos Rectores Stratos, quos ipse testatur vidisse, et illos, quos etiam suppresso nomine affert Carleton et nostra Provintia Flandro Belgica.

Auctores istos invenio etiam negasse rationis obiectiva: uerum pace eius DDm, qui oppositum censent, in dico magna scholarum luminaria Pr Vasq., Suarez etiam illa negavisse, eo rigore, quod entia rationis obiectiva debent esse, ut entia rationis obiectiva, proprie entia rationis obiectiva sint: quoniam isti omnes Magistri docent, quod quando entia rationis fingimus, respondet conceptioni, seu intellectioni fingenti in re concepta, et ex parte obiecti aliquod efficienter, sicuti ab ipsa conceptione, seu intellectione, id quod appellamus cum aliis theologis idolum: quod quidem fictum, licet dicant Suar. et Vasq. quod sit extra omnem latitudinem entis realis non ideo negant esse reale, et verum: quandoquidem permittunt concedunt esse efficienter productum id, quod quilibet mediocriter in Philosophia versatus certum debet esse: quod enim efficienter, nequit aliquod non pendere, et non sit productum; sed idcirco id appellant esse extra omnem latitudinem entis realis, ut sic denotent non esse aliquod ex iis, quae dant à parte rei independenter à labore intellectus; sic inquam tenent Suarez 2 t. Metaphysicae d. 54 sect. 2 et 1 inter 8 ras partes d. 6 sect. 6. Vasq. 1a parte t. 2. D. 115 capite numero 4, etc.; cum igitur DDs isti asseverarent, quod idolum sit efficienter productum, sequitur quod non dicant, quod sit ens rationis illo rigore, quo exigunt illae definitiones, videlicet ens rationis obiectivum esse;

cuius totus sunt esse cognosci: vel cuius totus sunt esse esse obiective in intellectu, siquidem propter hoc quod est cognosci, habet illud esse fictum efficienter productum; itaque illud appellant ens rationis latissima usurpatione; non vero rigorosa de qua est quaestio.

Dubitat etiam Pater Carletonus, quod Pater Herize negaverit entia rationis obiectiva, et illum citat pro tali sententia in sua tertia parte D. 8 cap. 1 numero 2 verum ibi Pater Herice apertissime ait se defendisse in toga sententiam, quae negat intellectui hanc virtutem effectivam entis rationis arbitratus quod quid respondet ex parte obiecti distinctum est ab actu intellectus est in se ens reale, et licet per imaginationem, et repraesentationem intellectus applicent res aliquae subiectis, quae repugnat eas habere, ut quando Deum imaginamur relatum praedicamentaliter ad creaturas, et partes naturae humanae, et equinae reali unione connexas mente constituimus: atqui ex parte obiecti correspondet nostrae repraesentationi semper in se aliquid reale est. Ex quo deducit Herize, quod ens rationis obiectiv[um] sit totum quod dam inexistibile, ut obiicitur menti: licet alias constet ex partibus realibus; unde ait, quod essentialiter constat tantum ex re repraesentata, ipsa repraesentatione extrinseca rebus intellecti; essentialis vero quatenus est ipsa coniunctio, seu applicatio entis realis alteri, cui repugnat coniungi, seu applicari, cum haec sit sententia Herice loco citato, nescio quo pacto Pater Carle, potuit illum annumerare inter Auctores negantes entia rationis obiectiva. His notatis, et Auctoribus recensitis.

Primus modus negandi ens rationis obiectivum, fundat

in eo qd ens raonis ẽ illud ens, qd non habet ẽẽ, nec habere potest à parte rei: ac proinde, qd sit entitas impo'bis, quæ inquantum impo'bis concipi non valet, etenim non potest eadem res concipi simul ẽẽ, et non ẽẽ: et concipi, et concipi, qd simul sit homo, et qd simul non sit homo; sed modus iste defendendi non placet: q̃ licet verum sit (qd non concedo, sed omitto) qd nequeat eadem entitas concipi quatus ẽ, et quatus simul non ẽ; nihilominus bene potest concipi, ut impo'bis gnalit': etiam si non concipiat sub formalissima raone essendi, et non essendi, eo modo, quo concipit homo, et simul entitative concipit aial rale, quin ex q licet, qd concipiat homo quatus aial, et quatus rale.

Dices bene potest concipi homo quin concipiat ẽẽ formalissime aial, ẽẽ formalissime rationale, verum impo'le nequit concipi tale, quin concipiat sua essentia, et sua non essentia; sed contra: da, qd revera existeret impo'le, qui illud videret, utique videret impo'le; sicut qui videret hoem, hoem videret: ergo qui videret hoem poterat non distinguere utrum ẽẽ aial, utrum non ẽẽ aial: ita qui videret impo'le poterat non cognoscere utrum constaret ex ẽẽ, et non ẽẽ; si ergo potest concipi impo'le, etiam poterit concipi ens raonis: prob. cōa. q̃ modus iste dicendi ideo averit non posse confici ens rationis, q̃ non potest concipi impo'le; atqui potest concipi impo'le, ut probarum ẽ: ergo potest concipi ens raonis.

Secundus modus negandi ens raonis fundat in eo, qd intras humanus dum nostro carcerat in corpore dependet ad formationem, productionemque suorum actuum ab sensibus externis: etenim nihil

concipere potest intrus, quod prius non fuerit in sensibus: ac proinde rerum essentias non concipit intrus per species proprias quidditativas ipsarum: quoniam essentiam non cognoscimus, nisi mediis accidentibus, quae solum a sensibus percipi possunt: concipit igitur intrus rerum essentias per species alienas ab aliis obiectis desumptas, sicut desumimus speciem hominis senis ad repraesentandum aeternum Patrem.

Cum igitur id, quod respicit intrus sit id quod datur a parte rei: species enim senis cum detur a parte rei inde est, quod dicat sententia haec nullum dari ens rationis, seu nihil dari, cuius totum suum esse habeat esse in intru. Partim placet, et partim displicet sententia haec: placet in eo quod dicat species illas obiectorum non esse entia rationis, cum habeant esse verum, et reale: sed maximopere displicet in eo quod supponat, quod adaequatum obiectum huius actus Deus est Pater, sit ille senex, diximus iam quod senex ille non potest esse Deus id quod ex ipsis terminis aperte patet, et cum verum sit, quod actus iste Deus est Pater, est verus actus, et conformis cum suo obiecto, debemus tali actui tribuere obiectum, quo cum conformetur, aliter enim non erit actus verus, sequeretur, quod si adaequatum obiectum huius actus Deus est Pater, esset senex ille venerabilis idolatriam committeremus, quandoquidem haberemus pro omnipotenti Deo vero et vivo, id quod Deus non est, videlicet senex ille.

Tertius modus negandi ens rationis ait, quod duo opposita contradictoria simul identificata nequeunt percipi: in quo convenit modus iste cum secundo modo relato, veruntamen possunt concipi duo entia positiva identificata, cum autem duo entia

positiua possint ēē identificata, sequit, qđ quando concipit intrus hoē, equus, non concipiat aliquē hoēm equum impoblē, sed pbles, itaqꝫ affirmant, qđ licet in hoc ordine rerum non det aliquis homo, qui sit equus, tamen alio ordine alterius Mundi pbilis bene potest dari homo equus, qui pblis sit, cum sententia ista neget, qđ possint concipi duo contradictoria identificata, et simul concedat nullum dari impble et eo qđ duę entitates positiuę sed cum identificentur destrui omnino impblia coent q destrui entia raonis, quę non habent aliud ēē, nisi cognosci.

Sententia hęc negans impblia, impblia facit, et impblia cognoscit dum se explicare contendit, et primum do huic sententię, qđ nequeat intrus concipere duo prãta contradictoria simul identificata, qđ inde? non ne famosum erit impble, si cognoscat intrus negationem Dei, et Deum ipsum, quamuis realiter distincti, simul tamen coexistentes? quę nam chymęra maior? insuper bene potest intrus elicere actum, quo dicat Deus ē non Deus à parte rei; tunc sic: licet intrus non concipiat, nec concipere possit Deum ēē Deum, et non ēē Deum: nihilominus talis actus id non signat, et repręsentat? patet utiqꝫ: quoniam licet intrus non potest hic, et nunc dum corporis carcere detinet Deum cognoscere, ut ē in se: tamen potest signare Deum, ut ē in se an omni sua perfectione, et gloria: ḡo licet intrus non possit concipere duo contradictoria ēē simul existentia, aut identificata, potest simul signare illa; uel dicant aduersarii qđ intelligunt, hunc actum? duo contrad simul ictoria ꝫ identificata: profecto debent affirmare, qđ ꝫ

illus actus intelligunt impole quod dat: quid enim magis impole, quam illa duo grata contradictoria? neque obstat, quod non concipiatur, ut talia: quia hoc non requirit ad raonem entis impolis; sicut nec ad raonem entis polis: quis enim dubitare potest, quod essentia diuina cognoscatur à quocunque intru, quamuis per actum abstractivum, et quamuis non sub raone formali essentiæ diuinæ, ut è in se.

Caput 6m nostra sententia, et modus negandi ens raonis.

Omni, qua potui sedulitate pensatis DDm placitis, et sententiis, censeo dicendum nullum dari obtum pole, impole, positivum, aut negativum, imaginabile, aut significabile, quod sit ens raonis obtivum: probatur raone hac mihi satis efficaci, et quæ iam diu semper one vexauit, ac denique compullit, ut ens raonis obtivum negarem.

Illud è ens raonis obtivum cuius totum suum ēē è cognosci, seu ēē obtive in intru, aut ēē obtum intrus; sed non datur ens et cogitabile cuius totum suum ēē sit cognosci, seu ēē obtive in intru, aut ēē obtum intrus: ergo nullum datur ens raonis: maior sancta debet ēē apud omnes, et ideo intacta debet remanere; ego enim suppositis his defionibus cum cōi Philosophorum, et Theologorum sententia, qui sic definiunt ens raonis obtivum instituti quæstionem: quoniam statuit defenitio debet supponi, ut inuestiget essentia talis entis; itaque in præsentiarum non è litigium de defione; sed solum litigium è, illa supposita, inquirere, et assignare ens, cui competat defio.

Profe mores, in qua sola e difficultas qd libet ens qd assignet, cuius cumq. conditionis illud sit, habet aliud ee pret cognosci, et pret ee obiive in intru, seu pret ee obiectivus: q° qd libet ens cuius cumq. conditionis sit non e ens raonis, cum ans oia genera entium includat necessario, ut p. partes probet, et primum sit obtum impole: hoc enim habet totum ee pret hoc, qd e cognosci: q° iam obtum impole nequibit ee ens raonis.

Probat ans: q. impole constituit impole p. predicata contradictoria; sed predata contradictoria s. qd distinct ab hoc, qd e cognosci: q° obtum impole habet aliud ee pret qd e cognosci: maior e certa; quoniam hec e essentia impolis, qd repugnet, et involuat predata contradictoria: minor probat: q. hoc qd e repugnare distinctum e ab hoc qd e cognosci, cum repugnantia sit ipsa intrinseca essentia entis impolis: cognosci autem sit extrinsec denominatio ab intru proveniens: q° cum syllogismus sit rectus, et maior, et minor sint vere, sequit, qd cons etiam sit verum, videlicet obtum impole habet aliud ee pret hoc qd e cognosci tunc sic: q° non e ens raonis: probo cons: q. ut sit ens raonis debet habere totum suum obiive in intru; seu debet ee totum suum ee cognosci; atqui ut probatum manet obtum impole non habet totum suum ee cognosci, aut ee obiive in intru: q° obtum impole nequit ee ens raonis.

Dices: obtum impole non e ens raonis; verum impole cognitum e ens raonis: sed contra: illud impole cognitum, vel e cognitum specificatiue, vel reduplicatiue: si e reduplicatiue, hoc e obtum impole cognitum, prout cognitum e ipsa cognio, ut dicta in disputationibus antecedentibus; sed cognio, ut pote ens reale habet aliud ee pret

cognosci: ergo obiectum impossibile cognitum prout cognitum nequit esse ens rationis.

Dices: obiectum impossibile cognitum specificative, scilicet obiectum impossibile, et cognitum, est ens rationis: contra, quia totum illud concretum, si ponatur a parte rei erit possibile, vel impossibile? si erit possibile iam habebit totum suum esse independenter ab esse obiectivo; si impossibile est tale concretum: iterum provatio antea facta, id quod impossibile est constituitur per repugnantia contradictoria, sed hoc, quod est esse per repugnantia contradictoria est distinctum esse ab hoc, quod est cognosci: ergo illud impossibile resultans ex illo concreto habet aliud esse praeter esse cognitum, consequenter quod nequibit esse ens rationis. Hoc enim modo arguendum est contra quodlibet genus concreti, quod assignetur pro essentia, et quidditate entis rationis.

Si autem dicas; quod ens rationis est illud idolum, seu entitas metaphorica, quam confingit obiectum; tunc sic: vel illud idolum est cognitum, vel non, si cognitum: hoc est ens verum, et reale, et consequenter habet aliud esse praeter hoc, quod est cognosci: si vero illud idolum sint species obiectorum aliorum (quod tibi omitto, licet iam in superioribus merito negaverit) hoc etiam sunt entia realia ut potest physice producta ab obiectis, si dicas, quod tale idolum est aliquid impossibile: iterum redeo ad argumentum, obiectum enim impossibile habet aliud esse praeter cognosci, si dicas, quod tale idolum est quoddam ens, quod neque est possibile, neque impossibile, positivum, aut negativum, dicto est quo recurrit esse? implicat enim aliquid non habens esse, et quod negativum non sit, et quod ab aliquo productum non sit; deinde tale ens nequit abstrahi a positivo, et negativo: quia natura debet esse possibile, aut impossibile, quandoque nihil desinat ex hac duplici propositione contradictoria

debeat ēē uera: illud ens si ponat' à parte rei non implicabit: illud ens si ponat' à parte rei implicabit: unde sequit', q' d erit, v'el pole, v'el impole: si pole habet aliud ēē præt' cognosci, si impole etiã aliud habet ēē præt' cognosci: ꝗ° siue pole sit, siue impole non erit ens raonis.

Si autẽ dicas, q' d tale ens, q' d ē ens raonis ē ens non intelligibile, contra: ꝗ obtũ non intelligibile in se ē non intelligibile, ut diximus agendo de tro supra transcendenti infinito: ꝗ° aliud ēē habet præt' cognosci: si dicas, q' d sit negatio, aut nihilitas, contra ꝗ hec omnia habent suũ ēē quale, quale illud sit, siue cognoscat', siue non cognoscat', ut patet ex ipsis trīs: ꝗ° ultro, citroq' teneris concedere, q' d quodlibet ens, q' d assignes habet aliud ēē præt' cognosci, et co'nter q' d nullũ dat' ens, q' d legitime, et rigorose sit ens raonis obtivũ.

Probo 2°; id q' d tu appellas ens raonis obtivũ quodcunq' illud sit, et in quibuscunq' prātis illud constitues, v'el ē ens pole, v'el impole, si pole non ē raonis ens, quandoquidẽ habet aliud ēē præt' cognosci, quale ē posse existere à parte rei sine implicatione, si impole ē tale ens habet etiã, ut dixi aliud ēē præt' hoc, q' d ē cognosci, videlicet habet posse existere, et non existere à parte rei, si det à parte rei, si dicas, q' d neq' pole, neq' impole ē: iterũ impetet' raone supra facta: ꝗ rogabo utrũ possit existere à parte rei, v'el non existere? necesario' unũ ē duobus debet ēē verũ; si potest existere ē ens reale, si non potest existere: ꝗ° ē impole: probo cons: id ē impole, q' d requit existere à parte rei; sed illud obtũ non potest existere

à parte rei: ergo illud obiectum impossibile, atque tale impossibile habet aliud esse praeter cognosci: ergo tale impossibile nequit esse ens rationis.

Probo 3: Ly cognosci, seu esse obiective, quod est cognitio sola, nequit esse, quoniam praeter quam quod cognitio est quid reale, cognitio non est cognosci, sed cognoscere, seu cognoscens; si est obiectum, et cognitio quo dicitur obiectum esse, quod nullum habet esse praeter cognosci? dices: est ens rationis; sed contra: ergo tu ipse debes assignare tali enti rationis aliud esse praeter cognosci, et id quod sit, probo: etenim tu Hircum cervum, Deum falsum, hominem equum, mundum, et non mundum, peccatum, quod sit gratia, et alia infinita appellas ens rationis; sed omnia ista necessario debent habere aliud esse praeter cognosci: ergo illa, quae assignas, et appellas entia rationis, non sunt rationis entia, siquidem aliud esse habent praeter cognosci: maior est tua doctrina: probo minorem: quia distinctum ens rationis esse Hircocervum, ac esse Deum fictum, et sic de rebus aliis entibus enumeratis; sed hanc distinctionem non habent eo quod sint entia rationis, seu quo ad hoc, quod est cognosci: quia omnia possunt cognosci, et tamen non habent illam distinctionem, ut et ipsis tris constat: ergo illam distinctionem habent praeter hoc, quod est cognosci, seu esse entia rationis: ergo habent aliud esse praeter cognosci.

Si adhuc protervus persistas in eo quod non habent aliud esse praeter cognosci: ergo cum omnia habeant tale esse, omnia sunt idem essentialiter, et conveniet idem esse dicere Petrus est equus, ac dicere hanc et innumerabiles alias blasfemias, et haeresis, Deus est equus, et peccator: probo 4: ergo esse cognosci est totum suum esse essentiale huius entis rationis

Pe est equus; sed quia tota esse essentiale huius entis rationis Deus est equus, et peccator est cognosci: ergo totum suum esse huius entis rationis essentiale, Deus est equus, et peccator est totum suum esse essentiale huius entis rationis Pe est equus: ecce syllogismus a primo tornat, in quo maior, et minor tua doctrina est: ecce in quas recidis absurda, dum entia rationis admittas: an re concedes, quod idem sit dicere Pe est equus, ac dicere Deus est equus. ideo apposui tibi tales propositiones, ut abhorrens a tua sententia et pavescas: dices: quoad hoc quod est praecise esse entis rationis utique idem sunt: quoniam habent quoad hoc quod est cognosci tales essentias; sed contra: ergo sine restrictione loquendo non potest dici, quod sint idem: teneris consequenter ad fidei Censores depellaris; si non sunt idem: ergo aliquid habent praeter hoc quod est cognosci in quo essentialiter differant, si habent: ecce intentum mihi concessisti: ergo omnis contendo, quod quodlibet habeat aliquid esse praeter cognosci.

Revera arguitus hoc erat mihi ratio sufficiens, ut prorsus negarem entia rationis, cum stabilire definitiones omnia entia rationis eiusdem essentiae constituant, scilicet cognosci, et esse obiective: cum omnia entia rationis eiusdem essentiae non sint, sed quodlibet habeat suas speciales essentias, ut patet in exemplis allatis Deus est equus, Pe est equus, ubi quis non videat, quod quodlibet ex talibus inferioribus diversas habeat essentias formales, quas habent non ex praecise cognitione, quandoquidem quodlibet cognoscitur, sed diversas essentias habet, et talis diversitas non provenit ab eo, quod est cognosci, sequitur, quod quodlibet istarum habet aliquid esse praeter cognosci, et essentialiter quodlibet

illorum non sit ens rationis.

Censeo dicendum 2°, quod si impossibilia cognita, seu illa idola fabricata ab intellectu velis appellare ens rationis, inquantum nullo modo possunt dari à parte rei, et habent esse cognitum ab intellectu, id non inficiabor appellare latissima, et impropria usurpatione vocum, eo modo, quo diximus magnos Heroas Suares, et Vasquez illa appellavisse, caeterum rigorose vere, et proprie loquendo, dicendum est nullum esse et cogitabile ens, quod sub illis defenitionibus contineat, ita quod istae definitiones nobis definitiones non sint, sed quae dam propositiones falsae, quae non habent obiectum aliquid, de quo verificentur, et cui quo conforment, dicitque quodlibet obiectum, quod respiscere possunt, habet aliud esse praeter cognosci, et esse obiectum.

Verum quamvis praedictae definitiones, seu propositiones falsae sint nihilominus in 2° respondendum, et arguendum non est negandae: quia cum receptissimae sint, tamen est invertere ordinem, et modum logicae, et Metaphysicae hucusque tradita absque necessitate, et aliò tenderet disputatio, quam ad disquisitionem essentiae entis rationis, eo modo quo solet indagari: nec ideo est concedendae: quoniam falsae sunt, ut dixi; sed solum debent omitti, ut supponantur, et procedat argumentum, et inquisitio entis, cui competant, vel non competant.

Caput 7m adversariis obviam itur.

Dantem meae fidei credentiales, ut indicem quod contra illam solis ipsi cogitationis nostri cis impetum facient adversarii, et occulta cavillationum via non vere aperto Marte certandum sit. Quare, et leuia adversariorum arma invenio: forte fortuna adeo illam reputaverunt invalidam, ut non aliquando curarent, relicto timore, arma arripere, et

clasicum sonare potuisset: aggrediar tamen quæcumque reperero adversariorum tela, ut ipsa pro vallo, et munimine sint: et primum, quod invenio profecto telum sine ictu, quasi à cadenti priamo illato: dari ens rationis è cognosci impossibile; atqui impossibilia cognoscuntur: ergo dantur entia rationis. Hoc negata maiore confracta arguti vis.

Secundum qui negat ens rationis facit ens rationis; atqui nos negamus ens rationis: ergo facimus ens rationis: plurimi ii, qui hac utuntur argumentatione, et probant maiorem, rogando quid est, quod negamus, quando ens rationis negamus? quoniam si dicimus, quod negamus ens rationis, iterum rogant: id quod habemus in intus, quando ens rationis negamus, quid est? quoniam id non est quid reale: ergo debet esse quid chymericum: ergo ens rationis.

Respondeo negando maiorem, et ad primam rogatiunculam respondeo, quod ens rationis negamus: ad 2am rogatiunculam respondeo, quod in intus habemus actum quendam in intus repræsentantem, et significantem puras significationes, et repræsentationes entis rationis negationes: quæ quidem negatio cum non possit exprimi in abacto, actus illam repræsentat, ac si esset ens reale, nec illud quod in intus apparet aliquid est præter actum tendentem ad significandam negationem, vel (ut tibi omittam, cum persequar, et sua ratio) species alterius obiecti, quæ est ens reale realiter productum ut superius dictum.

Tertium formistarum theoreticorum suis ipsorum verbis ita se habet: probat experientia, quod privationes, et negationes cognoscimus, sed non uti in se sunt: et similibus: ergo tunc, quæ nullum esse habent à parte rei, habent esse obiective in intus, quod est ens rationis à nobis intentum, iam huic arguto satis superque satisfactum est.

Quartum eorundem, ita habet ipsis ipsorum verbis: hec propositio e uera, animal e genus: ergo de animali enuntiat aliqd, qd illi convenit; sed non enuntiat aliqd pratum, aut ee reale, ut patet: ergo enuntiat aliqd pratum, aut ee illi p rationem conveniens: sed quis non videat magnam implicationem, et vonum? quo enim pacto anali potest convenire pratum, qd reale non sit; siendim anali convenit aliqd pratum fictum, anal etiam erit qd fictum. Respondeo deinde negando ans, et csm, ad 2m ans rogo Dialecticos etiam, si admittant precisivam distionem ex parte obiti, quo pacto possit intelligi, qd de anali, qd uere anale (et distio ex parte obti, qd id, qd e uere anal, sit uere anal) predicet aliqd pratum fictum, quale e ens rationis? itaq negandum e illis 2m ans: et de anali reali predicat pratum reale.

Quintum eorundem dis alsentorum: ens rationis e per se, et directe scibile: ergo etiam e in se intelligibile, et per consequens posibile: consequentia patent: et scibilitas e quedam specialis, et perfecta intelligibilitas: suis illorum verbis argutum hoc apposiumse, ne videar eneruasse tam vali dum robur; sed rogo vos auditores mei, ut attente consideretis illationes: quoniam dicunt, qd patent, e per se, et directe scibile; ergo e intelligibile, et per consequens pole, quam qui elinte pole! ex hac doctrina infert ~~quod~~, qd Deus fictus sit polis: probo cam, e per se, et directe scibilis: ergo e intelligibilis, et per consequens polis; en arguatio eadem horum Dialecticorum.

Caput 3 arguitis, que contra modum dicendi nostre sententie possunt opponi respondeo.

Primo

opponet autoritas Philosophi, et qd caput e sancti Bonaventurae, et Scoti; necnon autoritas sancti Tomae, qui multotiens in suis scriptis entia raonis obtinue defendunt; sed his omnibus auctoritatibus respondendu est eo modo, quo responsum dedi communibus Magistris Suaretio, et Vasquio: nimirum, qd non loquebant de ente raonis obtivo ex rigore, ut petit illius defio; sed illatione lattori usurpatione vocis: et tali modo etiam nos quodlibet impole, aut idolum ens appellamus raonis.

Secundo opponet; negare ens raonis, et questio huc usq stabilita, e mera questio de nomine: q in re illud concedimus, siquidem concedimus impolia, et idola illa, seu ab intra, seu ab obtis orta, que impolia appellant entia raonis ab istis: sicut ab illis entia raonis appellant idola: g° solum discrimen e in vocibus utrum illa obta appellanda sint, vel non entia raonis.

Respondeo, qd qui tale nobis opposuerit, ipse questionem dere conat eludere faciendo illam suo arguto de nomine: pronomeam sententiam de nomine e non posse: ego enim primo, et principalit statuo defionem entis raonis traditam a cunctis, qui ens raonis concedunt, et nomen ipsis permitto; sed dum magno desiderio anquiro aliqd, cui talis competat defio, ut illud appellem ens rationis, non invenio; imo potius invenio, qd e impole, ut inveniat: cum autem apud me hoc certum sit, inde e, qd dico non dari ens rationis. Eritne questio hec de nomine questio?

Explico ulterius: si posita hac defione aial rale: diceret Angelus, equus, et elementa non sunt homines: q ipsis non competit illa definitio aial rale, si hoc probasset, esset ne questio de nomine? quis hoc dicere auderet:

121

2º similiter, supposita definitione entis rationis non invenio aliquod ens, cui competat, non erit quaestio de nomine dicere, quod ens rationis non datur; quaestio de nomine tunc daretur, si ego concederem, quod dabatur aliquod ens, quod non habeat aliud esse, nisi cognosci, aut esse obiectum, et nihilominus dixissem non erat appellandum ens rationis: similiter si dixissem, quod hoc est principium sentiendi, et ratiocinandi; et tamen dixissem, quod non erat homo, itaque semper, ac negatur, quod aliqua definitio competat, vel non competat alicui rei, nequit esse quaestio de nomine; sed quaestio de re, videlicet de essentia, quae explicatur per definitionem; et sic datur inter theologos discrimen in assignando litigium productionis verbi divini à productione spiritus sancti, supposita illa definitione; erigo divententis à diventetto; profecto qui asserit, quod negare ens rationis, supposita illa definitione, est quaestio de nomine, quod tenetur eodem modo philosophari, et loqui, ut si velit consequentiae assuat, quod negare, quod spiritus sanctus non est filius: quia definitio filii, ipsi non competit, sit quaestio de nomine; aliud est inquirere de definitione, utrum sit, vel non sit; aliud illa supposita inquirere suum definitum.

Tertio opponitur: chymera habet tantum esse obiective in intellectu: quia chymera non est à parte rei: ergo datur aliquid, quod sit ens rationis: probatur antecedens: quia in nullo alio habet esse chymera hic, et nunc nisi in intellectu: ergo hic, et nunc chymera est ens rationis. Respondeo retorquendo argumentum, et probando, quod Antichristus, et alius Mundus sunt entia rationis: quia illi duo hic, et nunc non habent aliud esse, nisi in intellectu: ergo hic et nunc sunt entia rationis: scio, quod aliqui concedant, quod Antichristus et alius Mundus sunt entia rationis praecipue Thomistae, qui quamlibet rem cognitam ens rationis appellant: sic retortio

arguti solui contra illos, qui entia rationis constituunt in impossibilibus; quod quod autem sit de illorum sententia: respondeo, quod hic, et nunc chymera non habet suum esse in intellectu; sed illud habet hic, et nunc in suo statu impossibilitatis, sicut possibiles res in suo statu possibilitatis: quod si dicas, quod uterque status nihil est, obiecte non obstat: quoniam est aliquid conditionate, ut supra iam obstensum est: et esse aliquid conditionatum iam est aliquid esse, ita ut sufficiat ad falsificandam definitionem entis rationis.

Quarto opponitur: obiectum huius propositionis, Phenix est leo, nullo modo datur, nisi cognoscatur ab intellectu, et nullo modo nec antea dabatur antequam ab intellectu cognosceretur, et nullo modo dabitur, dum ab intellectu non cognoscatur: ergo iam datur aliquid, quod duntaxat habet esse in intellectu: respondeo, quod Phenix leo, antequam cognosceretur, non dabatur cognitus; ceterum antequam cognosceretur proprie dabatur in suo statu impossibilitatis: diximus, et iterum, ac saepius dicemus, quod impossibilia non sunt impossibilia, quia cognoscuntur; sed quia sunt in se impossibilia: et quoniam in se impossibilia sunt, sic quando cognoscuntur talia cognoscuntur: semper firmi esse debemus, quod intellectus non facit impossibilia; sed solum illa cognoscit, quod autem Phenix leo non dum sit cognitus, usque dum venit actus illum cognoscens, hoc per accidens est ad impossibilitatem phenicis leonis: et sicut creaturae possibiles, non ideo possibiles sunt, quia primo cognoscuntur: ita similiter entia impossibilia non sunt impossibilia, quia primo cognoscuntur.

Quinto opponitur: quando traditur illa definitio entis rationis, videlicet cuius totum suum esse est cognosci, aut esse obiective in intellectu, per illud esse non intelligitur essentia entis rationis; sed existentia duntaxat illius: hac est, totum existere entis impossibilis, seu entis rationis est in intellectu: quoniam alicubi, nisi in intellectu ens impossibile existentiam habet: ergo cum

obtum impole non habeat hic, et nunc existentiam, nisi in intru, dicendum est, qd non habeat aliud ee praeter ee in intru: huic argumento tribuunt aliqui totam vim, qua possunt nos impetere; sed ipso fatentur, qd iam ab antiqua entis rationis defione recedant: iam interpretantur suae defionis verba: iam nolunt illam significare, qd sonat: sic iam se fatentur devicti.

Respondeo tamen, qd si velit adversarius, qd per ly ee, intelligat existentia, nequit dici, qd essentia entis rationis, seu existentia illius, aut obti impolis, sit cognosci, seu ee obtive in intru: ratio est quia existentia entis impolis, ut vult adversarius non est obtive; sed subiective: quoniam, ut ipse fatetur, existentia entis impolis est cognitio, quae vere, et realiter est subiective in intru.

Insuper si haec adversariorum doctrina esset vera sequeretur, qd ens pole mere pole esset ens rationis: probatur, quia nullam existentiam habet hic, et nunc ens mere pole, nisi in intru; atqui obtum pole mere pole non est ens rationis: ergo neque obtum impole est ens rationis, cum eadem sit ratio in utroque: respondent adversarii, qd obtum mere pole habet aliam existentiam, videlicet conditionatam, hoc est erit existens, si ponatur; sed obsecro adversarios, ut hoc idem dicant de obto impoli, videlicet, qd habet suam essentiam conditionatam si ponatur, videlicet suam existentiam, et non existentiam; praeterquam qd, ut dicemus suo loco, existentia rei nihil aliud est, quam essentia rei, unde cum obtum impole sit repugnans, etiam existentia erit repugnans: et cognitio talis repugnantiae non erit existentia repugnantiae; sed solum cognitio talis repugnantiae essentiae, et existentiae implicatricis.

Sexto

opponet: facere ens rationis, nihil aliud est, quam cognoscere res aliter, ac est in se; sed qui cognoscit impossibile, cognoscit res aliter, ac est in se: ergo qui cognoscit impossibile facit ens rationis: adeo efficax est haec argumentatio, ut probet, quod omnis cognitio, sive vera, sive falsa sit, efficiat ens rationis; imo probat, quod quando videmus Petrum ens efficiamus rationis: probatur, quia Petrus non est id, quod videmus; sed accidentia Petri, quae tantum sunt terminativa actus visionis: non enim videmus materiam Petri, et unionem Petri, aut animam rationalem illius, ex quibus omnibus Petrus constitutus resultat: et taliter hoc verum est, ut si omnis omnino color à Petro deficeret; Petrus esset imbisibilis: ergo numquam videmus Petrum in sua substantia; sed illum videmus in accidentibus, quae Petrus non sunt: ergo efficit visus ens rationis.

Verum, reiecta potentia visiva, ad cognoscitivam itemus, quae, supposita doctrina, huius arguti semper efficit ens rationis, cum semper cognoscat res aliter, ac sunt in se praecipue dum corporis ergastulo detinetur; vel dicant nobis, quando cognoscunt materiam primam, cognoscunt illam, ut est in se? quo pacto est materiata? et eo modo se habet anima rationalis, et unio, vel latio, et actio, sunt latae an angustae? dicant etiam quomodo est indibisibile? semper procul dubio debent fingere, et res istas cognoscere aliter ac sunt in se.

Propterea censeo, quod facere ens rationis non est cognoscere res aliter ac est in se; sed facere ens rationis est cognoscere aliquid, quod nullum esse habeat, nisi cognosci, seu esse obiective in intellectu, ut petit definitio illius; itaque quamvis plurimi dicant, quod facere ens rationis, sit cognoscere res aliter ac est in se, hoc ponunt tanquam proprietatem entis rationis; non vero tanquam illius essentia: quia illius essentia est cognosci, aut esse obiective in intellectu, ut toties manifestavimus.

septimo opponet: licet essentia hominis, sive sit animal rationale non sit contra illius definitionem, quod homo sit etiam risibilis, admirativus etc.: ergo licet essentia entis rationis sit cognosci, non obstabit ad hoc, quod etiam habeat aliunde esse, videlicet esse possibile, aut impossibile, sicut non obstat, quod homo sit praeter animal rationale etiam risibile etc. Respondeo concedendo antecedens, negando consequentiam, ratio disparitatis est, quia tota essentia hominis est esse animal rationale; at vero cuiuscunque entis essentia nequit esse cognosci: ratio est, quia id, quod cognoscitur, et cognitum denominatur, vel est possibile, vel impossibile, si possibile est sua essentia est esse possibilis: quoniam cognosci nequit esse sua essentia, cum cognosci sit quid extrinsecum, ut ipse patet; si vero id, quod cognoscitur est impossibile idem fabricor argumentum: quia si id, quod cognoscitur est impossibile, iam suum esse est repugnare, et involuere contra contradictoria in se ipso: ergo in se ipso habet suam essentiam praeter hoc, quod est cognosci.

Sic, ut a multis liberemur argumentis, valide, et acerrime propugnaturi sumus, quod hoc, quod est cognosci nullo pacto dicit possibilitatem, aut impossibilitatem quandoquidem certo certius sit, quod hoc, quod est cognosci, indifferens sit, ut dicatur de possibili, et de impossibili, de negativo, et de positivo, cum omnia cognoscantur, propterea negandum est, quod detur aliquod ens, cuius tota sua essentia sit cognosci, ideo animadvertendum etiam est, quod aliud est cognoscere totam essentiam alicuius rei; et aliud est, quod talis essentia non habeat aliunde esse praeter cognosci, id quod apparet in Deo, cuius praestantissima essentia tota simul videtur contemplaturque a Beatis, nec ideo tota Dei essentia est cognosci: et tota Dei essentia comprehenditur ab ipso Deo, nec ideo tota essentia Dei est comprehendi: sic similiter quamvis tota essentia entis

rationis sit in intru, hoc e cognita sit, non ideo sequit, qd tota essentia impolis sit cognosci, aut sit ee obtus.

Octavo opponet: ut defio entis rationis valeat in obto impoli, non e necessarius, qd obtus impole secundus suas essentias, et quidditates sit obtiue in intru; sed sufficit, qd secundus aliquas partes obtiue in intru sit, hoc e sufficit, qd denominatiue sit in intru; non vero, qd quidditatiue in intru sit secundus omnes suas partes diuisiue eo modo, quo homo dicit corporeus, etiamsi solus secundus unas tantus partes corporeus sit: libentissime concederes adversariis, qd dabat ens rationis, si ipsi nobis assignassent partes aliquas, quę tantus haberet ee in intru; sed cus illas non possint assignare, inde e, qd non possim illis concedere, nec denominatiue ens raonis: rao cur non sit assignabilis aliqua pars consistit in eo, qd quęlibet pars, quę assignet, vel e pobis, vel impolis, et sic reddit argutus toties efformatus.

Deinde illa denominatio, quas volunt adversarii ee ens rationis, vel e impolis quatus denominatio e, vel non? ecce iterus ides argutus antea factus; deinde talis denominatio, vel tale ens rationis denominatiue affert p ly denominatiue nrio cognitus, vel non? si illas affert, ecce, qd cognio e ens reale, si illas non affert, qd e illud? e nepole, vel impole? et de primo ad ultimus, cus ad nros hos possibilitatis, vel impossibilitatis argutent adversarii, tenent illorum unus e duobus admittere: et casu quo illos admittant, ias sic in nrio assignabunt aliqd, qd non e ens raonis: q non habet totus suus ee in intru.

Nono opponet: ens raonis non potest dari,

vel potest dari: ergo datur ens rationis, si ens rationis datur, iam sic intra contra nos, quandoquidem concedimus dari, id, quod dari negamus in nostra sententia; si non potest dari: ergo impossibile est, quod detur ens rationis, tunc sic: si impossibile est, quod detur ens rationis: ergo si ens rationis detur, dabitur aliquid impossibile, et erit impossibile ens rationis: ergo ens rationis consistit in obiecto impossibili: probatur: quia vel possibile est ens rationis, vel impossibile est ens rationis, si possibile est ens rationis, iterum est contra nos, si impossibile est, etiam est intentum, quia iam dicamus, quod impossibile est ens rationis nihil enim aliud dicunt adversarii, quam, quod ens rationis consistat in obiecto impossibili, seu sit obiectum impossibile.

Hoc argumentum equivocationem laborat non contra nostram doctrinam precipue est; sed etiam contra adversariorum sententiam, ut probo, retorquendo illud in adversarios, illis probando, quod suum ens rationis detur à parte rei: ens rationis non potest dari à parte rei vel potest dari à parte rei: ergo datur ens rationis à parte rei, si ens rationis datur à parte rei intentum est, si non potest dari à parte rei: ergo impossibile est, quod detur ens rationis à parte rei: tunc sic: si impossibile est quod detur ens rationis à parte rei: ergo si ens rationis detur à parte rei, dabitur aliquid impossibile à parte rei. Confirmatur: vel possibile est ens rationis à parte rei, vel impossibile est à parte rei, si possibile est intentum; si impossibile est etiam est intentum, quia iam dicamus, quod impossibile est ens rationis à parte rei, ecce teneris ad solutionem argumenti, quo contendis opprimere nos.

Etiam datur aliud simile argumentum, quod omnes solvere tenent, ad quod suppono, quod in omni sententia termini contradictorii repugnantia, non repugnantia. tunc sic: de facto datur repugnantia entis rationis à parte rei;

vel de facto dat non repugnantia entis raonis à parte rei;
quodcunque admittat ex istis duobus, admittit, quod à parte rei de-
tur ens raonis: probat, et primo, si dat repugnantia en-
tis raonis à parte rei, quid maius delyrium, et quid pulchrius
ens raonis? si vero altera pars admittat, videlicet, quod
de facto dat non repugnantia entis raonis à parte rei, ec-
ce iam aliud impossibile à parte rei, videlicet non repug-
nantiam impossibilis: asserit enim, quod ens raonis consistit in
obiecto impossibili.

Vide quod respondeas huic obiectioni, et
hoc ipsum aptat tuo argumento, illudque dum aptas pro nobis solvis:
non enim tuum argumentum est specialis aliqua difficultas contra nos-
tram sententiam; sed est transcendentalis equivocatio, quam
omnes solvere tenent, ideo utranque solvere aggredior: quia ut-
pote transcendentalis ad omnem etiam sententiam spectat, et
doctrinam, et ne meos videam vacillare auditores, sicut alios,
quam plurimos vacillare vidi, et halucinatos cognovit, id-
eo unica solutione retortionem, et argumentum dissolvam.

His res-
pondeo ad primam retortionem: ens raonis potest dari à par-
te rei, vel non potest dari à parte rei: concedo antecedens: quo-
niam talis disiunctiva est vera, ex quo una illius pars vera
est, videlicet illa, quae asserit, quod non potest dari ens rao-
nis à parte rei: ad secundam consequentiam respondeo illud distin-
guens: impossibile est, quod det ens raonis à parte rei, hoc est, si
det ens raonis à parte rei, dabit, et non dabit ens raonis
à parte rei: concedo consequentiam; dabit ens raonis absolute à par-
te rei: nego consequentiam: ad probationem respondeo similiter dicen-
dum: si ens raonis det dabit aliquid impossibile, quod sit ens raonis

ablute, nego: qd sit ens raonis, et non sit ens raonis: concedo: et nego coas: ad ultimas probationes respondeo simili distintione (etenim e eadem difficultas) distinguendo maiores; impole e ens raonis a parte rei, hoc e, si ponat a parte rei, erit, et non erit ens raonis; concedo maiores, si ponat a parte rei, dabitur aliqd impole ablute ens raonis; nego maiores.

Ad 2m retortiones respondeo pro me, et pro aduersariis: distinguendo ans, de facto dat repugnantia entis raonis a parte rei, hoc e, si ponat a parte rei ens raonis, erit, et non erit ens raonis; concedo: de facto dat repugnantia entis raonis a parte rei, hoc e, dat de facto a parte rei aliqd ens repugnans, qd sit ens raonis ablute, nego: ex qua distione sq pius exposita patet ad probationes, in qua diximus, qd repugnantia entis raonis dat a parte rei conditionate, non uero ablute, hoc e si ens raonis dat a parte rei, dabit, et non dabit ens raonis: q repugnat; non uero dabit ablute loquendo.

Ut clarius constet, qd non sit specialis aliqua vis cu nos; sed qd illas teneant compescere aduersarii, appono illas clarioribus hisce tris: repugnantia alius Dei dat a parte rei, vel non repugnantia alius Dei dat a parte rei, tunc sic: si repugnantia alius Dei dat a parte rei, ecce iam unum impole a parte rei, quale e repugnantia alius Dei, si non repugnantia alius Dei dat a parte rei, ecce aliud impole a parte rei, quale e, qd dat a parte rei non repugnantia Dei alius: qd ad hc respondebis? hoc idem aptat huc argumentioni; sed prote etiam hanc obiectionem

dissoluo eodem modo, ac superius alia solvi: repugnantia alius Dei datur à parte rei, hoc est si alius Deus ponatur à parte rei, erit Deus, et non erit Deus; concedo: erit absolute Deus, nego: itaque quando dicimus, quod aliquid repugnat, vel non repugnat à parte rei, non ideo volumus dicere, quod detur absolute aliquid, quod sit in rerum natura, et supra, quod cadat talis repugnantia, vel non repugnantia predicatorum; sed solummodo volumus dicere, quod si detur, et ponatur in rerum natura id de quo inquirimus, quod involuat praeter contradictoria, si fuerit impossibile, vel illa non involuat, si possibile fuerit.

Alia solutione respondeo his, et similibus paralogismis, qui in magnas angustias vexatos, quamplurimos detruxere, ut clarior evadat instituo argumentum hoc: repugnantia chymerae datur à parte rei; si neges infero: ergo non repugnantia chymerae datur à parte rei: ergo repugnantia, et non repugnantia erunt contradictorii; et ecce maxime ad chymeram à parte rei, quae erit maior chymera, quam quod à parte rei detur non repugnantia chymerae? respondeo breviter, quod terminus iste non repugnantia chymerae habet duplicem sensum primus est: datur non esse repugnantiae chymerae, seu datur negatio chymerae: quo modo sicut quando non datur Deus, datur non esse Dei, seu negatio illius, sic quando non datur repugnantia chymerae, datur non repugnantia illius, sed negatio, seu suum non esse: secundum sensum est, quod per ly non repugnantia, intelligatur aliquid positivum, vere, et realiter existens, hoc duplici sensu non repugnantiae ita intellecto, iam informam ad paralogismum respondeo, quod à parte rei datur non repugnantia chymerae, hoc est non

chymera, seu non eē chymerę, aut negatio chymerę: non autē, p͡ ly non repugnantia debemus intelligere aliqd positivū: Nã q̃ esset altera chymera intelligere aliqd verū, et reale á parte rei illius rei, quę ē impotis.

Caput 9m illationes aliquot et nostra sententia.

Primo infert, qd Deus non possit cognoscere ens raonis, qd quidē neutiquã provenit ex defectu divinę scientię; sed q̃a cũ non det ens raonis, nec possit dari, inde fit, qd Deus nequeat cognoscere illud, aliã Deus esset mendax, et sua scientia falibilis: quoniã cognosceret id, qd nec ē, nec potest eē: infert 2; qd etiã superflua ē illa quęstio, quę inquirit utrũ Deus efficiat ens rationis p assensū, vel dissensū: q̃a cũ nec det, nec p assensū, nec p dissensū potest facere illud. Tertio infert, qd deberent iã aboleri illę quęstiones, quę rogant, fiat ne ens raonis á Creaturis p actũ verũ, vel p actũ falsũ; p actũ voluntatis apprehentionis, vel p sensus corporeos; nec non utrũ ens rationis constet ex partibus omnino realibus, vel ex partibus imposibilibus, vel utrũ intrus faciat talē identificationẽ prędicatorũ contradictoriorũ; omnia inquã ista aboleri deberent: q̃a fundant in falso principio, videlicet in eo, qd det ens rationis.

Infert 4; qd quodlibet obiẽ impotē, qd noster intrus cognoscit antequã cognitũ sit, iã erat cognitũ á sapientia divina; rão ē, q̃a nihil incipit

Deus denouo cognoscere: omnia enim, quęcunque cognoscit hic, et nunc, iam erant peruia diuinę menti ab ęterno, unde casu, quo permittamus aduersarii, quod faciamus ens rationis, tenemur, et tenent dicere, quod antequam ens rationis fiat ab intellectu humano, iam factum, et cognitum erat ab ęterno ab intellectu diuino, sic in sententia, quę admittit ens rationis debet dici, quod Deus faciat illud.

Infert 5o; si ab ęterno antequam cognoscamus impossibile aliquod, iam illud erat cognitum ab ęterno a sapientia diuina, nostra doctrina, quę asserit, quod nos non facimus impossibilia; sed illa tantummodo cognoscimus verissima sit, quandoquidem antequam noster accederet intellectus, iam intellectus diuinus tale cognouerat impossibile, quin dicamus, quod ex eo, quod Deus tale impossibile cognouerit, illud effecerit: ergo similiter dicendum, quod etiam si nos cognoscamus impossibilia, non ideo illa faciamus: quę constant, quę superius accepta sunt secundo, et tertio capite huius disputationis.

25

Tractatus 3.us de distintionibus.

Tractatus iste solet distintionum in Metaphisica a quam plurimis DDbus, tanquam propria in sede collocari: etenim res est undequaque metaphisica; sed cum magna, et melior pars (usu praeeunte) Metaphisicae tractetur in Logica, inde est, quod de distintionibus etiam in logica agendum sit: ego enim nescio quo pacto possemus agere in logica de universalibus, rationibusque communibus, quin prius naturam distintionum investigaverimus: itaque vel omnino relinquenda sunt universalia in libris logicis, vel in illis de distintionibus disserendum est.

Disputatio 1a de distintione reali rerum. Caput 1 quid sit realis identitas?

Operae pretium est, ut antequam de distinctione reali disseramus quidnam sit identitas explicemus: res adeo explicatu difficilis, ut aliqui non inferioris notae teologi censuerint illam definiri non posse: dicunt aliqui cum Patre Suares, quod inseparabilitas mutua duorum praedicatorum est realis identitas duorum inter se, ut v.g. inseparabilitas horum duorum praedicatorum animal rationale in hoc est identitas propter quam animal est rationale, et rationale est animal; sed quidquid isti dicant Auctores, hoc nullo pacto est doctrina Patris Francisci Suares; imo potius eximius Doctor docuit, quod inseparabilitas, non erat identitas formalis; sed solum signum illius, verum quid sit

hęc identitatis sententia omnino falsa ē: q̃ tres divinę personę sȗ mutuo int̃ se inseparabilis, et nihilominus realit̃ distinguunt: nec non in sententia, quę admittit conexionem Dei cum creaturis, Deus nequit ēe sine creaturis, neq̃ creaturę sine Deo, et tamen Deus distinguit realit̃ à creaturis, et creaturę realit̃ distinguunt à Deo, ideo aliō quęrenda ē identitatis rao, et essentia.

Alia sententia asserit, qd̃ identitas sit summa duorum conceptuum communicatio; sed qd̃ ē summe communicari? quodnam ē una res ēe summe alteri communicata? dices, qd̃ sit idem cum altera; sed ecce committis circulum vitiosum, et reddis pro raone idipsum, qd̃ à te scire procupio, dicito, qd̃ ē ēe idem; nam ego investigo, qd̃ sit identitas.

Resentior quidam asserunt, identitatem realem ēe raonem illam p quam duo conceptus redduntur incapaces, ut de illis verificentur prędicata contradictoria à parte rei: modus iste loquendi, solum displicet mēo, qd̃ apponit ad identitatem duos conceptus: q̃ quamvis talis conceptus apponat post operationem animus, nihilominus ad veritatem essentiam q̃ identitatis sufficit unus, et idem conceptus: itaq̃ materia, quę res una ē, ē idem realit̃, seu habet identitatem cum seipsa: q̃ ea ē natura identitatis, ut petat semper unam indivisibilem q̃ rem: licet in verbis sonent duę: sic quando dicimus Pq̃ daiat tria sonant in mente, et vocibus; verum idem et unum significatū, qd̃ ē Pq̃; si etiam duo significarentur, esset

falsa propositio, et non datur identitas.

Alia sententia docet, quod identitas consistit in eo, quod determinet fundamentum ad propositiones affirmativas veras, et negativas falsas in materia naria: haec sententia displicet: quia assignat respectu cuiusdam determinat esse talis propositio, affirmativa, seu negativa: nam sententia et quamcumque res potest fieri propositio affirmativa, vel esse negativa falsa: quia quaelibet res habet suam esse determinatam: itaque determinet explicare talis sententia respectu practici, aut ubi determinet esse talis affirmatio, et negatio.

Ego ante 1 censeo esse duplicem identitatem, aliam realem, et aliam formalissimam, identitas realis est illa, quae datur ante omnem intellectus operationem, consistitque in illa entitate quoquo pacto illa sit, sive positiva, sive negativa de qua nequeunt verificari duo praedicata contradictoria: sic a parte rei Petrus est idem cum homine: quia nequit verificari ante operationem intellectus de Petro, quod sit homo, et non sit homo: quod sit Petrus et non sit Petrus; sic in eodem Petro animal, et rationale sunt idem: quia nequit a parte rei dici de animali, quod est in Petro, quod non sit rationale, et de rationali, quod non sit animal.

Dicendum 2 censeo, quod identitas formalissima (utor nomine formalissima, ut sic significem identitatem post operationem intellectus: nam quamplurimi solent appellare identitatem illam realem nomine identitatis formalis)

consistit in eo entitate, seu prato, cui post labores intrus nequeunt convenire duo prata contradictoria sicut aiat, et rationale sint idem à parte rei, nihilominus post labores intrus distinguunt: q conceptus aialis non e conceptus rationalis, licet conceptus aialis sit idem formalissime, cum conceptu animalis, et conceptus rationalis, et idem formalissime, cum conceptu rationalis.

Qd si oppones, qd Paternitas, et essentia divina si idem realiter, et nihilominus illis conveniant prata contradictoria: etenim paternitati convenit non communicari, essentiæ divinæ communicari: respondeo benè negando eé prata contradictoria: q non verificant de eodem indistincto realiter, et e indistincto virtualiter: q essentia divina virtualiter distinguit à divina paternitate: et ad hoc, ut aliqua prata sint contradictoria (necessum e) qd sint eiusdem omnino subti, et prædicati: qd autem sit distio virtualis dicam, dum oportunitas se se obtulerit.

Caput 2m definit, et dividit distinctio realis.

Distinctio realis, inquit Pr Puente Hurtado D 6 Metaphiscæ sesse 2 subsesse 1, e illa quæ dat à parte rei, seu ante omnem intrus operationem: nam ens reale dicit illud, qd ante omnem dat operationem intrus: peccat in multis hæc defitio: peccat 1: q distinctio virtualis dat à parte rei, et tamen distio virtualis non e absolute realis distio: insuper Scotistæ uno omnium ore admittunt

suas distiones et natura rei, quæ ante omne opus intus in eorum sententia existit, et nihilominus recusant obsurdé concedere tales distiones esse absolute reales: peccat in tali distio, do enim, quod distio realis detur a parte rei, et ante omnes intrus operationes: quod rogo ad hunc est illa distintio? est ne defio, Angelus, an homo, an anima rationalis? idem non sufficit, quod realis distio detur á parte rei; sed ulterius requiritur, ut explicet quidnam illa sit.

Propter hoc dixerunt plurimi mi, reales distiones esse negationes identitatis unius rei cum alia; sed hæc definitio sustineri non potest: quoniam non relinquit locum illis sententiis, quæ non positivo prædicato reales collocant distiones, et in positivo, et negativo, ut aliis magis placet: insuper ante quam daretur aqua, et ignis erat verum dicere, hic, et nunc actualiter datur negatio identitatis inter aquam, et ignem, et tamen verum non erat dicere, ignis, et aqua actualiter distinguntur: quia ut distinguerent actualiter, erat necessarium, quod actualiter aliquis saltem illorum daret.

Dico igitur reales distiones esse, quod una entitas non sit alia; vel si tibi magis arriserit, dicito distiones reales esse illas entitates per quas una res excludit identitatem cum alia. Per has entitates nolo intelligere duntaxat res positivas; sed quamlibet rem: quoniam utor nomine entitatis, eo quod non detur copia verborum, ut meos possim manifestare conceptus, sic negatio, privatio, nihil

nihileitas ista nomine entitatis ingrediuntur, quod si opponas, quod dictio haec explicat obscurum per obscurius, eo quod obscurius sit, quod una res non sit alia, vel, quod una res excludat identitatem, id negabo: quoniam quod clarius ad distinctionem quam, quod una res non sit alia, vel, quod excludat identitatem cum alia.

Distinctio realis dividitur in distinctionem rei à re; modi à modo, et modi à re: distinctio rei à re est illa, quae datur in duas entitates, quarum neutra est modus alterius, ut est illa distinctio, quae datur inter hominem, Angelum: distinctio modi à re, seu distinctio modi à modo communiter appellatur modalis distinctio, et quod ad presens attinet institutum, modos, seu entitates modales appellamus illas, quae vel sunt actiones, passiones, ubicationes, uniones etc., sic locutus sum omnino philosophice, donec in sequentibus exponam, quod constituit essentia modi in suo forte [illegible] nimirum conceptu: res quidem explicatu difficilis, et quam Pater Cale inexplicabilem reddit Dei logices sesse 1 n. 1 dicens, quod cum res creatae sint imperfectae, ac proinde, vel dependentes, vel limitatae, vel compositae, aut secundum varios status mutabiles, hinc habere entitates aliquas debent à se distinctas, quas non his rationibus perficiant.

Sed quis non videat doctrinae huius falsitatem, cum verum etiam sit, quod per accidentia, quae modi non sunt, ut calor etc., ac bedines, [illegible] ista perficiunt entitates creatas, etiam fatendum est, quod addit idem Carletonus, vide

videlicet, qd sit proprium modorum non posse separari à propriis subtis, nec de potia Dei ablata id, qd inquit ille, non convenit accidentibus; sed unde scit Carleton, qd id accidentibus non competat? nonne in sententia Patris Arriaga ubi modus è, etamen è qd ablatus? nonne probabilissima sententia tenet, qd intellectio, seu actus intrus sint actiones ipsorum met; itaut non indigeant actione realitr distincta, ut producantr; et anima rationalis in sententia aliquorum, et antiquis, et aliquorum ex Rlibus nonne è ratio fralis uniendi se cum materia? et tamen forma substantialis potest optime existere sine materia?

Hanc divitiones distionis modi à re, et modi à modo superfluas ee semper apud me stabilivi; itaut si debet dari, debent admitti innumerabiles divitiones distionis hois ab equo, equi à leone, leonis à tauro ttc: qa non dar maior ratio, cum oñes istæ distiones sint, tam reales, sicut modi à modo, et modi à re realesti: etenim oñes illæ dantr ante oñem intrus operationem.

Dividitr insuper distio in distiones reales actuales, et in distiones virtuales: distio realis actualis è illa, quæ dar ante operationem intrus intr duas entitates, quarum neutra è alia et illis, ut è distio, quæ dar intr Angelum, et animas rationales, quorum neuter è alius: distio virtualis è illa, quæ dar intr illas, quæ idem actualitr sunt: qa identificatæ sunt; at æquivalent virtute pluribus rebus, et ita se habent, ac si essent diversa

cum diuersa non sint; sed sint idem realiter actualiter; sic se habent relationes diuinæ cum essentia diuina, quæ quamuis vere, et realiter actualiter sit idem cum ipsis, et idem cum se ipsa; nihilominus ita se habent relationes cum essentia, ac si ab essentia distinguerentur: nam quamuis sit idem essentia cum relationibus, competit relationibus esse relationes, non uero competit essentiæ, et essentiæ competit esse essentiam, quod non competit relationibus, quamuis idem sint relationes, et essentia, et ad hanc diuersitatem possumus dicere de illis, quod distinguantur virtualiter, hoc est, quod ita se habeant, ac si distinguerentur, et sic intelligenda est virtualis distinctio, et sic appellanda est, non autem appellari debet realis distinctio absolute; sed distinctio virtualis, aut eminentialis distinctio.

Quod, ut meis auditoribus facilius ad hunc exponere possim utor hoc aliquali exemplo pro virtuali distinctione: qui habet nummos aureos vere habet aurum, non autem habet vestes, panem, condimenta, et alia quæ possint compescere famem, et sedare sitim; sed propter eminentiam valorem huius metalli, dicimus illum habere vestes, panem, condimenta etc. quia quamuis formaliter illa omnia non sint aurum, aurum nihilominus illa continent: quoniam cum illo ea omnia possunt adquiri, et adquiruntur de facto; sic quamuis paternitas, et essentia non sint distinctæ realiter; attamen ita se habent propter suam eminentiam, et valorem, ac si essent distinctæ, et sicut est verum dicere, aurum est duntaxat aurum, non vestes, non panes; ita de

essentia divina, et divina paternitate è verum dicere, sunt idem, non sunt distinctæ; quod si distinctæ sint, solum est virtute, seu virtualiter eminentia, seu eminentialiter; sicut aurum, quod è vestis, et panis virtute, eminentia, et valore.

Hanc distinctionem virtualem sic aliqualiter explicatam, dicunt aliqui, quod sit in Deo propter ipsius Dei infinitatem; sed Deo auspice dum de liberalitate creata noster sermo occurrat, probabimus satis efficaciter illam esse admittendam in aliquibus partis Creaturarum, ex quo infert, quod talis distinctio virtualis infinitatem non arguat, quandoquidem invenitur in Creaturis, quæ finitæ, et limitatæ sunt.

Solent aliqui removere distinctiones istas virtuales eo, quod dicant, quod illa admissa destruat principium illud Aristotelicum, et ab omnibus admissum; videlicet: quæ sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se: sed ipsi, qui tales removent distinctiones, quamvis illam removeant, fateri tenentur, quod Aristotelicum illud principium non habet locum in divinis eo modo, quo ab Aristotele divinæ triados ignaro intellectum fuit; imo asserere tenentur verificari duo prædicata contradictoria in Deo, quod abest ab optimo Philosopho: quia si verificatio duorum contradictoriorum è chymera, ipsi negantes virtuales distinctiones, faciunt ipsum divinum numen suo modo correspondendi chymæram: quia admittunt, quod duo prædicata contradictoria in ipso sanctissimo numine verificentur, quod si in Deo prædicata contradictoria non sunt, nullibi erunt prædicata contradictoria: quia id, quod in suo esse semel non repugnat, nunquam repugnare necesse:

essentiæ enim rerum æternæ, et indefectibiles, ne habeant effugium, si ad virtuales distiones non se se recipiant.

Propt[er]
hæc dicunt aliqui, ut tale principium inviolatum persistat, q[uo]d hæc arguatio essentia divina ē Paternitas; filiatio ē essentia divina: ergo filiatio ē Paternitas: ideo non ēē legitima: quoniam in maiori præmissa terminus ille essentia non ē distributivus, hoc ē non supponit suppositione distributiva hoc pacto: q[ui]dq[ui]d ē essentia divina ē Paternitas; sed cum hunc respondendi modum statim se se offert impugnatio: ideo dico adversariis: quare de causa non distribuit talis terminus, nec potest distribui? si paternitas, si filiatio, si q[ui]dq[ui]d ē ideo identificatum cum essentia divina, et ipsa divina essentia ē paternitas ipsa, cur nequit dici? q[uo]d q[ui]dq[ui]d ē essentia divina, sit etiam divina Paternitas?

Respondent isti negantes virtuales distiones, q[uo]d ideo q[ui]dq[ui]d ē essentia divina, non ē Paternitas: quoniam hoc ē admirabile sacramentum divinæ, et ineffabilis Triados: bene; sed eo eiam negantes virtuales distiones, illam admittunt, dum illam negant: id, q[uo]d probo: nonne dicunt, et dicere debent, q[uo]d etiam si essentia divina sit idem cum Paternitate, et idem cum filiatione, q[uo]d non o[mn]e, q[uo]d competit filiationi competit essentiæ divinæ? et q[uo]d non o[mn]e, q[uo]d competit Paternitati, competit essentiæ divinæ? et non o[mn]e, q[uo]d competit essentiæ divinæ, competit Paternitati? utique hoc dicunt; sed id ipsum dicimus nos virtuales distiones esse q[uo]d ē dicere, q[uo]d quamvis essentia, et relationes sint

idem, quod ita se habeant, ac si distinguerent, cum tamen non distinguant absolute loquendo: ecce quo modo isti DD. solum abhorrent nomen distinctionis virtualis, cum tamen id ipsum in re admittant, et amplectantur.

Nos autem asserimus, quod tale principium potius perficitur quam destruitur in divinis, quandoquidem inibi exponitur, apperitur que gratum quod datur, quod non dum temporibus Aristotelis cognitum erat: postquam igitur christiano sæculo divina revelatione cognitum est: dicimus defendimusque, quod hoc facto debet efformari tale principium, ut sibi habeat ars syllogistica, illaque uti possimus in divinis: quæ sunt eadem uni tertio indistincto realiter, et indistincto virtualiter sunt idem inter se: ex quo manifeste apparet, quod ars syllogistica etiam in proprietatibus, pationibusque divinis persistat: ideo etiam colligitur falacia huius syllogismi: essentia divina, est Paternitas divina; sed filiatio divina est essentia divina: ergo filiatio divina est Paternitas divina: colligitur inquam talis syllogismi falascia: quia non ex eo quod sint idem cum essentia, Paternitas, et filiatio, sequitur, quod sint idem inter se: quia ad hoc, ut essent inter se idem, requireretur, quod essentia cum illis relationibus esset idem, non solum realiter; sed etiam virtualiter.

Dividitur ad huc realis distinctio, in distinctionem specificam, et materialem: distinctio specifica datur inter duas res specie distinctas, ut homo, et equus, qui specie distinguuntur: alia enim est species humana, et alia species equina: distinctio materialis est illa quæ datur inter duas entitates, quæ quamvis

sint eiusdem speciei distinguuntur tamen inter se plus quam numero v.g. Mulier quamvis sit eiusdem speciei cum viro magis tamen differt á viro, quam ab altera Muliere: et Vir magis distinguitur á Muliere, quam ab altero viro.

Verum quando illę duę entitates eiusdem omnino speciei, et non distinguuntur materialiter, tunc dicuntur distingui distinctione numerica; sic distinguuntur inter se Petrus, et Paulus, qui cum materialiter non distinguantur, et sint eiusdem omnino speciei, dicuntur solo numero distingui; alia denique distinctionis pars appellatur includentis ab incluso, et est illa distinctio, quę intercedit inter totum, et singulas eius partes: homo v.g. constans ex hac triplici parte materia, forma, et unione, et cum quęlibet pars illarum includatur in toto illo videlicet hoc, inde fit, quod dicatur quęlibet pars hominis distincta ab hoc distinctione includentis ab incluso: includens enim appellatur totum homo: inclusum appellatur id, quod in tali toto includitur, illud quod constituit in ratione totius.

Hic inseri solet á DDbus speciale caput de signis ad reales distinctiones dignoscendas: ab illis ego facile me expediam: quia illa, quę dubia sunt, relinquam, ut ex professo suis in locis examinanda: assignant quamplurimi pro signo realis distinctionis, quod una res sit causa alterius; sed prius investigandum est, an possit, vel non possit aliqua causa se ipsam causare? ad quam dubitationem respondimus affirmative libro de Physicorum cum Patre Arr, et ingeniosis aliquibus RRbus: assignant insuper pro signis realis distinctionis diversitatem locorum

ca enim, quae sunt naliter in diversis locis realiter aiunt, distinguuntur; sed hoc mihi signum non est: quae enim implicatio dabitur in eo, quod Deus ponat a parte rei creaturas aliquas, quae possint naliter existere in multiplici loco adaequato; imo defendam in Physicis, quod naturaliter quoad substantiam potest quaelibet res existere naturaliter in multiplici loco adaequato; ideo solum haec sunt infallibilia apud me signa realis distinctionis: primum quando unum potest perire absolute, altero perseverante, tunc signum est realis distinctionis inter utrumque; secundum quando unum potest habere, et accipere esse verum, et reale, et adaequatum per distinctas actiones, ac aliud, tunc manifestum signum est realis distinctionis.

Caput 9m utrum distinctio realis consistat in positivo, vel in negativo.

Multorum sententia est, quod realis distinctionis essentia in negatione quadam consistat; sed semper mihi satis visa fuit sententia sancti Thomae, et Nominalium, quae defenditur a Patribus Ubi, Carleton, et Hur. asserentibus illam consistere in positivo, quando autem dicitur in positivo solum volo intelligere cum iisdem Patribus, quod distinctio realis consistit in ipsa entitate rei, quae distincta dicitur, et quae multoties est entitas negativa, ut negatio alius Dei, quae distinguitur a negatione alterius mundi; ideo conformius mihi videtur dici, si dicatur, quod realis distinctio consistit in entitate illa, quae distincta dicitur, sive positiva, sive

negatiua sint.

At quamuis excludamus á formalissimo conceptu realis distiones negationes identitatis inter ipsas res, quæ realiter distinctæ sunt, non ideo negamus dari tales negationes: etenim sicut á conceptu formalissimo excludimus conceptus risibilitatis, et admirabilitatis; solum q. admittimus conceptus rationalitatis, et animalitatis: et nihilominus conceptus risibilitatis, et admirabilitatis, dicimus dari uere, et proprie in hóe: ita similiter licet uerum sit, qd detur inter duas res distinctas negatio identitatis: asserimus tales negationes non requiri ad conceptum formalissimum essentiamque realis distionis; sed negationes se habere respectu realis distionis; sicut se habet risibilitas, et admirabilitas respectu humanæ essentiæ.

Hanc sententiam sic probo 1.º; antequam intelligatur in Petro negatio Ioannis intelligitur, qd Petrus non sit Ioannes, et intelligitur, qd Ioannes non sit Petrus: ergo independenter á negatione Ioannis, habet Petrus esse Petrus; et independenter á negatione Petri, habet Ioannes esse Ioannes: ergo ad formalem conceptum realis distionis, non requiritur negatio identitatis; sed sufficit ipsa entitas in suo esse. probatur antecedens: quia id formalissime Petrus distinguitur á Ioanne per qd non est Ioannes; sed est Petrus: sed per proprium suum esse Ioannes non est Petrus, neque Petrus est Ioannes; sed est Petrus: ergo antequam negatio Petri, et negatio Ioannes intelligantur, intelligitur, qd Petrus non sit Ioannes, et qd Ioannes non sit Petrus.

Qd autem id con-

constituat Petrus distinctus à Ioanne per quod non est Ioannes; sed est Petrus probatur: quoniam per id Petrus non est equus per quod est formalissime homo: ergo similiter per id erit distinctus formalissime à Ioanne, per quod formalissime est Petrus: quod autem per id formalissime Petrus non sit equus; sed sit distinctus ab equo per quod formalissime est homo probatur: quia per hoc praecise, quod homo sit homo, homo non est equus; sed per suas proprias entitates homo est homo; ergo per suas proprias entitates homo distinguitur ab equo: ergo independenter à negatione aliqua homo non est equus, et equus non est homo: tunc sit: ergo si per suas entitates homo non est equus, per suas proprias entitates independenter à negatione Petrus erit non Ioannes, seu distinctus à Ioanne.

Probo 2:

negatio alterius Mundi distinguitur realiter à negatione Antichristi, ut per se patet: quoniam negatio Antichristi non est negatio alterius Mundi; sed haec distinctio inter unam, et alteram negationem intervenit id est negatio identitatis inter utramque partem: ergo negatio non requirit ad conceptum formalem distinctionis: maior est certa: quoniam quamvis utraque negatio non sit entitas positiva hoc non obstat ad realem distinctionem; etenim illa dicimus distincta realiter inter se, quae ante operationem intellectus non sunt idem à parte rei: minor probatur: quia si negatio identitatis interveniret inter utramque negationem, iam negatio esset contradictoria negationi, quod falsum est: etenim contradictorium rei negativae debet esse res positiva; aliter si negatio est contradictoria negationi, sequeretur, quod entitas positiva contradictoria negationi non sit:

(margin: negationem)

rao: q in optima Diala, una res nequit habere, nisi unicus duntaxat contradictorius: g° dicendus, qd non requirat negatio identitatis ad formales conceptus distionis.

Probat°: Pg distinguit realit à negatione ipsa identitatis, quas assignas int ipsus, et Paulus; sed non distinguit p alias negationes identitatis: g° non requirit negatio identitatis: dicunt aliqui, qd illa identitatis negatio non requirit alias identitatis negationes: q e rao fralis distinguendi, et una rão fralis non indiget altera ratione frali; sed contra: q eades negatio identitatis, quę hic, et nunc dat int Pm, et Paulus, qui realit distincti st, dat ab ęterno; et tames ab ęterno non erat verus dicere, hic, et nunc Pg è distinctus à Paulo: q ab ęterno non erat Pg, nec erat Paulus.

Dices: erant distinti: q ab ęterno erat verus dicere hic, et nunc Pg non è Paulus: contra, tibi do, qd hoc modo, quem admittis, sint distincti ab ęterno, quatus potest de illis verificari, qd unus non sit alius; verus mihi dicito: hic, et nunc in tempore non ne dicunt suas proprias entitates, quas non habebant ab ęterno? utiq id concedes: g° nunc in tempore diversus distionis genus habent Pg, et Paulus, quas habebant ab ęterno, si id admittas, ut admittere debes, implicas tbs: quoniass esset ides genus distionis, et non esset illa distio, quę daret ab ęterno, et illa, quę daret in tempore int Paulus, et Pm, id, qd sic probo: ratio fralis distionis p te

ē negatio identitatis int Pm, et Paulum; sed hęc ratio formalis distinctionis, quę dat in tempore, ē eadem, ac illa, quę dat ab ęterno: gº eadem distinctio ē, quę dat in tempore, ac ē distinctio, quę dat ab ęterno.

Dices: quatus ē distinctio, utiq idem ē distinctio in tempore, ac distinctio ab ęterno; verum quatus ē distinctio in tempore non ē eadem, ac distinctio ab ęterno: q affert una diversum statum, ac affert altera, et sic to solum distinguunt ratione statuum; non vero ratione formalis conceptus distinctionis, bene, sed contra: distinctio ista realis in tempore qd addit ad illam distinctionem ab ęterno? dices: entitates Pri, et Pauli, et tempus ipsum contra; q entitates Pri, et Pauli, et temporis nequeunt afferri: q.a Π entitates positivę, et tu collocas distinctionem in negativa entitate.

Propt hoc dixit nobilis quidam recentior, qd Pg distinguit ab ipsa negatione identitatis, et aliam identitatis negationem: et sic non recusat concedere processum infinitum negationum: ait enim, qd processus in infinitum solum debet obiici entitatum positivarum; non vero entitatum mere negativarum: quoniam hic, et nunc dat infinitis infinitum negationum infinitarum rerum, quas Deus posset ponere à parte rei; sed concedo huic Magistro hic, et nunc esset verum dari infinitas negationes à parte rei, id quae nullius esset absurdi: at substinere non potest: qd det negationis negatio, quę qd positivum sit: etenim sicut negatio rei positivę ē qd negativum, ita negatio rei negativę, seu negatio nis, debet ēe qd positivum, ut antea

supra diximus.

Probo 4: si negatio identitatis int' Pm, et Paulus esset conceptus fr̃alis distionis, sequeret', q̃d distintio nihil aliud esset, quam negatio cuiusdam chymeræ, id, q̃d probat': identitas int' Pm, et Paulum, ẽ quoddam impõle, et chymæra: igit' negatio identitatis ẽ quædam negatio impõlis, et chymeræ, quæ negatio sive det' Pg, et Paulus, sive non dent', semper eodem modo dandae: nam semper eodem modo non dabit' chymera, ut pote impõlis: impõle enim numquam dari necesse ẽ, quis autem dicet, q̃d negatio cuiusdam impõlis ẽ distintio intersedens int' Pm, et Paulum.

Dices: identitas int' Pm, et Paulum non ẽ q̃d impõle; sed põle, impõle enim esset, si daret' identitas, et simul daret' distio int' Pm, et Paulum; sed tu asseris, q̃d si daret identitas omni ablata distione, et sic põlis esset talis identitas, q̃ identitas sine distione non repugnat, sicut nunc põle ẽ, q̃d ratio riale sit idem cum admirativo; sed contra: q̃ ẽẽ Pg et se non repugnat ẽẽ idem cum paulo, et Paulus et se non repugnat ẽẽ idem cum Pẽo, non repugnabit etiam, q̃d aliquando uterq̃ idem sint: sicut ex eo, q̃d non repugnat, q̃d forma uniat' materiæ, et materia unia' formæ, possunt aliquando ẽẽ simul unitæ int' se: et non repugnat, q̃d det' nunc unio; non vero negatio unionis int' utranq̃: q̃ similiter non repugnabit, q̃d det' nunc identitas; nunc identitatis negatio int' Pm, et Paulum; q̃d si concedas, magnam chymeram admittis, negas q̃ commune, et celebre Philosophorum pro

proloquium, videlicet, quæ semel identificant, semper identificant, et quæ semel distinguunt, semper distinguunt: et ratio est: quia quodquod est aliquid non potest non esse id, quod revera est.

In hac doctrina fundatur, quod licet potuerit Deus non producere Petrum, quem produxit, et licet postquam illum produxit, potuerit destruere illum, et licet possit illum convertere in lapidem, ut uxorem Lot illum corrumpendo eo modo, quod dicemus in libris de ortu, et interitu; non tamen potest Deus facere, quod Petrus, qui est homo, sit simia, aut equus: quia si Petrus esset simia, aut equus, tunc non esset Petrus; sed esset equus, aut simia, quæ sunt aliud diversum ab illo.

Hæc distinctio realis, sic constituta, et explicata potest dupliciter considerari: primo modo, ita ut sit distinctio transcendentalis in omni ente reperta, et ita, ut sit distinctio prædicamentalis. Distinctio prædicamentalis est illa, quæ datur inter duas entitates, quatenus dicunt relationes diversitatis, et in isto casu distinctio, quæ datur inter Petrum, et Paulum constituit per ipsum Petrum, qui non est Paulus, et per ipsum Paulum, qui non est Petrus; ita ut utrumque ingrediatur extremum, tanquam constitutivum distinctionis eo modo, quo dicimus quod veritas consistit in utroque extremo, videlicet in ipsa entitate actus, nec non in eo, quod absolute se habeat, sicut repræsentat obiectum, de qua prædicamentali distinctione latius reddet nostis sermo, dum de relationibus in communi, et particulari et instituto agemus, interim tamen hæc prælibasse sufficiat.

Distio

transcendentalis solum dicit formaliter entitatem Pauli respicientem Petrum, ut terminum sui respectus dicitur praedica-

hæc * distinctio

*tio transcendentalis: quae est passio, et proprietas omnium entium, omnia etenim entia distinguunt, et in hoc casu, quo consideretur Petrus, ut distinctus transcendentaliter se habet, sicut actus internus, qui transcendentaliter refert ad suum obiectum, quod respicit, non ut partes essentiales sui; sed tantum, ut terminum: actus enim ditionis, quo respicio parietes, non constituitur per parietes, quamvis sine illo dari non possit, et totus ad illum sit.

Et hoc infert, quod quando nullum datur extremum, nequit vere, et proprie dici unum esse distinctum ab alio, sive distio sit transcendentalis, sive praedicamentalis sit V. g. Antichristus, et alius Mundus vere, et proprie non distinguunt: ratio est: quia id, quod vere, et proprie non est, nequit dici de illo, quod vere, et proprie distinguatur; si autem velis dicere, quod distinguatur vere, et proprie eo modo, quo vere, et proprie est, hoc modo non inficiabor admittere: quoniam hoc nihil aliud est, quam dicere, quod de facto absolute, Antichristus, et alius Mundus non distinguuntur, sed quod distinguerent, si essent; et cum de facto absolute non sint, absolute de facto non distinguunt.

6 Infert etiam, quod si sit unum extremum, et aliud non, ut de facto datur, et est Petrus; non vero Antichristus in hoc casu dicendum est, quod detur vere, et proprie distio transcendentalis, quae solum petit entitatem Petri; non vero

dabit distinctio prędicamentalis: quoniam ad illam requirit utrumque extremum, ut diximus, dicemusque in sequentibus; cum igitur non detur, nisi unicum duntaxat extremum, nequit dici, quod detur distinctio diversitatis: denique infertur, quod inter Petrum, et suam negationem nequeat dari distinctio prędicamentalis: quia ad hanc erat necesse, quod daretur utrumque extremum; cum autem quando datur negatio Petri, non detur, Petrus, et quando datur Petrus non detur sua negatio, inde est quod inter eos non sit distinctio prędicamentalis; licet sit transcendentalis distinctio, quę non petit, nisi respicere alium terminum.

Caput 4m argumenta adversariorum enerdantur.

Arguunt primum: unum distingui ab alio, est unum non esse aliud; sed unum non esse aliud formaliter est negatio: ergo unum distingui ab alio formaliter est negatio: respondeo distinguendo maiorem claritatis gratia, quamvis illam posse absolute concedere: unum distingui ab alio, est unum non esse aliud per sui non esse: nego maiorem; per proprium sui esse: concedo maiorem; similiter distinguenda est minor; sed unum non esse aliud per sui non esse, formaliter est negatio: concedo minorem; per proprium sui esse: nego minorem; et nego consequentiam.

Ut bene percalleatur distinctio tradita sciendum est, quod eadem res, quę positiva est potest explicari modo negativo, ita ut verba sonent negationem, et significent entitatem positivam, ut diximus

de equo, quod sit non homo: quando quidem nos non homo significare volumus, quod sit equus: quia equus revera non est homo, non autem volumus significare negationem hominis, seu ipsius non esse hominis, quae doctrina eius apud adversarios militet, ipsis [redacted] nostra est: ipsi enim dicunt, quod dantur terminus infinitatio, asseruntque, quod equus sit non Deus, quod Deus sit non equus, Caelum sit non terra, terra sit non mare et ita in aliis exemplis ab adversariis admissis, et admittendis apparet, quod entitas positiva explicet modo negativo; et tali modo negativo significet solummodo rem positivam; non vero significet negatio aliqua; siquidem si significaret aliqua negatio sequeretur, quod esset falsa ista propositio Deus est non equus: quia Deus non est negatio equi; sed solum sua propria entitas divina; sic igitur adversarii tenent dicere, quod in hac propositione Deus est distinctus ab equo tenent dicere, quod non ingrediatur negatio: aliter Deus distinctus esset negatio, et equus distinctus esset negatio.

Verum dicent adversarii, quod utique Deus distinctus, seu Deus prout distinctus dicat negationem; sed ecce statim mi fallor validas in illos impugnationes: ipsi dicunt, quod Deus, quod distinctus ab equo dicit duo, et Deum, et negationem equi, tunc sic arguo: iam in hoc concreto Deus distinctus inveniuntur duo unum, quod est Deus, alterum, quod est negatio equi, rogo nunc: quid mihi hic obstat, ut loquar de singulis partibus concreti seorsim, et non de toto concreto? profecto nihil; immo

si essent realiter identificata, ut si realiter distincta, poteramus loqui de singulis separatis, ut loquimur de animali, rationali &c; de essentia, et paternitate divinis, quantumvis sint idem realiter inter se.

Quaeri sit: loquor de partibus istius concreti Deus est negatio equi, et rogo Deus solus non intellecta illa negatione est idem cum equo, vel non est? si dicas, quod est idem cum equo, ecce foedissime blasphemas, si dicas, quod non est idem cum equo, ut dicere debes, rogabo te per quidnam non est Deus idem cum equo? dices: per illas negationes; contra: quia iam tibi supposui, convenimus &c; quod loquebar de solo Deo, quasi non daretur talis negatio, vel quin talis negatio intelligeretur; id, quod optime fieri potest, si ergo loquendo de solo Deo, quin intelligatur talis negatio, Deus intelligitur distinctus realiter ab equo: ergo non requiritur negatio, ut intelligatur Deus ab equo realiter distinctus, quod si dicas, quod per alteras negationes intelligitur realiter distinctus ab equo, ecce meo iudicio implicationes: quia intellectus nec adimit, nec ponit in rebus negationes, aut praedicata; sed solum cognoscit id ad quod tendit semper desinendo res in sua essentia invariatas: et ut ab historicis et peritis, dicitur notissimum, quod unum non esse aliud, est ipsa entitas illius explicata tamen modo negativo.

Argutus 2: id quod opponitur contradictorie identitati, est distinctio; sed id, quod opponitur contradictorie identitati

e negatio; ergo distinctio e negatio: respondeo, concedendo maiorem; distinguendo minorem; sed id, quod opponit identitati contradictorie e negatio logica; concedo minorem; sed id, quod opponit identitati contradictorie e negatio fisica: nego minorem: simili modo distinguendum e consequens: distinctio e negatio logica concedo consequentiam: e negatio phisica nego consequentiam: ad intelligentiam huius solutionis necessum e exponere quid in praesentiarum veniat nomine logicae negationis, de qua asserimus, quod opponat contradictorie identitati: igitur negatio logica dicit duo sub disiunctione, negationem phisicam indentitatis, vel essentiam positivam rei, quae explicat per hanc propositionem: non e identitas; haec autem formaliter potest verificari; vel per negationem phisicam: quia scilicet non sint extrema aliqua, quae identificent, vel per essentias positivas, quae distinguunt, id quod valde observandum retinendumque e: quoniam ex hoc pendet solutio ad quamlibet instantiam, quae hac super re potest occurrere.

Unde cum contradictorium identitatis sit, vel negatio identitatis, vel ipsa entitas de qua verificat, quod non sit idem cum altera, sequitur, quod si per impossibile poneret a parte rei negatio phisica inter animal, et rationale, adhuc animal, et rationale essent idem: quia remaneret identitas animalis et rationalis excludens omnino distinctionem petensque ee idem cum animali, et rationali.

Ex quo

sequitur, quod si per impossibile poneretur a parte rei negatio physica ~~[illegible]~~ huius mundi; non tolleret immediate immediatione ablationis iste mundus; sed poneret simul Mundus, et negatio physica Mundi: sic similiter licet poneret negatio physica identitatis per hypothesim impossibilem, quae datur in animal, et rationale, daretur simul identitas inter animal, et rationale, et simul daretur negatio physica identitatis.

Sed statim occurrens instabis: positio formalis unius contradictorii est destructio formalis alterius contradictorii; sed negatio physica huius mundi est contradictorium huic mundo: ergo posita negatione physica huius mundi, non potest dari iste mundus; sic similiter negatio physica identitatis, est contradictorium identitati: ergo posita negatione physica identitatis destrueretur identitas: totum robur huius instantiae idem est cum praecedenti argumento, et totum evanet asserendo, quod negatio physica huius mundi non est contradictoria huic mundo; sed solum est contraria: ratio est: quia contradictorium huius mundi est negatio logica, quae, ut dixi affert duo sub disiunctione, vel negationes physicas, vel ipsas entitates positivas huius mundi, quae si ablatae non sit, etiamsi detur illius negatio physica verificatur, quod mundus detur, et simul, quod detur negatio physica.

Itaque aliud est dari negationes physicas, et dari mun

mundus, et aliud dari, et non dari mundus, mundus daret, et non daret, si daret negatio logica mundi, et mundus; at vero si negatio phisica mundi daret, et mundus, absolute daret mundus, et absolute daret phisica illius negatio: sic similiter si daret identitas, et negatio phisica identitatis, utraque simul daret. Verum si daret negatio logica identitatis, et simul daret identitas, tunc daret, et non daret identitas.

Ne terreat te, quod impossibile sit, quod detur mundus in hypotesi impossibili, et simul negatio phisica mundi, quia ad investigandas formales conceptus essentiarum iuvant Dialectici, Metaphisicique his suppositionibus. Quod tibi clarius apparebit, dum his humilioribus et simplicibus percipies: impossibile est, quod per se homo, qui est risibilis, non sit risibilis, et nihilominus quamvis impossibile sit, quod risibilis non sit, hanc efformamus hypotesim, si per impossibile per se homo non esset risibilis esset adhuc homo, necne? et res non datur satis metaphisice, quod si per impossibile per se non esset risibilis, esset adhuc homo: quia praeter essentiam risibilis remanet in illo hominis essentia, quae est esse animal rationale, cum ablatio formalis et immediata risibilis non sit ablatio formalis, et immediata animalis, et rationalis; sed tantummodo est immediata ablatio risibilis.

Haud aliter in nostro casu: positio formalis, et immediata negationis phisicae non est ablatio formalis, et immediata mundi cum aliud sit mundus, aliud negatio phisica mundi adaequate, et realiter

ita q̃ ut auferret mundus immate, et fralit erat necesse, q̃d mundus auferret per mare, et fralit: qui quidem nullo alio auferret nisi ipsum ablatione logicam, quae quidem ablatio negatio logica est.

Verum cum fortasse alicui nimis dura praesens apparebit doctrina, videlicet, q̃d impossibile posse dari mundus, et negatio physica mundi; ideo operae pretium est illam amplius expendere; licet iterum, ac saepius in eadem, quae iam exposita manent, superfluum reicidam; sed cum sapientibus, et incipientibus debitor sim, teneor ultra invitus ad ea, quae iam exposui, iterum enucleanda. Ad quod suppono, q̃d quaelibet res, quae habet distinctam essentiam, adaequatam ab altera, est verum dicere, q̃d poni ipsam, non est poni alteram, à qua diversificat: Vg Paulum poni; et evidens est, q̃d non sit poni Petrum, et e converso, cum igitur haec ita sint, dico q̃d cum negatio physica mundi distincta q̃d sit à mundo necessum debet esse, q̃d aliud sit poni mundum, et aliud sit poni physicam negationem mundi, et e converso aliud sit destrui mundum, et aliud destrui ipsam physicam negationem mundi, cum quaelibet essentia distincta sit ab altera.

Unde sequitur, q̃d positio negationis physicae mundi non sit destructio fralis, et immata mundi, cum mundus sit aliud adaequate à negatione physica mundi, scilicet ad positionem negationis physicae mundi destruat mundum, destructio haec est ex consequenti, non vero

ē immata destructio, eo modo, quo ad destructionem
hois, qui de facto dat requiria destructio risibilis,
quæ quidem destructio risibilis ē et consequenti, hoc
ex eo, qd destruit homo, destruit id, qd ē idem risibilis;
verum non immate destruit risibile: q̃a si p impole
destrueret aial duntaxat, et rationale destrueret
homo, et risibile non destrueret; q̃a risibile prolit
non ē aial, et rationale, et potest intelligi concep-
tus risibilitatis, quin intelligat conceptus hois.

Et hoc
deducit, qd si p impole poneret mundus, et simul
phisica negatio mundi, non sequeret non posse dici
qd daret, et non daret mundus, quæ s. prædta contra-
dictoria; sed solum sequeret, qd daret mundus, et ne-
gatio phisica mundi, quæ s. contrariæ inter se. Sic
in nostro casu si destrueret negatio phisica identi-
tatis, quæ nunc dat int. Pm, et Paulum, adhuc non
poneret identitas, sed Pq, et Paulus manerent distin-
cti, et maneret distintio int. utrunq: q̃a alia ē adequa-
tē essentia phisicæ negationis, et alia ē adequa-
te essentia distionis. Essentia distionis int. Pm
et Paulum consistit in eo, qd Pq non sit Paulus, et Pa-
ulus non sit Pq ad qd uterq habet independent
ā phisica negatione p proprias suas entitates. Ita-
q si daret negatio phisica identitatis int. aial,
et rationale idem essent: q̃ idem d. p proprias entita-
tes. Et si destrueret negatio phisica identitatis
int. Paulum, et Pm; non tamen poneret identitas int.
ipsos: q̃a ipsi p proprias suas entitates repugnant, qd

identificent.

Hac doctrina utunt politiores teologi nostri temporis, ut probent, Deus non cognecti cum aliquo obto extra se: q̄ probant Deus non cognecti cum negatione phisica quartę personę beatissimę triados: quoniam dicunt, q̄d etiam si, non daret, p impole negatio phisica quartę personę, nihilominus quarta persona non daret: q̄ ipsa trinitas diuina esse repugnaret, et obstaret, ut quarta persona daret. Sic affirmant, q̄d Deus non cognectatur cum phisica negatione entis destructiui Dei: q̄ si p impole non daret negatio phisica illius, illud tamen non daret: q̄ Deus esse repugnaret ad essentiam talis chymerę.

Caput 5m speciali cuidam instantię fit satis

Diximus, q̄d negatio logica mundi q̄ dicit duo subdisiunctione, vel negationem phisicam mundi, vel ipsum mundum, qui dum existit p se ipsum repugnat non dari, et cum hęc dixero, sic ingeniosus qui dam Magister iam diu de teologia bene meritus, sic mi hi opposuit: si negatio logica mundi ē mundus, aut negatio phisica mundi, sequeret, q̄d verum sit, q̄d dat mundus, et non dat mundus, quando hic, et nunc ē verum dicere, q̄d dat mundus; sed hoc impole ē: g° et impole ē, q̄d negatio logica consistat in tali disiunctione: maior probat: q̄ in primis ē verum dicere, q̄d dat mundus, ut pre patet, deinde ē verum dicere, q̄d non dat mundus: q̄ dat mundus, et non dat

mundus, qd sit verum dicere, qd non dat mundus probat: quia tunc ē verum dicere, qd non dat mundus, quando dat negatio logica mundi; sed quando dat mundus, dat mundus, aut negatio phisica mundi; qd ē negatio logica mundi: ergo quando dat mundus, dat mundus, et non dat mundus.

Confirmat: quia ex presentem doctrinam negatio logica dicimundus, vel negationes phisicas mundi, qd ē quod das disiunctum; sed ad veritatem disiuncti sufficit, qd dat una pars illius: ergo ad veritatem negationis logicae sufficiet mundus, qui ē una pars suae negationis logicae; tunc sic: quando dat negatio logica mundi non dat mundus ex hanc doctrinam; sed quando dat mundus dat negatio logica mundi: ergo quando dat mundus non dat mundus.

Omnia, quae posui in me meipsum hoc eodem oppresseram argumento, et mediata iam solutione, haec eadem consequentia respondit, ad quam suppono tanquam nemini dubium, qd hae propositiones contradictoriae nullus homo currit, aliquis homo currit: ut in summulis latius enodavi; prima nullus facit hunc sensum: iste homo non currit, et ille homo non currit, et ille homo non currit, sic distributive cunctos homines percurrendo: secunda particularis affirmativa sic ex ponitur: vel ille homo currit, vel ille homo currit, vel iste homo currit: sic caeteros homines disiunctive dinumerando, quamvis autem diversus sit modus enunti

tiandi unius, ac alterius propositionis, nihilominus, ut in sum, dixi idest omnino est obtus unius propositionis, alterius, dico idest te obtus, intelligendo obtus predicationis: quia verificationis obtus precise est quidast determinatus homo, qui currat, quando autem dat determinatus aliquis homo, qui currat in verificatione, et in obto non sunt ideo propositiones contradictoriae; sed sunt propositiones contrariae, ut patet in istis, quae contrariae sunt in omnium sententia nullus homo currit, Petrus currit: ex quo evidentissime me indice, infert, quod sola let contradictio in modo enuntiandi, seu in propositionibus; non vero in obtis: quia quando verificatur propositio disiunctiva in aliquo determinato obto, ut in illa propositione Petrus currit: resultat contrarietas; non vero resultat contradictio.

His notatis, et omnibus notissimis, ut te debent, iterum redeo ad istas propositiones nullus homo currit, et affirmo, quod non elici contradictorium est, qui assumit Petrum, et dicit Petrus currit; neque qui sumit Franciscus, neque qui sumit Antonius: qui sic facit contrarietatem; ast ille solus contradictionem faciet, qui Petrum, Franciscum, Antonium, reliquos que homines sub disiunctione allatos sumpserat, id, quod adhuc explico: molestiam magis intelligi, quam difusione damnari: posita hac propositione nullus homo currit, non contradixit ei, qui dixerit Antonius currit, licet a parte rei sit duntaxat Antonius, qui revera currit, cum

cæterum ille contradicet, qui dixerit: vel Antonius, vel Franciscus, vel Ioannes &c. currit: quoniam omnes istæ disiunctiones continentur in hac particulari propositione, aliquis homo currit, cum talis particularis dicat omnes homines sub disiunctione.

Iam Deo auspice facilis adest solutio, fateor mecum esse doctores, quod negatio logica mundi dicat sub disiunctione mundum, et negationem physicam mundi; verum et hoc non infert, quod mundus sit negatio logica; neque quod negatio physica sit logica negatio: quia sic [illegible] ponere aliquas determinatas entitates; et ego pono duas sub disiunctione: mundum nempe, vel negationem mundi, sequitur et hoc, quod subiectum prædicationis negationis logicæ, sit utrumque sub disiunctione, aut mundus, aut negatio physica mundi. Verum subiectum verificationis sit solum unum è duobus determinate, sicut in prædictis propositionibus contradictoriis. subiectum prædicationis sunt omnes homines, subiectum autem verificationis, est determinatus aliquis homo V.g. Petrus.

Sed antequam informa respondeam ad prædictas instantias, contorqueo illas, ut propriis ipsorum telo impetam adversarios, et ut probem, quod suo argumento velint nolint respondere teneantur, probo, quod hæ propositiones sunt contradictoriæ nullus homo currit, Petrus currit: ad quod supponamus, quod in rerum natura non darentur nisi duo homines Petrus, et Paulus, ut magis clare percipiatur contortio, tunc sic: nullus homo currit habet pro contradictoria propositionem istam aliquis homo currit; sed aliquis homo

currit; sed Pg est aliquis homo: ergo dicere Pg currit, est idem
ac dicere aliquis homo currit; sed aliquis homo cu-
rrit est contradictoria isti nullus homo currit: ergo
Pg currit est contradictoria isti nullus homo currit
quid ad haec respondebunt adversarii? utique dicent,
quod Pg est aliquis homo, sed non aliquis homo sub dis-
iunctione; sed aliquis homo determinatus, et individu-
us: et requirebatur ad rationem contradictionis, ut non
esset aliquid determinatum individuum. Aptent igitur
hanc solutionem suo argumento, et dicant, quod mundus
non contradicit: quia est aliqua pars determinata, et in-
dividua, ut debeat esse utraque pars sub disiunctione.

Insequ-
or adhuc adversarios praeterita contentione: Ali-
quis homo currit est contradictoria illius universalis nega-
tivae: quae affert utrumque hominem sub disiunctione; sed haec
propositio Pg currit est contradictoria illi universali nega-
tivae, videlicet nullus homo currit; quod autem affe-
rat utrumque hominem sub disiunctione probatur: quia qui affert
Petrum est verum dicere, quod affert Paulum sub disiunctione,
etenim verum est dicere, quod qui affert Petrum affert Petrum, vel
Paulum. quid respondebunt adversarii ad haec?
idipsum aptent suo argumento, quando dicunt, quod quan-
do datur mundus, datur mundus, aut negatio physi-
ca mundi, utique debent respondere, quod haec propo-
sitio Pg currit non affert Paulum sub disiunctione;
sed, quod duntaxat dicit Petrum: quia disiunctio non datur
a parte rei ante operationem intellectus; quia disiunctio
est actus, et modus enuntiandi intellectus, consequenter

tenent admittere adversarii, qd, qui affert Pm, afferat Paulum, aut Petrum; sed non sub disiunctione fmali; sed: q afferat Pm determinate, aut determinate Paulum, ac demum ad summum dicere debent, qd qui affert Pm, affert fundamentum, ut intellus possit facere disiunctiones, vel qd alii tri dicere possunt, qd affert Pm, et Paulum, sub disiunctione fundamentali, non autem sub disiunctione fmali.

His in forma respondeo ad instantiam negando maiorem; ad probationem respondeo negando, qd quando dat mundus tenemur dicere in illa hypotesi, qd non dat mundus: ad sequentem probationem concedo maiorem, et distinguo minorem, quando dat mundus, dat mundus, aut negatio physica mundi per disiunctum fmale; nego minorem, quando dat mundus, dat mundus, aut negatio physica mundi per disiunctum fundamentale, hoc e dat fundamentum, ut possit fieri disiunctum fmale, concedo minorem, et nego consequentiam.

Itaque, ut dixi disiunctio fmalis non dat a parte rei: q e modus enuntiandi, et cum logica negatio dicat disiunctiones, fit inde, qd logica negatio non det a parte rei; sed solum a parte rei det fundamentum ad logicam negationem, et contradictionem; sicut in his propositionibus Pe currit; nullus homo currit, dat fundamentum, ut det contradictio dicat qd aliquis homo currit, nullus homo currit, que contradictorie sunt: ad confirmationem respondeo conce

dendo marem, distinguendo mortes: ad veritatem disiunctivae formalis sufficit, quod detur una pars sub disiunctione allata concedo mortes; non allata sub disiunctione, nego mortes; si enim talis pars sub disiunctione non afferatur sequeretur, quod non sit pars sub disiunctione; sed solum fundamentum, ut illa disiunctio fiat.

Itaque, ut ad locum unde exiuimus revertamur, distinctio, quae datur inter Petrum, Paulum dicit negationem physicam identitatis inter Petrum, et Paulum; sed talis negatio fisica non est contradictoria identitati; sed solum contraria, alterius eventis aliorum praedicatorum quae in suo formali immo, et reali concepta, non dicunt identitatem, quam negant. Unde si talis negatio physica identitatis, quae datur inter Petrum, et Paulum, tolleretur, non sequeretur immediate, et formaliter identitas; sed solum sequeretur mediate, et ex consequenti: sicut ad ablationem Dei necessario sequeretur Creaturarum ablatio, verum non sequeretur talis ablatio Creaturarum immediate, et formaliter, sed solum mediate, et ex consequenti: quia prius intelligeretur necessario Deum auferri postea quam intelligeretur auferri Creaturas, aliter evenit in logica negatione, nam posita logica negatione mundi immediate, et formaliter in mediatione alterius non mundus tolleretur: quia positio immediata unius contradictorii, est destructio formalis, et immediata alterius contradictorii, quae logica mundi negatio est non mundus, aut negatio

phisica mundi, utrumque semper sub disiunctione frali; sicut negatio logica identitatis est identitas, aut negatio phisica identitatis utraque semper sub disiunctione frali ablata.

Sed rogabis cur identitas esse potest contradictorium sui ipsius? sed aduertus obseruo, quod ego non dico, quod identitas sit contradictorium identitatis, seu sui ipsius, sed dico, quod contradictorium identitatis est identitas, vel negatio phisica identitatis utraque sub disiunctione, ne quod reuera aliquod aliud est, et plus addit: quoniam addit disiunctionem alterius partis, et necesse est, ut identitas ingrediatur ad constitutionem sui contradictorii: quoniam cum contradictoria debeant esse eiusdem de eodem, necesse est, quod ingrediatur idem subiectum in utraque propositione contradictoria: si enim idem subiectum in utraque propositione contradictoria non ingrederetur, non esset uerum, quod essent eiusdem de eodem.

Dices: si duae propositiones contradictoriae debent esse eiusdem de eodem cur ingreditur negatio phisica in una propositione, et in altera propositione contradictoria non ingreditur? quod ingrediatur phisica negatio in una propositione contradictoria nos ipsi fatemur, quando quidem admittimus disiunctum, quod autem in altera non ingrediatur phisica negatio patet; quia una propositio praecise affirmat, quin

neget vel, qd apparet in his propositionibus dat mundus, non dat mundus, quarum prima precise dicit identitatem mundi, et secunda in nostra sententia dicit entitatem mundi, vel ipsum non ee mundi, seu negationem mundi.

Respondeo facile, qd quando dicit, qd duę propositiones contradictorię debent ee eiusdem de eodem debet intelligi, ut sint de eodem subiecto affirmativo p unam propositionem, et negato p alteram propositionem: alit non ee propositiones contradictorię; et qua solutione clarissime apparet summa implicatio eorum, qui dicunt, qd negatio logica mundi sit duntaxat ipse mundus: etenim si negatio logica mundi e duntaxat ipse mundus sequeret, qd a parte rei dent duę propositiones, quę contradictorię sint simul verę, id qd sic probat, nam hęc propositio dat mundus e vera, ut ipse patet, et hęc etiam e vera non dat mundus: probo: q hęc propositio non dat mundus habet pro obto negationem logicam mundi; sed pte negatio logica mundi e ipse mundus, qui revera dat a parte rei: go dat a parte rei mundus, et negatio logica mundi; go e verum dicere a parte rei dat mundus, et non dat mundus propterea debes admittere disiunctam a me explicatam.

caput 6 in quo probat, qd negatio phisica rei, et res non sint contrę oppositę

Magna luce nostra illustrabitur doctrina, si postquam asseruimus, quod contradictoria verum solum sillogice negationes compacta et ipsis rebus, et negatio rebus istarum phisicis sub disiunctione tamen alatis, probaberimus, quod phisice negationes rerum nequeunt esse contradictoriae rebus ipsis, atque si probaverimus, quod negatio phisica mundi non est contradictorium mundi, id quod minime probatu difficile est, et sic probatur: si negatio mundi phisica, et mundus essent contradictoria sequeretur, quod istae propositiones essent, et non essent contradictoriae: datur mundus: datur negatio phisica mundi; sed hae propositiones audeo dicere evidenter non sunt contradictoriae: ergo negatio mundi, et mundus non sunt contradictoriae: probatur antecedens: quia propositiones, quarum una habet pro obiecto suo adaequato adaequatum contradictorium alterius sunt contradictoriae; sed ita se habent propositiones hae datur mundus, datur negatio phisica mundi: ergo sunt contradictoriae: fateor has esse contradictorias, sed e contra statim insurgo, et probo, quod contradictoriae non sunt, nec esse possunt: nam ut duae propositiones contradictoriae sint est necesse, quod sint eiusdem de eodem; sed tales propositiones non sunt eiusdem de eodem: ergo contradictoriae non sunt: maior est primum principium, minor probatur: quia haec propositio datur mundus habet pro obiecto mundum, et ista propositio datur negatio phisica mundi, non habet pro obiecto mundum; sed aliquid adaequate distinctum a mundo: quia esse mundi revera, et adaequate non est negatio phisica mundi: quia non esse rei est alia essentia adaequate ab essentia rei;

q° quælibet ex dictis propositionibus habet adequate diversas essentias pro obto; sic igit quælibet ex istis diversas habet adequate essentias pro obto, ac habet altera, minimé possunt contradictorié opponi, cum contradictoria oppositio dicat natio idem de eodem.

Quod si dicas, qd hæ propositiones dat mundus, dat negatio phisica mundi non sunt contradictoriæ; sed istæ contradictoriæ sunt dat mundus, et non dat mundus rogabo te si ut contradictoriæ quale é istius negative obtum non dat mundus? é ne sola negatio? aut mundus, et negatio mundi? quale in qua é suum obtum? si dicas, qd sola negatio é obtum suum, idem dat inconveniens, ut contradictoria non sit alteri affirmativæ: quoniam debet ēē idem obtum; si vero talis propositio negativa dicit aliqd præter ipsam negationem mundi quid illud é? nam vel erit ipse mundus, vel erit aliqd aliud, qd non sit ipse mundus: qud ~~aut~~ antem non possit ēē aliqd distinctum ab ipso mundo probat. q. etiam non erunt eiusdem de eodem; si vero é ipse mundus iam mecum assentiris aitq., qd mundus, et qd negatio phisica mundi sint contradictoria mundi.

Sed restat nunc probare, qd mundus, et negatio phisica mundi debeant venire sub disiunctione ad contradictorium mundi, et non debeant venire copulativé, qd evidentissime probat; si mundus, et negatio phisica mundi essent contradictoria sequeret, qd quando

non dabat mundus, tunc daret mundus, et negatio phisica mundi; sed hoc impossibile est: ergo et impossibile est, quod mundus, et negatio phisica mundi sint contradictoria, probo maiorem: quia quando non dabat mundus, tunc dabat suum contradictorium; sed per te contradictorium mundi est mundus, et negatio phisica mundi; ergo quando non dabat mundus, tunc dabat mundus, et dabat negatio phisica mundi; ergo si mundus non est contradictorium mundi; neque negatio phisica est contradictorium illius, insuper neque mundus, et negatio mundi simul possunt esse contradictoria; neque negatio phisica mundi, et aliquid aliud distinctum à mundo, sequitur tandem, quod dicas negationem phisicam mundi, vel mundum utrinque sub disiunctione esse contradictoriam mundi.

Caput 7 reliqua, quae restant adversariorum argumenta dissoluit.

Primum, quod restabat argumentum ita se habet: id quod, quod contradicit immediate, et formaliter identitati, quae datur inter animal, et rationale est negatio logica identitatis: ergo posita negatione logica identitatis inter animal, et rationale remanebunt distincta inter se rationale, et animal, tunc sic; sed negatio logica identitatis est partim positiva, et partim negativa ut potest constans ex illo disiunctato phisico negationis identitatis, et ex ipsa positiva identitate; ergo distinctio erit partim positiva, vel partim negativa, quandoquidem logica

negatio dicit positivus, vel negativus.

...ius hoc argu-
to penitus evanet, negando, qd negatio logica dari pos-
sit á parte rei ante operationes intlus, cum enim negatio
logica dicat essentialis, ut vidimus disiunctiones
formales explicatas p illud vel, et hęc disiunctio
sit opus intus; inde é, qd negatio logica nequeat
dari á parte rei, et inde fit, qd absq labore intus
non dent predicata contradictoria ut talia, cu
ut dent, debeat nario dari disiunctus.

Qd si de
impolibus dicimus, qd constet ex prędicatis contradic-
toriis, id solummodo volumus intelligere, qd im-
polia talis naturę, et conditionis sint, ut de illis
possint verificari duę propotiones contradicto-
rię, ut si de alio Deo chymerico, qui non dat, nec
potest dari, diceret, dat alius Deus, non dat ali-
us Deus prima verificaret: q sic supponit, qd daret,
et secunda verificaret: q ipse revera non daret,
non solum q daret sua phisica negatio; sed etiam
ex eo, qd p suas entitates non daret: non autem vo-
luimus dicere, qd impolia constent in se ipsis ex
prędicatis, quę vere, et formalis sint disiuncti-
ua, cum disiunctio hęc, ut dixi ab intus proveniat.

Secundus
argumentum: id qd opponit contradictorie identitati, quę
dat intalit, et rationale é distinctio; id qd é distin-
tio, é negatio logica; id qd é negatio logica p nos non
dat á parte rei: q é quod dat frale disiunctum; q distio

non dat à parte rei; sed realis distintio vere, et proprie dat à parte rei; ergo chymerica, et implicatoria ē nostra explicatio distintionis.

Respondeo, quod distintio realis potest dupliciter considerari 1o modo enuntiativé per contradictiones, 2 modo, ut illa ē inse à parte rei, distintio realis; quæ sumit enuntiativé, quæ sumit enuntiative per contradictiones non dat sic à parte rei; quia ut toties dixi duo predicata contradictoria, ut talia neque unt dari à parte rei: quoniam contradictio involuit rationem disiunctionem, at vero distintio ut ē inse à parte rei non dicit disiunctionem; sed solum dicit entitates, quæ distinctæ dicunt, ing. non potest dari formalis contradictio; sed solum fundamentum ad contradictiones, et de illis, et in illis solum dat ante operationem intellectus contrarietas, ut mundus, et negatio phisica mundi; itaque dupplex potest considerari distintio realis, una contraria, et alia contradictoria; distintio realis contradictoria ē illa, quæ dat, et consistit in logica negatione; et hæc revera non dat nisi post operationem intellectus ratione disiuncti, altera distio ē contraria, quæ consistit in ipsa entitate, quæ distincta dicit.

Iam facile respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: id, quod opponit contradictorié identitati, ē distintio, quæ consistit in logica negatione; concedo maiorem; id quod opponit contradictorie identitati ē distintio, quæ consistit

in ipsis entitatibus extrasq, quae distinctae dicunt; nego maiorem: ad minorem respondeo similiter distinguendo: id, quod est distinctio contradictoria identitati, est negatio logica, concedo minorem; id quod distinctio contraria est, est negatio logica: nego minorem: ad id, quod addit, quod distinctio realis datur à parte rei; etiam distinguo: distinctio realis contraria datur à parte rei; concedo; distinctio realis contradictoria datur à parte rei; nego, et nego consequentiam.

Hoc opponit solutio haec solutioni, quam primo adversariorum argumento exhibui; concedendo, quod id quod opponitur contradictorie identitati est distinctio: nam ibi etiam loquimur de distinctione, quae consistit in logica negatione; sed non duplici irretirer difficultate ipsi pepersi; donec in hunc locum ex potius illam servassem.

Tertium argumentum: per id una res distinguitur ab alia, per quod maxime distat ab alia; sed per negationem identitatis maxime distat ab alia: ergo per negationem identitatis distinguitur ab alia. Hoc argumento à multis obiici solet, et meo quidem iudicio nullius roboris est, quod si aliquid roboris in se continet multa aequivocatione laborat.

Ad illud igitur respondeo supponendo, quod quaelibet res distinguitur ab alia etiam per physicam negationem: ego enim non nego, nec aliquis negare potest, qui distinctiones reales in entitate positiva collocavit, quod Petrus distinguitur à Paulo vere, et rea

realis per negationem identitatis, quae datur inter ipsos: quoniam cum talis interesse dat phisica negatio inter illos vere, et proprie, et nulla facta suppositione necesarium est, quod per illas tales phisicas negationes identitatis distinguantur; igitur sola quaestio est utrum primo, et immediate consistat realis distinctio in tali negatione, vel in entitatibus Petri, et Pauli, eo modo, quo dicimus, quod a parte rei animal sit homo, et ratio nale sit homo, et risibile sit homo etc. et nihilominus investigamus, et dicimus: etiamsi haec tria sint homo, quodnam et illis est immediata, et formalis hominis essentia? sic in nostro casu etiamsi negatio phisica dicat a parte rei distinctionem, rogamus utrum id dicat immediate, et formaliter; at vero ex consequenti, et minus principaliter?

Sic respondeo ad argumentum: per id una res distinguitur ab alia per quod maxime distat ab alia immediate, et formaliter, concedo maiorem: mediate, et ex consequenti, nego maiorem, similiter distinguo minorem per negationem identitatis maxime distat ab alia mediate, et ex consequenti, concedo minorem; immediate, et formaliter nego minorem: et distinguo consequens: per negationem identitatis distinguitur ab alia mediate, et ex consequenti, concedo consequentiam: immediate, et formaliter nego consequentiam; quia immediate, et formaliter distinguitur ab alia per propriam entitatem Petri. Ergo.

Quartum argumentum: in illo priori, in quo intelligitur Petrus, antequam intelligatur in Petro negatio Pauli, Petrus est Paulus, vel non est Paulus, dicere, quod sit Paulus non potest: quoniam

nunquam Pr est Paulus: ergo non est Paulus: ergo in illo priori fundat Pr negationem Pauli: ergo in illo priori in quo intelligitur Pr antequam intelligatur negatio Pauli, intelligitur negatio Pauli, quod chymericum est, cum chymericum sit dicere, quod negatio intelligatur, antequam intelligatur negatio.

Atque hoc peccat in Philosophia: cogitant enim aliqui, quod illa quae priora sunt aliis debent esse aliquo tempore saltem rationis priora, et falluntur profectò, ut patet in sole, qui dicitur prior luce, et tamen in primo instanti, in quo est sol est lux: et verbum divinum dicitur posterius divino Patre: cum ~~ta~~tamen Pr divinus nunquam fuerit in aliquo tempore etiam rationis prior suo divino filio: agitur dicunt natura priora illa, quae dant esse, et illa, quae esse accipiunt, dicunt natura posteriora: sic sol quia dat esse luci, dicitur luce prior, quamvis tempore non fuerit prior luce:

Sic Pr divinus dicitur prior divino filio non eo, quod tempore sit prior; sed quia dat esse filio: sic in nostro casu cum negatio sit quod dam quasi effectus proveniens à Pre dicitur, quod sit posterior Pre; licet tempore non sit posterior: dicitur esse quoddam quasi effectus: quia de entitate ipsa Pri resultat negatio identitatis inter ipsum, et Paulum. Unde licet in illo priori in quo intelligitur Pr intelligatur negatio Pauli, non tollit ad huc, quod Pr sit prior tali negatione, et talis negatio posterior: quoniam solum probatur, quod sint simul tempore; natura vero non sicut Pr, et verbum divinum.

Caput octavum, alius modus respondendi sine disiuncto à nobis assignato.

Semper veritas cinosura mihi: ideo sub disiuncto logicas negationes collocavi, veras aut attente perlegisses evolveres q nostras calerto nus D. logice sesses & p. inveni sequentes solutiones, quas meis auditoribus offerre studui non q apiores illa, quas allata iudicaveris; sed ut qdqd piut chuse, et ad multa deservire potest ipsis p. qlibos; sed volo prius solutioni vias sternere, ut ipsa in offenso pede decurrat.

Suppono igit prius id qd nemo ibit infitias: qd identitas int. Pm, et Paulus é qq das chymerica, et impossibilitas cu illa, quæ realit distinguunt ee ides non possint: tunc sic efformo argum.: p id constituit distinctio realis, p qd tollit identitas; sed p phisicas negationes identitatis tollit identitas: ergo p negationes phisicas identitatis constituit distinctio realis: Respondeo distinguendo mares: p id constituit distinctio realis p qd tollit identitas realis; concedo mares: p qd tollit identitas chymerica: nego mares: et distinguo mores: p negationes identitatis tollit identitas realis: nego suppositu, qd sit polis identitas realis int. Pm, et Paulus, tollit identitas chymerica, et impolis concedo mores: et nego consequentias.

Itaq si tolleret negatio phisica identitatis

152

int. Pm, et Paulus non poneret identitas, quæ absolute esset identitas; sed poneret quædam chymera, videlicet ipsa identitas int. Pm, et Paulum. Unde negatio physica identitatis int. Pm, et Paulum est quædam negatio cuiusdam chymeræ ob quod etiamsi tolleret, non daret, quod Ps, et Paulus essent idem; sed solum daret, quod essent, et non essent idem. Solutione hoc solum modo intendum nobis est solum cum illis, quibus adhuc non innotuit essentia contradictoriorum; ne sua insitia correpti iudicent nos ignorare solutiones suorum argumentorum, dum logicas contradictiones expendimus.

Disputatio 2 de subtilis Scoti scotistarumque distintione inter res identificatas realiter.

Caput 1m, quaenam sit Scoti sententia.

Pace doctissimorum virorum, qui oppositum censent, iudico cum multis, illisque gravissimis PPbus, aliam esse Scoti sententiam, aliam vero sententiam Scotistarum, quam ipsi variis nominibus adornant; alii enim illam distinctionem mediam appellant; alii vero distinctionem realem formalem; alii denique distinctionem ex natura rei; sed quidquid sit de nomine, sententiam Scoti expondeo, postea expensurus, oppugnaturusque sententiam Scotistarum; ad quod praemitto, quod distinctio virtualis, illa nimirum, quae reperitur in Deo inter essentiam, et relationes divinas, ita est distinctio, ut compatiatur cum summa identitate, et est tantae excelentiae, et praestantiae, ut vi, et virtute illius, uni eidem, et indivisibili entitati conveniant praedicata diversa: ergo Deus est trinus, et unus, et unitas naturae divinae ita est absoluta communisque toti trinitati, ac si non esset idem realiter cum aliqua proprietate divina, relatio autem, ut relatio, ita caret ea communitate, et ita est incommunicabilis, ac si non esset realiter idem cum natura.

Utraque distinctio haec virtualis fundat, verificatque praedicata, quasi contradictoria in ordine ad se; at vero, ut dixi, distinctio haec virtualis non est absoluta distinctio; sed distinctio virtualis, imo neque ex eo, quod dicam, quod non est absoluta distinctio; sed distinctio virtualis, sequitur, quod appellanda sit distinctio secundum quid; ratio est: quia distinctio secundum quid est secundum quid distinctio, hoc est dicit aliquam partem saltem minimam dis

distinctas, eo modo, quo albus secundus dentes e albus secundus qd, et ex eo qd e albus secundus qd, sequit, qd habeat aliquas partes albas, videlicet dentes, sic in nostro casu, si distio virtualis esset distio secundus qd, sequeret, qd in Deo daret aliqua pars distincta ab essentia saltes minima; atqui in Deo nequit dici, qd det aliqua pars distincta ab essentia: ergo nequit dici, qd distio virtualis sit distio secundus qd.

Igit indico, qd magnus illustrissimae fransiscanorus scholae Princeps Scotus constituisse distiones ex natura rei in distione virtuali, licet usus non fuerit tali nomine virtuali, seu ides intellexit subtilis Doctor pro distione ex natura rei, ac intelligimus nos pro distione virtuali, et ad summus Tric, qd id ipsus intellexit Scotus, ac intellexerunt tomistae pro sua distione precisiua ex parte obti, nec hoc commentus meus e; sed ita censent nobiles fransiscani, ex illis, qui pro Tris, et Jocis scotisticas doctras propugnant, quales ii Herrera, qui de tomistica distione suus explicat Scotus 4 1, D, 8 q 2 e 25, et D 4 1 q 2 e 1, nec non ibi, qui afferunt a Gregorio in primus distione D 19 8 arctulo: et nostris ides censent Pr Sua in Metaphicae D 7 sesse 1, et 16 4 de trinitate cap 4 Pr Salas 1 secunde q 3 trac 2 D 4 sesse 8, Pr Gur D 6 sesse 3 Metaphicae 12. 7, et sic coit sentire observaui quot quot novi optimos nostros Magistros; imo observaui qd dus scotistae vident nos virtualis propugnare distionas, dicunt hanc ee mentes Scoti; alii vero, qui non percallverunt nostras virtuales distiones, et sic iudicant ee ides ee virtualit duplex entitas, sed qd una duntaxat e: ac esset duplex entitas

ante operationes intellectus ex natura rei: sed quam egregie fallant, quis non videat?

Sed ipse Scotus pro se loquatur, et ex ipsis ipsius verbis colligemus, an nobiscum, an cum suis Scotistis senserit in primum distinctione 2, quaestione 7 dixit, quod a parte rei ante operationem intellectus paternitas, seu relatio divina erat incommunicabilis, at vero natura divina communicabilis existebat: cum autem hanc proprietatem lumine divinae fidei viderit subtilis Doctor, dixit dari aliquam distinctionem inter relationem, et essentiam ante operationem intellectus, id, quod asseveramus nos: nam ante operationem intellectus admittimus inter essentiam, et relationes distinctionem virtualem, et posquam haec dixerit Scotus, sic fatus est: sed nunc haec distinctio est realis? respondeo non est proprie realis actualis, intelligendo, sicut communiter dicitur realis actualis illa, quae est differentia rerum, et in actu: quia in una persona non est aliqua differentia rerum propter simplicitatem divinam; et sicut non est realis actualis, ita non est realis potentialis, potest autem (attendite ad haec verba) vocari differentia rationis, non quod ratio sumatur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate, secundum quod quidditas est obiectum intellectus: haec Scoti sententia ab ipso explicata, ex qua satis aperte constat illum non appellasse duas res ante operationem intellectus naturam divinam, et relationem.

Verum sequentibus verbis clarissime exposuit subtilis Doctor sententiam nostram virtualis distinctionis, quae quidem verba habentur eodem loco citato paulo inferius: vel alio modo potest vocari differentia virtualis: quia illud, quod habet realem distinctionem in se non habet res, et res; sed est una res habens virtualiter, sive eminenter quasi duas.

realitates: utriq; realitati, ut in illa re competit illud proprium, quod inest tali realitati, ac si ipsa esset res distincta; ita enim hæc realitas distingui, et illa non distingui; sicut si ista esset una res, et illa alia: Ecce verbis magni Scoti nostra sententia de virtuali distinctione, quam aliis verbis nos usi sumus ad nostram explicandum sententiam.

Caput 2m Scotistarum sententia exponitur, et reiicitur.

Quando Scotistarum sententiam exponere aggredior, sequor doctissimos Scotistarum, ut Fabrum, Bradam, Losam, Poncium, Macium, Rubiones, Brixensium, et Merinerum, omnes ex præclara divi Francisci familia, quibus consentiunt ex nostris Orforsea, Ægidius, et videntur eadem docere etiam nostri eruditissimi Conimbricenses, ut videre poteris apud Oviedum; hi omnes isti DDs censent, quod licet paternitas divina, et divina essentia sint eadem res realiter, quod etiam sint vere, et proprie duplex entitas ex natura rei ante omnes intellectus operationes, ita ut sit verum dicere, quod ex natura rei, aliud sit paternitas, et aliud sit natura divina; sed non solum sententiam hanc collocant Scotistæ inter prædicata absoluta, et relativa, sed etiam inter prædicata absoluta divina: dicunt enim, quod licet sapientia divina, et misericordia divina sint unum, et idem realiter, quod ex natura rei, et ante operationem intellectus sapientia divina non est misericordia divina, et misericordia divina non est sapientia divina, sic de Creatis vel in qualibet entitate dicunt servatis, servandis asserunt, quod licet ille sit unum, et idem a parte rei; nihilominus ex natura rei aliud est in illo animal, aliud rationale, aliud substantia, aliud ens etc.

Contra ha-
nc explicationes sic insurgo: illa distinguunt realit, quę ante op-
erationes intus non sunt idem: sed iuxta Scotistas ante operationes
intus anal non e rationale: g° ante operationes intus anali
et rationale realit distinguunt, et nullo modo sunt idem: respon-
det Scotista; distinguendo maiorem: illa distinguunt realit ante
operationes intus, quę non sunt idem realit ante operationes in-
tus; concedo maiorem: quę sunt idem realit ante operationes intus,
et non sunt idem ex natura rei; nego maiorem: Sed contra: quia eē dis-
tincta ex natura rei, non tollit, qd ante operationes intus, un-
um non sit aliud, qd e realit distingui.

Deinde sic argum-
entor: Pr ante operationes intus distinguit realit à Paulo,
vel non? debet nario fateri Scotista, qd distinguat; sed
ego illus rogo, cur Pr ante operationes intus distinguit
realit à Paulo? respondent aliqui Scotistę: quia Pr potest
eē sine Paulo; sed hęc ratio nulla e: quia divinę Personę rea-
lit distinguunt, et nihilo minus una non potest eē sine
alia: dicunt alii, qd distingui realit e posse separari un-
um ab alio, vel dependere ab alio; sed contra: quia petis
principium respondendo idem quidem: quia in primis Pr non
dependet à Paulo; nec Paulus dependet à Pro: deinde
rogo te, cur Pr potest separari à Paulo? dicis, quia distinguit
realit à Paulo: ego tibi dico cur distinguit realit à Pau-
lo, et respondes, quia potest separari à Paulo, vitiosum circul-
um committendo.

Deinde fortius insto te, distingui realit,
magis e, quam distingui ante operationes intus ex na-
tura rei non negabis hoc; sed indicat mihi hoc, qd e distingui

realiter, qui magis affert ab hoc, quod est distingui ex natura rei? concedis enim, quod distingui realiter est magis, quam distingui ex natura rei: ad dependentiam recurrere non potest: quia magis dependet animal a rationali, et rationale ab animali ex natura rei, quam unio potest dependere a suis extremis: quia hoc, quod est dependere unum ab alio, non potest adduci pro signo realis distinctionis.

Dicunt alii Scotistae, quod illa distinguuntur realiter, quae non sunt formalitates entis; at vero ea quae entis formalitates sunt non distinguuntur realiter; sed realiter ex natura rei; sic dicunt, quod Petrus, et Paulus distinguuntur realiter; non autem distinguuntur animal, et rationale realiter, sed solum distinguuntur realiter ex natura rei: quia animal, et rationale sunt formalitates hominis: sed contra: quia hoc est ludere verbis, et petere principium: rogo cur animal, et rationale sunt formalitates hominis? nam etiam homo habet materiam, formam, et unionem, quae non dicuntur formalitates illius; sed realitates, licet illum constituant.

Dices: quod animal, et rationale vere identificantur a parte rei; contra ego enim video in tua doctrina, quod animal, et rationale ante operationem intellectus non sunt idem, et Petrus, et Paulus non sunt idem; cur dicis, quod animal, et rationale identificantur, non vero Petrus et Paulus? Dices: quoniam realiter est verum dicere, quod animal est rationale: non vero est verum dicere, quod Petrus est Paulus: sed contra: cur est verum dicere, quod animal est rationale, et non est verum dicere, quod Petrus est Paulus? de utrisque est verum dicere, quod distinguuntur ante operationem intellectus, cur illi distinguuntur realiter, ista vero distinguuntur solum realiter ex natura rei?

Ecce Scotista, finge, quod ego dico tibi, quod Petrus et Paulus

non distinguunt realiter; sed .. ulus realiter ex natura rei, sicut tu asseris, quod animal, et rationale distinguuntur; tunc sic: non potest mihi opponere, quod Petrus, et Paulus ante operationes intrus non sunt idem: quia tu idem dicis de animali, et rationali, quod ante operationes intrus non sunt idem: et tamen negas, quod realiter distinguuntur. Non potest mihi oppònere, quod Petrus potest separari à Paulo, et animal, et rationale separari nequeunt: quia, quod nequeant animal, et rationale separari non arguit identitatem: quia personae divinae, ut dixi, nequeunt separari, et tamen non sunt idem; sed realiter distinguuntur: non potest mihi opponere, quod unus dependet ab alio, quia nec Paulus dependet à Petro; nec Petrus dependet à Paulo, et casu, quo dependentia arguat reales distinctiones, teneris fateri, quod ante operationes intrus, animal non potest esse sine rationali, et rationale sine animali.

Deinde: cur animal non potest esse sine rationali; et rationale esse non potest sine animali? dices: quia sunt idem: contra: quia id ipsum ego rogo: cur animal, et rationale sunt idem? et cur Petrus et Paulus realiter non sunt idem? dices, quia distincta productione potest produci Petrus, ac potest produci Paulus: contra; cur ante operationes intrus animal non potest produci distincta productione, ac rationale? si dicas, quod animal, et rationale sunt idem realiter; Petrus autem, et Paulus idem realiter non sunt: sic petis principium, nam hoc idem te rogo, cur ita hoc est.

Dicunt aliqui Scotistae: ideo distingui ex natura rei animal à rationali: quia animal, et rationale possunt definiri diversis definitionibus; et ideo debent habere diversas essentias pro diversitate definitionum; contra:

do ita esse: sed etiam Petrus definit diversa de fide, ac Paulo: ergo Petrus, et Paulus quoad hoc non obstabit, quod distinguantur ex natura rei, et non realiter.

Adhuc sic argumentor: si animal non est idem cum rationali ex natura rei: ergo animal fundat negationem rationalis: ergo non est idem realiter animal cum rationali: quia dicere ante operationem intellectus negationem alterius, excludit omnino identitatem cum altero: dicunt adversarii, quod excludit identitatem ex natura rei: non vero identitatem realem: ecce sententiam propriis suis terminis labantem; certe quidem non percipio, cur, id, quod ante operationem intellectus non est idem cum aliquo, ante ipsam operationem intellectus sit idem cum illo. Confirmo: si animal, et rationale sunt ex natura rei distincta, cur ex parte rei distincta non sunt.

Denique argumentum in Scotistas: misericordia Dei ex natura rei, non est iustitia Dei, insuper ipsa Dei natura, et natura rei non est sapientia Dei; neque iustitia Dei est sapientia Dei id, quod libentissime admittunt Scotistae; tunc sic: ante omnem intellectus operationem haec tria distinguuntur, et sunt primo diversa ex natura rei, iustitia Dei, misericordia Dei, natura Dei: ergo sapientia Dei ex natura sua non est Deus; et misericordia Dei ex natura sua non est Deus, et natura ipsa Dei ex natura sua non est Deus: quae quidem propositio, damnata est in concilio Remensi: quia Gisuertus, Porretanus, Pictauensis Episcopus docebat, quod Deus non erat sapientia, sed sapiens; nec erat veritas, sed verus, nec erat misericordia, sed misericors: contra quam doctrinam praefato argumento usus fuit Divus Bernardus: unde ansam arripuit concilium, ut tales propositiones erroris nota inureret.

Sed di-
cunt Scotistæ, quod longissimè distant ab opinione Gilberti: quoniam Gilbertus docebat, quod Deus non erat sapientia, neque erat misericordia realiter loquendo; at vero ipsi dicunt, quod realiter Deus est misericordia, et realiter misericordia est, et realiter sapientia; non vero est sapientia ex natura rei, nec ex natura rei misericordia; sed contra: quia si sapientia ex natura rei non est Deus: ergo ex natura sua sapientia Dei fundat negationem Dei: nam quid illud sapientia ex natura rei, quod aliud venit, nisi sapientia ex natura sua? et consequenter dicat, sapientia Dei ex natura sua non est Deus; deinde quando concilium Remense alta voce damnavit propositionem hanc Gilbertinam Deus non est sapientia nulla facta distinctione: ergo si Scotista affirmat Deum non esse sapientiam divinam, affirmant idem, quod affirmabat Gilbertus; sed dicet Scotista, quod Gilbertus affirmabat absolute: at vero ipse Scotista non; sed solum cum restrictione, ex natura rei: contra: quia iterum insurgit idem argumentum, iam factum, nam nunquam solutio sedat: illud propter hoc Pater Fonseca, qui pro Scotistis militaverat, resipuicavit in divinis, ubi non valet admittere hanc distinctionem, nec in aliqui portu Gilberti opinionis impingere videat.

Caput 2um Scotistarum arguta diluuntur.

Primum argumentum: animal, et rationale ante operationem intellectus distinguuntur actualiter; sed non distinguuntur realiter: ergo distinguuntur ex natura rei: probatur maior: quia animal ante operationem intellectus habet distinctam essentiam, ac habet rationale: quia propter rationale, et animal diversa essentialiter distingui

: go distinguunt ex natura rei: qd autem aial, et rationale ante operationem intus diversam habeant essentiam, probatr qa si eandem haberet essentiam ubicunq reperiret aial, rationale reperiret: qa hęc ē vis illorum, quę eandem haberent essentiam; sed ita non ē, nam invenit aial absq rationali in equo, leone, tauro &c: go diversa ē essentia animalis ab rationalis essentia.

Hoc argum Aquiles adversariorum ē; sed ee se, quam in bellis ille ivit: siquidem potius impetit Patronos suos, quam hostes, ut iam, iam demonstro eodem utens argumto: aial, et rationale, quę sī intro pte sī idem realir; sed aial invenit realir in tauro, leone, et equo: go taurus, leo, et equus sī idem realir: negabis cōam: quoniam dices, qd realir aliud ē aial hois; aliud ē aial equi; aliud aial leonis &c.

Idem esto pro solutione tui argumti; et dicito sic in forma; distinguendo maiorem: aial, et rationale ante operationem intrīs distinguunt, quando inveniunt in diversis entitatibus: concedo maiorem: quando inveniunt in eadem entitate: nego maiorem: et distinguo minorem: aial, et rationale, quę dant in diversis entitabis non distinguunt realir: nego minorem; quę reperiunt in eadem entitate non distinguunt: concedo minorem: ad probationem; respondeo distinguendo ans: aial, qd ē in eadem entitate, cum rationali habet diversam essentiam, ac rationale: nego ans: aial, qd ē in tauro habet distinctam essentiam ab animali, qd ē in hoe: concedo ans: et non solum aial respectu rationalis; sed aial, qd ē in equo, habet etiam distinctam essentiam ab animali, qd ē in hoe, deniq

regula hæc generalis, et infallibilis debet observari, quod illa de quibus verificatur, quod sint idem realiter semper habent eandem omnino essentiam; et semper quod competit uno, competit alteri; quoniam hoc est idem (nisi forte det intervertio virtualis distinctionis, ut supra explicatum est) aliter non essent idem, sed essent diversa.

Sed instant Scotistæ; ea, quæ separari possunt, non possunt esse eiusdem essentiæ; sed animal, et rationale possunt realiter separari: ergo animal, et rationale non sunt eiusdem essentiæ: maior est certa, probatur minor: quia rationale datur in hoc, et non datur in tauro: ergo possunt separari; si possunt separari: ergo habent diversas essentias; si habent diversas essentias: ergo distinguuntur; sed non distinguuntur realiter: ergo distinguuntur ex natura rei, quam vellent. hoc argumentum probat, quod animal, quod est in equo distinguatur ex natura rei ab rationali, quod est in hoc: probo: quia rationale, quod est in hoc habet diversam essentiam ab animali, quod est in equo; sed quando aliqua habent diversas essentias distinguuntur ex natura rei: ergo rationale, quod est in hoc, distinguitur ab animali, quod est in equo ex natura rei: tenentur ergo asserere Scotistæ, quod non omne, quod habet diversam essentiam ab alio distinguatur, ab illo ex natura rei, ut patet in equo, et hoc.

Respondeo in forma ad argumentum, concedendo maiorem: et distinguendo minorem: animal, quod est idem realiter cum rationali, potest separari ab illo; nego minorem, animal, quod distinguitur realiter a rationali, potest separari ab illo: concedo minorem: ad probationem: concedo antecedens, et distinguo consequens: potest separari animal, quod est in tauro a ratio-

rationali, q'd ē in hoc; concedo cons: a'al, q'd ē in hoc, potest separari ab animali, q'd ē in hoc; nego cons; et quo patet ad reliquum argum.

Secundus: a'al, et rationale habent diversas defiones; sed q'd q'd habet diversas defiones ante operationes intus distinguit ab alio: ergo a'al, q'd ante operationes intus habet diversas defiones à rationali, distinguit ab alio ante operationes intus; sed non distinguit realit. ante operationes intus: ergo fralit, seu ex natura rei distinguunt: probat maior: q. defio a'alis ē vivens sensibile; sed defio rationalis ē vivens discursivus: ergo a'al, et rationale habent distintas defiones. Confirmat: q. egrè quis definiret, si diceret a'al ē principium discursus, et rationale ē principium sentiendi, seu vivens sensibile: ergo quodlibet ex illis habet diversas essentias ab alio ante operationes intus; cont. q. unum ante operationes intus non ē aliud.

Cui cumq. presens argum ingerit vim, non dum vis, et essentia identitatis innotuit, quidnam ē ēē idem? diximus, q'd ē entitas, cui convenire non possunt predicata contradictoria et ut latius et precius loquar, ēē idem unum cum altero, nonne ē ēē id ipsum, q'd alterum? profecto hoc non dubitabit nullus, etiam stolidus; etiam si distinctiones ex natura rei, seu frales admittant; si igit identitas inter duo ē, q'a unum sit id ipsum, q'd alterum ē: ergo si a'al, et rationale sunt idem, a'al erit id ipsum, q'd erit rationale, et rationale erit ipsum, q'd erit a'al; et q'd q'd dicit de uno dicet necessario de altero: hec enim ē identitatis vis, et ex qua, ni fallor, ad evidentiam usque presto adest solutio ar-

argumenti – et.

~~Et rationale~~ Respondeo distinguendo maiorem; animal, et rationale, quae sunt identificata habent ante operationes intellectus diversas definitiones; nego maiorem: animal, et rationale, quae non sunt identificata habent ante operationes intellectus diversas definitiones; concedo maiorem: et minorem concedo: et distinguo consequens: animal, quod est idem cum rationali habet ante operationes intellectus diversas definitiones a rationali; nego consequens: animal, quod non est idem cum rationali habet ante operationes intellectus diversas definitiones a rationali; concedo consequens; ad probationem maioris, respondeo, quod definitio rationalis, et definitio animalis realiter idem sunt, et nario debent esse idem: ergo animal, et rationale idem sunt: quando dicit, quod definitio animalis, non est definitio rationalis, est formaliter loquendo post operationem intellectus, non autem ante intellectus operationem: ad confirmationem respondeo, quod optime diceret, quod realiter rationale est principium sentiendi, et quod animal realiter est principium ratiocinandi: nam realiter animal est quidquid homo est, et rationale est quidquid homo est; quod si datur aliqua distinctio inter utrumque est solummodo per intellectum, ut dicemus in sequentibus.

Tertium: ante operationem intellectus homo est similis equo, eo quod sit animal, et est dissimilis equo, eo quod est rationalis: ergo ante operationem intellectus animal, et rationale sunt distincta, quando quidem rationali competit esse dissimile equo; et animali competit esse simile equo, quae diversa praedicata sunt; in ratione solutum argumentum hoc, nam non addit maiorem vim, quam est illa praeteriti argumenti: et sic respondeo, quod realiter rationale est simile, et dissimile equo: quoniam eam sint idem realiter, quidquid

ē unus, ē alterus: dices; aīal quatus aīal convenit cū equo, et rationale, quatus tale cū illo non convenit: ḡo distincta, respondeo, qd quando dicis, quatenus, vel aliud simile, iā hoc non ē loqui ante operationē intrus, et realiā, sed solū ē loqui post operationē illius, et quęstio procedit inter Scotistas de aīali, et rationali ante operationē intrus.

Sed instant Scotistę: eadē res nequit ēē similis, et dissimilis: ḡo in hoē, qui ē similis, et dissimilis equo, debet dari aliqd p qd sit similis, et aliqd p qd sit dissimilis; ḡo debent dari in hoē duo ante operationē intrus: judicant Scotistę, negotium facessere hoc argumto; nec vident, qd ipsi tenent sed illius solutionē: ideo contorqueo in illos suas vires; admitto, qd aīal sit ante intrus operationē aliud à rationali; nec non admitto, qd hō sit similis equo p pratū quā aīal, et qd sit dissimilis equo p pratum rationale; sed tunc sic: aīal, qd ē una entitas, p se etiā ē simile, et dissimile rationali; ḡo eadē entitas potest ēē similis, et dissimilis; sed implicat, ut ais, qd idē sit simile, et dissimile: ḡo implicat tua sententia ex natura rei: probo ans; q̄ aīal p se ē dissimile rationali; idē aīal ē simile: ḡo ē simile, et dissimile; qd sit simile: probat: q̄, sicut rationale ē entitas, ita aīal entitas, seu sicut aīal ē formalitas distincta ex natura rei, etiā rationale ē entitas, seu formalitas distincta ex natura rei: ḡo aīal ē simile, et dissimile rationali: qd respondes! profecto distingues ex natura rei etiā duplicē formalitatē in aīali; unā p quā conveniat cū rationali, inquantū ē entitas, et alia p quā à ratio-

rationali differat, et e animal; sed statim cogaste, ut iterum inuenias alias duplices formalitates: unam, per quam illud animal sit animal; et aliam, per quam illud animal sit entitas: nam animal ante operationem intrus entitas est, et sic in infinitum procindes, non utaris arguto, quod non hosti, sed veræ imminet doctrinæ.

Respondeo nihilominus, negando antecedens: optime enim potest una res esse similis, et dissimilis, ad quod aduertas, quod similitudo, et dissimilitudo, ~~[illegible]~~ non ita se habent, sicut dissimilitudo, et non dissimilitudo, aut sicut similitudo, et non dissimilitudo, quæ propositiones contradictoriæ sunt; similitudo autem, et dissimilitudo non opponuntur inter se, nisi sit omnimoda similitudo, et dissimilitudo omnimoda; omnimoda similitudo, et dissimilitudo omnimoda non possunt competere, nec conuenire eidem entitati, hoc explicat aliquali exemplo.

Calor, et frigus bene compatiuntur in eadem entitate, ut in aqua tepefacta, quæ tantum habet frigoris, quantum caloris; at uero summum frigus, scilicet frigus, ut octo, nequit compati cum summo calore, scilicet calore, ut octo: sic in metaphisicis pratis, dicendum est, quod nulla datur repugnantia in eo, quod una entitas sit similis, et sit dissimilis; cæterum repugnantia daretur, si daretur omnimoda similitudo, et omnimoda dissimilitudo; omnimoda enim similitudo excludit dissimilitudinem: quoniam id, quod omnino est simile, nequit esse dissimile, et econtra.

Sed instant adversarii: implicat, qd eadem entitas sit æqualis, et inæqualis alteri: ergo implicat, qd sit similis, et dissimilis alteri: respondeo concedendo ants, et negando conam, disparitas stat in hoc, qd æqualitas, et inæqualitas consistunt in indivisibili; dissimilitudo autem, et similitudo minimé gentium in indivisibili consistunt, ut et ipsis tris apparet, qd Pg magis similis est Paulo, quam equo, et magis similis est fratri suo, quam ipso Paulo, etiam si Paulus similimus sit.

Quod si roges; quare de causa æqualitas consistat in indivisibili; non vero similitudo? respondeo: quia dicere, qd una entitas é æqualis alteri, é idem, ac dicere, qd tantum habet, ac habet altera, nec magis, nec minus: Pg si duæ ulnæ sunt æquales in longitudine, tantum longitudinis debet una habere, ac altera: si enim plus, aut minus habeat, æqualis non erit, similitudo vero solum dicit, qd una entitas sit, sicut altera, seu ad instar alterius, et potest ée magis vel minus ad instar.

Disputatio 3a de distione rationis.

Caput 1m sensus questionis apperit, et questiones obtinę reiiciuntur.

Cum qualibet entitate, quę dat à parte rei, possit intus varias facere prędicationes vg de Petro potest intus dicere, qd sit aial, rationalis, risibilis, admirativus &ta, inde ē, qd de tali obti fecunditate varia cognat prata muniaq, quę tale obtus exercere valet: insuper eus intus cognat, qd aliud ē formalissimè posse intelligere, aliud posse currere, aliud posse amare, et aliud posse nutrire &ta, et hęc oēs potię inveniant in eadē ipsissima entitate à parte rei: fit, qd intus dicat, qd hęc diversitas, quę dat, et hęc aliqualis distio pratorus, quę intercedit, sit solus ri, et virtute ipsius, de quo Peripateticorus Princeps asseruit: natus ē adunata dividere: et divisa adunare.

Itaq, ut uno verbo loquar, et explicer in hac prę senti disputatione inquirit: aial, et rationale, quę ii unus, et ides à parte rei in Pro quidn as distinguant raone? hoc ē, qd ē illud, qd aial, qd ē ides cus rationali à parte rei, ias non ē ides; sed dici potest formalissimè loquendo post labores intus, aial non ē rationale, et rationale non ē aial? et potest dici hoc, qd ē intelligere hoc, non ē intelligere Petrus, cus Pg sit homo, ille qui intelligit.

Prima sententia eaq communissima int cunctos tomistas, et quas plurimos et nostris, tas ex veteribus, quas ex RRbus docent, qd distio raonis consis=

consistit in cogne precisiua ex parte obti, hoc e dicunt ee distionem raonis quandam cognem, que non attingit totum obtum; sed solum partes obti: in hoc Pg ait sententia hec, qd intrus cognoscit aial, et non cognit rationale: nam inquiunt hanc ee intrus vim, ut ex una eadem q entitate a parte rei possit cognere unum, quin cognoscat alterum: et sic dicunt, qd quando intrus cognit in hoc aial, tunc non cognit rationale; ne, q quando cognit rationale, tunc cognit aial; indicant plures, nec indocti fuisse hanc Scoti sententiam, quos videre e apud nostrum Hurtadum in Metaphica, dum de Scotica agit distione: non enim volunt quamplurimi subtiles Doctores intelligere de virtuali distione a nobis propugnata, sed de distione precisiua ex parte obti; qd mihi non absq fundamento apparet.

Hanc raonis distionem ex parte obti precisivam, et sic explicatam affirmant tomiste, et aliqui ex nostris, eam ee legitimam mentem sancti tome; sed postea videbimus, sanctum Doctorem ab illa fuisse alienum; imo, et ipsa rao contra quam sciens, et prudens nunquam militavit Angelicus Magister, id ipsum dictat; adeo enim, me iudice, clara e contra precisivam distionem, ut pro signo sit, nunquam Angelicum tomam talem aliquando propugnasse sententiam; verum id clarius inotescet, dum ipsis divi tome verbis suam nostram q muniverimus sententiam.

Probo 1 falsitatem precisive distionis, ante quam, suppono id, qd cuilibet notissimum ee debet, et qd disputatione de ente raonis ultro citroq investigavi: nimirum intrus intrus non potest dari obtis aliud ee preter cognosci: non enim intrus potest facere, qd Pg sit Paulus, aut, qd

aial in hoc non sit rationale: nam si hoc posset facere intus, iam intus absolute omnipotentior esset Deo optimo maximo: Deus enim absolute facere non potest, qd Petrus sit Paulus, aut, qd aial, qd e idem cum rationali ab rationali in se ipso distinguat: igitur eum intus tribuere non possit obtis, nisi denominationem cogniti, sic construo argumm.

Aial, et rationale ante operationem intus, cum in se ipsis sint unum, et idem indivisibile ens: ergo intus nequit cognoscere unum, et alium in ipsis: ans e certum; probo coam: q si sic accidisset, sequeretur, qd intus cognosceret id, qd in rationali, et aiali non datur: probo coam: in aiali, et rationali ante operationem intus parte non e unum, et alium; sed solum e, et datur unum et idem; atqui etiam parte intus cognoscit in aiali, et rationali unum, et alium: ergo intus cognoscit id, qd revera non datur; sed ita ee non debet: nam intus, ut vere cognoscat, debet cognoscere id, qd re vera e in obto; aliter falso cognosceret, quandoquidem cognosceret id, qd non datur in obto: ergo si cognoscit, qd aial sit distinctum a rationali, cognoscit id, qd non habet aial in se, et qd in se non habet rationale, siquidem cognoscit distinctionem in illis, quam illa in se non habent.

Dicunt adversarii nullum ee inconvenientis, qd aial, et rationale post laborem intus sint unum, et alium; sed sic non solvunt argumm; sed solum irretiunt de novo eadem illius difficultate: propter qd sic argumentor: parte nullum inconveniens e, qd aial post operationem intus distinctum sit ex parte obti a rationali; ita ut intus praescindat hoc in duas partes; cognoscendo in obto unam, et non cognoscendo alteram: cognoscendo, videlicet aial, et non cognoscendo rationale:

ergo et parte obti aial, et rationale non sunt idem: negas conseq: probo conseq: ergo aial, et rationale sunt idem: concedis conseq; tunc sic: ergo quando cognoscis in hoc aial, et non cognoscis rationale, tunc cognoscis, et non cognoscis aial, qd e in hoc; negas conseq; probo: imprimis cognoscis aial, qd e in hoc, ut tu ipse fateris: probo insuper, qd non cognoscas aial: aial, qd dat in hoc e idem à parte rei cum rationali; atqui pte aial, qd cognoscis non e idem cum rationali à parte rei: ergo non cognoscis aial, qd dat in hoc, et qd à parte rei e idem cum rationali; sed cognoscis aliud aial distinctum ab animali rationali.

Respondes: qd aial, qd dat in hoc e idem à parte rei cum rationali; sed non e idem cum illo post operationem intus: Contra operatio intus non potest tollere realem identificationem, quam nec Deus ipse absolute loquendo potest tollere; dices: non tollit intus realem identitatem inter aial, et rationale; sed solum cognoscit unum sine altero: contra, si non tollit intus realem identitatem, ut affirmas, et merito: ergo debet cognoscere idem intus talem realem identitatem inter aial, et rationale, negas; sed contra: talis identitas, que dat à parte rei inter aial, et rationale aufert per intus, vel non aufert? dices, qd non aufert; tunc sic: ergo remanet cum rationali, et cum animali: ergo semper ac cognoscit aial, debet cognosci rationale; negas conseq:

Sed sic argumentor: ergo quando cognoscis in hoc aial, cognoscis tunc aial fictum, et chymericum, illud, qd appellare soles ens rationis, negas conseq: sed probo illam: aial, qd cognoscis in hoc non cognoscendo rationale, non e aial, qd dat in hoc; sed quod das aial, qd non dat à parte rei: ergo quando cognoscis aial in

in hoc non cognoscendo rationale, cognis aial fictum, et chymericum, et falso asseris, asserendo, te cognoscere aial hois, probo maiorem: aial, qd dat in hoc, ē idem cum rationali, qd in ipso hoc ē; atqui cognis aial, qd non ē idem cum rationali: ergo quando cognis aial, qd ē in hoc, non cognoscendo non cognis aial, qd dat in hoc; sed cognis aial aliud diuersum.

Respondes, qd aial, qd cognis ē aial, qd ē idem à parte rei cum rationali; caeterum post operationem intus ē distinctum; contra: quia sic circulum committis, et eidem propositioni deuolueris, et iterum contra te adstat idem argumentum iam factum, si post operationem intus aial non ē idem cum rationali: ergo intus abstulit identitatem inter aial, et rationale, vel non abstulit, si abstulit, quae maior chymera, et impossibilitas? si non abstulit: ergo post operationem intus, aial habet identitatem cum rationali, illam eandem, quam ante operationem intus habebat, tunc sic: ergo si post operationem intus non fuit ablata talis identitas inter aial, et rationale, post operationem intus manet eadem identitas inter utrumque, si manet eadem identitas inter aial, et rationale post operationem intus: ergo aial, et rationale post intus operationem sunt idem: ergo post operationem intus, qui cognit unum, cognit alterum, et sic, qui cognit aial post operationem intus, cognit etiam rationale.

Insuper, si intus nequit tribuere obtis aliam denominationem praeter denominationem cogniti: ergo intus nequit tribuere obto denominationem praecisi: probo consequentiam: quia denominatio praecisi, iam ē altera denominatio praeter denominationem cogniti, diuersum enim qd ē esse praecisum ab hoc, qd ē esse cognitum, ut

pre cuilibet pate fit, verum negabis, qd intus possit tribuere
Obtis solam denominaonem cogniti; sed facile probat argumto
antea facto, videlicet, qd ius intus præcindit, et dividit
ubi Deus dividere non potest; sed dices: etiam Deus suo in-
tru potest dividere? sed contra, cur omni potentia divina
dividere ablute non potest aial à rationali, et intus di-
vinus id potest, forte respondebis, qd ea é natura intus,
ut posit adunata dividere, et divisa adunare; sed con-
tra: q̃ ea é natura omnipotentiæ, ut etiam oĩa possit, ut
inquit Arcangelus Gabriel Lucæ 1 nihil impossibile apud
Deum: dicito ergo, cur intus divinus, et humanus possunt
in hoc dividere aial à rationali, et id non potest om-
nipotentia divina.

Aliud argumtum urgentissimum satis,
et qd in varias solutiones, Auctores hos præcisioristas dis-
traxit, ita se habet: non minus sunt contradictoriæ propotio-
nes istæ: cognosci, et non cognosci, quam istæ produci, et non
produci et parte eiusdem obti; sed implicat, qd aial pro-
ducat, et rationale non producat: q̃ sunt idem: ergo implica-
bit, qd cognoscat aial, et non cognoscat rationale: q̃ idem
sunt: respondent primo adversarii, qd produci, et non pro-
duci provenit à forma intrinseca: at vero cognosci, et
non cognosci provenit à forma extrinseca; sed qd inde?
frivola quidem solutio: qd proveniat à forma extrinseca
cognosci et non cognosci non tollit, qd sint prædicta contrad-
ictoria: sicut extrinseca denominatio é ce primus, aut ée
tertius, et tamen nequit verificari de eodem hoe, respectu
eiusdem, qd sit primus, et non sit primus: qd sit tertius,
et non sit tertius; ergo si aial, et rationale, ut fatentur

aduersarii ꝟ idest à parte rei, nequit illis conuenire: cognosci, et non cognosci.

Respondent alii 2: quod realiter cognoscit rationale, quando cognoscit animal, verum rationale non cognoscit formaliter; sed animal est solum id, quod formaliter cognoscit; sed contra: quia tam contradictoria ꝟ, cognosci formaliter, et non cognosci formaliter, quam cognosci, et non cognosci: sed iuxta te nequit animal cognosci, quin cognoscatur rationale: ergo nequit etiam animal formaliter cognosci, quin cognoscatur formaliter rationale.

Respondent alii 3: cognosci, et non cognosci non ꝟ propriè contradictoria: quia cognosci loquitur de animali, et non cognosci loquitur de rationali; sed contra: quia simili ratione potes asserere, quod produci, et non produci possit conuenire eidem entitati: nam producitur animal, et non producitur rationale, vel teneberis admittere cum Scoto distinctiones virtuales in Creaturis, ut illas admittit Orlinde libro 2 Metaphisicæ, tractatu 4 capite 18, et sequentibus, quod minimé quidem placet; imo maximopere displicet, ut probatur: hoc argumentum admittere teneatur distinctiones virtuales in formica multiplicando in illius essentiola perfectionem, sine aliquali necessitate: cum primum principium venerandum quia Philosophorum sit, ut non debeamus ponere essentias, et perfectiones in rerum naturis, sine urgenti necessitate: et urgens necessitas illa solum censenda est, quando, si tali perfectio non poneretur, duo sequerentur contradictoria.

caput 2 de distinctione præcisiua in diuinis.

Cum propalata sint nostra argumenta Præcisionistis, prædictas ipsi præcisiones solum admittunt in divinis, quas plurimi illorum illas negantes in prædicatis creatis, et in prædicatis divinis absolutis, videlicet inter sapientiam divinam, et omni potentiam divinam; inter misericordiam divinam, et existentiam divinam; cæterum illas admisserunt inter essentiam divinam, et relationes divinas, et inter essentiam, et paternitatem; inter essentiam, et filiationem inter quas ipsi nos distinctionem virtualem admittimus.

Præcisionisti peccant in eo, quod indicent, quod per tales præcisiones salvant istæ prædicationes divinæ: Paternitas non communicatur, natura communicatur; sed egregie fallunt: quoniam, quod Paternitas divina non communicet, et communicet essentia independens ab eo, quod à me cognoscatur, vel non cognoscatur: itaque ineffabilitas divini illius misterii longissime distat à mea cognitione, vel ignoratione, independenter enim prorsus se habet ab istis, in se enim ipso per suam perfectionem habet Deus, quod communicet, et non communicetur: cum noveris, quod hæc ita sint.

Censeo dicendum, quod in Deo non est distinctio præcisiva in divinis inter prædicata essentialia, et relativa, nec ad hoc alia urgentiori ratione moneor, quam illis antea factis, quas in gratiam præsentis institutum, sic breviter affirmo: essentia divina, et paternitas divina sunt idem ex parte rei vere, et proprie independenter ab intellectu, imo quamvis virtualiter distinguantur nequaquam sunt duo; sed solum sunt duo virtualiter realiter, hoc est ita se tenent, ac si essent duo, cum tamen duo non sint; sed unum; ne in scotismum

iam impugnatum insidamus: ergo si non sunt duo ante operationem intrus, post operationem intrus, nequibunt esse duo: aliter fiet chymera intelligendo Deum verum diversum, ac ipse maximus Deus est in se: et hoc tetigisse sat est, dum in antecedenti capite hic inde eadem ratio discusa sit precisiones obtivas eliminando.

Dices: Personalitas verbi divini unitur humanitati immediate, et essentia verbi divini non unitur immediate; sed solum mediate: ergo eidem entitati competit uniri immediate, et non uniri immediate: ergo essentiae divinae competet similiter cognosci, et non cognosci: nam tam opposita sunt uniri immediate, et non uniri immediate, ac cognosci, et non cognosci; tunc sic: ergo potest cognosci essentia, quin cognoscatur personalitas; sed haec est distinctio precisiva ex parte obiecti: ergo potest dari distinctio precisiva ex parte obiecti in predicatis divinis.

Respondeo admittendo, quod eidem entitati divinae convenit uniri immediate, et non uniri immediate: dico eidem entitati cum distinctione virtuali eidem nimirum entitati virtualiter distinctae; concedo: eidem entitati virtualiter indistinctae; nego: sic etiam competit Personalitati cognosci; et essentiae non cognosci, vel vice versa potest convenire essentiae, quod cognoscatur, et quod non cognoscatur Personalitas: verum hoc solum arguit distinctionem virtualem; non autem arguit distinctionem precisivam ex parte obiecti ratione cuius, cupis, quod intrus faciat duas formalitates in obiecto unam, quae sit Paternitas, alteram, quae sit essentiam: sicut senris, quod

in hoc duas formalitates conficiat intus aliam, quae sit anal; et aliam, quae sit rationale.

Absit a me, quod ego imaginer, quod creatus intus potest facere in Deo id, quod Deus in se non est: itaque omitto, quod cognoscat essentia, et non cognoscat Paternitas; omitto quod cognoscat Paternitas, et non cognoscat essentia; sed non omitto, quod essentia, et Paternitas sint in se labore nostri intus duae formalitates; sed una simplicissima entitas, quae si duplex est, solum est realiter virtualiter, hoc est ita se habet, ac si esset duplex, cum duplex non sit aliquo modo in se ipsa; sic quando cognoscit divina Paternitas cognoscit virtualiter distincta, non vero distincta formaliter, sive ex natura rei, ut sit verum dicere, quod ante operationem intus dat unam, et dat alteram formalitas; sic dicendum est, quod cognoscit Paternitas, et non cognoscit essentia; sed negandum est esse duo, et concedendum est esse unum; quia ita se habet, ac si esset duo virtualiter realiter.

Caput 3m aliae sententiae de distinctione rationis.

Secunda sententia, quae ab aliquibus defendit Thomistis asserit, quod distinctio rationis formaliter consistit in quadam negatione identitatis formalis, quae quidem negatio sequitur, et ponitur immediate ad positionem actus intus: et ratione talis negationis, animal, et rationale in se ipse distinguuntur, et idem non: sententia haec aperte falsissima est, et sic illam impugno: vel illa negatio dabatur ante operationem intus in obiecto, vel non, si dabatur ante operationem intus inter duas entitates realiter identificatas,

hæc iam ē distinctio media Scotistarum, et probat: q̄ nihil aliud docent DDs distinctionis mediæ, quam, qd ante intrus operationem intercedat negatio identitatis int aial, et rationale, et contra hanc distinctionem, iam ē a nobis actum ē; si autem proveniit post operationem intrus talis negatio, contra ē: q̄ intrus nequit causare distinctionem in obto, ut diximus: non enim ille potest tribuere obtis alias denominationes præt denominationem cogniti: sicut visus nequit tribuere alias denominationes sub obto præt denominationem visi: hic ingerant illa, quæ contra præcisiones obtivas allegata ss.

Tertia sententia inventa à Patris Arriage Præceptore, ut ipse testatur, b logicæ sesse 1, et quam postea meus in teologia primarius Professor asserrime propugnavit, docet, qd quando in hoc concipimus aial, tunc correspondet in intrai quoddam idolum fabricatum ab ipso intru ad similitudinem aialis, eo modo, quo docuimus in summulis de tro supra transendenti; et in tractatu de ente raonis; sed idolum hoc, aut simulacrum evertendum penitus ē: quoniam do, qd intrus tale simulacrum confingat, etiam in tali casu remanet integra disputatio: quoniam rogo: idolum illud, id significat ex parte obti animal? an rationale, et animal? si aial duntaxat significat ex parte obti, tunc sic: g° ex parte obti aial aliud ē à rationali; et iam rationale, et aial non erunt una entitas inse; sed erunt duæ entitates: potest q̄ efformare contra hanc doctrinam ea omnia, quæ exposita ss ad opugnandum sententiam Præcisionistarum; qd si non admittat distinctionem præcisivam

ex parte obti; sed sententiam Nominalium amplectar, etiam reiicienda esset talis sententia: quoniam independentem ab omni idolatria, Nominalium sententia defendit.

Caput 4m nostra, et verior sententia de distintione rationis.

Sententiam Nominalium, quam á meo in Philosophia Praeceptore didici eo modo, quo illam didici, cunctis veriorem reputavi, utpote validioribus principiis innitentem, quam usque nunc defensandam amplexus sum, illamque esse sententiam Angelici Thomae ostendam, dum propriis verbis sancti Magistri mentem manifestavero: consistit sententia haec in hoc, quod quando cognosco animal in hoc, etiam cognoscam rationale: et quando cognosco rationale, etiam cognoscam animal, et id quod cum illis identificatum est, cum infalibile sit apud me, quod intrus non possit dividere in obto, quod in se indivisum est; nec possit praestare obto aliam denominationem, praeter denominationem cogniti.

Addit insuper sententia haec, quod tota distinctio rationis se habet ex parte intrus et modo significandi suorum actuum, id, quod exemplis manifestum erit: volo v.g. facere in hac sententia distinctionem inter animal, et rationale, quae dantur identificata inter se in hoc, et cum hoc: tunc, ut talem faciam distinctionem actum quendam elicio, qui explicet totum hoc in ordine ad operationes sentiendi, vel, ut universalius loquar in ordine ad connotata sentiendi; non autem in ordine ad connotata ratiocinandi, et elicio alterum actum, per quem cognosco eundem totum hoc in ordine ad connotata

ratiosinandi, et non in ordine ad conotata sensiendi: tunc dicor fecisse distiones raonis int aial, et rationale: et tunc similitr dicit, qd conceptus formalissimus rationalis, non e conceptus formalissimus aialis; qd si totam essentiam hois concipere voluero sine reliquis predicatis: nihil aliud ad hoc efficiam, quam elicere quendam actum, qui totum hoem explicet in ordine ad conotata sensiendi, et non in ordine ad conotata ratiosinandi.

Ex qua explicatione constare debet, qd ex parte obti, seu ex parte entitatis, aut hois, seu entitatiue, seu materialitr (nam omnibus istis nominibus uti possumus) idem omnino attingat ab uno actu, qd attingit ab alio, vel ab aliis; unde tota distio, ut dixi solum se habet ex parte actus: nam, ut docebam in antesedentibus, non potest intellus facere distiones in obto, qd nullas in se distiones habet; sic si aliqua distio intercedit, debet se habere non ex parte obti illud precindendo; sed ex parte actus, et penes intellum obtum cognoscentem; sic idem erit dicere: formalissime loquendo aial non e rationale, ac dicere: qui explicat hoem in ordine ad sensationem, non explicat illum in ordine ad ratiosinium.

Exqa etiam tenendum e, qd ad hoc, ut talis distio fiat debet nario intercedere fundamentum in obto, defectu, cuius facere non possumus cu calamum hunc, quo hec scripsi distiones raonis int aial, et rationale: qa calamus iste non e fundamentum, seu principium talium operationum, sicut homo principium fun

fundamentum ipsarum est: igitur, ut uno verbo loquar, requirit hec raonis distio, quod circa entitates, que fundamentum est variarum operationum eliciat actus, qui totas illas cognoscat in ordine ad operationes has; non autem in ordine ad illas: ecce quomodo compatitur, quod detur distio raonis, et quod obiectum semper remaneat idem in se ipso, sine variatione aliqua intrinseca causata ob intellectu, quod si aliquales patitur variationes, solum est extrinsece, hoc est patitur denominationes cogniti, quas antea non patiebatur.

Desiderabis fundamenta pro hac nostra sententia; verum si sedulus, et atente argumenta, quae sententias oppositas debemus perpendas, invenies, quod illa omnia sunt fundamenta, quae nostram stabilimus sententiam: quoniam cum illam probent, quod sit chymerica distio precisiva distio ex parte obiecti, sequitur, quod debeat dari solummodo distio precisiva ex parte actus, seu distio precisiva ex parte intellectus, que vere est distio raonis, quando quidem dari nequeat, nisi post intellectus operationem: huius sententie incunabula scire satis erudite volueris, adito nostros Hurtadum, et Lince, qui ideam eius exponunt: verum scito, quod prior precipuusque Auctor, qui maxime illustravit, nobilitavitque Nominales, Fuentes, Hurtado fuit, cui inter cunctos hac superre laurea debetur. Distinctio sic statuta, iam facile erit definire, quid sit distio raonis, quam sic optime definies: est denominatio extrinseca proveniens ab intellectu, per quam idem obiectum cognoscitur in ordine ad varia connotata.

Restat probare hanc esse mentem

Sancti Thomæ: in hic cumulus erit nostrarum sententiarum maximum decoramentum, si pro illis fuerit Angelici Magistri inditium, et robustior probatio ab ipso deducenda è ipsis ipsius verbis, quæ si Thomistæ ad hunc sensum explicare noluerint, id ad me verba sancti Thomæ sic se habent opusculo 9, q. 3, ubi ait, quod attributa divina solum differunt per conceptiones nostri intellectus, quod est idem ac dicere, quod tota differentia illarum se habet ex parte intellectus, non vero in obiectis: sed his inquit: quod essentia divina est una, et eadem, quam intellectus noster diversis conceptibus repræsentat, et paulo post: calumniose autem contra hoc obiicit, quod ipsa differentia sapientiæ, et bonitatis in Deo sit, et non solum in intellectu creato: non enim hæc intellexit scribens; sed quod in Deo, idest cum Deo dicuntur, secundum diversas conceptiones intellectus nostri: quæ verba, ut facilius intelligas, scies, quod illud opusculum est defensio quædam Petri de Tarantasia, qui postea fuit Pontifex maximus, quem nota erroris, et hæresis inurebant aliqui coram Magistro generali ordinis Dominicani, qui totum negotium inquirendum recensendum tradidit Sancto Thomæ, qui liberavit Tarantasium, explicans illum de distinctione rationis, modo à nobis assignato.

Hic in eodem opusculo q. 3 inquit Angelicus, et idem etiam patet hoc, quod tertio ponit sanam habere intellectum, scilicet diversitas rationis sapientiæ, potentiæ, et bonitatis fundatur in intellectu, sicut in subiecto, et in Deo, sicut in obiecto, quod præstat causam, et fulcimentum suæ veritati, ut tamen intelligatur, quod præstat fulcimen-

tus veritati inquantum repraesentatur per unam quamcumque conceptionem intellectus nostri intelligentis huiusmodi attributa: non autem quantum ad hoc, quod ipsa diversitas attributorum repraesentet aliquam diversitatem in Deo, ut in contrarium obiicit: haec ille: sed perpende haec verba ab illo dicta inquantum repraesentatur, et invenies nostram sententiam, videlicet, quod non repraesentet aliqua diversitas in Deo, ut in contrarium obiicit: nam diversitas, quae datur tantummodo est ex parte nostri intellectus, qui plures alias autoritates sancti Doctoris voluerit nostrum addeat Hurtadum Db Metaphicae sessione sub sessione.

Caput tertium argumenta adversariorum.

Primum argumentum adeo robustum indicatur ab adversariis, ut indicent Pr Arriaga, et Pr Carleton nullum unquam habuisse solutionem: quando eminus hominem aspicimus, tunc duntaxat cognoscimus esse animal, et non cognoscimus esse rationale: nam possumus reddere rationem de animalitate, illam vero de rationalitate reddere non valemus: ergo signum est, quod intellectus cognoscit in hoc animalitatem, et non cognoscit rationalitatem. Confirmatur: quia plus cognoscit Deus in se ipso, quam sanctus Michael cognoscit in ipso Deo: ergo signum est, quod sanctus Michael quando Deum cognoscit, non cognoscit quidquid datur in Deo; sed aliquid Dei occultatur Michaeli: alias dicendum esset, quod Michael cognoscit in Deo quantum cognoscit ipse Deus, quod iam esset comprehendere Deum; sed nulla Creatura potest Deum comprehendere: ergo neque aliqua

Creatura potest cognoscere qd qd dat in Deo: ergo ut ab his erroribus abstineamus, dicere tenemur, qd in Deo à Michaele cognoscit alqd, et aliqd non cognoscit; et consequenter qd dat distinctio præcisiva ex parte obiectus.

Respondeo, qd quando vidimus hoem a longe advenientem, cognoscimus tunc oia prædicata, quæ dant in illo: et si cognoscimus etiam rationale: quoniam, cum aial, qd cognoscimus sit rationale, eo ipso, qd aial cognoscimus, nario rationale cognoscimus; verum ita cognoscimus rationale, ut non sit in ordine ad ratiocinium; sed solum sit in ordine ad sensationem, qd autem affirmare non possimus, qd illud aial sit rationale, non provenit ex eo, qd tale rationale cognitum non sit; sed ex eo, qd cognitum sit: unde, qd reddere non possimus raonem de rationalitate. id non ē imputandum obto; sed solum imputandum ē cognoscitivæ potentiæ, quæ elicit actus aliquos tendentes ad illud aial in ordine ad ratiocinium; sed solum in ordine ad sensationem.

Totam rem exemplis illustro: Pg, qui nunquam vidit catholicum nostrum Filipum; sed hic, et nunc ipsum haberet ob oculos occulta reverentia, et maiestate plenio habitu insedente, ipsumque loqueret ignarus ad huc, an esset potentissimus noster Monarca, nec ne? tunc verum esset dicere, qd Pg regem vidit, et qd Pg cum Rege loquutus fuit, quamvis non potuerit reddere raonem illum Regem fuisse: ergo potest stare, qd tota entitas, quamvis non possit reddi rao de omni eo, qd ē

talis entitas, quæ cognoscit.

Deinde hoc, qđ ē cognoscere inde pendens prorsus ē ab hoc, qđ ē posse reddere rationem illius, qđ cognoscit: patet hoc ex eo, qđ bruta animantia cognoscant dᵉ illud Isaiæ, cognouit bos possessorem suum, et asinus præsepem Domini sui &c; et tamen quamuis cognoscant reddere non possunt rationes illorum, quæ cognoscunt: ḡ stare potest, qđ cognoscamus aīal, et rationale in hoc, quamuis reddere non possimus rationem de rationali.

Ad confirmationem respondeo, qđ Michael, et quilibet alius Beatus cognoscens, et videns Deum, cognoscit totum Deum, et cognoscit omnia, quæ sū in Deo; nec Deus cognoscit aliqđ in se, qđ non cognoscat ā Beatis: omnia enim cognoscit Beatus, et omnia cognoscit Deus; verum diuersimodè: nam Deus cognoscit seipsum adeo clara instructione, ut non possit assignari alia extra Deum, neq̄ clarior, neq̄ æqualis in claritate; at uero Beatus ita Deum videt clara instructione, ut possit illum videre alia, et alia clariori sine ttō: et quo constat, qđ cum Deus videat se ipsum omni perfectissimo modo, quo videri potest, dicat, qđ Deus se ipsum comprehendit; cæterum cum Creaturæ videre non possint Deum omni perfectissimo modo, qđ Deus ipse videri potest, sequit, qđ Deum non comprehendunt:

Hæc non comprehensio, et hæc maior, vel minor claritas prouenit omnino ex defectu Creaturarum, non tamen prouenit ex defectu obti id, qđ sequenti animaduertet exem-

exemplo, Pq, qui Carmonæ, turris maximi templi intuetur: et ipsas numero turris prospicit Paulus ob solario domus suæ; verum cum discrimine hoc; quod Paulus clariori visione videat illas ob solario, quam Pq à Carmonæ, ipsas prospectat: insuper Joannes littis oculis Paulum videt, et Pq acie expeditus eundem respicit Paulum; sed non æquè bene uterque respicit illum: quoniam Joannes minore claritate; Pq autem maiorem tendit ad Paulum: rursus lux lucernæ noctu totum hoc atrium lumine superfundit; sed non æquè claré, ac sol, licet verum sit, quod omne id, quod illuminat sol, illuminat et lucerna: ex his omnibus constat, quod Beatus videat, quidquid est in Deo; sed non comprehendat Deum; quia eum non æquè clare intuetur, ac intuetur se ipsum Deus.

Secundum: nequit dari distinctio, nisi inter duas entitates; sed animal, et rationale quoad nos, sunt unum post intrus operationem: ergo inter animal, et rationale nequit dari distinctio: respondeo, quod ad realem distinctionem, ut detur distinctio requiritur unum, et aliud; at vero ad distinctionem rationis necessario requiritur, quod non sit unum, et aliud ratione: quia cum distinctio rationis procedat inter res quæ sunt idem implicat omnino, quod sint res diversæ; ad summum solum probat argumentum, quod animal, et rationale sint duo extrinsecè, hoc est ita se habeat intellectus quasi ac si ibi esset animal, et rationale, quæ unum sunt, ac si non essent unum; sed duo, quod provenit duntaxat ex modo tendendi intellectus; non vero provenit ex ipso obiecto; sic in forma ad solutionem; distinguendo antecedens: nequit da-

dari distio realis, nisi int duas entitates; omisso ants; nequit dari distio raonis, nisi int duas entitates; nego ants: et distinguo cons: int aial, et rationale nequit dari realis distio; concedo cons: int aial, et rationale nequit dari distio raonis; nego cons.

Dices: go per intrus distintione raonis distingunt aial, et rationale, respondeo concedendo cons: instas; go per intrus aial e unus, et rationale e alterus: distinguo intrinsece nego, et extrincece concedo, qd nihil aliud e quan dicere, qd cognoscere hoc in ordine ad sensationem, non e cognoscere illud in ordine ad ratiosinium; et cognoscere illam in ordine ad ratiosinium, non e sit illam cognoscere in ordine ad sensationem.

Replicabis: connotata ratiosinii distingunt realit a connotatis sensationis, deinde actus, qui tendit ad ratiosinium distinguit realit ab actu, qui tendit ad sensationem: go iam distio raonis non e raonis; sed realis: ne nimis fidas instantie huic: nam eidem respondere teneris, precisiva si distionem obtivam ex parte obti admittis, raoe: qa aial, et rationale dicis, qd non distingunt, nisi ri, et labore in illis: go requiris, qd actus intrus realit distingant.

Respondes, qd quamvis dici non possit precisiva distio int aial, et rationale, qd nihilominus illud, qd appellat raone distintum e aial, et rationale iam nego: prorsus respondeo, qd connotata non sunt, que distingunt raone, neque actus intrus raone distingunt; sed aial, et ratio-

rationale ē quę distingunt; sed non distingunt intrinsece, ut tu defendis; sed solu͂ extrinsecé quatenus intrus explicantes essentias in ordine ad sensationes, vel in ordine ad ratiosinius.

Hic investigari solet, quid sit distintio raonis ratiosinantis? in quo multi plus iusto desudant P. Montoia clarissimus huius urbis, et orbis scholastici lumen negavit dari distintiones ratiosinantes I. de scientia D. 3, quē sequit Pr. Oviedo: ego veró uno verbo dico, q͂d distio raonis ratiosinantis é illa, quę dat̃ int̃ definitiones, et definitu͂, ut quę dat̃ int̃ hoes, et aial rationale, vel quę dat̃ int̃ duas propotiones identicas formalit̃, ut animal é animal, animal animal é.

Tractatus 4m de universalibus in com.

Semper omnibus tractatus iste unalium res ardua inaccessa, et immensi ~~noii~~ nominis apparuit: ast prę supposita notia eorum, quę in tractatu anti pręlivabimus, non adeo difficilis ē, ut mediocri sedulitate percalere non possit, magni habendę s doctrę, quas hic tractatus amplectit: quoniam s quasi cardines ad omnia, et quę re vera scientiam omnium includunt, ut ipsum noen universale manifestat.

Disputatio 1a utrum vnale det à parte rei?

Caput 1m definit, et dividit vnale.

Antiqua sententia Philosophorum fuit, qd unāle non dabat in rebus; sed solum in vocibus existebat, quam sententiam postea defensa sunt aliqui DDs catholici, qui ideo nomine Nominalium appellant, Princeps quorum fuit Ochamus Scoti discipulorum Princeps. Ultra hanc sententiam dat altera Platonis, qui naturas omnes universales in concabo lunę degere affirmavit; unde à Deo extrahunt, et ponunt in singularibus Vg natura humana Pri antequam produceret Pg, erat in concabo lunę, unde Deus assumpsit illam ad ponendum Pm à parte rei: celebre quidem delyrium, et adqd multi sancti Patres, ut testis ē Pater Taño hic conant liberare divinum Platonem, eo, qd talia non dixerit; sed solum in postura Aristotelica laboret: Aris, ut Cardinalis toletus testat, et Conimbrisenses insinuant ē ipsa Platonis

opera manifestat, in qua talia non reperiunt, multa imposuit suo Magistro Platoni, ut sic illius facilés impugnaret, et deiicere, forsan, ut palma ipsi Platone excluso, inter Philosophantes consederet.

Reiectis igitur his sententiis, dicendum est, quod universale datur non solum in vocibus; sed etiam in rebus, quod probatur: quia quando dicimus, Petrus est homo, Fransiscus est homo etc., non dicimus, quod illi sint vox homo; sed, quod illi sint hominis essentia: quia aliter haec propositio, Petrus est homo esset falsa: quia Petrus non est vox homo, imo neque vox Petrus est homo, ut evidenter patet: ergo universalia non dantur in vocibus; sed dantur in rebus, nec hoc ulteriori indiget probatione, cum res notissima sit.

Verum, quamvis ista sint, non desinam exponere varia genera universalium, licet non omnia requisita sint: accipitur 1o universale pro eo, quod ad plura se extendit, sic solor dicitur universale: quia omnia sua claritate profundit: sic ista propositio omnis homo est animal universalis est: quia pro omnibus hominibus supponit, et ad omnes homines se extendit, et in isto 1o modo quamplurima dantur universalia: quando quidem quamplurima dantur, quae ad plura se extendant, secundo accipitur universale pro universale in causando, et est illud, quod omnes effectus producit, ut est Deus, qui omnes omnino effectus generales causat: accipitur etiam universale pro universali in praedicando, seu enuntiando, et est illud, quod de pluribus potest dici ut haec vox animal quae dici potest de Petro, de equo, de leone etc.

Quamvis omnia ista sic se habeant substrictioni nomine est in praesenti

dis quatio de unalibus: solum enim loquimur de illis pro ut à metaphicis, et logicis considerant, et primum unale metaphicum e, unum aptum ad essendum in pluribus, in quam multiplicet: dicit unum in eo, qd debeat dari una entitas, quæ cum una sit intrinsece, et indivisibilis sit, possit ēē in multis localit, ut Christus Dominus, qui cum unus, et indivisibilis sit in ēē Christi, ē tamen

en charistia; et hoc modo non solum Christus Dominus; sed quælibet entitas ē unalis, cum quælibet entitas possit existere in multiplici loco adequato, nec loquimur, qd unale sit in multis p unionem cum illis: sic enim albedo eadem numero huius papiri potest ēē in innumeris papiris.

Igit p hoc, qd ē unum ēē in multis solum intelligimus ēē p identitatem, vis particulæ verbis substantivi denotat suo rigore: sic natura humana ē unale metaphicum: quoniam humana natura, quæ una ē, ē apta ad essendum in multis hoibus, ut patet: addimus deinceps illa verba in quam multiplicet ut cōi Sanctorum Patrum, et Scholasticorum sensu defendamus, qd natura divina licet inveniat in tribus divinis personis, nihilominus unalis non sit: q non ē p sui multiplicationem, sicut humana natura in hoibus; sed eadem numero natura divina, quæ dat in una persona, ipsa eadem dat in reliquis divinis personis, id qd non ita evenit in hoibus: alia enim ē natura humana numero Petri, et alia natura humana numero Pauli ítta.

Verum enim vero, ut non

te terreat, qd humana natura sit una, et inveniat in pluribus secum identificatis, debes advertere, qd quando dicimus, qd univle metaphicum debet ēē unum, per unum solum intelligere volumus unum extrincesé; non vero unum intrinsecé, hoc ē, concipimus horum pluralitatem in ordine ad has duntaxat operationes sentiendi, et intelligendi, et omnes nostro intuitu confundimus, ac si essent unum cum revera in se plures sint.

Unde inferes, qd non implicat, qd univle in se, et intrinsecé sit multa, et per intrum, et extrinsecé sit unum, et quamvis per intrum multa dicant ēē unum tunc intrus non fingat, nec cognit rem aliter ac ē in se: q solum l multa individua, seu inferiora cognoscere in ordine solum ad operationem omnibus coem, quam cum omnia inferiora habeant, fit, qd dicant talia inferiora ēē unum extrincesé, cum in se, et intrinsecé plura sint; aliud univle de quo hic agimus appellat univle in predicando, seu logicum, qd toto rigore, ē unum aptum predicari de multis ingg multiplicem.

Ex regulis illis, quas pro defsione in coi edidimus, constabit, qd natura solis, et lunae natura, et sic de similibus, sint univlia: q^a ii unum aptum ad essendum in pluribus, licet enim unicus duntaxat sol, et unica duntaxat sit luna, cum tamen dari possint plures soles, et plures lunae, illorum natura univlis ēē asserit, quando quidem certum sit, qd verba in defsione, non dicunt actum, sed aptitudinem.

Caput 2m utrum detur universalia a parte rei, vel unitas aliqua negativa?

Sententia multorum et Tomistarum, qd a parte rei ante omnem intellectus operationem dat in natura humana Vg aliqd, qd e in multis, et coveniat aliqui, qd independenter ab intellectu sit vere, et proprie universale metaphisicum; sed hec Tomistarum sententia falsissima e: quoniam id, qd e multiplex in se, non potest ee unum in se: et id, qd e unum in se, non potest ee in se multiplex: alit esset unum, et non esset, esset multiplex, et non esset: go si universale secundum hanc sententiam e unum a parte rei, non potest ee multiplex, sive in multis a parte rei: alit dicendum erit, qd admittit suam essentiam unitatis, et transit ad essentiam pluralitatis, qd chymericum e, probatur 2: qr si universale dat ante operationem intellectus ubi nam dat? an in Pro, an in Paulo? Respondebis, qd natura humana universalis dat in singulis hoibus: contra: go iam non dat ante operationem intellectus unum in pluribus; sed dant plura in pluribus; qd verum e, et non disputandum, si dicas, qd dat ante operationem intellectus unum, qd dat in singulis, inquiro cur non morior quando moritur Francus? quandoquidem quo adesse reale periit natura humana Francici, que erat eadem, ac ista qua constituor, nec indico rem ee dignam actionis, et latio nis impugnationis.

Sed opponunt Tomiste; Pr, et Paulus ante operationem intellectus st eiusdem speciei: go dat

unale à parte rei: probat cõa: q̃ species ẽ unalis; sed species dant ante operationes intus: ẽ unalis dat ante operationes intus: respondeo, qd Pg et Paulus ss eius dẽ speciei fundamentalit à parte rei: concedo ans: ss à parte rei eiusdẽ speciei fralit nego ans: et distinguo coens; dat unale fundamentale à parte rei, cocedo coã: dat unale formale nego coã: eodẽ modo distinguendũ ẽ reliquũ, qd restat arguti: igit certũ deberẽ ẽẽ, qd à parte rei non det homo, prout hoc nomine importat: nã qd qd dat à parte rei et individuũ, et solũ à parte rei dat in individuis conuenientia, et similitudo, quas componit intus in ordine ad quandã operationẽ, et sic efficit unale.

Jndua, seu inferiora dant à parte rei: ẽ superiora, seu unglia darĩ à parte rei: Respondeo, qd à parte rei non dant inferiora, nec indua fralit, seu pro his rõibus important; sed solũ dant à parte rei fundamenta, ut intus possit facere tales denominationes cũ veritate.

Dicunt:, natura humana Pri, et natura humana Pauli ~~dant~~ ẽ eadẽ natura à parte rei: ẽ dat unale à parte rei, probat ans: q̃ natura humana Pri, et natura humana Pauli definiunt eadẽ defiõne; sed eadẽ defiõne definit cũ alio, ẽ idẽ cũ illo: ẽ natura humana Pri, et natura humana Pauli, ss idẽ à parte rei. Respondeo distinguendo ans: natura humana Pri, et natura humana Pauli ẽ eadẽ à parte rei fundamentalit, concedo ans, ẽ eadẽ fralit, nego ~~concedo~~ ans, similit distinguo coens: ẽ dat à parte rei unale frale, nego coã; unale fundamen-

mentale, concedo coem, ad probationem respondeo concedendo maiorem, distinguo minorem: sed quidquid definitur eadem definitione cum alio, est idem cum illo fundamentaliter, concedo minorem, formaliter, nego minorem, itaque esse idem fundamentaliter cum aliquo solum est, quod detur à parte rei quaedam convenientia inter illos, ratione cuius intellectus coniungat illos, et ab illis rationem abstrahat coem.

Sed instas: quidquid competit definitioni, debet competere definito, et econtra: ergo si definitioni competit esse unum à parte rei, definito competet esse unum à parte rei. Respondeo, quod si intelligatur hoc antecedens in omni suo rigore est falsum, ut patet ex eo, quod definitioni competat esse actum intellectus: id, quod non competit definito: non enim homo est actus intellectus, licet sua definitio actus intellectus sit: itaque debes distinguere antecedens: quidquid competit definitioni quoad praedicata essentialia debet competere definito, et econtra, concedo antecedens; quidquid competit definitioni omni modo, debet competere definito, et econtra, nego antecedens, competere quoad praedicata essentialia nihil aliud est, quam quod eadem praedicata essentialia, quae afferuntur in definitione, eadem afferantur in definito Vg si definitio dicit, homo est animal rationale, id ipsum debet habere ipse, qui est definitus.

Deveniendo ad 2m, quod prospicimus, Utrum videlicet detur unitas aliqua negativa ante operationem intellectus, quae sufficiens sit ad universale formaliter. Respondendum est esse chymericas tales negativas unitates, quas defensavit Caietanus c. 4 de ente, et essentia quaestione 6 cum magna tomistarum

turba, qq ad hæc sit cum multis Scotistis Ponson. 5. Metaphysic. Cp 28 quæst. 3; verum, ut melius reiiciamus unitatem istam negativam, sciendum est, quod intelligant per illam sui Patroni: igitur duplicem unitatem agnoscunt isti DDs in natura, aliam unitatem positivam et est illa, quam habet natura iam abstracta per intellectum, ut possit prædicari de pluribus, ut cum ab hominibus abstrahimus rationem com. humanitatis, unitatem negativam appellant ipsam naturam à parte rei, inquantum non est identificata cum singularibus, ut facilius hoc exponam, dicunt, quod natura humana v.g. habet à parte rei duplicem statum, alium naturæ secundum se sine inferioribus, seu solum aptitudinem ad identificationem cum illis: quoniam censent, quod natura à parte rei secundum se neque est in hac, neque in illa singularitate; sed solum est indiferens ab ista, vel illa singularitate.

Sententia hæc in eo peccat, quod ante operationem intellectus supponat distinctiones aliquas in rebus, quæ si realia inde se identificarent; et ideo contra eas sunt ea omnia argumenta, quæ aptiximus contra mediam Scotistarum distinctionem: et illa enim infert, quod natura humana Petri, sit aliud ante operationem intellectus ab singularitate Petri, quacum identificatur; et sic conveniet eidem entitati reali duplex status contra dictorius, videant ea, quæ adduximus contra prædictos Scotistas, ne eadem iterum, ac sæpius sine necessitate repetamus.

Sed opponunt: natura humana, quæ est in Petro, non est incommunicabilis et se: ergo et se, et ante operationem intellectus non est singularis: Respondeo negando ant.: etenim natura humana Petri est singularis: quia est ipse Petrus

et sicut Paulus nequit habere indiferentias, ut sit Paulus, ita similiter natura humana Petri non habet indiferentias aliquas, ut identificet cum Paulo: instas; natura humana p nos é incommunicabilis et se: g° nequit ēē communicabilis p intrum; neq̄ una apta potest ēē ad essendum in pluribus p intrum: probatur cōa: q̄ x^a nostras doctrinas sepius stabilitas nequit intus facere in rebus aliqd prēt cognoscere illas: g° si á parte rei natura é incommunicabilis post operationem intrus eadem natura etiam erit incommunicabilis.

Respondeo concedendo ans: et negando cōam: etenim in modo nostro abstrahendi, et distinguendi rem unam ab alia, non scindit obtum ullo modo, ut latius diximus agentes de distione raonis; sed solum diximus, qd distinguere aiat á rationali p intrum, é solum totum cognoscere obtum in ordine ad unas operationes, et non in ordine ad alias, qd ad extrinsecum é obto; sic non tollimus á Petro naturam humanam, quando abstrahimus ab illo humanam naturam; sed solum totum cognoscimus in ordine ad humanitatis connotata, quia illum explicemus in ordine ad alia connotata, qd quis non videat, qd non sit facere aliqd intrinsecé in obto; sed solum mere extrinsecé se habere cū illud; et sic raone huius extrinsici actus intus natura humana Petri dicit abstracta á Petro, et dicit ēē apta ad essendum in multis p sui plurificationem modo inferius exponendo.

Opponunt 3: natura á parte rei é indiferens ad Petrum, vel ad Paulum: g natura

a parte rei ē secundus se distincta à Pro, vel à Paulo: ant̃s probat: q̃ natura humana non ē ligata Pro, aut Paulo, quandoquidem ipsa bene potest existere, sive det Pg, vel det Paulus. Confirmat: q̃ antequam Deus produceret Pm, vel produceret Paulum erat Deus indiferens ad ponendum Pm, vel ad ponendum Paulum: g̃o tunc erat natura indiferens ad identitatem cum isto, vel cum illo: g̃o natura ex se indiferens ē ad identitatem cum Pro, vel cum Paulo.

Respondeo, qd impole ē, qd natura humana à parte rei sit indiferens ad Pm, et ad Paulum: sicut impole ē, qd Pg sit indiferens ad essendum Pg; itaq̃ natura humana Pri essentialiter à parte rei ē Pg, et Pg à parte rei ē sua natura; ad id, qd dicit in confirmatione; Respondeo, qd Deus bene potest producere, vel non producere Pm, aut Paulum, qui non dum producti st; at casu quo illos producere decreverit, non poterit producere naturam Pri sine Pro, aut naturam Pauli sine Paulo, nec alia ratio ē, quam, qd Deus non potest facere, qd id qd ē, non sit id qd ē: q̃ esset sic velle ridiculas chymeras: itaq̃ aliud ē, qd Deus sit indiferens ad producendum Pm, aut Paulum; aliud, qd natura Pauli sit indiferens ad essendum Pg vel natura Pri ad essendum Paulus, qd falsum ē, et hoc inferres, qd nequeat Deus facere, qd natura Pri sit natura Pauli; aut econtra, aut qd sua natura, sua natura non sit; neq̃ alia ē ras, quam, qd, quę st idem, semper st idem; et quę st distincta semper st distincta: inferes etiam, qd homo non dat à parte rei, neque animal rationale Ho

prout his omnibus importantr; sed solum dantr ea om-
nia fundamentalia, hoc e dantr entitates, de qq cum
veritate enuntiare possumus, qd sint principium ser-
siendi, et ratiosinandi ttª.

74

Praevia explicatio virtualis distinctionis, et identitatis ad ulteriora asserta.

Quia pedes movere non possumus in hac materia sine virtuali distione, ut vel ex proxime dictis facile constat necessum e explicare in quo ea consistat, et qd sit virtualis identitas illi opposita, qd non ad modu exacte video tractatu a DDbus, licet Suniga quaest 21 de trinitate D 2 dub 4 membro 10 hanc materiam aliquantulu tractet specialius.

Est igit virtualis distio aequivalentia distionis realis fralis inter extrema realiter identificata in ordine ad verificanda praeta contradictoria esse. Nam cum distio realis fralis non sit, virtute, et aequivalenter id praestat p indiles entitates in ordine ad verificanda contradictoria, et diversa munia exercendo, qd p diversas entitates praestaret distio realis fralis; unde dicta e virtualis, quasi virtute continens actuales frates.

Non dixi, ut comr dicunt DDs, distiones virtuales ee, quae aequivalet extremis realitr distinctis, ut distinctis: q esto habere possit rectu intelligentia, haec defio non videt fralissime explicare ipsas distiones; sed extrema virtualitr distincta, inter quae versatr. Nam extrema virtualitr distincta aequivalent extremis actu, et realir distinctis, ut distinctis; at q adeo ne confundamus distiones ipsas cum extremis explicanda e virtualis distio p aequivalentia realis di

distinctioni actualis, et formalis, sicut extrema virtualia virtualiter distincta aequivalentiam extremorum actu, et formaliter distinctorum.

Ut autem clarius constet in quo haec virtualis aequivalentia consistat adverte formales distinctiones reales duo praestare; quorum unum est facere extrema inter quae versatur mutuo de se negari, et non posse absolute unum de altero praedicari. Unde quia Petrus distinguitur realiter formaliter a Ioanne, nequit dici, quod Ioannes sit Petrus, aut de Petro, quod sit Ioannes, potest vero dici, quod Ioannes non sit Petrus, et quod Petrus non sit Ioannes: secundum est facere, quod ex duobus contradictoriis unum verificetur de uno extremo, et aliud de alio; sic de Petro verificatur quod sit filius Pauli, doctus, ingeniosus etc. de Ioane vero quod non sit filius Pauli, nec doctus, nec ingeniosus etc.

Distinctio virtualis non aequivalet distinctioni reali formali in 1o; sed in 2o: quia licet faciat, ut de uno extremo virtuali verificetur unum praedicatum contradictorium, et de alio virtuali aliud, non facit, quod ea extrema virtualia nequeant realiter de se praedicari, aut quod possint realiter negari; secus non esset virtualis distinctio; sed actualis realis formalis: requirit enim hoc genus distinctionis identitatem actualem formalem inter extrema, quae virtute differunt.

Hinc est, quod distinctio virtualis intercedens inter essentiam divinam, et paternitatem non facit, quod essentia non sit realiter Paternitas, aut, quod Paternitas non sit realiter essentia, facit tamen, quod Paternitas non sit filiatio, et essentia sit filiatio, quod essentia non distinguatur realiter, et simpliciter a filiatione, et Paternitas absolute, et

simpliciter distinguatur.

Potest hoc declarari uno, vel altero exemplo, etsi non plene: ubicatio indivisibilis Angeli se extensione reali partium facit, quod extensio localis constans partibus faceret, facit enim, quod Angelus sit in omnibus, et singulis partibus spatii, et cum faciat omnes esse præsentes Angelo non facit, quod omnes sint præsentes inter se: sic distinctio virtualis se distinctione reali actuali partium facit, quod faceret actualis partium distinctio; facit enim, quod essentia divina sit in omnibus, et singulis Personis, et cum faciat omnes esse præsentes per identitatem divinæ essentiæ, non facit, quod per identitatem sint idem inter se.

Id ipsum explicat divina immensitas, et æternitas; illa enim cum indivisibilis sit facit sua extensione virtuali, quod omnes Creaturæ quantumcumque dissitæ sint Deo intimæ, et præsentes, quin propterea faciat esse intimas, et præsentes inter se; hæc cum se intra successione actuali, et formali sit, facit tamen coexistentiam sua virtuali distinctione Deum simul existere ex parte sua successione infinitorum annorum: nec tamen facit annos simul existere inter se: ita virtualis distinctio facit divinam essentiam identificari personis; nec tamen facit personas identificari inter se.

Sed videamus iam quod sit identitas virtualis? est extremorum, quæ inter se realiter identificantur mutua, et reciproca æquivalentia, seu virtualis æquipollentia in ordine ad munia realia, et prædicata contradictoria. Unde quæ sic virtualiter idem non possunt verificare prædicata et se contradictoria: quod ad hoc

opus erat, qd ratione unius conveniret aliqd praedicatum realiter, qd non conveniret realiter ratione alterius.

Atqui non potest ita res habere si mutuo virtute equivaleat, cum equivalentia virtualis in ordine ad munia realia, et praedicata contradictoria faciat, qdqdqd unum realiter potest, possit, et aliud, et qdqd ratione unius realiter convenit, conveniat ratione alterius; non secus ac equivalentia distinctionis realis facit, qd praedicata contradictoria, quae verificarentur si extrema realiter distinguerentur, verificentur quamvis actu non distinguantur, hoc excepto, qd de se invicem non negentur.

Posset, et aliter explicari identitas virtualis sic: est illa, quae facit ne extrema actu identificata equivaleant distinctis realiter ut distinctis in ordine ad munia realia, et praedicata contradictoria verificanda. Unde Deitas, et essentia divina sunt idem virtute, item divina volitio, et amor, principium productivum Spiritus Sancti, et relatio spiratoris; quia cum sibi mutuo invicem equivaleant, non equivalent distinctis realiter, ut distinctis. quare qdqd Deo convenit realiter ratione unius, convenit etiam ratione alterius.

Nec mireris, qd tam distinctiones virtuales, quam virtuales identitates constituamus in positivo: quia cum distinctio virtualis non sit actualis formalis non est pura negatio, aut carentia identitatis, neque extremum illi contradictorie oppositum, tametsi utraque importet aliquam negationem; nam distinctio virtualis

importat negationem mutuæ æquivalentiæ inter extrema virtualia; et identitas virtualis importat in utroque negationem mutuæ æquivalentiæ rerum realiter distinctarum, ut distinctarum, seu distinctionis realis actualis, unde ambæ consistunt partim in positivo, partim in negativo. Positivum virtualis identitatis est mutua æquivalentia virtualis extremorum: negativum est negatio æquivalentiæ realis distinctionis. Positivum virtualis distinctionis est æquivalentia distinctionis realis; negativum est negatio mutuæ æquivalentiæ extremorum virtualium.

Divinas relationes virtualiter distingui ab essentia ante operationem intellectus

Explicata distinctione virtuali, probandum est ea distingui, essentiam divinam, et divinas relationes, ut illi omnes locuere, quos sesequi pro nostro complacito retulimus. Et probatur 1: illa extrema distinguuntur virtualiter, quæ absque actuali distinctione æquivalent rebus realiter distinctis, ut distinctis in ordine ad verificanda prædicata contradictoria ante operationem intellectus: sed ita se habent essentia divina, et divinæ relationes: ergo distinguuntur virtualiter. Maior ex dictis esse ante constat: minor probatur: quia ea æquivalent rebus realiter distinctis, ut distinctis in ordine ad verificanda prædicata contradictoria ante operationem intellectus, quæ se actuali distinctione, ita bene verificant prædicata contradictoria ante operationem intellectus, ac si essent actu, et realiter distincta; sed divina essentia, et divinæ relationes se actuali distinctione ita

bene verificant prata contra dictoria ante operationes intrus, ac si actu, et realitr distinguerentr: go. Minor probatr: q non minus absute cum veritate dicitr de Paternitate, qd distinguatr realitr à filiatione ante operationes intrus, et de essentia, qd non distinguatr realitr ab ea des filiatione; de paternitate, qd producat de essentia, qd non producat; de filiatione, et processione, qd producantr; de essentia, qd non producatr; quasi actu, et realitr distinguerentr: go.

Probatr 2o: de oio eodes non potest ante operationes intrus verificari duplex prata contra dictorius (ut lumine natz notu é) sed de essentia, et relationibus verificantr ante operationes intrus prata contra dictoria, ut ex dictis constat, et fide certus é: go essentia divina, et relationes non ss oio ides ante operationes intrus; sed ss oio ides actu, et fralitr (siqui des prata unimus neq actuales reales, neq frales distiones ex natura rei dari intr divinas essentias, et relationes ante operationes intrus) go solus restat, qd non sint ides virtualitr, seu, qd virtualitr distinguantr.

Probatr 3o: si divine relationes, et essentia non distinguerentr virtualitr mutuo sibi equivalerent in ordine ad munia realia; sed non mutuo equivalent: go non ss ides virtualitr: maior pono certa ex senu precedenti: & minor probatr: q munus reale unius relationis é opponi alteri realitr ab ea distingui, realitr producere, aut produci; sed in ordine ad hec munia non equivalent divina essentia cum ea prestare

non possit (nec enim essentia opponitur relationi, neque ab illa realiter distinguitur, neque producitur, aut producit): Ergo.

Probatur 4: (et est veluti confirmatio, et urgentia rationis 2ae) a praedictis ex se contradictoriis, solum potest auferre oppositiones, incompatibilitates, et repugnantias ad hoc ut componatur distinctio realis subeorundem eorumdem enunciatorum, aut quod aequivalens: sed in divina essentia, et relationibus compati compatiuntur praedicta ex se contradictoria, quae de illis enuntiantur: ergo eius ab illis, ut compatiantur, non auferat oppositiones incompatibilitates, et repugnantias distinctio actualis realis, quando quidem nulla huius modi mediat inter essentiam, et relationes illas auferret quod aequivalens; sed aequivalens distinctioni reali actuali est distinctio virtualis: ergo inter essentiam, et divinas relationes datur distinctio virtualis.

Probatur 5: quia concessa hac virtuali distinctione facile solvuntur argumenta, alias prope insolubilia, nec eam deprimit divina simplicitas, siquidem virtualis distinctio admittit omnimodas actuales identitates, solum quod facit, quod se distinctione aequivaleat distinctioni, et se multiplicitate aequivaleat multiplicitati, quod extollit maxime divinas perfectiones et eminentias. Unde S. Dionisius dixit in Deo esse multiplices simplicitates, et simplices multiplicitates. quasi clarius diceret esse in Deo multiplicitates virtuales, et simplicitates actuales.

Aut dic quare divina aeternitas talis eminentiae a te concedatur, ut se successione

equivaleat realiter successivis, et divina immensitas se extentione equivaleat realiter extensis, et non concedatur talis eminentiæ divina simplicitas, seu identitas, ut se reali distinctione equivaleat realiter distinctis: laudo Richardus Victorinus, qui libro de trinitate c. 20 coniunxit cum divina simplicitate virtuales, seu eminentiales nostras multiplicitates. Sic loquitur: ibi vera unitas cum plenitudinis universitate, ibi summa simplex identitas cum totius consumationis infinitatione.

Sed petes an hæc distinctio virtualis debeat admitti non solum inter essentiam, et relationes, sed etiam inter reliquas alias perfectiones divinas, et attributa? Varié loquuntur; alii enim affirmant, et alii negant. Ego res exposui in materia de atributis late et ex professo ubi introduxi quendam distinctionem virtualem ex natura rei, quæ non esset actualis scotica, sed illi equivalens: licet agnovi inter intellectum, et voluntatem distinctionem virtualem realem, quam videtur indicare Sanctus Augustinus libro 15 de trinitate c. 17 dum de intelligentia, et dilectione sic ait: nec distent (actu) in divinis ista, sicut in nobis aliud est memoria, aliud intelligentia, aliud dilectio, sive charitas, sed unum (actu) aliquid sit, quod omnia valeat (nempe virtualiter.)

Arguta Hemelman adversus distinctionem virtualem.

Aggreditur invehitur in nostras virtuales distinctiones Pater Hemelman in suis disputatis theologicis volumine 1 titulo 8 D. 1 c. 27 per totum. Et ut erat vir doctissi-

mus, atq in rebus profandis improfandis ve eternus, multa obiicit, quorum solem niora hic solvemus relictis reliquis, que aut ex dictis soluta, aut ex dicendis facile solubilia sunt.

1° 9° obiicit: vel hec distio existit à parte rei, vel non? si primum? e realis, omne enim, qd existit à parte rei reale e, et contr pillas distinguerentur relationes ab essentia realitr: si secundum 9° e distio rationis, cum nequeat non ee raonis, qd à ratione pendet in sua existentia, et ee. Respondetr existere à parte rei, et ee reales virtuales, non reales frales, et contr efficere, qd relationes distinguantr realitr virtualitr ab essentia, non realitr fralitr, qd e se distione reali equivalere distinctis realitr, sicut supra dictum e.

Et quidem si argutti forma quidquam concluderet utiq probaret in omnium sententia divinas perfectiones realitr distingui: q à parte rei datr distio fundamentalis raonis. Qd sic probo eodem prorsus tenore: vel hec distio fundantis existit à parte rei vel non? si primum? e realis, omne enim, qd existit à parte rei reale e, et contr pillas distinguerentr realitr divine perfectiones: si 2m. 9° e distio raonis, et non precedit operationem intellus, qd e contra cõa asserentium asserentium distiones fundamentales existere à parte rei, et non pendere ab operatione intellus: itaq prius probandum erat distiones fundamentales, aut nostras virtuales ee frales, ut concessa à nobis à parte rei faceret, qd divine perfectiones, aut relationes actu, et fralitr distinguerentr realitr ab essentia; nam, qd faciat distingui fun

mentaliter, aut virtualiter realiter esponte concedimus: et post longus labores nihil absurdi convincit obiectio.

Obiicitur 9o: de quidditate cuiuscumque distinctionis est negatio identitatis; sed à parte rei non datur negatio identitatis inter naturam, seu essentiam, et relationes: ergo neque distinctio virtualis inter illas: maiorem probatam supponit et logica, et de distinctione, quae è à parte rei dicit patere: quia quae à parte rei distinguuntur ita se habent ut unum non sit aliud: atque adeo, ut habeant negationem identitatis inter se: minorem probat: quia si esset negatio identitatis à parte rei inter deitatem, et paternitatem à parte rei Pater non esset Deus: praeterquam quod nos libenter concedimus praedictam minorem.

Respondetur distinguendo maiorem: de quidditate cuiuscumque distinctionis comprehendendo etiam non solum formales; sed etiam ceteras: nego maiorem: de quidditate cuiuscumque distinctionis formalis: concedo maiorem: concedo deinde minorem, et nego consequentiam: quia distinctio virtualis non est formalis; sed quid aequivalens formali in ordine ad verificanda contradictoria: posset et aliter responderi distinguendo ita maiorem: de quidditate cuiuscumque distinctionis est negatio identitatis, formalis; aut virtualis: concedo maiorem: est negatio identitatis solius solius formalis: nego maiorem: similiter ad minorem; sed à parte rei non datur negatio identitatis formalis inter essentiam, et relationes: concedo; non datur negatio identitatis virtualis; nego minorem, et simul consequentiam. Negatio identitatis virtualis est negatio mutuae aequivalentiae extremorum virtualium, quae non opponitur identitati actuali formali, et hanc negationem importat distinctio virtualis.

Obiicit 8: ubicumque est actu à par

rei distio, actu ē multiplicatio, divisio, multitudo, et numerus; sed hęc non dantr actu à parte rei inter naturas, et relationes, ut constat ex Concilio Florentino: ḡo neq distinctio ulla actu à parte rei. Respondetr distinguendo maiores: ubicunq ē actu à parte rei fralis distinctio; concedo maiores; virtualis distio; nego maiores: seu alitr ubicunq ē actu distio ē multitudo, divisio et̄ca ea ratione, qua distinctio ē; concedo maiores: alitr ac ē nego maiores: disting etiam minores: sed hęc non dantr fralitr à parte rei concedo; (et hoc contendit Florentinus) non dantr virtualitr nego: dari virtualitr ē dari equivalentias distionis, multitudines, et numeri, se actuali ratio, multiplicatione et̄ca fralibus, qd nihil dicit imperfectis; sed ingentes perfectiones.

Obiicitur 4: admissa hac distione virtuali intr essentiam, et relationes, admittendę sunt plures processiones divinę, quam duę à parte rei contra receptam, et cōem doctrinam Teologorum cum S. Thoma 1a parte quęs 27 articulos, et Ioanne teologo in Florentino sessio 18: ḡo non ē admittenda eiusmodi virtualis distio à parte rei: probatr ans: q cum essentia divina sit radix divinarum relationum, et hę abilla profluant, si virtualitr abilla distinguuntr à parte rei, certe à parte rei profluent, et consequentr erunt à parte rei tot processiones, quot relationes, cum quęlibet sibi vendicet speciales suas processiones.

Respondetr negando ans: ad probationes dico ēē à parte rei tres processiones virtuales divinarum relationum, neq tamen absolute, et simplicitr ēē plures processiones, quam duas: q virtuales processiones non sunt absolute, et simplicitr processiones; sed equivalentr. sicut semen, qd dicitr arbor non ē simplicitr ar

arbor, nec homo virtualiter est simpliciter homo, aut continentiae eminentiales, vel virtuales Creaturarum in divina essentia, aut omnipotentia simpliciter Creaturae; sed cum restrictione, et addito eminenter virtualiter. Duae itaque processiones assignantur solum: quia solum eae sunt formaliter, et simpliciter processiones, quarum proprium est habere terminos actu, et physice distinctos distinctione reali formali.

Obiicies: Bernardi argumentum contra Gilbertum Porretanum: Deus est id, quo nihil melius excogitari potest: sed aliquid melius excogitaretur, si absque virtuali distinctione à parte rei conciperetur, quam si cum illa; ergo eius modi virtualis distinctio abiicienda est: minor probatur: quia sine virtuali distinctione Deus esset magis simplex, longiusque distaret à multiplicitate, et compositione, quam cum illa, siquidem sine illa esset Deus simplex non solum actu, et formaliter, sed virtute, cum illa vero non est simplex virtute; sed solum actu.

Respondet consummati negando minorem: ad probationem dico sine virtuali distinctione non longius distare Deum à multiplicitate actuali formali, quae sola repugnat Deo, esto longius distaret à virtuali, quae nullam habet repugnantiam cum divina perfectione, et simplicitate propria Dei: imo sine illa salvari nequit trinitas Personarum cum unitate essentiae; et consequenter nec divina fecunditas. Unde, quod una via conaris construere in divina simplicitate, destruis alia in divina fecunditate, et tres divinas Personas tollis, ut ponas virtuales identitates: quia non quaelibet multiplicitas Deum dedecet, alias abiicienda esset realis multiplicitas Personarum, et fundamentalis, seu formalis multiplicitas rationis essentiae, et relationum: quare

sicut tu admittis fundamentales ante operationes intrus, et actuales formales post illas; ita ego concedo virtuales, quas infinitas exigit perfectiones, et tas propria Dei e, ut prorsus repugnet Creaturę.

Aliorum argumenta contra eandem distinctionem virtualem.

Verum alii obiiciunt 1o: distinctioni virtuali convenit defio distinctionis realis actualis: ergo e non solum virtualis, sed etiam actualis, quę eum repugnet inter divinam essentiam, et relationes; ergo ne repugnabit virtualis: antecedens probatur quia unum actu distingui ab alio realiter e esse aliquid realiter actu, quod non e aliud realiter; sed essentia divina e aliquid realiter actu, quod non e realiter Paternitas: ergo distinguitur realiter à Paternitate. maior videtur nota; minor probo: quia essentia e realiter filiatio, quę non e realiter Paternitas; sed ab ea realiter distinguitur. Confirmatur ea realiter distinguuntur actu, quorum uni convenit aliquid actu realiter, quod non convenit alteri; sed uni ex dictis virtualiter convenit aliquid actu reale, quod non conveniat alteri: ergo actu, et non solum virtute distinguuntur realiter: Respondetur negando antecedens: ad probationes

Respondet negando antecedens: ad probationes neque maiorem cum Albis 1a parte tractatu 4 de trinitate D. 9 sesse 1 Pre Suñiga quęst. 2 8 de trinitate D. 3 dubio nullo, et Herice in manu scriptis de trinitate non enim ea e defio distinctionis, seu distinctorum realiter; sed hęc: illa distinguuntur realiter, quorum unum non e realiter aliud, à quo distinguitur. Quare licet essentia sit aliquid realiter nempe filiatio, quę non e realiter Paternitas non

distinguitur realiter à Paternitate; sed ipsa Paternitas. Ad confirmationem dic non semper esse indicium actualis distinctionis realis convenire uni aliquod praedicatum realiter, quod non conveniat alteri: quia cum hoc provenire possit ratione distinctionis virtualis, ut probatum est, non infertur inde, quod distinctio realis actualis sit talis detur; sed sub disiunctione, videlicet, vel actualis, vel virtualis.

Secundo: distinctio virtualis facit, quod negetur de Deo aliqua divina perfectio: ergo repugnat Deo eiusmodi distinctio: patet consequentia: quia Deo repugnat quidquid est in causa, ut illi negetur aliqua divina perfectio: antecedens ostenditur: quia distinctio virtualis facit, quod de Patre, qui Deus est, negetur divina filiatio, quae ut constabit inferius divina perfectio est, et intra suas lineas infinita: si enim Paternitas, et divina essentia careret virtuali distinctione, non posset negari filiatio de Patre, semel affirmata de divina essentia.

Respondetur: distinctionem virtualem facere quidem, quod de Deo aliqua divina perfectio negetur, non tantum sistendo in negatione; sed dimultiplicando, quod alia via ad ipsum affertur; atque ideo non facit, quod absolute, et simpliciter careat illa perfectione; sed ut illam non habeat hac via; sed illa unde, quod de divina essentia negatur, ut Paternitas, seu Patere, affirmatur, ut filiatio, seu filiere; atque adeo non solum non minuit divinam perfectionem virtualis distinctio, sed in causa est, ut maior sit, quam si ipsa in Deo non daretur, siquidem ea abiecta, nec Deus esset fecundus, nec in Personis trinus.

Tertio: distinctio virtualis ex suis visceribus, et intrinseco conceptu involvit contra

contra dictiones: g° ē impōlis inter essentias, et relationes, imo absolute inse: patet cōa: q. illud ē impōle tas inter essentias, et relationes, quas absolute inse, qd ab intrinco concepta involuit contradictoria: ans probo: q. id ex suis visceribus, et intrinco ɔceptu involuit contra dictiones, qd, ut sit exigit p se verificari contra dictoria: id exigit p se distio nostra virtualis: g° ex suis visceribus, et intrinco ɔceptu involuit contra dictiones: mores ostendo: q. de ɔ conceptu quidditativo virtualis distiōnis ē, qd veriat contra dictoria vera, ut nos ipsi supra docuimus.

Respondetr negando ans: licet enis distio virtualis involuat poas ad verificanda prāta esse contra dictoria, non tantū ad verificanda illa, ut vere contra dictoria, seu cuiusuera contra dictioni, ad quas opus ē, qd prāta esse contra dictoria verificentr de ōo eodes tas actu, quas virtute, unde nulla ē cōa, nas id solus ē impōle, qd involuit contra dictoria, ut talia, hoc ē de ōo eodes, qd non habet virtualis distio: Ad probationes maiis patet ex dictis: id involuit contra dictiones ex suo ɔceptu, qd, ut sit exigit p se verificari contra dictoria de ōo eodes, secus si exigat verificari, sed non de ōo eodes, sed de virtualitr diversis, qualitr exigit distio virtualis ex superius dicta.

Et qui des si argutus convinceret, non posset dari binarius entitatas realitr distinctarus, de qua se ɔ trouū verificari possunt prāta esse contra dictoria. Arguo sic: id nequit dari, qd implicat contra dictiones; sed dari binarius entitatis realitr distinctarus implicat contra dictiones: g° nequit dari binarius entitatis realitr distincta-

distinctarum: minor probatur: quia id implicat contradictiones, quod, ut sit exigit verificari contradictoria; sed, ut sit binarius prædictus exigitur, quod verificentur contradictoria: ergo. Minor probatur: quia de diversis realiter distinctis necessario deberent verificari prædicata esse contradictoria. Nihil ergo concludit argumentum quamdiu non probat ea prædicata verificari ut vera contradictionem seu ut vera contradictoria sunt, hoc de omnibus eodem.

Quarto: nequit distinctio virtualis facere, quod de eadem entitate reali verificentur hæc prædicata contradictoria: existit non existit, ut videtur esse luce clarius: ergo neque poterit facere, quod alia contradictoria de eadem entitate verificentur: probatur consequentia: quia omnia contradictoria æqualem habent repugnantiam, neque alia magis opponuntur, alia minus: non ergo est potis virtualis hæc distinctio in cuius gremio prædicata contradictoria simul acceptantur, non ... de utroque certum ... Herice in manuscriptis de trinitate concedit, quod si in rebus creatis daretur virtualis distinctio, verificarentur; sed verificari possent: quia sunt defectibiles; atque adeo credit negandum prædictum antecedens, licet in divinis habeat verum: quia omnia sunt a se, et necessaria non possunt deficere.

Sed concesso antecedenti, nego consequentiam: discrimen est: quia ad distinctiones virtuales necessum est, quod inter illius extrema detur actualis identitas realis, cum autem nequeat dari ... identitas, inter existens, et non existens, nequit dari inter ea distinctio virtualis, potest autem dari inter alia, ut ostendi in mysterio trinitatis, quæ actu existunt, et eorum fieri potest, quod prædicata alias contradic

toria locum habeant se vera contradictione.

Nec bene infertur, quod omnia contradictoria possint, et debeant verificari de illis extremis, de quibus verificantur aliqua: de Petro enim, et Ioanne verificantur esse albus, et non esse albus (si supponamus alterum esse albus, alterum esse nigrum) non tamen verificatur esse frigidum, non esse frigidum, esse pulchrae faciei, et non esse, esse habitantem Patriae, et non esse (ut alia omittam) si ambo sint frigidi, eiusdem Patriae, et similis pulchritudinis. Non ergo probatur intentum illa propositio generalis, quod omnia contradictoria quae aliam, seu aequalis repugnantiae, siquidem ea non obstante verificantur aliqua de Petro, et Ioanne, non vero omnia.

Quinto: in creatis datur aequivalentia plurium, seu aliquid unum, quod pluribus realiter distinctis aequivaleat; nec tamen datur virtualis distinctio potens verificare praedicta contradictoria: ergo non ex eo, quod divina perfectio talis sit, ut aequivaleat pluribus realiter distinctis concedenda est virtualis illa distinctio: maior probatur: quia sensus communis aequivalet omnibus sensibus externis, cum percipere possit singulorum obiecta, et omnium simul.

Respondetur in creatis nihil esse, quod aequivaleat pluribus distinctis realiter, ut distinctis, tametsi aequivaleat virtutibus productivis eorum, quae plura sunt, ut in exemplo adducto patet. Ad hoc enim, ut aequivaleat virtutibus omnium satis est, vel, quod producere possit effectus omnium, vel quod percipere possit obiecta omnium. Ut autem aequivaleat illis, ut realiter distinctis, opus est

qd equivaleat reali distioni oium, et hoc non habet in suis coum videoque caret distione virtuali rigorosa, quam dicimus propriam Dei.

Sexto: si daretur distio virtualis inter essentiam, et relationes, illa esset actualis; actualis repugnat: ergo et virtualis: sequelam probo, quia esset actualiter, et esset distio: ergo actualiter distio; ergo distio actualis. Hic modus arguendi laborat equivocatione puerili: eo dem modo possent multa probari tam contra ipsos obiicientes, quam contra coes, et receptas doctrinas. Respondeo distinguendo maiorem: illa esset actualis formalis, nego maiorem, actualis virtualis concedo: distinguo etiam minorem: actualis formalis repugnat: concedo minorem; actualis virtualis, nego minorem. Quod perinde est, ac dicere, quod actu datur equivalentia distionis formalis, seu virtus equivalens, cui quia nullam repugnantiam habet Deus; sed potius varias connexiones. Unde patet ad reliqua.

Ultimo tandem impugnatur virtualis distinctio.

Quanto ceteri esteriliores sunt in hac distione probanda, defendenda, et illustranda, tanto nos fecundiores esse debemus, qui enixe optamus omnino firmam relinquere, atque ab argumentorum ictibus securam, ne deceptero ullus timeat, aut sicut hactenus illius aspectum tanquam monstrum aliquod perhorrescat.

Primo igitur obiicio 1o: impossibile est, nec potest concipi absque distione actuali, et cum sola virtuali eandem entitatem essentie, et relationis partim identi

tificari filio, et partim distingui; sed aut distingui debet solus totus, aut solus totus identificari: ergo distinctio nostra virtualis hanc inadequatam identitatem, et inadequatam distinctionem eiusdem entitatis adstruens impossibilis est: antecedens probatur: quia sublata omni distinctione actuali, et posita solum virtuali, tam indivisibilis entitas resurgit et paternitatis, et essentiae, ac est punctus quantitatis; sed punctus quantitatis: quia caret omni actuali distinctione adeo insectile, et indivisibile est, ut totus solus totus tangat partes, quin possibile sit, aut concipi possit, quod solum aliquid sui tangat, et solum aliud sui non tangat, alias non esset indivisibile: ergo absque distinctione actuali, et cum sola virtuali impossibile est, ignotum, et imperceptibile eandem entitatem essentiae, et relationis partim identificari filio, et partim distingui; sed aut distingui debet solus totus, aut solus totus identificari.

Respondetur negando antecedens: ad probationem distinguo maiorem: tam indivisibilis entitas resurgit solum indivisibilitatem actualem, transeat; concedo maiorem; solum virtualem, nego maiorem: distinguo etiam minorem: sed punctus quantitatis: quia caret solum actuali distinctione adeo est indivisibilis, ut solus totus tangat, nego: quia caret non solum actuali, sed etiam virtuali, concedo. Si punctus quantitatis haberet virtuales distinctiones, seu divisibilitates posset utique solum partes virtuales sui tangere, et solum alias non tangere, sicut de ente essentiae diximus. Quare negamus consequentiam.

Obiicio 2: ut detur virtualis distinctio inter essentiam, et relationem Paternitatis, ut a nobis exponitur, oportet, quod verificentur de eadem indivisibili entitate

essentiæ, et relationis ex parte contradictoria: identificatur non identificatur, communicatur non communicatur: aut similia; sed non verificantur, nec verificari possunt: ergo nec datur nec dari potest nostra virtualis distinctio, inter essentiam, et Paternitatem: minor probatur, et claritate essentiam, et paternitatem, ut una indivisa entitas, seu realis formalitas appello A.

Et argumentor sic: A supponit tam pro essentia, quam pro Paternitate, tamquam pro suis partibus virtualibus: ergo licet de A verificetur illud contradictorium non identificatur, minime verificabitur, aut verificari poterit aliud identificatur: quod ita probo: ut A dicatur identificari non satis est, quod una pars virtualis illius identificetur; sed opus est, quod identificentur omnes pro quibus supponit; sed non identificantur omnes, nec identificari possunt, cum Paternitas sit una ex virtualitatibus, et illi repugnet identificatio: ergo licet de A verificetur illud contradictorium non identificatur, minime verificabitur, aut verificari poterit aliud identificatur: maior probatur quia ut hæc propositio verificetur Petrus, et Paulus currunt: necesse est, quod uterque currat: quoniam supponit pro utroque; nec possibile est, quod uno tantum currente vera sit: ergo ut verum sit, quod A identificatur opus est utranque partes virtuales pro quibus supponit identificari; nec possibile est verificari una tantum parte identificata.

Respondetur concessa maiori negando minorem: ad probationem dico A dupliciter posse supponere 1° pro utraque parte virtuali copulative accepta; ita ut prædicatum affirmetur de singulis,

, idest quod valeat, ac Paternitas identificatur, et natura identificatur, et sic libenter concedimus non posse verificari, quod identificetur, si una tantum pars identatis habeat; sicut optime probatur paritas desumpta ex Petro, et Paulo currentibus; in hac autem acceptione, et suppositione non dicimus verificari contradictoria de eadem indivisibili entitate paternitatis, et essentiae; nec distinctio virtualis exigit, ut sic verificentur contradictoria.

Secundo potest supponere pro eadem indivisibili entitate actuali utriusque partis virtualis, sed non pro utraque parte copullative accepta in singulorum praedicatis; sed divisive in singulis praedicatis, ita ut in uno praedicato contradictio supponat pro ente actuali, quatenus solum unam partem virtualem, et in alio pro eadem entitate actuali quatenus solum diversam partem virtualem; ita ut sensus sit entitas actualis paternitatis, et essentiae identificatur cum filio solum virtuale essentiae; eadem entitas solum virtuale Paternitatis non identificatur; sed distinguitur a filio, et in hoc sensu, quem solum intendimus; virtualis quoque distinctio exigit non opus est, quod utraque pars virtualis identificetur, ut verum sit praedicatum illud contradictorium identificatur in argumento tantum; nec exemplum de Petro, et Paulo currentibus habere paritatem ut clarum est. Vide pro hoc, et similibus oppositionibus notationes a me positas quaestione 2 huius tractatus, seu etiam penultimo.

Obiicio 3: impossibile est quod res distinctae realiter sint actualis quidditas rei simplicis, et quod res realiter oppositae sint quidditas rei, in qua nulla est oppositio: ergo im

impossibilis est nostra distinctio virtualis: probo consequentiam: quia eius modi distinctio exigit, quod relationes realiter distinctae, et oppositae sint actualis quidditas essentiae, quae est res omnino simplex, et in se carens reali oppositione.

Respondetur distinguendo antecedens: impossibilis est, quod res realiter distinctae sint actualis quidditas rei simplicis, qua simplex est, concedo antecedens, qua multiplex est, nego antecedens; et simul consequentiam. Ad probationem dicendum est theoricas virtuales distinctiones exigere quidem, quod relationes distinctae realiter, et oppositae sint actualis quidditas essentiae, haec autem adaequate accepta, non solum est una, sed plures entitates, non solum est non opposita; sed opposita, non solum una distincta; sed distincta, quamvis solum diversos conceptus virtuales etc. superius dicta.

Obiicio 4: si distinctio virtualis exigit actuales, et formales identitates inter essentiam, et relationes ante operationem intellectus, haec propositio erit vera: in Deo tantum est entitas essentiae, quam esse falsam inde constat: quia entitas essentiae est indivisibilis actu, et in Deo non est sola una entitas indivisibilis actu; sed his actu tres entitates relationum, seu trinitas personarum. Deinde; quia entitas essentiae est absoluta, et ultra entitates absolutas sunt tres relativae: probemus nunc veritatem exclusivae ex suppositione naturae distinctionis: illa propositio; in Deo tantum est entitas essentiae, aequivalet huic: in Deo entitas essentiae, et nulla alia entitas est in Deo praeter entitatem essentiae, seu, quae non sit entitas essentiae, atqui haec exponens est vera: ergo et exponibilis: minor probatur: quia cum entitas essentiae sit actu, et formaliter omnes entitates relationum, et

entitates omnes relationum sint entitas essentiae, nulla entitas est in Deo, quae non sit entitas essentiae, aliás esset aliqua distincta à divina essentia.

Respondetur cum Herice distinguendo sequelam: esset vera si entitas essentiae acciperetur, ut virtute distincta à relationibus: nego sequelam: si acciperetur, ut actu idem cum illis, concedo sequelam: ad exponentes similiter dic, quod si nomine entitatis essentiae intelligatur absolutum id quod virtute distinguitur à relationibus: falsa est; si vero totum id intelligatur, quod actu, et formaliter est essentia, vera est; nam sic dicit absolutum, et relativum, et ultra absolutum, et relativum nulla alia entitas est in Deo.

Finis quaestionis de distinctione virtuali ex materia Patris Didaci Lopes viri admodum docti desumpta. Ex materia, in qua, de Trinitate.

Sumul
de
Laredo